

บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

สุวรรณา ปิยะบพิตร

07A0193089

วท070.41

ส873บ

Title : บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการ
ศูนย์สนเทศและหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์สารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2549

ISBN 974 – 671 - 514 -3

**The Role of the Office of His Majesty's Principal Private Secretary
in Processing the Court Circular**

SUWANNA PIYABOPIT

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Mater of Art (Communication)
Department of Information Communication
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

เลขทะเบียน.....	0193089
วันออกพิมพ์.....	29 ก.พ. 2553
เลขเรียกหนังสือ.....	070.41
	กป ๗๓๕
	[2553]
	๒3

2006

ISBN 974 – 671 - 514 -3

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
ปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

เสนอโดย สุวรรณ ปิยะบพิตร

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์

กลุ่มวิชา นิเทศศาสตร์สารสนเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

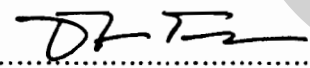
ศ.สุกัญญา สดบรรทัด

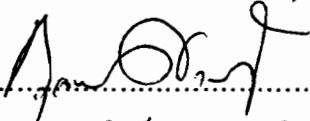
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

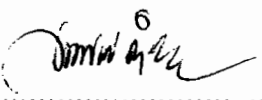

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์อรุณ งามดี)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ศ.สุกัญญา สดบรรทัด)

.....กรรมการ
(ผศ.ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว)

.....กรรมการ
(ผศ.ดร.กุลทิพย์ ศาสตรระจิก)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำริชอบ)

วันที่ ..15..เดือน ..กุมภาพันธ์..พ.ศ. 2549

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของสำนักพระราชเลขาราชการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก” สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ ทั้งที่ก่อนหน้านี้ผู้วิจัยล้มเลิกความคิดที่จะเรียนปริญญาโทไปแล้วเมื่อ 10 กว่าปีก่อนหลังจากที่ผู้วิจัยได้มีครอบครัว ทั้งนี้ต้องขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่กรุณาให้ทุนการศึกษาแก่ข้าราชการสำนักพระราชเลขาราชการ ผู้วิจัยจึงได้มีโอกาสได้กลับมาเรียนอีกครั้งหนึ่ง เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกทำวิจัยในหัวข้อนี้เพื่อตอบแทนแก่สำนักพระราชเลขาราชการที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัย รวมทั้งต้องขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานที่ให้การสนับสนุนในครั้งนี้

แต่งานวิทยานิพนธ์นี้ไม่อาจสำเร็จได้หากไม่ได้รับความเมตตาจากท่านศาสตราจารย์สุกัญญา สุกบรรทัด ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและให้คำแนะนำในการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นอย่างมาก รวมทั้งอาจารย์อรุณ งามดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลทิพย์ ศาสตรระรุจิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัสวิน เนตรโพธิ์แก้ว ที่เสียสละเวลาอันมีค่าร่วมเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำ แก้ไขสิ่งบกพร่องเพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ที่ให้ความร่วมมือในการตอบข้อซักถามของผู้วิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลแก่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การทำวิทยานิพนธ์นอกจากให้ความรู้ในการทำวิจัยเรื่องหนึ่งแก่ผู้วิจัยแล้ว แต่ประโยชน์ที่มากกว่านั้น คือผู้วิจัยได้มิตรภาพและความรัก ความห่วงใยจากเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ รวมทั้งครอบครัวของผู้วิจัย ที่คอยถามไถ่ว่าเมื่อไรวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะสำเร็จเสียที ซึ่งบางครั้งผู้วิจัยก็ท้อและเหนื่อย แต่เมื่อนึกถึงพวกเขาแล้วผู้วิจัยก็เกิดกำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อความสำเร็จนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเสียงโทรศัพท์ที่คอยห่วงใยจากกฤษฎา สุริยะวงศ์ น้องชายร่วมสถาบัน และพีณัฐยา จุลรักษา พี่สาวใจดี รวมทั้งความห่วงใยเล็กๆ จากน้องปลาน่ารัก ปารีชาติ จันทนเปลิณ

เมื่อผลงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จมันเป็นความภาคภูมิใจของผู้วิจัยที่ได้ทำงานวิจัยชิ้นหนึ่งและขึ้นวางอยู่บนชั้นหนังสือในห้องสมุด สำหรับให้ผู้อื่นได้นำไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นคุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ผู้วิจัยขอมอบความดีให้แก่บุพการี อาจารย์ ผู้มีพระคุณต่อผู้วิจัยทุกท่าน

สุวรรณา ปิยะบพิตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ณ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	13
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	14
1.4 ขอบเขตในการวิจัย.....	14
1.5 นิยามศัพท์.....	14
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.1 แนวคิดเรื่องสื่อมวลชน.....	17
2.2 แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการสื่อสาร.....	20
2.3 แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน.....	25
2.4 แนวคิดเรื่องนโยบายข่าว.....	28
2.5 แนวคิดเรื่องข่าว.....	31
2.6 แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตข่าว.....	45
2.7 ทฤษฎีผู้ปิดและเปิดประตูสาร และการกำหนดวาระข่าวสาร.....	51
2.8 ทฤษฎีการประชาสัมพันธ์.....	55
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	66
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	66
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
3.3 การตรวจสอบข้อมูล.....	72
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
3.5 การนำเสนอข้อมูล.....	73
4. ผลการวิจัย.....	74
ตอนที่ 1 ย้อนอดีตข่าวในพระราชสำนัก.....	75
ตอนที่ 2 นโยบายของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก	92
ตอนที่ 3 กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก.....	99
ตอนที่ 4 บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก	171
ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก.....	208
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ.....	213
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	213
5.2 อภิปรายผล.....	220
5.3 ข้อจำกัดในการวิจัย.....	231
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	231
5.5 ข้อเสนอสำหรับงานวิจัยในอนาคต.....	232
บรรณานุกรม.....	233
ภาคผนวก.....	240
ประวัติผู้เขียน.....	275

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	แสดงสื่อมวลชนดั้งเดิมและสื่อมวลชนสมัยใหม่.....	19
4.1	แสดงเหตุการณ์และพระบรมราโชบายของพระมหากษัตริย์.....	91
4.2	แสดงกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก.....	137
4.3	แสดงบทบาทของสำนักราชเลขาธิการ.....	201

DPU

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กระบวนการสื่อสารมวลชน.....	18
2.2 บทบาทที่แยกออกจากกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว.....	42
2.3 บทบาทกลมกลืนกันบางส่วนระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว.....	43
2.4 บทบาทกลมกลืนกันสนิทระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว.....	43
2.5 แบบจำลองการกำหนดควาระข่าวสาร.....	53
2.6 แสดงลักษณะของภาพลักษณ์.....	62
4.1 หน้าแรกของราชกิจจานุเบกษา.....	77
4.2 หน้าปกราชกิจจานุเบกษาฉบับที่ออกใหม่.....	79
4.3 หนังสือ Court.....	81
4.4 หนังสือข่าวราชการ.....	82
4.5 ข่าวในพระราชสำนักที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยและต่างประเทศ.....	84
4.6 บทความในหนังสือววรรณคดี.....	88
4.7 โครงสร้างการบริหารราชการของกองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ...	100
4.8 รูปแบบพระราชกิจประจำวัน.....	105
4.9 โครงสร้างการบริหารราชการของกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ.....	108
4.10 ตัวอย่างข่าวในพระราชสำนัก.....	118
4.11 หน้าเว็บไซต์กาญจนาภิเษก.....	134
4.12 หน้าเว็บไซต์กาญจนาภิเษก (ต่อ) แสดงหน่วยงานในเครือข่าย.....	135
4.13 หน้าเว็บไซต์สำนักพระราชเลขานุการ.....	136
4.14 กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก.....	138
4.15 หมายกำหนดการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ธันวาคม 2548.....	139
4.16 พระราชกิจประจำวันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2548.....	143
4.17 ข่าวในพระราชสำนักวันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2548.....	145
4.18 ประกาศสำนักพระราชวัง.....	150
4.19 พระราชกิจประจำวันจันทร์ ที่ 3 เมษายน 2548.....	151
4.20 โครงสร้างการบริหารงานกองการต่างประเทศ.....	157
4.21 ข่าวในพระราชสำนัก ประจำวันจันทร์ ที่ 12 มิถุนายน 2549.....	169

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.22 ข้อความพระราชสาส์น.....	181
4.23 ประกาศสำนักพระราชวัง เสด็จ ฯ ราชอาณาจักรสวีเดน.....	183
4.24 แถลงการณ์การถวายการรักษาพระปรีดิภคินรูกิจิ.....	188
4.25 นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ.....	195
4.26 หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549.....	196
4.27 การเข้าเฝ้า ฯ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535.....	199
4.28 แถลงข่าวสำนักพระราชเลขธิการ ฉบับวันที่ 14 มีนาคม 2549.....	200
4.29 แถลงข่าวสำนักพระราชเลขธิการ ฉบับวันที่ 16 มีนาคม 2549.....	202

หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก
ชื่อผู้เขียน	สุวรรณา ปิยะบพิตร
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์สุกัญญา สุกบรรทัด
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์สารสนเทศ
ปีการศึกษา	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงนโยบายของสำนักพระราชเลขานุการ ขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการ รวมทั้ง ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งงานวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาคครอบคลุมเฉพาะกองต่าง ๆ ของสำนักพระราชเลขานุการที่เกี่ยวข้องในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักได้แก่ กองข่าว กองการในพระองค์ และกองการต่างประเทศ โดยการวิจัยคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และพิจารณากรณีศึกษาต่าง ๆ

ผลการวิจัยพบว่า สำนักพระราชเลขานุการไม่มีนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรแต่ได้กำหนดไว้ในพันธกิจที่ต้องเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง และกระบวนการทำข่าวในพระราชสำนักแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการทำพระราชกิจ ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก และขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก มี 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทตามพันธกิจ บทบาทในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ และบทบาทในภาวะวิกฤต

ในฐานะที่สำนักพระราชเลขานุการทำหน้าที่เลขานุการในองค์พระมหากษัตริย์ หากมีเหตุการณ์ใดที่ส่งผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม สำนักพระราชเลขานุการต้องสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ สำนักพระราชเลขานุการต้องพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองและต้องมีการประชาสัมพันธ์สำนักพระราชเลขานุการมากขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี เพราะภาพลักษณ์ของสำนักพระราชเลขานุการจะเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นเลขานุการ ทั้งจะเป็นหนทางให้เกิดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์สืบไป

Thesis Title	The Role of the Office of His Majesty's Principal Private Secretary in Processing the Court Circular
Author	Suwanna Piyabopit
Thesis Advisor	Prof. Sukanya Sudbanthad
Department	Information Communication
Academic Year	2006

ABSTRACT

The purpose of this research was to investigate the policy of the Office of His Majesty's Principal Private Secretary, stages of processing the court circular, the role of the Office of His Majesty's Principal Private Secretary including problems and obstacles in processing the court circular. This research was confined to the divisions of the Office of His Majesty's Principal Private Secretary which were concerned with processing the court circular such as Information Division, His Majesty's Personal Affairs Division and Foreign Affairs Division. This qualitative research was carried out by means of in-depth interview, reviews of literature, participatory observation and analysis of case studies.

The research findings revealed that the Office of His Majesty's Principal Private Secretary did not have any written policy but it is determined that the Office of His Majesty's Principal Private Secretary is incumbent by the commitment to diffuse the Royal activities of His Majesty the King and the Royal Family so that Thai people can be pervasively informed of it. The procedure of court circular production consists of three stages as follows: the role according to the commitment, the role as news source and public relations and the role in critical situations.

Working as the Secretary of His Majesty the King, the Office of His Majesty's Principal Private Secretary has to create good understanding between Thai people and the monarchy if there are any situations that might directly or indirectly have an impact on the monarchical institution. In addition, the Office of His Majesty's Principal Private Secretary has made a great effort to change its role and increasingly publicizes its work for a good public image. This is expected to be a way to initiate coordination with other authorities and Thai people in order to maintain the monarchical institution.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักพระราชพิธีการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นเลขานุการในพระมหากษัตริย์และมีประวัติเก่าแก่มาแต่โบราณ ด้วยเหตุที่ในสมัยที่ประเทศไทยยังปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานหนักเพราะไม่มีตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สำนักพระราชพิธีจึงทำหน้าที่ดูแลภารกิจทั้งหลาย

ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในพระองค์ซึ่งเกิดขึ้นมาเป็นเวลาช้านานและได้แปรเปลี่ยนมาเป็นหน่วยงานราชการอย่างเป็นทางการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สำนักพระราชพิธีจึงมีสถานภาพเปลี่ยนไปตามพระบรมราโชบายของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์และตามนโยบายในการบริหารประเทศของแต่ละรัฐบาล ด้วยเหตุนี้ ชื่อหน่วยงานที่ปรากฏในพระราชหัตถเลขา พระบรมราชโองการ ประชุมกฎหมายประจำศก ราชกิจจานุเบกษา ฯลฯ ซึ่งได้แก่ กรมพระอาลักษณ์ ออคิดออฟฟิศ ออฟฟิศหลวง กรมราชเลขานุการ กรมราชเลขาธิการ กรมราชเลขานุการในพระองค์ สำนักงานราชเลขานุการในพระองค์ และกระทรวงมรดกฯ จึงมีความเกี่ยวข้องและเป็นที่มาของสำนักพระราชพิธีในปัจจุบันทั้งสิ้น

กำเนิดกรมราชเลขานุการ

กรมราชเลขานุการตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันเดือนปีใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด ทราบแต่เพียงว่า ในสมัยโบราณที่ยังไม่มีการตั้งตำแหน่ง ราชเลขานุการ หรือราชเลขาธิการ มีแต่ตำแหน่งเจ้ากรมอาลักษณ์ ซึ่งตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ผู้ทำหน้าที่ทางหนังสือในราชสำนัก ตำแหน่งเจ้ากรมพระอาลักษณ์เป็นตำแหน่งเก่าแก่มาแต่สมัยโบราณ มีหน้าที่เขียนและรักษาพระราชบัญญัติ อ่านประกาศกระแสพระราชดำริส ทำทะเบียนขสบรรดาศักดิ์ข้าราชการและเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เป็นต้น

จากหลักฐานที่ปรากฏระบุว่า เมื่อ พ.ศ. 2416 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งตำแหน่ง ราชเลขานุการ หรือที่เรียกทับศัพท์ภาษาอังกฤษในสมัยนั้นว่า ไพรเวตซีกรตารี (Private Secretary) หรือไพรเวตซีกรตารีหลวง ขึ้นอย่างเป็นทางการ

ต่อมาใน พ.ศ. 2418 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งออฟฟิศหลวงหรือออกดิคออฟฟิศ (Audit Office) ขึ้นสำหรับเป็นที่ประชุมตรวจบัญชีคลังและให้มีฐานะเป็นอิสระ มีที่ทำการอยู่ ณ พระที่นั่งตำรางสวัสดิ์คือนัญวงศ์ ซึ่งเป็นพระราชมณเฑียรสถานใกล้ที่ประทับในพระบรมมหาราชวัง

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปทรงงานที่ออฟฟิศหลวงทุกวัน ประกอบกับพระราชภารกิจต่าง ๆ มีมากขึ้น ฉะนั้นเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติพระราชภาระ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำราชการอื่น ๆ มาปฏิบัติที่ออฟฟิศแห่งนี้ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2423 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกออฟฟิศหลวง และให้โอนงานการตรวจบัญชีคลังไปรวมอยู่ในกรมบัญชีกลาง คงไว้แต่ออฟฟิศอาลักษณ์ ที่ทำหน้าที่คัดเขียนหนังสือราชการต่าง ๆ ที่ไม่ใช่งานคลัง

พ.ศ. 2435 (ร.ศ. 111) เป็นปีที่มีการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินภายในประเทศครั้งใหญ่เพื่อให้ทันสมัยตามแบบอารยชาติตะวันตก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการประกาศจัดตั้งส่วนราชการใหม่เป็น 12 กระทรวง แทนแบบจตุสดมภ์ และจำแนกลักษณะงานให้ตรงกับควมรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน

ด้วยเหตุนี้ กรมราชเลขานุการในสมัยนี้จึงมีภาระหนัก เพราะต้องทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อราชการต่าง ๆ ทั้งในการส่วนพระองค์และราชการแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ที่ทรงใกล้ชิดเสด็จมาทรงศึกษาและทรงฝึกงานราชการที่กรมนี้อยู่เสมอ ก่อนที่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงเข้ารับราชการในกระทรวงและกรมต่าง ๆ

กรมราชเลขาธิการ

เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2462 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการให้ประกาศเปลี่ยนนามกรมราชเลขาธิการเป็น กรมราชเลขาธิการ เพื่อให้สอดคล้องกับการที่ได้มีพระบรมราชโองการให้เปลี่ยนตำแหน่งราชเลขาธิการเป็นราชเลขาธิการ ตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2462

อนึ่งในระหว่าง พ.ศ. 2459 - 2461 ปรากฏหลักฐานว่า ได้มีการร่างหัวข้อระเบียบการกรมราชเลขาธิการ มีใจความสำคัญคือ ให้กรมราชเลขาธิการเป็นกรมอิสระขึ้นตรงต่อพระเจ้าแผ่นดิน มีราชเลขาธิการเป็นหัวหน้าแบ่งแยกหน้าที่เป็น 4 กอง ได้แก่ กองบัญชาการ กองราชเลขาธิการต่างประเทศ กองราชเลขาธิการในพระองค์ และกองกลาง แต่ละกองมีหัวหน้ากองขึ้นตรงต่อราชเลขาธิการ

กระทรวงมูรธาธร

ต่อมาเมื่อวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเปลี่ยนนามกรมราชเลขาธิการเป็นกระทรวงมูรธาธร และให้เรียกนามตำแหน่งราชเลขาธิการว่า เสนาบดีกระทรวงมูรธาธร จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 จึงยังผลให้กระทรวงมูรธาธรต้องเปลี่ยนแปลงฐานะบทบาทและหน้าที่อีกครั้ง

หลังเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองได้ 5 วัน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีพระบรมราชโองการให้ประกาศผลัดเปลี่ยนเสนาบดี ปลัดทูตฉลอง กระทรวงต่าง ๆ และรวมกระทรวง เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ในประกาศฉบับนี้ ให้เรียกตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมูรธาธร ว่า ราชเลขาธิการ

จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ยังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ต่อหน่วยงานในพระองค์

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการในยุบเลิกกรมราชเลขาธิการให้รวมเข้ากับกรมราชเลขาธิการในพระองค์ และให้มีกรมเลขาธิการของคณะกรรมการราษฎรขึ้นอีกกรมหนึ่ง งานส่วนพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้แยกไปปฏิบัติทางกรมราชเลขาธิการในพระองค์ แต่ราชการแผ่นดินทั้งปวงได้ปฏิบัติทางกรมเลขาธิการของคณะกรรมการราษฎร

กรมราชเลขาธิการในพระองค์

กรมราชเลขาธิการในพระองค์เป็นกรม ๆ หนึ่งในสังกัดกระทรวงวัง แต่ในทางปฏิบัติกรมราชเลขาธิการในพระองค์ยังคงปฏิบัติงานอย่างอิสระ เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2478 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2478 ขึ้น กรมราชเลขาธิการในพระองค์ซึ่งเคยเป็นกรมหนึ่งในสังกัดกระทรวงวังจึงแยกเป็นหน่วยงานเอกเทศ มีฐานะเป็นทบวงการเมืองและเปลี่ยนชื่อเป็น สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์

สำนักราชเลขาธิการ

วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2493 ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2493 ขึ้น มีผลให้สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ เปลี่ยนชื่อเป็น สำนักราชเลขาธิการ คงมีฐานะเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลขาธิการในพระองค์ พระมหากษัตริย์ โดยมีราชเลขาธิการ เป็นผู้ดูแลและอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี

ต่อมา ในวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดระเบียบสำนักราชเลขาธิการ พ.ศ. 2494 ขึ้น แบ่งส่วนราชการสำนักราชเลขาธิการ ออกเป็น 3 กอง คือ

กองกลาง

กองราชการในพระองค์

กองราชการต่างประเทศ

ฐานะและหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการได้รับการระบุไว้อย่างชัดเจนอีกครั้งตามความในหมวด 13 ของประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ให้สำนักราชเลขาธิการเป็นส่วนราชการไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง มีฐานะเป็นกรม

มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์และให้อยู่ในบังคับบัญชาของ นายกรัฐมนตรี ฉะนั้นกล่าวได้ว่า หัวหน้าบังคับบัญชาราชการภายในสำนักราชเลขาธิการ คือ ราชเลขาธิการซึ่งมีฐานะเทียบเท่าอธิบดีกรม ๆ หนึ่งนั้น ก็ย่อมมีฐานะพิเศษแตกต่างไปจากอธิบดี ของกรมอื่นโดยทั่วไป คือ ไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของปลัดกระทรวงทบวงใด แต่อยู่ในบังคับ บัญชาของนายกรัฐมนตรีโดยตรง เช่นเดียวกับหน่วยงานที่สังกัดอยู่คือ สำนักราชเลขาธิการ

อีก 2 เดือนต่อมา มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 297 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2515 ให้ แบ่งส่วนราชการสำนักราชเลขาธิการออกเป็น 6 กอง คือ

กองกลางประกอบด้วยแผนกสารบรรณ แผนกคลัง และแผนกกฎหมาย

กองการในพระองค์ ประกอบด้วย แผนกการส่วนพระองค์ แผนกราชบรรณาคมและ แผนกเหรียญส่วนพระองค์

กองข่าว ประกอบด้วย แผนกประมวลข่าว แผนกเผยแพร่

กองการต่างประเทศ ประกอบด้วย แผนกพิธีการ และแผนกวิเทศสัมพันธ์

กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ประกอบด้วย แผนกพระราช กุศลสาธารณะ และแผนกการส่วนพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และสำนักงานเลขาธิการคณะองคมนตรี

สำนักราชเลขาธิการในปัจจุบัน

หากพิจารณาถึงอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของสำนักราชเลขาธิการแล้ว จะพบว่า หน่วยงานนี้มีลักษณะของภารกิจที่ไม่ซ้ำซ้อนหรือคล้ายคลึงกับส่วนราชการใด ๆ เลย แต่ หน่วยงานที่บุคคลภายนอกมักจะสับสนกับสำนักราชเลขาธิการ และเป็นหน่วยงานในพระองค์อีก หน่วยงานหนึ่ง คือ สำนักพระราชวัง เพราะภารกิจของสำนักราชเลขาธิการและสำนักพระราชวัง นั้นก็ปฏิบัติสนององค์พระมหากษัตริย์เช่นกัน แต่มีแนวทางที่แตกต่างกัน คือ สำนักพระราชวังจะ สนองพระราชภารกิจในด้านการพระราชพิธีต่าง ๆ และด้านการรักษาความปลอดภัยในเขต พระราชฐาน ส่วนสำนักราชเลขาธิการเป็นผู้สนองงานด้านเลขานุการนั่นเอง สำนักราชเลขาธิการ มีราชเลขาธิการเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด สำนักพระราชวังมีเลขาธิการพระราชวังเป็นผู้บังคับบัญชา สูงสุด

ปัจจุบันการดำเนินงานของสำนักราชเลขาธิการอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2538 โดยมีวิสัยทัศน์ของสำนักราชเลขาธิการว่า ปฏิบัติงานถวายภายใต้การบริหารจัดการที่มีระเบียบแบบแผน ในกรอบของคุณธรรมและจิตสำนึกที่ค้ำจุน โดยมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และมีพันธกิจ ดังนี้

(1) ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์ ทั้งในราชการแผ่นดินและส่วนพระองค์ รวมทั้งงานเลขานุการในพระองค์พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ ตลอดจนงานเลขานุการของคณะองคมนตรี

(2) ประสานงานระหว่างพระมหากษัตริย์กับรัฐบาล รัฐสภา หน่วยงานราชการ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนทั่วไปให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ

(4) ดำเนินการสนองพระราชกระแสอันเกี่ยวกับการบำบัตทุกข์บำรุงสุขของพสกนิกร

(5) ติดต่อและประสานงานกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการ

(7) เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการ

สำนักราชเลขาธิการมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ประกอบด้วย ข้าราชการพลเรือนในพระองค์ จำนวน 462 คน และลูกจ้าง จำนวน 116 คน (ดูภาคผนวก) มีการแบ่งส่วนราชการตามพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2538 เป็น 12 กอง ดังนี้

1. กองกลาง แบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย คือ

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป จะปฏิบัติงานสารบรรณของสำนักราชเลขาธิการ

ฝ่ายการคลัง ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี งบประมาณ การพัสดุ อาคารสถานที่ และยานพาหนะของสำนักราชเลขาธิการ

ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ จัดระบบงานและบริหารงานบุคคลของสำนักราชเลขาธิการ

ฝ่ายห้องสมุดเฉพาะ ฯ เป็นศูนย์ข้อมูลและเอกสาร ที่ให้บริการในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ แก่บุคคลภายนอกด้วย

ฝ่ายประมวลผลด้วยเครื่องจักร ดำเนินการจัดทำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และการจัดฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ให้แก่ข้าราชการสำนักราชเลขาธิการ

2. กองการต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์ พระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ที่เกี่ยวกับการต่างประเทศ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือเดินทาง อำนาจความสะดวกการตรวจลงตราหนังสือเดินทางและพิธีการทางศุลกากร ดำเนินการจัดพิมพ์ข้อความพระราชสาส์น พระราชหัตถเลขา หนังสือราชการและเอกสารต่าง ๆ

ฝ่ายพิธีการ ดำเนินการในเรื่องเกี่ยวกับพิธีทางการทูตตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีและกระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือกราบบังคมทูลมา เช่น การขอพระราชทานเข้าเฝ้า ฯ ของบุคคลสำคัญชาวต่างประเทศในโอกาสต่าง ๆ การขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ชาวต่างประเทศ พระประมุข และประมุขของต่างประเทศ และการดำเนินการเกี่ยวกับการแต่งตั้งและถอดถอนเอกอัครราชทูตไทยประจำต่างประเทศ

ฝ่ายรับรอง ดำเนินการร่วมกับฝ่ายพิธีการเกี่ยวกับเรื่องพระประมุข ประมุข พระราชวงศ์ บุคคลสำคัญชาวต่างประเทศ เสด็จ ฯ เยือนหรือเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการหรือเป็นการส่วนพระองค์ ดำเนินการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้แก่คณะบุคคลที่จะเดินทางมาเข้าเฝ้า ฯ และในโอกาสเสด็จ ฯ หรือเดินทางกลับ

ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ ดำเนินการเกี่ยวกับการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ ดำเนินการจัดทำพระราชดำรัส พระราชหัตถเลขา พระราชสาส์น และดำเนินการเกี่ยวกับชาวต่างประเทศขอพระราชทานพระมหากฎณาในเรื่องต่าง ๆ

3. กองการในพระองค์ เป็นกองที่ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ ดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าเฝ้า และเชิญเสด็จ ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน สิ่งของ และรายงานต่าง ๆ และการขอพระราชทานพระมหากฎณาต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินการเก็บรักษาและจัดหาสิ่งของส่วนพระองค์ แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย

ฝ่ายพระราชกรณียกิจ มีหน้าที่จัดทำพระราชกิจ และเรื่องการขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ ขอพระราชทานพระมหากฎณาทรงประกอบพิธีสมรสพระราชทาน

ฝ่ายเสด็จพระราชดำเนิน ทำหน้าที่เกี่ยวกับการขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ ไปในงานพระราชทานพิธี รัฐพิธี และอื่น ๆ และการขอพระราชทานพระมหากฎณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การขอพระราชทานเป็นนาคหลวงอุปสมบท การขอพระราชทานด้วยรางวัลต่าง ๆ

ฝ่ายส่วนพระองค์ เกี่ยวกับการขอพระมหากฎณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การขอพระมหากฎณาให้ห้องกรต่าง ๆ อยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ ขอพระราชทานชื่ออาคาร สถานที่ องค์กร ยานพาหนะ ดำเนินการเกี่ยวกับงานอาลักษณ์ เช่น ประทับพระราชลัญจกรประจำพระองค์และ

พระปรมาภิไธย การขอพระราชทานเหรียญรัตนาภรณ์และราชรุจิ การขอพระราชทานชื่อและชื่อสกุล และงานเกี่ยวกับสิ่งของส่วนพระองค์ เช่น จัดเก็บรักษา เบิกจ่ายสิ่งของส่วนพระองค์ รวมทั้งการจัดหาของขวัญพระราชทานประมุขและเจ้านายต่างประเทศ

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป รับผิดชอบงานราชการในพระองค์ที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายอื่น เช่น การทูลเกล้าฯ ถวายเงินและสิ่งของ การขอพระราชทานภาพถ่ายในโอกาสเข้าเฝ้าฯ การขอพระราชทานเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ไปจัดทำในโอกาสต่าง ๆ และการเชิญพวงมาลา หลวงเชิญแจกันดอกไม้หรือเครื่องหอมไปพระราชทาน

4. กองข่าว ปฏิบัติงานการข่าวและการเผยแพร่ข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง

กองข่าวจึงดำเนินงานเกี่ยวกับการทำข่าวในพระราชสำนักออกเผยแพร่ และการดำเนินงานเกี่ยวกับการขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นการเผยแพร่สถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจ เช่น การขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถ่ายทอดสดพระราชพิธีต่าง ๆ การขอพระราชทานหรือขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเชิญพระบรมฉายาลักษณ์ พระฉายาลักษณ์ ภาพพระราชกรณียกิจ พระบรมราชาบาท และพระราชดำรัส เผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ

กองข่าวแบ่งเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักประจำวัน และเผยแพร่ไปยังสื่อและส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ฯลฯ

ฝ่ายประมวลข่าว มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการจัดเจ้าหน้าที่ตามเสด็จทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อประมวลข้อเท็จจริงและบันทึกเหตุการณ์สำหรับจัดทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ดำเนินการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถ่ายทอดสดพระราชพิธีต่าง ๆ และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเผยแพร่พระบรมราชาบาท พระราชดำรัส

ฝ่ายเผยแพร่ ดำเนินการจัดเจ้าหน้าที่ไปทำข่าวและเผยแพร่ข่าวสำหรับโทรทัศน์ในกรณีที่มีพระราชกรณียกิจและพระกรณียกิจในเขตพระราชฐาน ได้แก่ วังไกลกังวล ศาลาคุติศาลัย อาคารชัยพัฒนา พระตำหนัก จักรีบังกช วังสวนกุหลาบ และดำเนินการจัดทำหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจประจำปี

5. กองโครงการสัมพันธ์ มีหน้าที่ดำเนินการประสานแผนงาน ติดตาม และ ประเมินผลโครงการต่าง ๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การขอพระราชทานพระมหากรุณา เกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำริ การทูลเกล้า ฯ ถวายรายงานเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การทูลเกล้า ฯ ถวายเงินและสิ่งของสมทบทุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และการขอเข้าเฝ้า ฯ หรือเชิญเสด็จ ฯ เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แบ่งเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่

ฝ่ายบริหารงานทั่วไปและเผยแพร่

ฝ่ายประสานงานโครงการตามพระราชดำริภาคกลางและภาคตะวันออก

ฝ่ายประสานงานโครงการตามพระราชดำริภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ฝ่ายประสานงานโครงการตามพระราชดำริภาคเหนือ

ฝ่ายประสานงานโครงการตามพระราชดำริภาคใต้

6. กองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตดา มาตุ มีอำนาจหน้าที่ ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตดา มาตุ แบ่งออกเป็น 3 ฝ่ายคือ

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป จัดพิมพ์พระคำรัสที่ประทานในโอกาสต่าง ๆ ดำเนินการเกี่ยวกับหนังสือเดินทางและวีซ่า จัดซื้อของส่วนพระองค์และจัดส่งของประทานไปยังผู้รับในต่างประเทศ

ฝ่ายส่วนพระองค์ ดำเนินการเกี่ยวกับการขอประทานเชิญเสด็จและขอประทานพระวโรกาสเข้าเฝ้าในโอกาสต่าง ๆ

ฝ่ายพระกุศลสาธารณะ ดำเนินการเกี่ยวกับการขอประทานเชิญเสด็จไปทรงประกอบพิธีทางศาสนาและไปในการพระราชทานเพลิงศพ การขอประทานพระอุปถัมภ์ ขอประทานพระกรุณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การขอประทานสมรส ขอประทานชื่อนบุตร ฯลฯ

7. กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี มีอำนาจหน้าที่ ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสานงานเกี่ยวกับการเสด็จทั้งในและต่างประเทศ การขอพระราชทานเข้าเฝ้าและพระกรณียกิจต่าง ๆ แบ่งเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ฝ่ายพระกรณียกิจ

ฝ่ายส่วนพระองค์
ฝ่ายกุศลสาธารณะ

8. กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทั้งในด้านพระราชกรณียกิจส่วนพระองค์ การประสานราชการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินงานเกี่ยวกับการเสด็จฯ ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการขอพระมหากรุณาในเรื่องต่างๆ เป็น 6 ฝ่าย ได้แก่ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ฝ่ายการเงินและบัญชี
ฝ่ายพระราชกรณียกิจ
ฝ่ายส่วนพระองค์
ฝ่ายพระราโชวาทและหนังสือพระราชนิพนธ์
ฝ่ายหอสมุดส่วนพระองค์

9. กองนิติการ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบในความรับผิดชอบของสำนักราชเลขาธิการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์หรือส่วนพระองค์ ดำเนินการเกี่ยวกับการรับฎีการ้องทุกข์ของราษฎรในเรื่องความเป็นธรรมและขอความช่วยเหลือ วิเคราะห์และจัดทำความเห็นเบื้องต้นเกี่ยวกับร่างกฎหมายต่าง ๆ ที่นายกรัฐมนตรีทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพิจารณาลงพระปรมาภิไธย ตลอดจนประเด็นปัญหากฎหมายต่าง ๆ เพื่อเสนอแนะคณะกรรมการในการประกอบการพิจารณาถวายความเห็น แบ่งเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
ฝ่ายกฎหมาย 1
ฝ่ายกฎหมาย 2
ฝ่ายกฎหมาย 3
ฝ่ายกฎหมาย 4

10. กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ แบ่งเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่

ฝ่ายส่วนพระองค์ ปฏิบัติงานส่วนพระองค์และตามแต่จะมีพระราชเสาวนีย์ จัดของพระราชทานเยี่ยมในโอกาสต่างๆ แก่บุคคล และพระสงฆ์

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ฝ่ายพระราชกุศลสาธารณะ (คนไข้) ปฏิบัติงานด้านคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์
คนพิการ เด็กกำพร้า ดูแลพระสงฆ์อาพาธ สงเคราะห์เจ้าหน้าที่ที่ได้รับบาดเจ็บระหว่างปฏิบัติ
หน้าที่ และครอบครัว

ฝ่ายพระราชกุศลสาธารณะ (การศึกษา) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับนักเรียนที่ทรงรับไว้ใน
พระบรมราชานุเคราะห์

ฝ่ายพัสดุ

11. กองศิลปาชีพ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และ
พัฒนาอาชีพหัตถกรรมและเกษตรกรรม เพื่อเป็นอาชีพเสริมให้แก่ราษฎรผู้มีรายได้น้อย
ดำเนินการสอนนักเรียนศิลปาชีพให้เป็นช่างฝีมือผู้ชำนาญ จัดตั้งและดำเนินงานศูนย์ศิลปาชีพใน
ภูมิภาคต่าง ๆ รับซื้อผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพจากสมาชิก จัดหาตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ รวมทั้ง
การจัดเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ แบ่งออกเป็น

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ฝ่ายการเงินและบัญชี

ฝ่ายฝึกอบรมสวนจิตรลดา

ฝ่ายวางแผนออกแบบและควบคุมคุณภาพ

ฝ่ายวัสดุอุปกรณ์

ฝ่ายบัญชีผลิตภัณฑ์

ฝ่ายบุคลากรและสวัสดิการ

ฝ่ายรับซื้อผลิตภัณฑ์

ฝ่ายวัตถุดิบและคลังผลิตภัณฑ์

ฝ่ายศิลปาชีพภูมิภาค

ฝ่ายข้อมูลและการตลาด

12. สำนักงานเลขาธิการคณะองคมนตรี มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานเลขานุการคณะ
องคมนตรี ดำเนินเกี่ยวกับที่คณะองคมนตรีพิจารณาถวายความเห็นเกี่ยวกับกฎหมายและงาน
ราชการแผ่นดินที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ดำเนินการในเรื่องพระราชกรณียกิจที่ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีปฏิบัติแทนพระองค์

ประกอบด้วย 3 ฝ่าย

ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

ฝ่ายเลขานุการคณะองคมนตรี ดำเนินการเกี่ยวกับประชุมคณะองคมนตรี ดำเนินการเกี่ยวกับการเดินทางไปต่างประเทศขององคมนตรี ประสานงานกับทูตานุทูต บุคคลสำคัญต่างประเทศที่ขอเข้าพบองคมนตรีในโอกาสต่าง ๆ ดำเนินการจัดทำและรวบรวมประวัติองคมนตรี

ฝ่ายอำนวยการและประสานงานองคมนตรี ดำเนินการกรณีองคมนตรีปฏิบัติแทนพระองค์ หรือรับเชิญไปเป็นประธานในงานต่าง ๆ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้องคมนตรีเชิญดอกไม้ พวงมาลา สิ่งของพระราชทาน และปฏิบัติงานติดตามองคมนตรีไปในงานพระราชพิธี รัฐพิธี เข้าเฝ้าฯ ในโอกาสต่าง ๆ

โดยสรุปแล้วสำนักราชเลขาธิการจึงทำหน้าที่เป็นเลขานุการของพระมหากษัตริย์ โดยแบ่งเป็นกองต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระบรมวงศ์ เช่น กองราชเลขานุการในพระองค์ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ กองงานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กองงานสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการในสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ และกองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตดามาตุ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตดามาตุ

งานเลขานุการของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศ์ มีรายละเอียดในการปฏิบัติหน้าที่มากมายที่ไม่อาจจะกล่าวได้หมด เพราะเป็นงานเลขานุการซึ่งต้องดูแลรับผิดชอบในทุก ๆ เรื่องของเจ้านาย โดยเฉพาะทรงเป็นพระมหากษัตริย์และทรงมีพระราชกรณียกิจมากมาย บางคนเปรียบงานของสำนักราชเลขาธิการเป็นเสมือนสะพานที่จะเชื่อมโยงหรือประสานสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชนทั่วไป ดังนั้นสำนักราชเลขาธิการจึงเป็นตัวกลางที่จะคอยประสานและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์

ดังนั้น การเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ให้ประชาชนได้ทราบว่าแต่ละพระองค์นั้นปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งถือ

เป็นหน้าที่หนึ่งที่สำคัญของสำนักราชเลขาธิการ นอกจากงานในหน้าที่เลขานุการของพระมหากษัตริย์

ในการศึกษาเรื่อง “บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก” จึงต้องเข้าไปศึกษาถึงกองที่รับผิดชอบและกองที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก เพื่อให้ทราบว่าสำนักราชเลขาธิการมีบทบาทอย่างไรในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

ในแต่ละวันจะมีข่าวในพระราชสำนักออกเผยแพร่ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่อง ในเวลา 20.00 น. เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบว่าแต่ละพระองค์มีพระราชกิจอะไรบ้าง

ข่าวในพระราชสำนักบางคนมองว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ บางคนไม่กล้าจะศึกษาหรือเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้มีผู้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์น้อยมาก แต่สำหรับผู้วิจัยแล้วคิดว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และต้องการที่จะศึกษาถึงสำนักราชเลขาธิการที่มีประวัติอันยาวนาน ในฐานะที่เป็นเลขานุการขององค์พระมหากษัตริย์มาแล้วหลายรัชกาล นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก นับว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนักนิเทศศาสตร์มากกว่าเลขานุการ เป็นอีกบทบาทหนึ่งของสำนักราชเลขาธิการที่คนส่วนใหญ่ไม่ได้รับรู้และทำให้มีผู้ที่ทราบถึงหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการที่แท้จริงมีจำนวนน้อย งานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงบทบาทสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการเช่นกัน

1.2 ปัญหาในการวิจัย

- 1.2.1 สำนักราชเลขาธิการมีนโยบายในการทำข่าวในพระราชสำนักอย่างไร
- 1.2.2 สำนักราชเลขาธิการมีกระบวนการข่าวในพระราชสำนักอย่างไร
- 1.2.3 สำนักราชเลขาธิการมีบทบาทในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักอย่างไร
- 1.2.4 ปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนักมีอะไรบ้าง และแนวทางในการแก้ไขอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาถึงนโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในการทำข่าวในพระราชสำนัก
- 1.3.2 เพื่อศึกษาถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ
- 1.3.3 เพื่อศึกษาถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก
- 1.3.4 เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนัก และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาถึงภูมิหลังและกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ โดยศึกษากองที่อยู่ในสังกัดสำนักพระราชเลขานุการ ซึ่งมีอยู่ 12 กอง แต่เลือกศึกษาเฉพาะกองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ได้แก่ กองการในพระองค์เนื่องจากเป็นกองที่รับผิดชอบในการจัดทำพระราชกิจ กองข่าวเป็นกองที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจ และกองการต่างประเทศซึ่งมีหน้าที่ในการประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศในการจัดทำหมายกำหนดการต่าง ๆ ซึ่งทั้ง 3 กองมีความสำคัญในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ ส่วนกองอื่น ๆ ที่เหลือนั้นจะทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระองค์ของแต่ละพระองค์ และเมื่อแต่ละพระองค์ทรงรับปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไรแล้ว กองต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งข้อมูลให้แก่กองการในพระองค์เพื่อลงพระราชกิจต่อไป จึงมิได้เกี่ยวข้องกับกระบวนการข่าวในพระราชสำนักมากนัก

1.5 นิยามศัพท์

สำนักพระราชเลขานุการ หมายถึง หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์

ข่าวในพระราชสำนัก หมายถึง ข่าวการปฏิบัติพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ทุกพระองค์ ทั้งในและต่างประเทศ

นโยบายของการทำข่าว หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับงานข่าวในพระราชสำนักที่สำนักพระราชเลขานุการกำหนดขึ้นหรือยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักเป็นไปในแนวทางเดียวกันและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก หมายถึง ขั้นตอนและวิธีการในการทำข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งสามารถเผยแพร่ให้แก่ผู้รับสาร โดยผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ และมีขั้นตอนในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ
2. ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก
3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักและในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวของสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 บทบาท ได้แก่

1. บทบาทตามพันธกิจ
2. บทบาทในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์
3. บทบาทในการแก้ไขวิกฤต

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักได้อย่างถูกต้อง

1.6.2 เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการผลิตข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ

1.6.3 เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะใช้เป็นแนวทางในการศึกษาถึงกระบวนการข่าวในด้านอื่น ๆ ต่อไป

1.6.4 เพื่อนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงการข่าวในพระราชสำนักต่อไป

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก” นี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตามประเด็นปัญหาในการวิจัยดังนี้

- 2.1 แนวคิดเรื่อง “สื่อมวลชน”
- 2.2 แนวคิดเรื่อง “เทคโนโลยีการสื่อสาร”
- 2.3 แนวคิดเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน”
- 2.4 แนวคิดเรื่อง “นโยบายข่าว”
- 2.5 แนวคิดเรื่อง “ข่าว”
 - ความหมายของข่าว
 - ประเภทของข่าว
 - องค์ประกอบของข่าว
 - คุณค่าของข่าว
 - แหล่งข่าว
- 2.6 แนวคิดเรื่อง “กระบวนการผลิตข่าว”
 - กระบวนการผลิตข่าวหนังสือพิมพ์
 - กระบวนการผลิตข่าววิทยุ
 - กระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์
- 2.7 ทฤษฎีผู้ปิดและเปิดประตูสาร (Gatekeeper Theory) และการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)
- 2.8 ทฤษฎีการประชาสัมพันธ์
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเรื่อง “สื่อมวลชน”

สื่อมวลชน มาจากคำว่า “สื่อ” และ “มวลชน” สื่อเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสื่อสาร ดังนั้นจึงต้องทำความเข้าใจ “การสื่อสาร” ก่อน (จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ, 2547 : 5)

การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการในการถ่ายทอดสาร (message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้ส่งสาร (source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (receiver) โดยผ่านสื่อ (media/channel) (ประมะ สตะเวทิน, 2527 : 7)

จากนิยามดังกล่าว องค์ประกอบ (components) พื้นฐานในการสื่อสาร ได้แก่

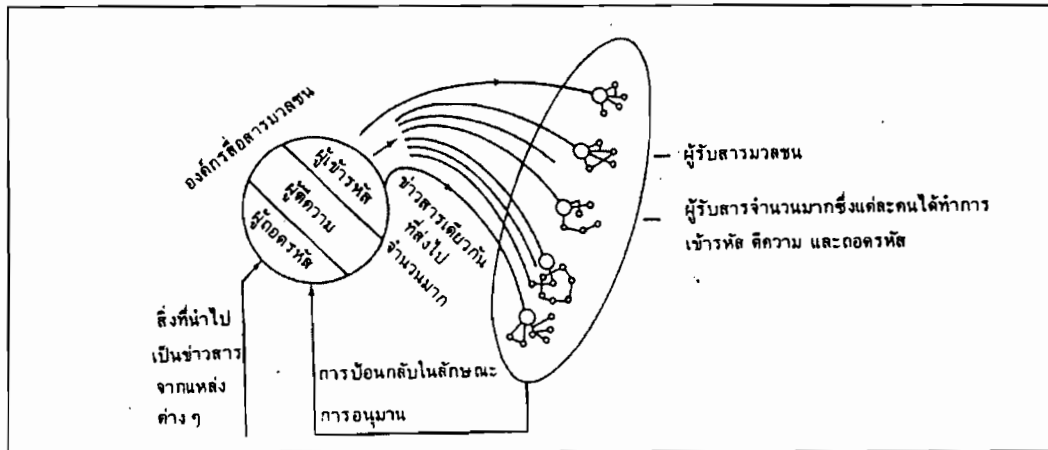
1. ผู้ส่งสาร หมายถึง ผู้ที่ทำการสื่อสาร
2. สาร คือ ข้อมูล เรื่องราว สิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อไปสู่ผู้รับสาร
3. สื่อ หรือ ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ ช่องทางที่จะนำสารไปยังผู้รับสาร
4. ผู้รับสาร คือ ผู้ที่ผู้ส่งสารต้องการติดต่อสื่อสารด้วย

การสื่อสารมวลชน (mass communication) เป็นการสื่อสารกับมวลชนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน โดยมวลชนแต่ละกลุ่มหรือแต่ละคนอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน แต่สามารถรับสารได้พร้อม ๆ กัน จึงต้องสื่อสารผ่านสื่อ (medium) ไปยังมวลชน เช่น การส่งกระจายเสียงรายการข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยที่กรุงเทพมหานครไปยังประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ

การสื่อสารดังกล่าวจะมีจำนวนผู้รับสารแตกต่างกัน การสื่อสารมวลชนเป็นความต้องการที่จะสื่อสารไปสู่ผู้รับสารจำนวนมากในเวลาเดียวกัน ขณะที่ผู้รับสารไม่ได้อยู่รวมกันในที่แห่งเดียวกัน สื่อที่ใช้ต้องสามารถไปถึงผู้รับสารได้ สื่อที่ใช้ในการส่งสารนี้เรียกว่า “สื่อมวลชน”

สื่อมวลชน หรือ mass media ในภาษาอังกฤษ จึงหมายถึง “สื่อ” (medium) ที่ใช้ส่งสารไปยังมวลชน ได้แก่

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (print media) เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic media) เช่น วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 กระบวนการสื่อสารมวลชน

ที่มา : Schramm (1997 : 7)

แสดงให้เห็นลักษณะการสื่อสารมวลชน ดังนี้

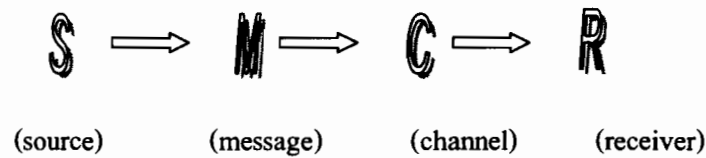
1. สำนักพิมพ์และสถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีโทรทัศน์ โดยมีทีมผู้ผลิต (production team) ดำเนินการในฐานะเป็นผู้ส่งสาร
2. ส่งสารโดยการเข้ารหัสด้วย ตัวอักษร ภาพนิ่ง (สำนักพิมพ์) หรือคำพูด เสียง (สถานีวิทยุกระจายเสียง) ภาพเคลื่อนไหว (สถานีโทรทัศน์)
3. ผ่านสื่อ ได้แก่ สื่อหนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์
4. ไปสู่ผู้รับสาร คือ ผู้อ่าน ผู้ฟัง ผู้ชม ที่ใช้ช่องทางการรับรู้ คือ ตา หู ทั้งตาและหู

สื่อมวลชนและการสื่อสารมวลชนมีความหมายแตกต่างกัน

สื่อมวลชน เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการสื่อสารมวลชนคือเป็นช่องทางหรือสื่อ (channel/medium) ในการนำสารไปสู่มวลชน

การสื่อสารมวลชน หมายถึง กระบวนการสื่อสารประเภทหนึ่ง เป็นการสื่อสารไปยังผู้รับสารที่เป็นมวลชน จึงมีความหมายครอบคลุมถึงทุกองค์ประกอบในกระบวนการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร

ในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก สำนักพระราชเลขานุการจึงเป็นผู้ส่งสารที่จะส่งสารคือข่าวในพระราชสำนัก ผ่านช่องทางต่าง ๆ ให้กับผู้รับสาร คือประชาชนทั่วไป ช่องทางที่ส่งสาร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อใหม่

สำนักราชเลขาธิการ ส่งข่าวในพระราชสำนัก ผ่านช่องทาง ไปยังประชาชนทั่วไป
ช่องทางที่ส่งสารได้แก่

- สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์
- สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ ราชกิจจานุเบกษา ประมวลพระราชกรณียกิจ
- สื่อใหม่ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต

ดังนั้น สำนักราชเลขาธิการจึงทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร (source) ที่เปรียบเสมือนเป็น
แหล่งข่าวที่จะส่งข่าวผ่านสื่อมวลชนเพื่อการประชาสัมพันธ์สถาบันพระมหากษัตริย์

ในโลกปัจจุบันการสื่อสารสู่มวลชน นอกจากจะสื่อสารผ่านสื่อมวลชนดั้งเดิม
(traditional media) แล้วยังสามารถสื่อสารผ่านสื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ต (internet mass
communication) ได้ อินเทอร์เน็ตเป็นพัฒนาทางเทคโนโลยี โดยเป็นเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร
ผ่านคอมพิวเตอร์ที่ทำให้สามารถแบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันได้ทั่วโลก

ตารางที่ 2.1 แสดงสื่อมวลชนดั้งเดิมและสื่อมวลชนสมัยใหม่

สื่อมวลชนดั้งเดิม	สื่อมวลชนสมัยใหม่
- หนังสือพิมพ์	- หนังสือพิมพ์ออนไลน์ (newspaper online หรือ online papers)
- นิตยสาร	- ออนไลน์แมกกาซีนหรือเว็บซัน (online magazines/ webzines)
- ภาพยนตร์	- วิดีโอออนดีมานด์ (video – on – demand)
- วิทยุกระจายเสียง	- เว็บเรดิโอ (web radio)
- โทรทัศน์	- เว็บทีวี (web TV)

2.2 แนวคิดเรื่อง “เทคโนโลยีการสื่อสาร”

เทคโนโลยีการสื่อสารได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนยุคปัจจุบันนี้มีสื่อทางด้านอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมาก หรือที่เรียกว่า “สื่อสมัยใหม่” (New Media) ซึ่งหมายถึงสื่อทางด้านอิเล็กทรอนิกส์และดิจิทัล ซึ่งสามารถกระจายข่าวสารไปได้รวดเร็วและกว้างไกล สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ เครื่องไมโครอิเล็กทรอนิกส์คอมพิวเตอร์ เครือข่ายการสื่อสารโทรคมนาคมต่าง ๆ ระบบ Teletext และระบบการประชุมทางไกล (Tele – conferencing System) ที่ได้รวมเอาเสียง ข้อความ และภาพไว้ในสื่อเดียวกัน

มีผู้ให้คำนิยามคำว่า “เทคโนโลยีการสื่อสาร” (Communication Technology) ไว้หลายอย่าง เช่น การนิยามว่า เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นการนำคำว่า “เทคโนโลยี” มารวมกับคำว่า “การสื่อสาร” เป็น “เทคโนโลยีการสื่อสาร” หมายถึง ศิลปศาสตร์ วิธีการ กระบวนการ เครื่องมืออุปกรณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าและส่งเสริมเพิ่มพูนสมรรถนะคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพการสื่อสารของมนุษย์ ซึ่งรวมถึงการแสวงหาข่าวสาร การเก็บสาร การส่งสาร การรับสาร และการป้อนกลับ

สำหรับคำว่า “สารสนเทศ” (Information) นั้น จะมีความหมายที่ใกล้เคียงกับคำว่า “ข้อมูล” (data) แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงแล้วสองคำนี้มีความแตกต่างกัน เพราะ “ข้อมูล” นั้นเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ “สารสนเทศ” นั้นเป็นข้อมูลที่ได้นำมาประมวลหรือจัดทำอยู่ในรูปแบบที่มีความหมายต่อผู้รับ เพราะฉะนั้น ในขณะที่ “ข้อมูล” เป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากแหล่งต่าง ๆ โดยยังไม่ได้ปรับปรุง แต่ “สารสนเทศ” จะต้องผ่านกระบวนการ ตกแต่งและปรับปรุงเสียก่อนที่จะส่งไปให้ผู้รับ

คำนิยามของ “เทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information Technology) นั้น มีผู้ให้นิยามไว้หลายแบบ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การประสานคอมพิวเตอร์อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม และมนุษย์ให้เข้ามาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบหนึ่งที่มีความสมบูรณ์

เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การรวบรวม (collection) เก็บรักษา (storage) จัดการ (process) แพร่กระจาย (disseminate) และการใช้ (use) สารสนเทศ โดยไม่ได้ตีกรอบไว้เพียงแค่เรื่องซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์เท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงความสำคัญของมนุษยชาติและ

เป้าหมายที่พวกเขาได้สร้างขึ้นมาหลังจากที่ได้มีเทคโนโลยีชนิดนี้เกิดขึ้นในโลก (กาญจนา แก้วเทพ, 2539)

เทคโนโลยีใหม่ ๆ จะมีบทบาทในการเป็นระบบเชื่อมโยงให้เกิดการสื่อสาร (intermedia systems) มากขึ้น คำว่า intermedia นั้น สร้างขึ้นใช้โดย Gary Gumpert และ Robert Cathcart (1986) หมายถึงการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเป็นช่องทางให้เกิด (establishing) คงไว้ (maintaining) และปรับปรือ (regulating) ปรากฏการณ์การสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ส่งจดหมาย คุยกับคนรู้จัก หรือทำความรู้จักกับคนแปลกหน้า

Chesebro, J.W. และ Bonsall. DG. (1989) จัดให้คอมพิวเตอร์เป็น “เทคโนโลยี” ไม่ใช่ “tool” เพราะความก้าวหน้าในการพัฒนาคอมพิวเตอร์เป็นจุดกำเนิดของนวัตกรรมพื้นฐาน ซึ่งทำให้คำว่า “ข้อมูล” (information) มีความหมายชัดเจนขึ้น รวมทั้งคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดการเลือกกระบวนการเก็บรวบรวม (collected) ถ้าเลียง (processed) และแพร่กระจาย (distributed) ข่าวสารอีกด้วย

ปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทอย่างมากในทุกด้าน เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถทำลายกำแพงในเรื่องของสถานที่และเวลาไปได้มาก การใช้ “อินเทอร์เน็ต” นับเป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน โดยบริการที่ได้รับความนิยมและมีประโยชน์อย่างมากบริการหนึ่งบนอินเทอร์เน็ต คือ การค้นหาข้อมูลผ่านระบบ เวิลด์ ไวด์ เว็บ (World Wide Web)

ระบบ Internet ระบบนี้ได้รับการขนานนามว่าเป็นเครือข่ายของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ นั่นคือเป็นเครือข่ายที่มีแม่ข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกมาต่อเชื่อมกันเป็นจำนวนมาก ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายสื่อสารที่ใหญ่ที่สุดในโลก ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมกับระบบอินเทอร์เน็ต ในกรุงเทพมหานคร อาจส่งข่าวสารให้ถึงเพื่อนในต่างประเทศ

ปัจจุบันได้ดำเนินการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในระบบ WWW (World Wide Web) เป็นเครือข่ายใยแมงมุม เพื่อเชื่อมโยงรายการ สารความรู้ ความบันเทิงไปยังจุดต่างๆ ทั่วโลก ผู้ใช้เพียงเรียกให้ถูกต้องก็จะได้รับข้อเขียน ภาพ หรือคำพูดจากแหล่งต่างๆ นำไปใช้งานได้โดยให้รหัสตามมาตรฐานสากล ปัจจุบันนอกจากข้อความที่เป็นตัวอักษรแล้วจะสื่อสารในลักษณะ

“ภาพ” และ “เสียง” และอาจเป็นสิ่งที่สวยงามในระบบ อี – เมล์ และวิดีโอ การสื่อสารอินเทอร์เน็ต เทียบได้กับใยแมงมุมที่มีจุดเชื่อม โยงคอมพิวเตอร์หลายเครื่อง หลาย ๆ แห่งเข้าด้วยกันโดยไม่มี คอมพิวเตอร์กลาง คือ ไม่ใช่คอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายก็ได้ ในทางปฏิบัติจะใช้ เชื่อมต่อกับโครงข่ายโทรศัพท์ที่ใช้สายใยแก้วนำแสงและสื่อสารผ่านดาวเทียมเพื่อการสื่อสาร สารสนเทศจำนวนมากและครอบคลุมทั่วโลก (Interactive media)

ในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตไม่ได้เป็นคำเฉพาะที่ใช้กันในหมู่ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อไป เราสามารถได้ยินคนกล่าวถึงอินเทอร์เน็ตได้จากทุกที่ แม้แต่ในชั้น เรียนของเด็กประถม อินเทอร์เน็ต ไม่เป็นองค์กร และไม่ได้เป็นสถาบัน ไม่มีใครเป็นเจ้าของ อินเทอร์เน็ตหรือสามารถควบคุมมันได้ ดังที่ Brace (1997) ได้ให้ความหมายของอินเทอร์เน็ตว่า คือการเชื่อมต่อระหว่างกันของคอมพิวเตอร์จำนวนมากในลักษณะเครือข่ายที่สามารถติดต่อ สื่อสารระหว่างกันได้ หรืออาจเรียกได้ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นข้อตกลง ซึ่งทำให้ข้อมูลข่าวสารถูกถ่าย โอนจากคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งไปยังอีกเครื่องหนึ่งได้

เว็บไซต์ หมายถึงสื่อประสม การเชื่อมต่อและนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และแหล่ง ความบันเทิงต่าง ๆ ไปยังกลุ่มผู้ใช้คอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ เว็บไซต์เติบโตอย่างรวดเร็ว ก็คือ ความง่ายในการใช้งานและการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งคนที่ ดูแลเนื้อหาของเว็บเองก็คอยจะนำเสนอบริการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นด้วย ในความเป็นจริงแล้ว องค์กรประกอบที่สลับซับซ้อนของเว็บไซต์อยู่ที่ความเป็นพลวัต และความสามารถในการรวมตัวกับ คุณสมบัติของสื่ออื่น หรือเปลี่ยนแปลงไปเป็นสิ่งอื่น ๆ ได้

ความหลากหลายในด้านเนื้อหาของเว็บไซต์นั้นมีมากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ดั้งเดิม อื่น ๆ กล่าวคือในขณะที่โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ จะถูกควบคุม และมีกฎระเบียบมากมาย เว็บไซต์กลับไม่มีกฎระเบียบควบคุมเข้มงวด และด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้อาจกล่าวได้ว่า เว็บไซต์มี บางสิ่งที่ทุกคนต้องการ และด้วยข้อเท็จจริงที่ว่าเราสามารถเข้าถึงเว็บไซต์จากที่โรงเรียน ห้องสมุด ที่ทำงาน และบ้าน จึงมีความเป็นไปได้ที่ผู้รับสารจะสามารถเข้าถึงเว็บไซต์และอินเทอร์เน็ตได้ มากกว่าสื่ออื่น

ทางด้านการสื่อสารนั้น ถือว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อใหม่ (New Media) ที่ทำให้กระบวนการสื่อสารเปลี่ยนจากรูปเส้นตรงแบบราบ ไปเป็นรูปวงกลม ที่มี

ชุมชนแห่งการเกาะกลุ่มของชุมชนเสมือน (Virtual Community) ที่มีปฏิสัมพันธ์ (Interactivity) ระหว่างกันได้ตลอดเวลา ทำให้เกิดสภาพที่ไม่คำนึงถึงสถานที่ทางกายภาพและไม่คำนึงถึงเวลาขึ้น (สุกัญญา สุกบรรทัด, 2541 : 5)

Rice อ้างถึงในสุกัญญา สุกบรรทัด (2541 : 8) กล่าวว่าสื่อใหม่มีลักษณะสำคัญ คือการขยายรหัสสัมผัสของมนุษย์ให้กว้างขวางและสลับซับซ้อนมากขึ้น คุณลักษณะสำคัญของมัน คือ ปฏิสัมพันธ์และการนำไปใช้ในอาณาจักรของสื่อเดิมได้ เช่น ใช้ Electronic Mail แทนสื่อบุคคล Video Conferencing ใช้แทนการสื่อสารในกลุ่ม และ Videotex ใช้ในการเอาสารณะมาใช้ส่วนบุคคล กล่าวง่าย ๆ ก็คือ สื่อใหม่สามารถจะเข้ามาทำงานในทุกบริบทที่สื่อชนิดอื่น ๆ ได้ ปฏิบัติการอยู่แล้ว โดยเทคโนโลยีการสื่อสารแบบใหม่นี้เอื้ออำนวยให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงสภาพจากผู้ถูกกระทำไปสู่การเป็นผู้ร่วมกระทำอีกด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับการสื่อสารแบบมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ แม้ว่าจะมีความคล่องตัวและเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์และข้อจำกัดทางการสื่อสารมากกว่า สื่อระหว่างบุคคล แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังคงมีข้อจำกัดทางการสนองตอบและปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์

หากเมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของศักยภาพที่มีอยู่ของการสื่อสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์แล้วจะเห็นว่า การสื่อสารในรูปแบบใหม่นี้เป็นเสมือนการหลอมรวมของลักษณะที่เป็นคุณสมบัติของสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารมวลชนเข้าด้วยกัน

ศุจิกา ดวงมณี (2539) ได้ทำวิจัยเรื่อง การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็ลด์ไวด์เว็บของสื่อมวลชนไทย พบว่า สื่อทุกประเภทจึงต้องปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ทั้งด้านวัตถุประสงค์ของการใช้งานและลักษณะในการนำเสนอ เมื่อสื่อมวลชนประเภททีวี วิทยุ และหนังสือพิมพ์ นำเสนอตัวเองบนเว็ลด์ไวด์เว็บจึงปรากฏลักษณะบางอย่างที่เหมือนกันสืบเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมบนเว็ลด์ไวด์เว็บที่เป็นตัวหลอมรวมลักษณะเหล่านั้นเข้าด้วยกันและก่อให้เกิดเป็นรูปแบบใหม่

ลักษณะแนวโน้มและทิศทางของการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านเว็บไซต์ไว้เว็บของสื่อมวลชนไทย สรุปได้ 10 ประการ คือ

1. เผยแพร่ข้อมูลที่มีลักษณะของการสื่อสารปฏิสัมพันธ์
2. เผยแพร่ข้อมูลในลักษณะที่ง่ายต่อการสืบค้น
3. ใช้เทคโนโลยีด้าน Internet และ Multimedia
4. ใช้ภาพกราฟิก
5. คำนึงถึงความเร็วในด้านผู้ใช้งาน
6. มีความเป็นสากล
7. สร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแบบฉบับบนเว็บไซต์ไว้เว็บ
8. สร้างความเป็นคลังข้อมูลข่าวสาร
9. บริการข้อมูลข่าวสารแบบตามคำขอ (on demand)
10. เป็นเครื่องมือทางการตลาด

เครือข่ายกาญจนาภิเษก

ในยุคที่การสื่อสารในสังคมสารสนเทศ โดยมีสื่อคอมพิวเตอร์เป็นศูนย์กลางหรือช่องทางในกระบวนการสื่อสาร การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ จึงต้องมีการพัฒนารูปแบบการเผยแพร่ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศ์อย่างกว้างขวาง โดยเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตผ่านทางเครือข่ายกาญจนาภิเษก

เครือข่ายกาญจนาภิเษก (The Golden Jubilee Network) คือ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงข่าวสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น พระราชกรณียกิจ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พระราชดำรัส ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศไทยที่น่าสนใจ และเป็นสิ่งที่คนไทยรู้จัก และภาคภูมิใจ เพื่อให้ประชาชนและผู้สนใจจากทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงได้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

เครือข่ายกาญจนาภิเษกจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2539 น้อมเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงเครือข่ายกาญจนาภิเษกได้โดยผ่านคอมพิวเตอร์ที่ต่อเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือต่อเข้ากับเครือข่ายกาญจนาภิเษกโดยตรงผ่านโมเด็ม เพื่อเข้าถึงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ในเครือข่าย ที่นำเสนอในระบบ “เว็ลด์ ไซด์เว็บบ” เริ่มเปิดให้เข้าชมได้ตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม 2539 เวลา 09.09 น. ที่ <http://kanchanapisek.or.th> หรือ <http://goldenjubilee.or.th>

เครือข่ายกาญจนาภิเษกเป็นช่องทางหนึ่งในการสื่อสารที่สำนักพระราชเลขานุการใช้ในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก เนื่องจากเทคโนโลยีที่ก้าวไปโดยไม่หยุดนิ่ง ทำให้สำนักพระราชเลขานุการต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการข่าวในพระราชสำนักให้ทันสมัย เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึงทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2.3 แนวคิดเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน”

สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางสังคม ด้วยศักยภาพของสื่อมวลชนจึงทำให้สื่อมวลชนยิ่งทวีความสำคัญในฐานะสื่อกลางของการสื่อสาร ดังนั้นหากกล่าวถึงหน้าที่พื้นฐานของสื่อมวลชนจึงสมควรอ้างอิงหน้าที่สำคัญพื้นฐานของการสื่อสาร (ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ, 2545 : 74)

Harold D. Lasswell นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้อธิบายหน้าที่ของการสื่อสารไว้ดังนี้

1. การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of the environment) คือการเฝ้าดูแลสอดส่องเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งภัยอันตรายที่อาจส่งผลกระทบต่อสมาชิกในสังคม
2. การประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม (Correlation of the parts of society) คือการสื่อสารช่วยให้สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบเรียบร้อย
3. การถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of social inheritance) คือช่วยให้อนุชนรุ่นหลังมีการสืบทอดวัฒนธรรมต่อ ๆ กันไปโดยไม่ขาดตอน

นอกจากหน้าที่พื้นฐานทั้ง 3 ประการแล้ว Charlers R. Wright หน้าที่ของการสื่อสารเพิ่มเติมอีกประการหนึ่งเป็นข้อที่สี่ คือ

4. การให้ความบันเทิง (Entertainment) เป็นการสร้างสรรค์ความสนุกสนานเพลิดเพลินให้แก่สมาชิกในสังคม เพื่อเป็นการพักผ่อนและลดความตึงเครียดจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละคนประสบอยู่ในสังคม

สื่อมวลชนในฐานะสื่อหรือเครื่องมือในการสื่อสารของสมาชิกในสังคมจึงมีหน้าที่พื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. หน้าที่ในการให้ข่าวสาร การให้ข่าวสาร นับเป็นหน้าที่แรกของสื่อมวลชนที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากกล่าวในบริบทของการสื่อสาร หน้าที่การให้ข่าวสารนับเป็นหน้าที่อันดับแรกที่เก่าแก่และยาวนานที่สุดของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ การให้ข่าวสารของสื่อมวลชนด้วยการเก็บรวบรวม ประมวล วิเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ภาพ เสียง เหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปเผยแพร่เป็นข่าวให้สมาชิกในสังคมได้ทราบถึงสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นและความสนใจของบุคคล ช่วยให้เกิดความรู้สึกรับรู้ถึงความปลอดภัย ส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตัวเองของสมาชิกในสังคม การให้ข่าวสารอาจนับได้ว่ามีประสิทธิผลในการเสริมสร้างทางปัญญาของสมาชิกในสังคมอีกด้วย

2. หน้าที่ในการแสดงความคิดเห็น นอกจากให้ข่าวสารแล้ว สื่อมวลชนยังต้องมีหน้าที่ในการอธิบายแปลความหมาย ตีความ และวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความหมายของข่าวและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทบรรณาธิการทางหน้าหนังสือพิมพ์ที่แสดงถึงความคิดเห็น สารคดีเชิงข่าวทางโทรทัศน์ที่เสนอภูมิหลังของข่าวหรือเหตุการณ์และข้อวิพากษ์วิจารณ์ บทวิเคราะห์ข่าวทางวิทยุกระจายเสียงในการเปิดเผยสาเหตุของเหตุการณ์ และคาดการณ์แนวโน้มในอนาคต การแสดงความคิดเห็นเหล่านี้จัดเป็นหน้าที่พื้นฐานของสื่อมวลชนที่ต้องทำเพื่อประโยชน์ของสมาชิกในสังคม

3. หน้าที่ในการให้การศึกษา การให้ศึกษานับเป็นการเสนอสาระความรู้ที่มีระบบ มีวิธีการ เพื่อให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้ การให้ศึกษานี้สื่อมวลชนสามารถทำได้ทั้งการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย อัน

หมายรวมถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี บทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคมด้วย สื่อมวลชนจะเป็นผู้นำสารในลักษณะของความรู้และประสบการณ์ไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสติปัญญา การปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ และการปรับภูมิปัญญาเข้าสู่มาตรฐานที่ใกล้เคียงกัน

4. **หน้าที่ในการให้ความบันเทิง** สื่อมวลชนมีหน้าที่ตอบสนองทางด้านจิตวิทยาแก่สมาชิกในสังคมได้เป็นอย่างดี ด้วยการช่วยคลายเหงาเพื่อทดแทนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งมีน้อยลง ช่วยให้ร่างกายและจิตใจได้พักผ่อน และมีกำลังใจเพิ่มขึ้น รวมทั้งช่วยรักษาเยียวาภาวะต่างๆ ภายในจิตใจ เช่น ความเศร้าหมอง ความวิตกกังวล ความผิดหวัง ช่วยให้หลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และลดความตึงเครียดของจิตใจ ซึ่งสื่อมวลชนนำเสนอในรูปแบบของภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ รายการเพลงทางวิทยุกระจายเสียง นวนิยาย เรื่องสั้นในสารคดี คอลัมน์บันเทิงต่างๆ ในหนังสือพิมพ์

คณะกรรมการแมคไบรด์ (McBride Commission) แห่งองค์การศึกษาวិทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้ประมวลหน้าที่ของการสื่อสารไว้ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ บทบาทหน้าที่ที่มองจากจุดขึ้นของปัจเจกชน และบทบาทหน้าที่ที่มองจากจุดขึ้นของสังคมโดยรวม

จากจุดขึ้นของปัจเจกชน บทบาทหน้าที่ของการสื่อสารจำแนกได้เป็น 8 ประการ คือ

1. การให้ข่าวสาร (Information)
2. การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)
3. การกระตุ้นเร้า (Motivation)
4. การถกเถียงอภิปราย (Debate and Discussion)
5. การให้การศึกษา (Education)
6. การส่งเสริมวัฒนธรรม (Clutural Promotion)
7. การให้ความบันเทิง (Entertainment)
8. การประสาน (Integration)

และจากจุดยืนของสังคม มองเห็นบทบาทหน้าที่ของการสื่อสารในการจรรโลงสังคมให้ดำรงอยู่ได้ สถาบันองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่จะดำเนินงานอยู่ไม่ได้ถ้าไม่มีระบบการแลกเปลี่ยนข่าวสารที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต ข่าวสารทำให้เกิดการพัฒนา ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เกิดความเจริญทางด้านจิตใจ

2.4. แนวคิดเรื่อง “นโยบายข่าว”

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 563) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ “นโยบาย” ว่า นโยบายเป็นคำมาจากภาษาบาลีโดยการสมาสคำว่า “นย” ซึ่งหมายถึงเข้าความที่สื่อให้เข้าใจเอาเอง กับคำว่า “อุปาย” หมายถึงวิธีการอันแยกคาย เล่ห์กล เล่ห์เหลี่ยมเข้าด้วยกัน และแปลเป็นความหมายว่า “หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวทางในการดำเนินการ”

นโยบาย (policy) คือ หลักการ แนวทางและบรรทัดฐานจำนวนหนึ่งที่ยังคงกำหนดขึ้นเพื่อชี้นำพฤติกรรม หรือทิศทางและเป้าหมายขององค์กรในการดำเนินการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (กิติมา สุรสนธิ, 2544 : 24) เช่น นโยบายหนังสือพิมพ์เคลินิวส์มีนโยบายดำเนินงานขององค์กร ดังนี้

1. นำเสนอข่าวด้วยความเป็นกลาง มีเนื้อหาเป็นจริง เป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยปราศจากอคติใด ๆ ทั้งสิ้น
 2. ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเป็นตัวแทนของประชาชนผู้เสนอความคิดเห็นสู่สังคม
 3. นำเสนอข่าวที่รวดเร็วทันเหตุการณ์
 4. นำเสนอความคิดเห็นในทางที่สร้างสรรค์ อันจะเกิดประโยชน์แก่บุคคลทั่วไปโดยไม่ทำลายชื่อเสียงของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ
- (มนวิภา วงรุจิระ, 2547 : 149)

A.R. Ley Wayne (1952 : 198) อธิบายว่า นโยบาย คือ โครงการในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณค่า หรือเป็นการตัดสินใจเลือกจุดมุ่งหมาย และวิธีการในการบริหารองค์กรใดองค์กรหนึ่ง

Carl J. Friedrich (1963 : 79) กล่าวว่า นโยบาย เป็นข้อเสนอแนวทางที่จะปฏิบัติการของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาล ภายในสภาพแวดล้อมแบบหนึ่ง ซึ่งจะมีทั้งอุปสรรค และโอกาสบางอย่างอยู่ด้วย ทำให้ต้องมีการเสนอนโยบายขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ และเอาชนะสภาวะการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานของบุคคล กลุ่มบุคคล หรือรัฐบาล บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องการ

นโยบายที่ดีควรมีคุณลักษณะตามที่ Joseph L. Massie และ John Douglas อ้างในวิทยานิพนธ์ของพิมพ์พรรณ เงินสว่าง (2542 : 51)

1. นโยบายจะชี้แนวทางให้การปฏิบัติงานขององค์กร บรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. นโยบายจะอธิบายให้ทุกคนในหน่วยงานทราบถึงแนวทางโดยส่วนรวมขององค์กร
3. นโยบายจะต้องเป็นข้อความที่เข้าใจได้ง่ายและควรจะต้องเป็นลายลักษณ์อักษร
4. นโยบายจะต้องชี้ให้เห็นถึงเงื่อนไขอันจำกัด และช่องทางในการปฏิบัติงานในอนาคต
5. นโยบายจะต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่ถ้าไม่จำเป็นแล้วนโยบายต้องการความมั่นคง แน่นนอน เปลี่ยนแปลงได้บ้างตามความจำเป็น อย่างมีเหตุผล
6. นโยบายจะต้องเป็นเหตุเป็นผล และสามารถนำไปปฏิบัติได้
7. นโยบายจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้นำไปปฏิบัติสามารถแปลความ และตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
8. นโยบายจะต้องได้รับการตรวจสอบและทบทวนเป็นระยะ ๆ

นโยบายด้านข่าวของแต่ละสื่อจะแตกต่างกันด้วยเหตุสำคัญ 4 ประการ

1. แนวความคิดขั้นพื้นฐาน (Basic concept)

สื่อในการให้ข่าวสารนั้นไม่ว่าจะเป็นวิทยุโทรทัศน์จะแตกต่างกันในภาษาที่ใช้ ส่วนหนังสือพิมพ์และนิตยสารจะแตกต่างกันทั้งภาษาที่ใช้และรูปร่างหน้าตาด้วย นอกจากนี้สื่อแห่งข่าวสารทั้งหมดนี้ต่างเน้นความสำคัญของข่าวแตกต่างกันออกไป กล่าวคือการเลือกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งข้อคิดเห็นของบุคคล ปัญหาต่าง ๆ ที่ถูกนำมาเสนอเป็นข่าวนั้น มีหลักการแตกต่างกันออกไปและวิธีการนำเสนอต่อผู้รับสารก็แตกต่างกันด้วย

2. แบบของเนื้อหาของเรื่องที่น่ามาเสนอ (Content pattern)

เรื่องที่น่าเสนอในสื่อมวลชนมีเนื้อหาแตกต่างกันออกไป บ้างก็ต้องการบอกข่าว (to inform) บ้างก็ต้องการให้ความบันเทิง (to entertain)

หนังสือพิมพ์จะเน้นหนักในการเสนอข่าว ส่วนนิตยสาร วิทยุและโทรทัศน์จะเน้นหนักเรื่องการให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง

3. วิธีการเสนอข่าว (Journalistic treatment)

นโยบายทางด้านวิธีการเสนอข่าวก็แตกต่างกันเช่นเดียวกับเนื้อหาสาระของข่าวที่เลือกเสนอต่อผู้อ่านและผู้ฟัง เพราะเหตุว่าการที่จะให้ความสำคัญแก่ข้อเท็จจริงขึ้นไหนดในจำนวนหลาย ๆ ชิ้น การตัดสินใจของสื่อแต่ละชนิดไม่เหมือนกัน วิธีการเสนอก็ไม่เหมือนกัน สื่อแห่งข่าวสารบางชนิดให้ความพยายามในการเสนอข่าวแบบ Objective คือมุ่งความถูกต้องและไม่ลำเอียง หนังสือพิมพ์บางฉบับหรือวิทยุหรือโทรทัศน์บางสถานียอมให้เสนอข่าวแบบมีความคิดเห็นปนไปด้วย ในขณะที่เสนอข่าวกีฬา ข่าวสังคม และหรือข่าวอื่นอีกบางประเภท แต่ไม่ยอมสำหรับข่าวสำคัญ เช่น ข่าวการเมืองหรือข่าวต่างประเทศ เป็นต้น

สื่อแห่งข่าวสารบางชนิดสนับสนุนให้เสนอข่าวด้วยการเขียนให้ตื่นเต้น และอาจจะให้น้ำหนักแก่ข้อเท็จจริง โดยไม่คำนึงถึงสัดส่วนของความสำเร็จ หรือความเด่นของข้อเท็จจริงนั้น จะเห็นได้จากข้อเท็จจริงที่ว่าบางสื่อแห่งข่าวสารอาจจะเน้นหนักในข่าวแบบเบาสมอง (soft news) แทนที่จะเน้นหนักในข่าวแบบหนักสมอง (hard news) เช่น ข่าวการเมือง การศึกษาและเศรษฐกิจ เป็นต้น

แบบการเสนอข่าว (style) ของหนังสือพิมพ์แตกต่างกันออกไป เช่น หนังสือพิมพ์ “สยามรัฐ” ไม่เสนอข่าวโดยการพาดหัวข่าวใหญ่ หรือเขียนความนำด้วยภาษาที่ตื่นเต้น ซึ่งตรงข้ามกับหนังสือพิมพ์ “ไทยรัฐ” หรือ “เดลินิวส์” หนังสือพิมพ์ในต่างจังหวัด เช่น “ถิ่นเหนือ” รายงานข่าวย่อมเสนอข่าวท้องถิ่น (local news) มากกว่าข่าวทั่วไป (non - local news)

4. เนื้อที่สำหรับข่าว (Space allocation)

เนื้อที่สำหรับตีพิมพ์ข่าวของหนังสือพิมพ์และช่วงเวลาการเสนอข่าวสำหรับวิทยุและโทรทัศน์ย่อมมีมากน้อยแตกต่างกันออกไป และเมื่อพิจารณาเนื้อที่สำหรับข่าวก็มักจะพิจารณาควบคู่กันไปกับเนื้อที่สำหรับโฆษณา เพราะเหตุที่ว่ารายได้ของสื่อมวลชนมาจากการโฆษณาเป็นส่วนใหญ่ เช่น หนังสือพิมพ์มักจะสงวนเนื้อที่สำหรับโฆษณาประมาณ 60% ของเนื้อที่ทั้งหมด เหลืออีก 40 % จะเป็นเนื้อที่สำหรับตีพิมพ์งานจากกองบรรณาธิการ อันมี ข่าว บทความ สารคดี เนื้อที่สำหรับบทนำหรือบทบรรณาธิการ เนื้อที่สำหรับข่าวนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามความสำคัญมากน้อยของข่าวประจำวัน (ประชัน วัลลภโก, 2527 : 48)

ในการศึกษาถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ควรจะได้มีการศึกษาถึงนโยบายของสำนักพระราชเลขาธิการในเรื่องการทำข่าวในพระราชสำนัก ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดในเรื่องนโยบายข่าวมาเป็นแนวทางในการศึกษาถึงนโยบายข่าวของสำนักพระราชเลขาธิการ

2.5 แนวคิดเรื่อง “ข่าว”

ข่าวเป็นสิ่งที่มืออยู่ทุกยุคทุกสมัยแต่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม และตราบไคที่มนุษย์ยังมีการติดต่ออยู่ในสังคม ข่าวก็เป็นสิ่งที่จะต้องมีอยู่เสมอตราบเท่าที่มีการติดต่อในสังคมนั้น

ความหมายของข่าว (What is news?)

คำว่า “ข่าว” มีความหมายแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแต่ละคนจะมองแง่มุมเหตุการณ์อย่างไร ทำให้นิยามของคำว่า “ข่าว” เป็นไปอย่างกว้างขวาง ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 184) ได้ให้ความหมายของข่าวไว้ว่า ข่าว คือ คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปรกติมักเป็นเรื่องเกิดใหม่หรือเป็นที่สนใจ คำบอกกล่าว คำเล่าลือ

พัชนี เษจรรยา และคณะ (2538 : 87) ได้ให้คำจำกัดความของข่าวไว้ว่า ข่าวคือ การรายงานบางสิ่งบางอย่างที่ใหม่ และเป็นที่น่าสนใจของผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม อาจเป็นเรื่องระดับโลก ระดับชาติ หรือมีข้อจำกัดโดยสภาพภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ หรือโดยความสนใจอื่น ๆ

สุรินทร์ แปลงประสพโชค อ่างในวีรพงษ์ พลนิกรกิจ (2545 : 7) ให้ความหมายของข่าววิทยุกระจายเสียงไว้ว่า ข่าววิทยุกระจายเสียง หมายถึง รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทหนึ่งที่มีเนื้อหาหลักคือ ข่าวสาร เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจของประชาชนทั่วไป โดยจัดเสนอออกอากาศเป็นรายการประจำหรืออาจเสนอแทรกในช่วงการกระจายเสียงอื่น ๆ ได้ในกรณีที่เร่งด่วนและเป็นการรายงานความคืบหน้าเพียงสั้น ๆ

พงษ์ศักดิ์ พชัยวิเชียร (พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช, 2540) บรรณาธิการอำนวยการหนังสือพิมพ์มติชน ให้ความหมายข่าวว่า สิ่งที่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่เป็นข่าว ทำได้โดยทำให้มันเกิดขึ้นมา ไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดเหตุการณ์แล้วจึงรายงาน

อดิศักดิ์ ลิ้มปรงพัฒนกิจ (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544) ให้คำนิยาม “ข่าว” ว่า เหตุการณ์หรือข้อมูลใดที่เกิดขึ้นแล้วมีผลต่อการตัดสินใจของผู้อ่าน ไม่จำเป็นต้องเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนเท่านั้น แต่รวมถึงเรื่องที่ยังไม่เคยเปิดเผย และการพยากรณ์เหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ถูกส่งผ่านสื่อได้อย่างไม่มีข้อจำกัดของเวลา

จากความหมายที่มีผู้ให้คำนิยามไว้มากมาย อาจกล่าวได้ว่านิยามของคำว่า “ข่าว” มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ปัจจัย คือ (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544)

1. ข้อเท็จจริง (fact) เหตุการณ์ (event) ความคิด (idea) ความเห็นที่เกิดขึ้นที่ปรากฏที่เพิ่งได้รับการค้นพบ หรือที่มีการคาดการณ์พยากรณ์
2. มีความสำคัญ (significantly) ความน่าสนใจ (interested) ต่อคนบางส่วนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ๆ โดยสามารถวัดระดับความสำคัญ และความน่าสนใจได้
3. ได้รับการหยิบยกขึ้นมารายงานข่าว (reporting) ผ่านสื่อมวลชน (mass media) หากไม่มีการรายงานหรือสื่อข่าว สิ่งนั้นก็ยังคงเป็นเพียงข้อเท็จจริง

ประเภทของข่าว (Category of News)

ข่าวสามารถจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ โดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกได้หลายเกณฑ์ อาทิ จำแนกตามคุณลักษณะ และความสำคัญของข่าว จำแนกตามเนื้อหาของข่าว และจำแนกตามพื้นที่ ฯลฯ ดังนี้

1. ประเภทของข่าวจำแนกตามคุณลักษณะ และความสำคัญของข่าว

หากพิจารณาตามคุณลักษณะและความสำคัญของข่าว ข่าวที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ข่าวหนัก (hard news) ข่าวเบา (soft news หรือ feature news) และข่าวเชิงสืบสวน (investigative reports)

ข่าวหนัก เป็นข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ มีความสำคัญหรือกระทบต่อคนจำนวนมาก เป็นข่าวที่ให้สาระประโยชน์ ที่สร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคม เป็นเรื่องราวที่เข้าใจค่อนข้างยาก จึงต้องอาศัยความคิดความรู้ ความสนใจ และต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ จึงจะเข้าใจ เช่น ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการศึกษา ข่าวสิ่งแวดล้อม และข่าววิทยาศาสตร์ ฯลฯ

ข่าวประเภทนี้มักทิ้งปัญหาบางอย่างให้ผู้รับสารต้องนำไปขบคิดแก้ปัญหาต่อไป มิใช่หยุดแค่รายงานข่าวเท่านั้น (มาลี บุญศิริพันธ์, 2537 : 26)

ข่าวเบา เป็นข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของผู้รับสาร (audience) ไม่มากนัก แต่เป็นเรื่องราวที่ผู้รับสารให้ความสนใจ และสามารถดึงดูดความอยากรู้อยากเห็น ความสงสัย หรือความพิศวงของคนได้ ซึ่งเหตุการณ์หรือเรื่องราวดังกล่าวมีตั้งแต่เกี่ยวกับสถานที่ ผู้คนทั่วไป สัตว์ ฯลฯ เช่น ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวอาชญากรรม ข่าวกีฬา และข่าวบันเทิง ฯลฯ

ข่าวประเภทนี้มีองค์ประกอบของความน่าสนใจมากกว่าความสำคัญ มักเป็นเหตุการณ์ที่สร้างความสนใจให้ผู้อ่านในช่วงระยะเดียว แล้วจางหายไปจากความทรงจำของประชาชน (มาลี บุญศิริพันธ์, 2537 : 26)

ข่าวเชิงสืบสวนหรือข่าวเจาะ เป็นข่าวที่มีความสำคัญต่อสาธารณชน และมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวอย่างต่อเนื่องด้วยการสืบค้น เจาะลึก เก็บรวบรวมหลักฐาน และรายงานตามข้อเท็จจริง ข่าวเชิงสืบสวนนี้ จำเป็นต้องใช้เวลา ความมานะ พยายาม และงบประมาณมากกว่าข่าวโดยทั่วไป ข่าวเชิงสืบสวนได้แก่ ข่าวการเปิดโปงการคอร์รัปชัน ข่าวเบื้องหลังเส้นทางการค้า ยาเสพติด ฯลฯ

2. ประเภทของข่าวจำแนกตามเนื้อหาของข่าว

นอกจากจะแบ่งข่าวตามคุณลักษณะและความสำคัญของข่าวแล้ว ยังสามารถแบ่งตามเนื้อหาของข่าวได้ เป็น 3 ประเภท ได้แก่ เนื้อหาข่าวที่เป็นข้อมูลข่าวสารและความเป็นจริง (information/reality content) เนื้อหาข่าวที่เป็นเรื่องความบันเทิง (fantasy/entertainment content) และเนื้อหาข่าวโฆษณาธุรกิจ (advertisement/commercial content)

เนื้อหาข่าวที่เป็นข้อมูลข่าวสารและความเป็นจริง ได้แก่ ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวเกษตร ข่าวการศึกษา ข่าวสังคม ข่าวสุขภาพอนามัย ข่าวอาชญากรรม ข่าวพยากรณ์อากาศ ข่าวการจราจร ข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวร้องทุกข์ (ชาวบ้าน) ฯลฯ

เนื้อหาข่าวที่เป็นเรื่องบันเทิง ได้แก่ ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ฯลฯ

เนื้อหาข่าวโฆษณาธุรกิจ ได้แก่ ข่าวเปิดตัวสินค้า ข่าวแนะนำบริการใหม่ของธุรกิจ

3. ประเภทของข่าวจำแนกตามพื้นที่

การจำแนกข่าวตามพื้นที่ข่าวเกิดขึ้นนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ข่าวในประเทศ (national news) และข่าวต่างประเทศ (international news)

ข่าวในประเทศ หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทย ทุกภูมิภาค และทุกจังหวัด หรือกล่าวได้ว่าเป็นข่าวที่เกิดขึ้นทุกพื้นที่ของประเทศไทย สามารถจำแนกตามพื้นที่ได้เป็น 2 ส่วน คือ ข่าวส่วนกลาง และข่าวส่วนภูมิภาค

- 1) ข่าวส่วนกลาง (central news) เป็นข่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
- 2) ข่าวส่วนภูมิภาค (local news) เป็นข่าวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ซึ่งสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ จะมีศูนย์ข่าวประจำภูมิภาคต่าง ๆ และมีผู้สื่อข่าวท้องถิ่นที่จะรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ไปยังสถานี

แม่ข่ายที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร สำหรับวิทยุกระจายเสียงนั้นมีระบบ
เครือข่าย และส่งสัญญาณกระจายเสียงทั่วประเทศจะมีผู้สื่อข่าวท้องถิ่น
ประจำจังหวัดเป็นผู้รายงานเข้าไปยังสถานีแม่ข่าย แต่หากเป็นการนำเสนอ
ข่าวในพื้นที่ที่สถานีที่ตั้งอยู่ จะเรียกข่าวนั้นว่า ข่าวท้องถิ่น

ข่าวต่างประเทศ หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น ข่าวที่เกิดขึ้น
ที่ประเทศญี่ปุ่น จีน สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฯลฯ

องค์ประกอบของข่าว

ในการเขียนข่าวหรือการรายงานข่าวนั้น สิ่งที่สำคัญคือการรวบรวมข้อมูลหรือ
รายละเอียดของข่าวให้ครบองค์ประกอบของข่าว โดยอาศัยการตอบคำถามพื้นฐาน 5 ข้อ เพื่อให้ได้
ทั้งความสมบูรณ์และครบถ้วนของเนื้อหาข่าว รวมทั้งความถูกต้องและความชัดเจนของการเขียน
ข่าว คำถามพื้นฐาน 5 ข้อ คือ 5 W กับ 1 H ดังนี้

- (1) ใคร (who) เป็นคำถามเกี่ยวกับบุคคล เช่น ใครทำอะไรที่เป็นความสนใจ
ของผู้ฟังหรือผู้ชม ใครคือบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับข่าว ข่าวนั้นมีใครที่
เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบบ้าง
- (2) อะไร (what) เกิดอะไรขึ้น หรือการกระทำหรือเหตุการณ์ใดของข่าวที่เป็น
การกระทำหรือเหตุการณ์สำคัญ การกระทำหรือเหตุการณ์นั้นคืออะไร
- (3) ที่ไหน (where) การกระทำหรือเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นที่ไหน
- (4) เมื่อไร (when) การกระทำหรือเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นวันเวลาใด
- (5) ทำไมและอย่างไร (why and how) ทำไมการกระทำหรือเหตุการณ์จึง
เกิดขึ้น และเกิดขึ้นได้อย่างไร

การตอบคำถามข้างต้นจะเป็นเครื่องมือช่วยในการรวบรวมข้อมูลหรือรายละเอียดของ
ข่าวเพื่อให้ครบตามองค์ประกอบของข่าว และต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของข่าวที่มีองค์ประกอบ
สำคัญได้แก่ เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริง (Facts) ความสนใจหรือความน่าสนใจ (Interest) และ
ผู้อ่าน (Readers) หรือผู้รับข่าวสาร (Receivers) กล่าวคือ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นต้องเป็นสิ่งที่
น่าสนใจสำหรับผู้รับข่าวสาร ดังนั้น ผู้สื่อข่าวจำเป็นต้องรายงานข้อเท็จจริงให้เป็นที่น่าสนใจแก่
ผู้อ่านหรือผู้รับสาร แต่เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับชุมชน สังคม และ

ระดับประเทศมีจำนวนมากมาย จึงเป็นหน้าที่ของผู้สื่อข่าวที่จะเป็นผู้คัดเลือกข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอสู่ผู้รับสาร โดยคำนึงถึงควมมีคุณค่าของข่าว

คุณค่าของข่าว (News Values)

Mencher (อ้างในสุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544 : 9) กล่าวถึงคุณค่าของข่าวว่า ข่าว คือ ข้อมูลข่าวสารที่ผู้คนต้องการเพื่อให้เป็นประโยชน์ประกอบการตัดสินใจในการดำเนินชีวิต แต่ ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวจะทราบได้อย่างไรว่าเหตุการณ์ใดที่ไม่ปกติธรรมดา เหตุการณ์ใดที่ ผู้คนควรทราบ สิ่งบ่งชี้นั้นก็คือนคุณค่าของข่าวนั่นเอง

Harris and Spark (อ้างในสุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544 : 9) ให้ความหมายของข่าวว่า “คุณค่าของข่าวชิ้นนั้นมีมากพอที่จะทำให้หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นตีพิมพ์มันลงไปในหน้า หนังสือพิมพ์”

ซึ่งสอดคล้องกับจอนัน วุฑฒิชัยธรรมรักษา (อ้างในนันทภักดิ์ วัฒนาจตุรพร, 2540) กล่าวถึงหลักเกณฑ์การคัดเลือกข่าว (News Judgement) ทั้งของหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและ วิทยุโทรทัศน์ ว่า ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของข่าว หากเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงใดมีคุณค่าทาง ข่าว (New Value) สูงก็จะได้รับการพิจารณานำมารายงานเป็นข่าว คุณค่าข่าวจึงขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

1. ความรวดเร็วหรือความทันต่อเวลา (Immediacy or Timeliness) นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเสนอข่าว ไม่ว่าจะเสนอข่าวทางสื่อมวลชนใดก็ตาม ข่าวที่มีคุณค่าควร เป็นข่าวจากเหตุการณ์ที่มีความใหม่สดหรือข่าวสารที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ อย่างน้อยก็เป็นเรื่องราวที่ เกิดขึ้นวันนี้ หรือเมื่อวานนี้ หรือในไม่กี่ชั่วโมงที่ผ่านมา มิใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนานแล้ว เพราะ ผู้รับสารมักให้ความสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ร้อน หรือเรื่องราวที่ทันสมัย ดังคำกล่าวที่ว่า “ข่าวต้องสดเหมือนปลา”

คุณค่าของเหตุการณ์นั้น ๆ จะลดลงหากเวลาผ่านไป ดังที่อังเดร ไกร์ (Andre Gide) นักเขียนนวนิยายที่มีชื่อเสียงของฝรั่งเศส ได้กล่าวถึงงานหนังสือพิมพ์ว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างในวันนี้ จะมีความน่าสนใจน้อยลงในวันพรุ่งนี้” เหตุนี้จึงทำให้เรามักได้เห็นความน่าข่าวนั้น ใน หนังสือพิมพ์หรือได้ยินในโทรทัศน์ จะมีคำว่า “วันนี้” ปรากฏอยู่เสมอ

2. **ความใกล้ชิด** (Proximity/Nearness) เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการพิจารณาคุณค่าข่าว เพราะนักจิตวิทยาได้อธิบายถึงนิสัยของมนุษย์ว่า มนุษย์สนใจเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว อันอาจจะส่งผลกระทบต่อตัวเองได้มากกว่า ความใกล้ชิดนี้หมายถึงความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ (geographically) และความใกล้ชิดทางใจหรือความรู้สึก (emotionally) เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ตัวมีคุณค่าสูงได้พอ ๆ กับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ไกลตัว แต่มีความรู้สึกเกี่ยวข้องกับผู้รับสาร

3. **ความเด่น** (Prominence) หมายถึง บุคคลสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงเมื่อบุคลนั้น ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมได้รับความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไป แม้ว่าเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้นไม่ได้มีคุณค่า มีผลกระทบหรือความสำคัญต่อผู้อ่านหรือผู้ชมเลยก็ตาม ซึ่งความเด่นนี้รวมถึงสถานที่สำคัญ วัตถุล้ำค่า ฯลฯ ด้วย

4. **ความแปลกประหลาด** (Oddity/Unusualness) เมื่อมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติหรือผิดวิสัยในสังคม เหตุการณ์นั้นย่อมก่อให้เกิดความสนใจและมีค่าทางข่าวสูง ดังเช่นคำพูดที่ว่า “หมากัดคนไม่ใช่ข่าว คนกัดหมา นั้นแหละข่าว”

5. **กระทบกระเทือน** (Consequence) ข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก มักจะได้รับการพิจารณาที่จะเสนอเป็นข่าวมากกว่า ข่าวที่ว่านี้อาจเป็นผลกระทบกระเทือนทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

6. **ความขัดแย้ง** (Conflict) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพิจารณาคุณค่าทางข่าว เพราะความขัดแย้งย่อมเป็นที่สนใจของมนุษย์โดยทั่วไป อาจเป็นความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

7. **ความมีเงื่อนงำ** (Suspence/mystery) บางครั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจมีเบื้องหลังลึกลับซับซ้อน สื่อมวลชนมักให้ความสนใจซุกซุ่มและนำมาตีแผ่เสนอเป็นข่าวติดต่อกันเป็นเวลาหลาย ๆ วัน ซึ่งข่าวประเภทนี้จะได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างกว้างขวางมาก

8. **ปฏิกิริยาสนใจ (Human Interest)** เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วทำให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ (Emotion) ต่อเหตุการณ์หรือมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับบุคคลในข่าวด้วย เช่น เห็นอกเห็นใจ เศร้าโศกเสียใจ กลัว หรือหวาดระแวงว่าสักวันหนึ่งอาจเกิดขึ้นกับตัวเองได้

9. **เพศ (Sex)** ธรรมชาติของมนุษย์มักสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ พฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับเพศมักจะได้รับความสนใจและมีคุณค่าพอจะเป็นข่าวได้เสมอ

10. **ความขบขัน (Amusement)** ในช่วงเวลาที่บรรยากาศทางเศรษฐกิจและการเมืองกำลังเคร่งเครียด สื่อมวลชนอาจเสนอข่าวขบขันเพื่อผ่อนคลายบรรเทาบรรยากาศได้บ้าง ชั่วขณะหนึ่ง ข่าวขบขันนี้อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของดาวตลกเองหรือจากเหตุการณ์อื่น ๆ

11. **ความเปลี่ยนแปลง (Change)** ในสังคมมนุษย์ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีหรือในทางที่ไม่ดีก็ได้ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมนุษย์ซึ่งเป็นหนึ่งในสังคม ก็จำเป็นต้องให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

12. **ความก้าวหน้า (Progress)** มนุษย์มีความพยายามดิ้นรนที่จะเอาชนะธรรมชาติอยู่เสมอ มนุษย์จึงได้ค้นคว้าทดลองหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จึงทำให้ประชาชนทั่วโลกสนใจจึงถือได้ว่ามีคุณค่าทางข่าวสูงขึ้น

ก่อนที่เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ จะถูกรายงานเป็นข่าวนั้น นอกจากจะผ่านขั้นตอนการพิจารณาในการคัดเลือกข่าวโดยคำนึงถึงองค์ประกอบของข่าวดังได้กล่าวมาแล้ว ข่าวที่ได้รับการนำเสนอ ก็จะต้องถูกกองบรรณาธิการขององค์กรสื่อมวลชนต่าง ๆ ประเมินคุณค่าข่าวเพื่อคัดเลือกข่าวและจัดลำดับความสำคัญของข่าวที่จะเสนอในแต่ละวัน ซึ่งการประเมินคุณค่าข่าวนี้นี้เป็นภาระหน้าที่ของกองบรรณาธิการที่ต้องรับผิดชอบ

เกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติของข่าวว่าเป็นข่าวที่ดีและมีคุณภาพ (Mencher, 1997 อ้างใน สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544) มีดังนี้

1. **ความถูกต้อง (Accuracy)** หมายถึง ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องในทุกๆ ข้อความเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ วันที่ อายุ ตลอดจนความหมายของข่าว ความถูกต้อง ยังรวมถึงการเน้นน้ำหนักในการเสนอข่าว บางครั้งนักข่าวอาจนำเอารายละเอียดที่ไม่สำคัญมาเน้นให้เป็นจุดสำคัญของเรื่อง ซึ่งเป็นการบิดเบือนเนื้อหาสำคัญของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. **ความสมดุล (Balance)** หมายถึง ความสมดุลของเนื้อหาข่าวที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเน้นหรือเจาะจง และความสมบูรณ์ของเรื่องราว ความสมดุลจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสื่อมวลชนนำเอาความสำคัญของข้อเท็จจริงต่างๆ มารายงานให้ได้ทุกแง่มุม
3. **ความเป็นกลาง (Objective)** หมายถึง การรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์โดยปราศจากความอคติและความลำเอียงใดๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตามความเป็นกลางในการเสนอข่าวนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะบางครั้งนักข่าวมักใช้อารมณ์ ความรู้สึก และความคิดเห็นส่วนตัวลงไปปะปนในเวลารายงานข่าว ทำให้มีความอคติและความลำเอียงเกิดขึ้น แต่ความยุติธรรมและความเป็นกลางยังเป็นสิ่งที่สื่อมวลชนต้องระลึกและปฏิบัติ
4. **ความกระชับชัดเจน (Clear and Concise)** หมายถึง การรายงานข่าวโดยใช้คำธรรมดา ง่ายต่อความเข้าใจและไม่กำกวม รายงานข่าวที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นการรายงานที่ใช้คำสั้น กระชับ และได้ใจความชัดเจน
5. **ความสดและทันเหตุการณ์ (Immediacy of Recentness)** หมายถึง เป็นความรวดเร็วของเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้น หรือความรวดเร็วในการรายงานเหตุการณ์นั้นๆ และบางครั้งการรายงานข่าวอาจไม่จำเป็นต้องรอให้มีเหตุการณ์เกิดขึ้น ก็อาจนำมารายงานได้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมถูกต้องกับกาลเวลาปัจจุบัน

แหล่งข่าว (news sources) (วีรพงษ์ พลนิกรกิจ , 2545 : 24)

การรายงานข่าวหรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นอาจมีที่มาหลากหลายแหล่งที่มา ดังนี้

1. **พื้นที่เกิดเหตุการณ์** โดยอาศัยการสังเกตการณ์ (direct observation) ของผู้สื่อข่าว การสังเกตการณ์ในพื้นที่เกิดเหตุการณ์จะทำให้ผู้สื่อข่าวได้เห็นรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยการสังเกตทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้น

2. **สำนักข่าว (news agencies)** สำนักข่าวทำหน้าที่ในการรวบรวมและส่งข่าวกับสมาชิก ซึ่งทั้งสำนักข่าวในประเทศ ได้แก่ สำนักข่าวไทยขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ฯลฯ และสำนักข่าวระหว่างประเทศ เช่น สำนักข่าว เอพี (AP : Associated Press) และสำนักข่าว ยูพีไอ (UPI : United Press International) ของสหรัฐอเมริกา สำนักข่าวรอยเตอร์ส (Reuters) ของประเทศอังกฤษ ฯลฯ หากข่าวนั้นเป็นข่าวที่ได้จากสำนักข่าว ผู้สื่อข่าวจะทำหน้าที่เป็นผู้เรียบเรียงข่าว และในกรณีที่เป็นข่าวที่ได้จากสำนักข่าวระหว่างประเทศ ผู้สื่อข่าวจะทำหน้าที่แปลและเรียบเรียงข่าวใหม่ (rewrite)

3. **สำนักโพล (pollsters)** โพล เป็นการสำรวจความคิดเห็นของคนต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ขณะนั้นอย่างเป็นระบบโดยกลุ่มบุคคลหรือสถาบันต่าง ๆ ได้สำรวจขึ้น เช่น เอแบคโพล (ABAC Poll) ของสำนักวิจัยเอแบคโพล มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ สวนคูสิตโพลของสถาบันราชภัฏสวนคูสิต ฯลฯ ซึ่งข้อค้นพบหรือข้อมูลจากการสำรวจดังกล่าวเป็นแหล่งข่าวที่ผู้สื่อข่าว (ทุกสื่อ) ให้ความสนใจและนำมาเสนอเป็นข่าวเสมอ โดยเฉพาะช่วงเลือกตั้ง หรือช่วงที่มีประเด็นปัญหาของสังคม

4. **ผู้สื่อข่าวท้องถิ่น (stringers)** ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นเป็นแหล่งข่าวที่ทำหน้าที่ในการรายงานข่าวในภูมิภาคที่ผู้สื่อข่าวท้องถิ่นดูแลอยู่เข้ามายังสถานีหรือสำนักข่าว

5. **สื่อมวลชนแขนงอื่น** โดยการติดตามความเคลื่อนไหวของสื่อมวลชนด้วยกัน เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีวิทยุโทรทัศน์อื่น และหนังสือพิมพ์ ซึ่งหากผู้สื่อข่าวนำข่าวจากหนังสือพิมพ์มานำเสนอ ผู้สื่อข่าวควรคำนึงถึงการปรับภาษาจากภาษาเขียน และเป็นภาษาพูด (conversational) โดยอาจใช้วิธีอ่านทำความเข้าใจและเล่าให้ผู้ฟังและหรือผู้ชมฟัง

6. แหล่งข่าวที่เป็นประชาสัมพันธ์หน่วยงานต่าง ๆ นักประชาสัมพันธ์เป็นแหล่งข่าวสำคัญของผู้สื่อข่าวเพราะนักประชาสัมพันธ์จะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข่าวและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของข่าวแจก (press releases) ซีดีรอม (cd-rom) การประชุมแถลงข่าว (press conference or news conference) จัดสัมภาษณ์พิเศษ จัดนิทรรศการ และจัดให้เข้าชมกิจการ (press tour) ฯลฯ เพื่อให้ข้อมูลสำหรับการเขียนข่าวแก่ผู้สื่อข่าว ดังนั้นแหล่งข่าวที่เป็นประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ จึงเป็นแหล่งข่าวอีกแหล่งหนึ่งของผู้สื่อข่าว

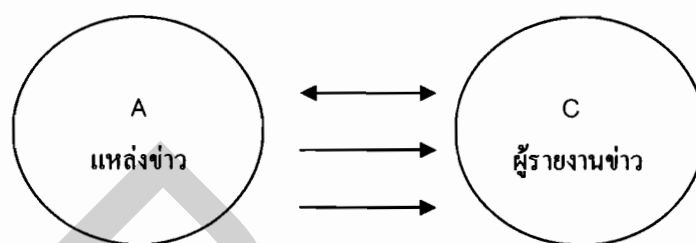
7. ห้องสมุด เป็นสถานที่ที่ใช้ในการค้นคว้า/วิจัย (research) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่จะใช้เป็นฐานข้อมูลในการเขียนข่าว ซึ่งอาจได้จากรายงาน เอกสาร และข้อมูลที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดทำขึ้น เช่น รายงานการประชุม หรือมติคณะรัฐมนตรี ฯลฯ รวมทั้งข้อมูลที่อ้างอิงได้อื่น ๆ เช่น ข่าวตัดจากหนังสือพิมพ์ (newspaper clippings) เทปบันทึกวิทยุหรือโทรทัศน์

8. อินเทอร์เน็ต ผู้สื่อข่าวสามารถค้นหาข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ ได้แก่ การขอซื้อข้อมูลที่เป็นฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ (commercial databases) จากผู้ให้บริการข้อมูล หรือการค้นหาโปรแกรมค้นหา (search engines) ซึ่งเป็นบริการทางอินเทอร์เน็ตที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เพียงให้คำสำคัญ โปรแกรมค้นหาก็จะทำการค้นหาชื่อที่ต้องการและที่เกี่ยวข้องให้

9. บุคคล หมายถึงบุคคลในเหตุการณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ร่วมในเหตุการณ์ หรือผู้ได้รับผลกระทบ โดยอาศัยการสัมภาษณ์ (interviews) การที่ผู้สื่อข่าวเดินทางไปรวบรวมรายละเอียดในพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่จะทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ โดยเฉพาะการสัมภาษณ์บุคคลผู้มีส่วนร่วมหรือผู้เห็นเหตุการณ์ เช่น กรณีโจรปล้นธนาคาร อาจสัมภาษณ์พนักงานของธนาคารและลูกค้าของธนาคารที่อยู่ในเหตุการณ์

Gieber, W. and Jognson W. ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว โดยใช้แบบจำลองใน 3 ลักษณะ (พีระ จิรโสภณ, 2529)

ลักษณะที่ 1 บทบาทที่แยกจากกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว ทั้งสองฝ่ายต่างรับรู้ในบทบาทของตัวเองเป็นอิสระต่อกันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน

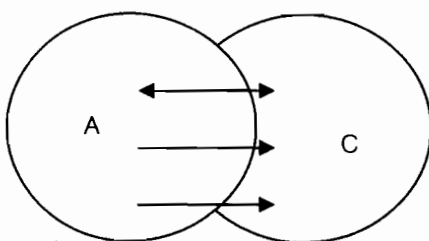

ภาพที่ 2.2 บทบาทที่แยกจากกันระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว

ในแบบจำลองนี้ แสดงให้เห็นสัมพันธภาพระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว (ผู้ให้ข่าวกับนักข่าว) ว่าต่างคนต่างเป็นสมาชิกอยู่ในระบบสังคมของตนเองที่ไม่เหมือนกันและไม่เกี่ยวข้องกัน ทั้งคู่มีกรอบอ้างอิง (Frame of reference) ต่างกัน เพราะมีบทบาท ภาระหน้าที่ การรับรู้และค่านิยมภายในองค์กรของตนไม่เหมือนกัน ข่าวสารต่าง ๆ จะถ่ายทอดจากแหล่งข่าวไปสู่ผู้รายงานข่าว (ลูกศรทางเดียว) ในลักษณะเป็นทางการเสมอ เช่น การแถลงข่าว หรือการแจกข่าว สื่อมวลชนอย่างเป็นทางการ การสื่อสารระหว่างกัน (ลูกศร 2 ทาง) ในเรื่องนอกเหนือจากข่าวสารที่ต้องการจะถ่ายทอดมีน้อย ถึงแม้จะเป็นลักษณะทางการ เช่น การซักถามในระหว่างการแถลงข่าว เป็นต้น

สัมพันธภาพในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงความ เป็นอิสระต่อกันของแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว ผู้รายงานข่าวจะต้องเสนอข่าวอย่างเป็นทางการไม่เอนเอียงไม่เป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวหรือแสวงหาผลประโยชน์จากแหล่งข่าว ขณะเดียวกันแหล่งข่าวเองก็มีบทบาทเพื่อองค์กรหรือสถาบันของตนเองโดยไม่คำนึงถึงหน้าที่หรือบทบาทของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสาร แหล่ง ข่าวจะให้ข่าวสารเฉพาะที่เห็นว่าควรถ่ายทอดเท่านั้น จะเห็นได้ว่าทั้งสองฝ่ายต่างรับรู้ในบทบาทของตัวเองเป็นอิสระต่อกันหรือไม่เกี่ยวข้องกัน

ลักษณะที่ 2 บทบาทที่กลมกลืนกันบางส่วนระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว

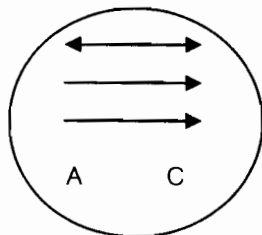

ภาพที่ 2.3 บทบาทที่กลมกลืนกันบางส่วนระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว

สัมพันธ์ภาพในแบบจำลองที่ 2 นี้ แสดงให้เห็นว่าทั้งแหล่งข่าวและผู้รายงานข่าว แม้จะอยู่คนละองค์กรกัน แต่ก็มี ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ในระดับหนึ่ง ทั้งคู่มีบทบาทหน้าที่ และรับรู้ในการเสนอข่าวสารที่คล้ายคลึงกันส่วนหนึ่ง การถ่ายทอดข่าวสาร (ลูกศรทางเดียว) ก่อนข้างจะไม่เป็นทางการ การสื่อข่าวและการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการในเรื่องอื่น ๆ (ลูกศร 2 ทาง) เกิดขึ้นได้อย่างไม่มีข้อจำกัดมากนัก

สถานการณ์ตามแบบจำลองที่ 2 นี้ เรามักจะพบเห็นมากกว่าแบบที่ 1 ซึ่งเป็นแบบอุดมคติ โดยปกติผู้สื่อข่าวมักจะต้องมีความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวเป็นการส่วนตัวอยู่บ้าง เพื่อจะได้ข่าว ที่พิเศษล้ำลึกปกติทั่วไป ขณะเดียวกันแหล่งข่าวเองก็มีความสัมพันธ์เป็นส่วนตัวกับผู้สื่อข่าวอยู่บ้าง เพื่อประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือองค์กรของตน

ลักษณะที่ 3 บทบาทที่กลมกลืนกันสนิทระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว

ภาพที่ 2.4 บทบาทที่กลมกลืนสนิทระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว

สัมพันธภาพแบบนี้แสดงให้เห็นว่า ทั้งผู้สื่อข่าวและแหล่งข่าวต่างร่วมมือเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างในการเสนอข่าวสารไปยังสาธารณชน ทั้งคู่ต่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ผู้สื่อข่าวอาจเป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวหรือแหล่งข่าวอาจจะรับใช้ผู้สื่อข่าว การสื่อสารซึ่งกันและกันโดยวิธีการที่ไม่เป็นทางการ (ลูกศร 2 ทาง) จะมีบทบาทสำคัญกว่าการถ่ายทอดข่าวสารในลักษณะที่เป็นทางการ (ลูกศรทางเดียว)

จากสถานการณ์ของแบบจำลองทั้ง 3 ลักษณะนั้น โดยความสัมพันธ์แบบที่ 1 เป็นความสัมพันธ์แบบอุดมคติส่งผลต่อการรายงานข่าว คือ จะมีความเป็นกลางมากที่สุด แบบที่ 2 พบเห็นมากในชีวิตการทำงานของผู้สื่อข่าวทั้ง 2 ฝ่ายจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นพิเศษในระดับหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในการทำงานตามหน้าที่ของตน ส่วนแบบที่ 3 อาจมีพบเห็นบ้างแต่ไม่ใช่รูปแบบที่พึงปรารถนา เพราะบทบาทผู้สื่อข่าวถูกกลืนหรือควบคุมด้วยบทบาทแหล่งข่าว

กรอบแนวคิดเรื่อง “ข่าว” เพื่อผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจและศึกษาถึงข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งถือว่าเป็นข่าวประเภทหนึ่งที่ต้องมีองค์ประกอบของข่าว คุณค่าของข่าวแต่ข่าวในพระราชสำนักมีความแตกต่างจากข่าวประเภทอื่นที่นำเสนอผ่านสื่อทั่วไป เนื่องจากเป็นข่าวที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน

ผู้วิจัยเห็นว่าสำนักพระราชเลขานุการอาจทำหน้าที่เป็นทั้งแหล่งข่าวหรือผู้รายงานข่าว ในการเป็นแหล่งข่าวนั้นจำเป็นต้องพึ่งพาหรือเชื่อมโยงกับสื่อมวลชนอื่น ๆ เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสาร ในบางครั้งสำนักพระราชเลขานุการทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าวที่จะต้องทำงานร่วมกับสื่อมวลชนอื่นอีกด้วย แนวคิดในเรื่อง “แหล่งข่าว” จึงใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในการที่เป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ให้กับสื่อมวลชนอื่น

2.6 แนวคิดเรื่อง “กระบวนการผลิตข่าว”

Jeremy Tunstall อ่างในวิทยานิพนธ์ของศิริวรรณ อาษาศรีเพชร (2543 : 18) กล่าวถึงกระบวนการผลิตข่าวว่า เป็นวงจรรวมของการผลิตที่มีความเกี่ยวพันกันใน 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ การเตรียมการผลิตที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จอันสูงสุด โดยลดช่องว่างของอัตราการเสียลงให้เหลือน้อยที่สุด

2. การรวบรวม (Gathering) คือ การปฏิบัติการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ต้องการด้วยวิธีการต่าง ๆ ภายใต้กรอบของงานที่กำหนดขึ้น การผลิตข่าวจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติการรวบรวมข่าว รวมทั้งข้อมูล และผู้ที่ปฏิบัติงาน วิธีการรวบรวมข่าวขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ และการตัดสินใจก็เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบนั้น

3. การคัดเลือก (Selection) คือ การกลั่นกรองตัดเอาข้อมูลที่มีความต้องการหรือทำหน้าที่ของผู้เฝ้าประจักษ์นนั้นเอง

4. การนำเสนอ (Presentation) คือ การนำเอาเรื่องที่ได้รับการคัดเลือกและนำเสนอโดยแพร่กระจายไปสู่ผู้รับบริการหรือผู้บริโภค ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่นเป็นสิ่งตีพิมพ์กระจายเสียงหรือแพร่ภาพทางโทรทัศน์ เป็นต้น

กระบวนการผลิตข่าวหนังสือพิมพ์ (มณวิภา วรจิริระ, 2547 : 163)

กระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์เริ่มต้นจาก การกำหนดนโยบายและเป้าหมายของการผลิตขององค์กรหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยปกติจะมีการแบ่งงานภายในองค์กรออกเป็น 3 ส่วน คือ กองบรรณาธิการ กองการผลิต และการจัดการ ซึ่งแต่ละกองมีหน้าที่รับผิดชอบและขั้นตอนการทำงานสรุปได้ดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ กองบรรณาธิการทำหน้าที่แสวงหา รวบรวม และเรียบเรียงต้นฉบับข้อความ และต้นฉบับภาพ บรรณาธิการตรวจแก้ไขต้นฉบับ
2. การออกแบบจัดหน้า กองบรรณาธิการจะจัดวางตำแหน่งคอลัมน์ต่าง ๆ และภาพประกอบบนหน้ากระดาษให้เหมาะสม สวยงามและดึงดูดใจ
3. การพิมพ์ กองการผลิต จะจัดพิมพ์ต้นฉบับข้อความและภาพ ดูแลการพิมพ์ให้หนังสือพิมพ์ออกเป็นรูปเล่มสมบูรณ์พร้อมวางจำหน่าย

กระบวนการผลิตข่าววิทยุ (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544) มีดังต่อไปนี้

1. การเลือกข่าวที่จะนำเสนอ (collecting the news) เหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย การรายงานข่าวของสื่อมวลชนย่อมไม่สามารถนำเสนอได้ทุกข่าวที่เกิดขึ้น ผู้สื่อข่าวจำเป็นบุคคลแรกที่ทำหน้าที่เป็นผู้กั้นกรองข่าวสาร (gatekeeper) นอกจากข่าวคือเหตุการณ์แล้ว ข่าวอาจเป็นข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็น ซึ่งมีอยู่มากมาย สุรินทร์ แปลงประสพโชค กล่าวว่า “มีเหตุการณ์ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นจำนวนมากที่ไม่เป็นข่าวแต่อย่างใด ดังนั้นสิ่งที่จะเป็นข่าวได้ จึงขึ้นกับการเลือกของผู้สื่อข่าวเป็นสำคัญ ซึ่งต้องเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ และเป็นที่น่าสนใจอย่างกว้างขวาง
2. การหาข่าว การสื่อข่าว หรือการรวบรวมข่าว (news gathering) เป็นหน้าที่ของผู้สื่อข่าวที่ต้องออกตระเวนหาข่าวตามแหล่งต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการข่าว ในการสื่อข่าวหรือการหาข่าว ผู้สื่อข่าวจะต้องเริ่มศึกษาและทราบที่มาที่ไปของข่าวนั้นว่า เบื้องหลังคืออะไร ใครเป็นคนสำคัญ ควรตั้งคำถามอย่างไร กับใคร และแท้ที่จริงแล้วอะไรคือแง่มุมที่น่าติดตามเพื่อช่วยให้การหาข่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว และง่ายขึ้น
3. การเขียนบทข่าววิทยุ (script writing) ข่าววิทยุเป็นการเขียนเพื่อการฟัง การเสนอข่าวทางวิทยุกระจายเสียงจึงต้องนำเสนอด้วยภาษาพูดแบบเชิงสนทนา (the conversational style) คือ วิธีการเขียนที่ทำให้ผู้ฟังได้เข้าใจได้ง่ายภายในเวลาอันรวดเร็ว การเขียนบทวิทยุจึงมักจะสั้นกว่าหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนบทวิทยุจึงจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ทางด้านภาษา รู้จักเลือกใช้ถ้อยคำ วลี หรือประโยคที่กระชับรัดกุมเหมาะสม และมีความหมาย

4. การบรรณาธิการข่าว (news editing) หมายถึง การตรวจแก้ ปรับปรุงบทข่าว เทปข่าว ให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามข้อเท็จจริงก่อนออกอากาศ ผู้ที่รับผิดชอบงานบรรณาธิการข่าว คือ บรรณาธิการข่าว (news editor) ในการบรรณาธิการข่าว หากมีข้อบกพร่องมาก อาจต้องรื้อของเก่าที่ผู้สื่อข่าวเขียนมาหรือทำไว้ทิ้งไป แล้วเขียนขึ้นมาใหม่ (rewrite)

5. การจัดลำดับข่าว ผู้รับผิดชอบในการจัดทำข่าวก่อนออกอากาศ (ส่วนใหญ่คือ บรรณาธิการข่าว) จะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกข่าวที่จะออกอากาศแต่ละช่วงแล้วนำมาลำดับความสำคัญของข่าวที่เลือกมาเพื่อออกอากาศตามลำดับ

ในทางปฏิบัติโดยทั่วไปวิทยุจะถูกเขียนขึ้นมาเป็นขั้วข่าวเสียก่อน แล้วจึงนำมาวางแผนทำเป็นตารางข่าว ซึ่งในบางครั้งแทบจะไม่มีเวลาวางแผนก่อนออกอากาศ เพราะข่าววิทยุจะถูกส่งเข้าสถานีเป็นระยะ ๆ นอกจากนี้ข่าวที่ถูกส่งเข้ามาก็มีมาก เป็นการยากที่จะฝ่ายข่าวจะนำเสนอเพื่อออกอากาศได้ทั้งหมด ดังนั้นการจัดลำดับข่าวจึงต้องนำข่าวที่ได้มาทั้งหมดมาขังน้ำหนักเพื่อพิจารณาว่า ข่าวใดมีคุณค่าเชิงข่าวหรือมีความสำคัญมากกว่า จากนั้นก็จะได้นำออกอากาศเป็นระยะ ๆ ไป

นอกจากการจัดลำดับข่าวที่ได้รับแต่ละวันดังกล่าวแล้ว เมื่อคัดเลือกมาแล้วยังต้องมีการจัดลำดับข่าวประเภทต่าง ๆ ตามความสำคัญก่อนหลังอีกด้วย ซึ่งกรมประชาสัมพันธ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้จัดลำดับข่าวประเภทต่าง ๆ ไว้ดังนี้

อันดับหนึ่ง ข่าวในพระราชสำนัก

อันดับสอง ข่าวประกาศพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง และพระราชกำหนดต่าง ๆ

อันดับสาม ข่าวมติคณะรัฐมนตรี

อันดับสี่ ข่าวรัฐสภา การประชุมคณะรัฐมนตรี การประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

อันดับห้า ข่าวผู้นำของประเทศในวงการรัฐบาล ทหาร ตำรวจ และข้าราชการระดับสูงต่าง ๆ

อันดับหก ข่าวทั่วไปที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

กระบวนการผลิตข่าวโทรทัศน์ มีขั้นตอนตามลำดับงาน ดังนี้

1. การวางแผนงานข่าว เริ่มต้นที่การคัดเลือกประเด็นข่าว โดยที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวแต่ละสายข่าวจะร่วมกันพิจารณาว่าข่าวในความรับผิดชอบตามสายงานข่าวที่แบ่งไว้นั้น ข่าวใดที่มีคุณค่าเพียงพอที่จะนำเสนอต่อสาธารณชน ซึ่งที่มาของประเด็นข่าวต่าง ๆ จะมาจากหลายแหล่ง เช่น จากการแจ้งของหน่วยงานต่าง ๆ มาโดยตรง จากสื่ออื่น ๆ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือจากบุคคลที่รู้จัก (แหล่งข่าว) เป็นต้น

2. การปฏิบัติงานข่าว เมื่อสามารถกำหนดข่าวและแนวทางข่าวแต่ละเรื่องที่จะนำเสนอในแต่ละข่าวแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของแต่ละสายข่าวที่จะไปดำเนินการแบ่งงานให้ผู้สื่อข่าวของแต่ละสายข่าวออกไปปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข่าวตามที่กำหนดไว้นั้น

3. การส่งข่าว การส่งข่าวนับเป็นหัวใจของการปฏิบัติงานข่าวขั้นตอนหนึ่ง เพราะแม้ว่าข่าวที่ผู้สื่อข่าวออกไปทำมานั้นจะดีหรือสมบูรณ์เพียงใด หากไม่สามารถส่งข่าวกลับเข้ามายังสถานีได้ข่าวนั้นก็ไม่สามารถนำเสนอได้นั่นเอง ดังนั้นเมื่อผู้สื่อข่าวปฏิบัติงานข่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จะต้องพยายามส่งข่าวนั้น ๆ กลับเข้ามายังสถานีอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อให้บรรณาธิการข่าวของสายข่าวแต่ละสายที่รับผิดชอบนำข่าวนั้น ๆ เข้าสู่กระบวนการผลิตข่าว

4. การผลิตข่าว

เมื่อมีวัสดุคิบบ คือเนื้อหาข่าวและภาพข่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือการผลิตข่าว ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- 1) บรรณาธิการข่าวจะมีหน้าที่ดูแลให้เนื้อหาข่าวที่มีผู้สื่อข่าวส่งมานั้นเป็นไปอย่างถูกต้องตามที่ได้วางแผนข่าวไว้
- 2) จากนั้นก็จะส่งบทข่าวที่ตรวจสอบ เนื้อหานั้นให้กับ “รีไรท์เตอร์” เพื่อตรวจสอบการเขียนข่าว ข่าวที่จะสามารถออกอากาศได้ทุกข่าวจะต้องถูกตรวจสอบในขั้นตอนนี้เพื่อให้การใช้ภาษาเป็นไปอย่างถูกต้อง
- 3) ในขณะที่รีไรท์เตอร์ตรวจสอบบทข่าวในด้านความถูกต้องของภาษาข่าวนั้น บทข่าวที่จะทำการออกอากาศในช่วงข่าวนั้น ๆ จะถูกส่งไปผลิต ซึ่งในที่นี้หมายถึงการตัดต่อข่าว ซึ่งขั้นตอนนี้ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ “โปรดิวเซอร์” ซึ่งจะควบคุมให้ภาพตรงกับบทข่าว โดยมีพนักงานตัดต่อเป็นผู้ปฏิบัติงานในขั้นตอนนี้ ตามที่โปรดิวเซอร์ข่าวต้องการ

5. การนำเสนอและแพร่ภาพ

ภาพข่าวที่ตัดต่อเสร็จเรียบร้อยแล้วจะถูกส่งไปพร้อมกับบทข่าวให้กับบรรณาธิการผู้มอบหมายงานข่าว เพื่อจัดลำดับข่าวที่จะออกอากาศในแต่ละช่วงเวลา

การจัดลำดับความสำคัญของข่าวโทรทัศน์ มีลักษณะการจัดลำดับเหมือนกับวิทยุกระจายเสียง และสำหรับประเทศไทยแล้ว สถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแก่บุคคลเป็นพิเศษ ซึ่งจะเรียงลำดับบุคคลที่มีความสำคัญไปถึงน้อยที่สุด ดังนี้

1. ข่าวบุคคล สถานีโทรทัศน์มักจะเรียงลำดับความสำคัญของบุคคล ดังต่อไปนี้
 - อันดับ 1 ข่าวสมเด็จพระสังฆราช
 - อันดับ 2 ข่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
 - อันดับ 3 ข่าวพระบรมราชวงศ์
 - อันดับ 4 ข่าวผู้แทนพระองค์ (องคมนตรี)
 - อันดับ 5 ข่าวนายกรัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี ผู้นำทหาร ตำรวจ
 - อันดับ 6 ข่าวข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ระดับกระทรวง ทบวง กรม
 - อันดับ 7 ข่าวบุคคลทั่วไป
2. ข่าวในประเทศ
3. ข่าวต่างประเทศ
4. ช่วงท้ายของข่าวมักจะเสนอข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา

การใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงในการเสนอข่าวสู่สาธารณะ นอกจากจะได้เปรียบสื่ออื่นในแง่ของการเข้าถึงประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับได้อย่างกว้างขวางที่สุดแล้ว ในด้านของความรวดเร็วสื่อวิทยุกระจายเสียงได้เปรียบมากกว่าในด้านของกระบวนการการผลิต มีผู้เคยกล่าวไว้ว่า “ข่าววิทยุ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อ 5 นาทีที่ผ่านมา และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นใน 5 นาทีหน้านี้” โดยสื่ออื่นอย่างเช่น การเสนอข่าวทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ ต้องเสียเวลาในการเลือกภาพเหตุการณ์ ตัดต่อ จำกัดภาพ ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ก็ต้องผ่านกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนและยุ่งยากมากกว่า เช่น ต้องผ่านกระบวนการพิมพ์ ไม่เหมือนกับข่าววิทยุที่นักข่าวสามารถอ่านออกอากาศได้ทันทีในกรณีข่าวด่วนหรือเวลาจำกัด แต่ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้ผู้สื่อข่าวรายงานสดจากสถานที่เกิดเหตุการณ์เลย ดังนั้นการแข่งขันในเรื่องเวลาจึงเป็นเรื่องสำคัญในการรายงานข่าวของสื่อมวลชน

การนำเสนอข่าวในรูปแบบข่าวโทรทัศน์นั้นมีความได้เปรียบกว่าสื่ออื่น ๆ เนื่องจากสามารถกระตุ้นและดึงดูดความสนใจผู้รับข่าวสารได้เป็นอย่างดี นอกจากภาพและเสียงจะเป็นตัวโดดเด่นในการนำเสนอเนื้อหาเข้ามาสร้างความเข้าใจ ความสนใจได้ดี ซึ่งประกอบไปด้วยสาร (messages) ที่เป็นความจริง ใหม่ สด น่าสนใจ และมีผลกระทบต่อประชาชนที่ส่งออกไปจากผู้ส่งสาร (source) โดยอาศัยสื่อ (Channel)

ปัจจัยการนำเสนอรายการข่าว “ข่าวโทรทัศน์” (ดวงทิพย์ วรรณธุ์, 2525) ระบุว่า ข่าวโทรทัศน์ นอกจากจะเต็มไปด้วยเนื้อหาสาระแล้ว สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ในการนำไปใช้ในข่าวโทรทัศน์ ตามคุณลักษณะโดยรวมของสื่อโทรทัศน์ คือ ความบันเทิง ซึ่งหมายถึงความแจ่มชัด (to be bright) ความเคลื่อนไหว (to have movement) และมีจังหวะทุกอย่างก้าว (to have pace) และรูปแบบที่ไม่ใช่การแสดง (Non-Dramatic Program) เพื่อจูงใจให้ผู้ดูสนใจในบุคลิกภาพของผู้ประกาศและสร้างความเชื่อมั่นด้วยการเสนอภาพ ซึ่งรายการข่าวโทรทัศน์ต้องประกอบด้วย

1. ภาพและดนตรีประจำรายการ (Title) ซึ่งใช้สำหรับเปิด-ปิด รายการข่าวเป็นสัญลักษณ์ให้คนดูทราบว่า เป็นรายการข่าว โดยใช้ภาพเด่น ๆ สำคัญ ในรอบปีขึ้นมาเป็น Title และดนตรีที่ใช้ประกอบเป็นข่าวทำนองเร้าใจ มีเอกลักษณ์เฉพาะสถานี
2. ข่าวอ่าน (Straight News Copy) เป็นข่าวไม่มีภาพประกอบ ส่วนใหญ่เป็นข่าวที่เร่งด่วน หรือมีความสำคัญเป็นพิเศษ
3. ผู้ประกาศข่าว (Newscaster) มีส่วนสำคัญในการดึงดูดผู้ชมให้สนใจข่าว ผู้ประกาศจะต้องดูแลและพัฒนาตนเองตลอด
4. เพลงคั่นรายการข่าวแต่ละช่วง (Jingle) ใช้คั่นรายการข่าวก่อนตัดเข้าโฆษณา
5. ภาพนิ่ง อักษรวิ่ง (Tellop) ภาพเขียน แผนที่ อื่น ๆ เพื่อใช้ประกอบการรายงานรายละเอียดของข่าวให้ผู้ชมได้เข้าใจดียิ่ง
6. เทปโทรทัศน์ (Videotape) เทปโทรทัศน์มีส่วนสำคัญในการบันทึกภาพข่าว
7. การถ่ายทอดสดหรือถ่ายข่าวนอกสถานที่ (Outside Broadcast) เช่น การรายงานข่าวสด ๆ นอกสถานที่ เพื่อให้ผู้ชมเห็นความสดของข่าว เป็นการดึงดูดความสนใจในข่าว แต่วิธีนี้ค่าใช้จ่ายสูง จึงต้องจำกัดเฉพาะข่าวสำคัญ ๆ เท่านั้น

กรอบแนวคิดเรื่อง กระบวนการผลิตสื่ออื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยในเรื่องของกระบวนการผลิตข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชวังว่าเป็นอย่างไรร่ คล้ายคลึงกับกระบวนการผลิตข่าวทางวิทยุหรือทางโทรทัศน์หรือไม่ อย่างไร

2.7 ทฤษฎีผู้ปิดและเปิดประตูสาร (Gatekeeper Theory) และการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)

Schramm อ้างในพัชนี เชษจรยา และคณะ (2538 : 153) กล่าวว่า Gatekeeper เป็นผู้มีสิทธิในการเปิดเผย หรือปิดบังข่าวสารต่าง ๆ ที่จะส่งไปยังประชาชนเป็นเสมือนนายทวารของการรับข่าวสารของประชาชน และ Gatekeeper มีสิทธิในการเปิดและปิดประตูสารต่าง ๆ ที่มีมา ผู้ปิดเปิดประตูสารยังมีบทบาทสำคัญมากในการสื่อสารในสังคมทุกวันนี้ ซึ่งได้แก่ นักข่าว บรรณาธิการข่าว ผู้เขียน ผู้พิมพ์ หัวหน้าหน่วยงานด้านสื่อสาร เป็นต้น

Kurt Lewin ได้อธิบายคำว่า Gatekeeper เหมือนกับบุคคลผู้ควบคุมการส่งต่อข่าวสารต่าง ๆ ไปยังช่องทางทั้งหลายของสื่อสารมวลชน หน้าที่ของเขาไม่เพียงแต่เลือกหรือปฏิเสธสารต่าง ๆ ที่เข้ามาเท่านั้น ยังทำหน้าที่จัดสารนั้น ๆ ให้อยู่ในรูปที่เขาต้องการ ตลอดจนกระทั่งกำหนดการนำเสนอข่าวสาร เวลา หน่วงเหนี่ยวสารเอาไว้ หรือเสนอสารทั้งหมดซ้ำ ๆ กัน หรือเลือกเสนอบางส่วนเท่านั้น (อรนุช เลิศจรยารักษ์, 2529 : 12)

White (1950) อ้างในนันทน์ภัส วัฒนาจตุรพร (2543) ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการคัดเลือกข่าวสารหรือ Gatekeeping เพื่อที่จะศึกษาถึง กิจกรรมการทำงาน ภายในห้องข่าว เป็นการคัดเลือกข่าวจำนวนมากจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อที่จะนำออกเผยแพร่สู่ สาธารณชน กิจกรรมการคัดเลือกข่าวเป็นเรื่องที่น่าจะให้ความสนใจ เนื่องจากทำให้เราทราบถึง คุณค่าของข่าว โดยมีประเด็นที่ใช้ในการศึกษาคือ ต้องการที่จะรู้ว่าบรรณาธิการใช้เกณฑ์ส่วนตัวมากน้อยเพียงใด ในการคัดเลือกข่าว จากการศึกษาพบว่าส่วนหนึ่งของการคัดเลือกข่าวเป็นความต้องการขององค์กร และอีกส่วนหนึ่งเป็นความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งต่างกันไปในสื่อแต่ละประเภท

Galtung & Ruge ได้ให้ความสนใจในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าว 3 ประการคือ

- 1) ปัจจัยด้านองค์กร เป็นปัจจัยที่พบได้มากที่สุดและยากที่จะหลีกเลี่ยง มักจะมีเรื่องอุดมการณ์ทางความคิดเข้ามาเกี่ยวข้อง
- 2) ปัจจัยเกี่ยวกับประเภทของข่าว การเลือกเหตุการณ์ที่เข้ากับความคิดหวงของผู้รับ (สามารถเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่มีมาแล้วในอดีต) ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่ยอมรับได้เป็นข่าวที่มีคุณค่า และต้องการที่สร้างสมดุลระหว่างข่าวประเภทต่าง ๆ

- 3) ปัจจัยด้านสังคมวัฒนธรรม (เฉพาะวัฒนธรรมยุโรปเท่านั้น) คุณค่าของข่าวอยู่ที่ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครอง คนใหญ่คนโต เพราะเชื่อว่าเหตุการณ์ ต่าง ๆ อยู่ในความสนใจของประชาชน

ผู้ปิดเปิดประตูสาร (Gatekeeper) เป็นบุคคลผู้ซึ่งควบคุมการไหลของข่าวสารบุคคล เหล่านี้ จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าข่าวสารอะไรควรจะส่งต่อไป และข่าวสารอะไรควรจะส่งไปช้าหน่อย หรือข่าวสารอะไรควรตัดออกไปทั้งหมด บุคคลผู้ทำหน้าที่ปิดและเปิดประตูข่าวสารนี้ ยืนอยู่ ระหว่างตัวข่าวสารเองและผู้รับสารจากสื่อมวลชน

อรนุช เลิศจรรยารักษ์ (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “โทรทัศน์ วิธีคัดเลือกและจัดลำดับ ความสำคัญของข่าวสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพฯ” โดยศึกษารายการข่าวในประเทศภาค 20.00 น. ในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2529 ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 5, 7 และ 9 พบว่า วิธีการคัดเลือกและ จัดลำดับความสำคัญของข่าวขึ้นอยู่กับหลักการบริหารงานและนโยบาย วัตถุประสงค์ของสถานี ตลอดจนกฎหมายว่าด้วยระเบียบการบริหารงานทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์เป็น แนวทางในการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญ การกำหนดวาระประเด็นสำคัญของข่าวนั้น ข่าว พระราชกฤษฎีกาจัดอยู่ในลำดับแรก รองลงมาคือ ข่าวรัฐบาล เน้นความสำคัญที่บุคคลในวงการ รัฐบาลและเป็นเรื่องที่สมควรติดตามนำมาคิดพิจารณา หรือถกเถียงกัน

ในวงการสื่อสารมวลชน Gatekeeper หมายถึงบรรณาธิการ และนักข่าวตาม สำนักพิมพ์ หรือสถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบ คัดเลือก เรียบเรียงข่าวสาร เพื่อ เสนอให้ประชาชนทราบ ดังนั้น ทั้งบรรณาธิการและนักข่าวจึงอยู่ในฐานะที่จะ “ควบคุม” (Control) ข่าวสารต่าง ๆ ที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกและเรียบเรียง ข่าว การตกแต่งและจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการกำหนดเวลาในการเสนอข่าวสาร และ ลำดับความสำคัญของข่าว พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมข่าวนี้อธิบายได้ว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการ วาระข่าวสาร (Agenda Setting)

การกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)

การกำหนดวาระข่าวสาร หมายถึง การเสนอหรือไม่เสนอข่าวสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีผลให้สาธารณชนมีความเห็นคล้อยตามว่าเรื่องนั้น เป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มีความสำคัญ หรือไม่มีความสำคัญที่จะนำมาพิจารณา (สร้อยญา ยุทธสารประสิทธิ์, 2542 : 26)

Denis McQuail and Sven Windahl (1981 : 63) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ผู้รับสารไม่เพียงแต่เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะและเรื่องราวอื่น ๆ ผ่านสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ยังเรียนรู้ถึงว่าจะให้ความสำคัญของประเด็นปัญหาหรือเรื่องหนึ่ง ๆ มากน้อยเพียงใดจากการที่สื่อมวลชนได้เน้นเอาไว้”

โดยแบบจำลองแนวความคิดของการกำหนดวาระข่าวสาร มีลักษณะดังนี้

<u>ประเด็นปัญหา</u>	<u>การให้ความสนใจของสื่อมวลชน</u>	<u>การรับรู้ที่ตามมาของสาธารณชนต่อประเด็นเหล่านั้น</u>
X ₁	<input type="text"/>	×
X ₂	<input type="text"/>	×
X ₃	<input type="text"/>	×
X ₄	<input type="text"/>	×
X ₅	<input type="text"/>	×
X ₆	<input type="text"/>	×

ภาพที่ 2.5 แบบจำลองการกำหนดวาระข่าวสาร

ในแบบจำลองนี้ X ทางซ้ายมือ คือประเด็นปัญหาหรือหัวข้อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ที่สื่อมวลชนหยิบยกมานำเสนอให้สาธารณชนได้รับทราบ การเน้นเสนอเรื่องเหล่านี้โดยสื่อมวลชน มากน้อยต่างกัน (แสดงโดยรูปแท่งแนวนอน) ผลที่ตามมาก็คือ ทำให้สาธารณชนรับรู้ในประเด็น หรือหัวข้อเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เหมือนกัน การนำเสนอมากก็ได้รับการพิจารณาเป็นหัวข้อเรื่อง ที่สำคัญมากด้วย (ขนาดของ X ทางขวามือแสดงระดับความสำคัญที่พิจารณาโดยสาธารณชน) ตามรูปแบบจำลองจะเห็นว่า X_1 , X_4 และ X_6 ได้รับความสนใจในการนำเสนอจากสื่อมวลชนมาก ก็ได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญมาก ส่วนประเด็นอื่น ๆ (X_2 , X_3 และ X_5) จะมีความสำคัญ ร่องลงไปในสายตาของสาธารณชน

จากการที่สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ผู้เฝ้าประตู โดยได้คัดเลือกข่าวแล้ว หลังจากนั้นได้ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดวารสาร โดยจัดลำดับความสำคัญของข่าวซึ่งได้ให้ความสำคัญกับข่าวเหตุการณ์ บางเหตุการณ์ และมีความเข้มของการนำเสนอเป็นอย่างมาก จึงได้ทำการนำเสนอเป็นข่าวอันดับ แรกและให้เวลากับข่าวดังกล่าวมาก พร้อมทั้งเผยแพร่อย่างต่อเนื่องหลายวัน แสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนได้ให้ความสำคัญกับข่าวนั้น ๆ เป็นอย่างยิ่ง

ในกระบวนการผลิตข่าวในสื่อใดก็ตาม ทุกขั้นตอนจะมีผู้รักษาประตู (Gatekeeper) เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่กรองข่าว (Filtering) ด้วยการคัดเลือกข่าว (Selecting) โดยใช้ “คุณค่าของข่าว” (News Values) และ/หรือคุณลักษณะของข่าว (Characteristics of News) มาตัดสินใจเลือกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่างกันมาเป็นข่าวในการเผยแพร่ ผ่านสื่อมวลชน

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในการเผยแพร่ข่าวใน พระราชสำนัก” จึงต้องศึกษาถึงแนวคิดในเรื่องทฤษฎีปิดเปิดประตูสารและการกำหนดวารสาร เพราะทุกขั้นตอนในการทำข่าวในพระราชสำนักต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปิดเปิดประตูสารและ กำหนดวารสารที่จะเผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาว่าใน กระบวนการทำข่าวในพระราชสำนักมีใครทำหน้าที่เป็นผู้ปิดเปิดประตูสาร และมีการกำหนดวารสารอย่างไร

2.8 ทฤษฎีการประชาสัมพันธ์

จากหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เชื่อว่ามนุษย์รู้จักการประชาสัมพันธ์ และใช้วิธีการประชาสัมพันธ์มาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์แล้ว การสื่อสารประชาสัมพันธ์เพื่อเสนอข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด หรือพฤติกรรมของประชาชนนั้น เริ่มมีมาตั้งแต่ครั้งยุคอารยธรรมตอนต้นสุด (the earliest civilizations) นักโบราณคดีได้ค้นพบหลักฐานบันทึกเกี่ยวกับการทำนาทำไร่ (farm bulletin) ในประเทศอิรักเมื่อ 1,800 ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งบันทึกนี้ได้แนะนำให้ชาวไร่ชาวนาทราบถึงวิธีการหว่านเมล็ดพืช วิธีการรดน้ำ วิธีการกำจัดหนูนา และวิธีเก็บเกี่ยวพืชผล (how to harvest their crops) ซึ่งนับว่าเป็นหลักฐานที่แนะนำให้มนุษย์สมัยนั้นรู้จักวิธีการด้านเกษตรกรรม รวมทั้งทำให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ด้วย

มนุษย์รู้จักใช้การประชาสัมพันธ์มาตั้งแต่ยุคกำเนิดอารยธรรม นั่นคือมนุษย์รู้จักการใช้การประชาสัมพันธ์ในหมู่เหล่าของตนเอง โดยผู้ที่เป็นหัวหน้าหรือผู้นำรู้จักวิธีการประชาสัมพันธ์กับผู้ที่เป็นลูกน้อง หรือผู้ที่อยู่ใต้การปกครองของตน เป็นการรู้จักใช้วิธีการและนโยบายที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพอันดี รวมทั้งการสร้าง ความกลมเกลียวสามัคคีในหมู่เหล่าของตนเพื่อความเป็นปึกแผ่นมั่นคง

สำหรับวิธีการที่ผู้นำหรือหัวหน้าในสมัยโบราณ ใช้ติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์กับลูกน้องหรือผู้อยู่ใต้การปกครองของตนมี 3 วิธี คือ

1. การชี้แจงบอกกล่าวให้ทราบ ได้แก่ การแจ้งข่าวต่าง ๆ การบอกกล่าวประกาศให้ลูกน้องคนทราบ
2. การโน้มน้าวชักจูงใจ ได้แก่ การจูงใจให้เกิดความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทั้งในการปฏิบัติตามและละเว้นไม่ปฏิบัติ
3. การสร้างความสามัคคีและความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ได้แก่ การสร้างความกลมเกลียวปึกแผ่น และชาตินิยม

ส่วนเครื่องมือสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ในสมัยนั้น บรรดาผู้นำต่าง ๆ ใช้เครื่องมือสื่อสารง่าย ๆ เช่น สัญญาณ (signal) เสียงกลอง ควันไฟ ฯลฯ รวมทั้งการใช้คำพูด อากัปกริยาท่าทาง เช่น การโบกมือ การพยักหน้า เป็นต้น ทั้งนี้เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีเครื่องมือ

สื่อสารประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยเหมือนปัจจุบัน อย่างวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือ ภาพยนตร์ ฯลฯ

หลังจากที่มนุษย์สามารถประดิษฐ์เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นอีกหลายประเภท และมีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม ทำให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทางด้านการสื่อสารหรือประกอบวิชาชีพ ทางด้านการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว บรรดาผู้ประกอบการวิชาชีพเหล่านี้ อาจกล่าว ได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกทางด้านการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ หรือเป็นนักประชาสัมพันธ์ในเชิงปฏิบัติ (PR Practitioners)

ประมาณปี ค.ศ. 1900 มีบุคคลสำคัญผู้หนึ่งชื่อ ไอวี เลดเบตเตอร์ ลี (Ivy Ledbetter Lee) หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “ไอวี ลี” เป็นผู้บุกเบิกงานด้านการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจัง และเป็นผู้นำด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและความจริงให้แก่ประชาชนทราบ นับว่ามีบทบาทสำคัญ ยิ่งในการวางพื้นฐานด้านการประชาสัมพันธ์ปัจจุบัน จนได้รับการยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งการ ประชาสัมพันธ์” (The Father of Public Relations)

ไอวี ลี เสนอแนวคิดของการประชาสัมพันธ์ว่า “ไม่ควรปิดหู ปิดตาประชาชน หรือ เพิกเฉยละเลยต่อประชาชน (The public not be igored) แต่ควรแถลงความจริงให้ประชาชนได้ ทราบ (It should given the truth) (เสกสรร สายสีเสด, 2542 : 34)

ความหมายของการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญกับทุกหน่วยงาน ทุกองค์การ เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นการใช้กลยุทธ์ และกลวิธีการ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถาบันเพื่อให้เกิดความศรัทธา ความร่วมมือ และความเข้าใจอันดีต่อกัน

คำว่า การประชาสัมพันธ์ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Public Relations” ซึ่งหากแยก ศัพท์ออกพิจารณาจะเห็นได้ว่า การประชาสัมพันธ์มีความกลมกลืนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับระหว่าง กลุ่มชนหรือระหว่างหน่วยงาน สถาบันกับประชาชน โดยพิจารณาดังนี้

Public หมายถึง กลุ่มคน หมู่คน ประชาชน

Relations หมายถึง ความสัมพันธ์ ผูกพัน เกี่ยวข้อง

ความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 657) ได้ให้ความหมายว่า “ประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน”

ส่วนในหนังสือศัพท์พจนานุกรมสื่อสารมวลชนได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า “การประชาสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามแผนที่ได้วางไว้ เพื่อเสริมสร้างความเชื่อถือ ศรัทธาในบุคคลและสถาบัน”

นอกจากนี้ มีผู้ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า การประชาสัมพันธ์ ไว้ ดังนี้

จิตร อาวะกุล (2539 : 1) ให้ความหมายของคำว่า “การประชาสัมพันธ์” หมายถึง กระบวนการสื่อสารของสถาบันกับประชาชนหรือสังคม เพื่อเป็นการพัฒนา สร้างเสริม ฟื้นฟู รักษาภาพลักษณ์ สร้างสัมพันธ์ภาพอันดี ให้ได้รับการสนับสนุน รักใคร่ นับถือ นิยมยกย่อง เลื่อมใส ศรัทธา เช่นเดียวกับมนุษยสัมพันธ์ของบุคคล หรือการปฏิบัติการทางจิตวิทยา

วิรัช ลภีรัตนกุล (2540 : 1) ให้นิยามความหมายของคำว่า “การประชาสัมพันธ์” ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) หรือการสื่อความหมายทางด้านความคิดเห็น และข่าวสารจากหน่วยงานหรือองค์การสถาบัน ไปสู่กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นหรือประชามติ (Public Opinion) ที่ประชาชนมีต่อหน่วยงานหรือองค์การสถาบันด้วยความพยายามอย่างจริงจัง โดยมุ่งหวังจะสร้างผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย คือองค์การสถาบันและกลุ่มประชาชน อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้สถาบันสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกลมกลืน (Harmonious Adjust) กับสังคมได้ ฉะนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของการประชาสัมพันธ์ก็คือ การสร้างสรรค์ ความเข้าใจอันดีกับประชาชน ตลอดจนการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงานเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อหน่วยงาน และให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์การสถาบัน

สมาคมการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Public Relations Association) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า เป็นภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหาร (Management Function) ซึ่งต้องการอาศัยการวางแผนที่ดี และมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อสร้างสรรค์และธำรงไว้ซึ่งความเข้าใจอันดีมีความเห็นอกเห็นใจ และได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มประชาชนที่สถาบันเกี่ยวข้อง โดยองค์การจะต้องใช้วิธีการประเมินถึงประชามติที่ประชาชนมีต่อองค์การและนำมาใช้ประกอบ เป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดเป็นแผนงาน

และนโยบายขององค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับประชาคมติหรือความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งใช้วิธีเผยแพร่กระจายข่าวสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและบรรลุถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองฝ่าย คือ องค์กรและกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง

Raymon Simon ศาสตราจารย์วิชาการประชาสัมพันธ์แห่งมหาวิทยาลัยชิราคิวส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ว่า

การประชาสัมพันธ์ คือ การส่งเสริมให้เกิดความกลมเกลียวราบรื่น และความนิยมนระหว่างบุคคลกับหน่วยงาน หรือสถาบันและบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งกลุ่มประชาชนพิเศษ (special publics) หรือชุมชนกลุ่มใหญ่ โดยการสื่อความหมายผ่านสิ่งที่สามารถตีความหมายได้ และมีการพัฒนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างฉันทันไมตรี รวมทั้งการประเมินปฏิกิริยาทำที่ของประชาชน

Cutlip and Center นักวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยจอร์เจีย และมหาวิทยาลัยซานดิเอโก ให้คำจำกัดความว่า การประชาสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสื่อความหมายทางด้านความคิดเห็นจากหน่วยงานไปสู่กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็น และประชาคมติที่ประชาชนมีต่อหน่วยงานอย่างจริงใจ โดยมุ่งที่จะสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน และช่วยให้หน่วยงานสามารถปรับตัวเองให้สอดคล้องกลมกลืนกับสังคมได้

อรุณ งามดี (2521 : 13) กล่าวถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ว่าการประชาสัมพันธ์ คือ จุดหมายปลายทางที่มุ่งให้ประชาชนเข้าใจให้การสนับสนุนร่วมมือหรือเกิดทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงานของตน การประชาสัมพันธ์เป็นเรื่องของการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ประชาชนเข้าใจถูกต้อง

ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์ อาจสรุปได้ดังนี้ คือ

1. มีความสำคัญในฐานะสื่อเชื่อมสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรกับประชาชน ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมรับรู้ แลกเปลี่ยน และมีการแสดงความคิดเห็นของประชาชน
2. เป็นกลไกหนึ่งในกระบวนการทำงานและพัฒนาองค์กรให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมสร้างสังคมทางอ้อม
3. เป็นเครื่องมือขจัดความเข้าใจผิดความขัดแย้งและอุปสรรคในการทำงานของกิจการ มีการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับองค์กรหรือสถาบันด้วยวิธีการต่าง ๆ

วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ

การประชาสัมพันธ เป็นวิธีการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนอยู่ 3 ประการด้วยกันคือ

1. การประชาสัมพันธเพื่อสร้างความนิยม
2. การประชาสัมพันธเพื่อป้องกันและรักษาชื่อเสียง
3. การประชาสัมพันธเพื่อความเข้าใจอันดี

1. การประชาสัมพันธเพื่อสร้างความนิยม

การประชาสัมพันธเป็นกลไกหนึ่งของการบริหารเพื่อสร้างความนิยม ความเข้าใจ และการสนับสนุนจากประชาชนต่อหน่วยงาน ดังนั้น การประชาสัมพันธจึงเป็นความพยายามของหน่วยงานเพื่อชักจูงให้ประชาชนสนับสนุนกิจการและการดำเนินงานของหน่วยงาน

การสนับสนุนจากประชาชนมีความสำคัญยิ่งในโลกปัจจุบัน ยิ่งสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การสร้างภาพลักษณ์เพื่อความนิยมที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการที่จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนนั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความนิยมจากประชาชนเสียก่อน

ความนิยมเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานให้เกิดความราบรื่นและบรรลุเป้าหมาย ความนิยมจากประชาชนทำให้กิจการของหน่วยงานเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงซึ่งทำให้หน่วยงานสามารถประสบความสำเร็จได้

2. การประชาสัมพันธเพื่อป้องกันและรักษาชื่อเสียง

ชื่อเสียงของหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะหากมีความเสียหายเกิดขึ้น ประชาชนจะขาดศรัทธาและความนิยมหน่วยงานก็จะดำเนินงานไปด้วยความยากลำบากและไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้

ชื่อเสียงของหน่วยงานมีส่วนเกี่ยวพันไปถึงภาพลักษณ์ ฉะนั้น หน่วยงานทุกแห่งจึงต้องปกป้องและรักษาชื่อเสียงของตนไว้ให้ดีที่สุด โดยมีการดำเนินงานที่ซื่อสัตย์สุจริต เอาใจใส่ต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง มีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งเป็นพลเมืองดีในทุกด้าน การป้องกันและรักษาชื่อเสียงเป็นการสร้างฐานะของหน่วยงานให้มั่นคง เพราะหน่วยงานที่มั่นคงมีชื่อเสียงดี ประชาชนก็จะเลื่อมใสให้ความร่วมมือดี

การป้องกันและรักษาชื่อเสียง กระทำได้โดยการพิจารณาหาข้อบกพร่องของตนเอง ในสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจหรือไม่สะดวกใจแก่ประชาชน หรืออาจทำให้ประชาชนเข้าใจผิด แล้วหาทางปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ ยังต้องคอยตรวจสอบความเข้าใจของประชาชนเป็นระยะ ๆ เนื่องจากหากชื่อเสียงเสียไป ย่อมเป็นการยากที่จะกู้ชื่อเสียงที่ดีให้กลับคืนมา

ข่าวลือเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์เสียหายแก่หน่วยงาน โดยเฉพาะข่าวลือ ในทางร้ายแก่หน่วยงาน ข่าวลือเป็นสิ่งที่ยากลำบากต่อการแก้ไข เพราะไม่มีต้นตอแน่ชัด ฉะนั้น วิธีป้องกันรักษาชื่อเสียงของหน่วยงานก็ต้องทำดี มีความซื่อตรง ให้บริการด้วยดี บำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม มีการเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและเปิดเผยคุณ ความดีประโยชน์ในฐานะของหน่วยงานตามช่วงจังหวะที่เหมาะสมเป็นการสร้างความศรัทธา ความนิยม และความไว้วางใจของประชาชน และเป็นการป้องกันการเข้าใจผิดและเสริมสร้าง เกียรติคุณ รวมทั้งรักษาชื่อเสียงของหน่วยงานด้วย

3. การประชาสัมพันธ์เพื่อความเข้าใจอันดี

การสร้าง ความเข้าใจอันดีเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการที่หน่วยงานจะบริหารและดำเนินกิจการให้เกิดผลดี ประชาชนจะต้องเข้าใจความมุ่งหมาย นโยบาย และแผนการดำเนินงาน ตลอดจน วิธีการอย่างถูกต้อง เพราะจะทำให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากประชาชน

การสร้าง ความเข้าใจอันดีจะต้องทำกับประชาชนทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานคือ

3.1 ประชาชนภายในหน่วยงาน จะต้องมีการชี้แจงแถลงข้อเท็จจริงของหน่วยงาน เช่น นโยบาย วัตถุประสงค์ แผนการดำเนินงาน ความเจริญก้าวหน้า และผลงานให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้ทราบเป็นระยะ ๆ

ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานเป็นบุคคลกลุ่มแรกซึ่งมีความใกล้ชิดและเป็นกำลังสำคัญของหน่วยงานมากที่สุด ฉะนั้น จึงต้องสร้าง ความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นตลอดเวลา เพราะความ เข้าใจอันดีจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความรักใคร่สามัคคีกลมเกลียวกัน เสริมสร้าง ขวัญและกำลังใจ ความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การบริหารและการดำเนินงาน ของหน่วยงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และมีประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับชั้นเข้าใจปัญหา และนโยบายของหน่วยงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และมีประสิทธิภาพผู้ปฏิบัติงานทุกระดับชั้น

เข้าใจปัญหาและนโยบายของหน่วยงานไปในทิศทางเดียวกัน ปัญหาด้านการขัดแย้งและแรงงานสัมพันธ์ก็จะลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

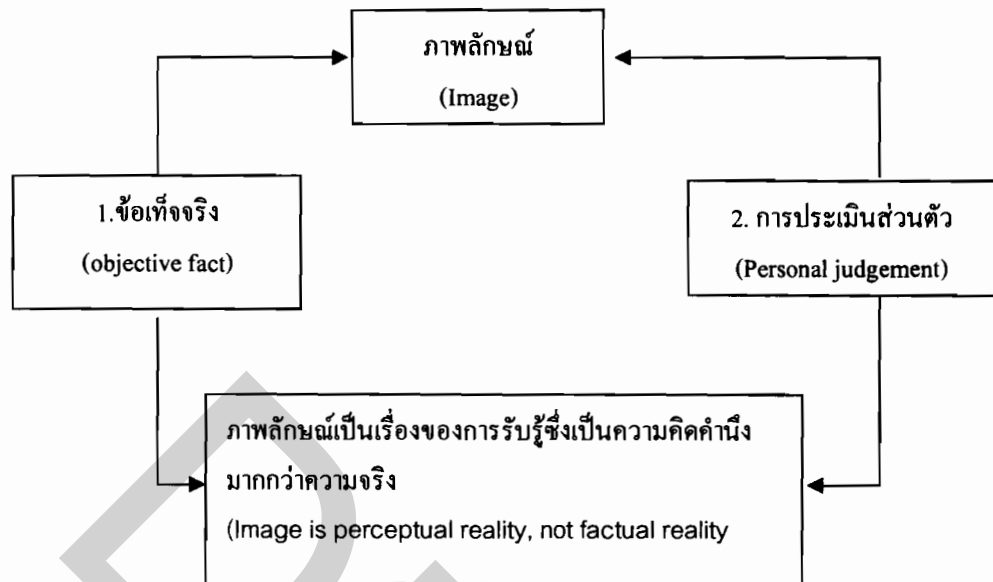
3.2 ประชาชนภายนอกหน่วยงาน จะต้องมีการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นตลอดเวลา เพื่อความร่วมมือและการสนับสนุนที่ดี

ประชาชนภายนอกหน่วยงาน อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้หลายกลุ่ม บางกลุ่มก็มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับหน่วยงานโดยตรง บางกลุ่มก็เกี่ยวข้องกับหน่วยงานทางอ้อม อย่างไรก็ตามไม่ว่าเกี่ยวข้องกับโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือมากน้อยเพียงใด หน่วยงานจะต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องสร้างเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนเหล่านั้น เพราะความเข้าใจอันดีจะเป็นผลให้เกิดประชาคติที่เป็นผลดีต่อหน่วยงาน

การสร้างความเข้าใจอันดีกระทำได้หลายรูปแบบ สำหรับประชาชนภายในอาจจะสร้างความเข้าใจด้วยสื่อแบบเผชิญหน้า (face to face) สื่อเอกสารสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ส่วนประชาชนภายนอกเป็นการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประชาชนกลุ่มใหญ่หรือจำนวนมาก จึงอาจใช้เครื่องมือสื่อสารเข้าช่วยเผยแพร่ขยายข่าวด้วย อันได้แก่ สื่อมวลชนและการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

ภาพลักษณ์ (Image)

หากจะนิยามคำว่าภาพลักษณ์ให้ชัดเจนแล้วอาจกล่าวได้ว่าภาพลักษณ์คือข้อเท็จจริง (Objective facts) บวกกับการประเมินส่วนตัว (Personal judgment) แล้วกลายเป็นภาพที่ฝังใจอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคล อยู่ยาวนานแสนนานยากที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากสภาพความเป็นจริงก็ได้ เพราะว่าภาพลักษณ์นั้นไม่ใช่เรื่องของข้อเท็จจริง (Reality) แต่เพียงอย่างเดียวแต่เป็นเรื่องของการรับรู้ (Perception) ที่มนุษย์เอาความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปปะปนอยู่ในข้อเท็จจริงด้วย

ภาพที่ 2.6 แสดงลักษณะของภาพลักษณ์

ที่มา : เสรี วงษ์มณฑา (2541)

ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ฝ้งใจก็ตาม เราสามารถจะมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ ได้ดังนี้

1. สามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ดีขึ้นได้ (Reinforce)
2. สามารถสร้างภาพลักษณ์ได้ (Build)
3. สามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์ได้ (Change)

ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดในเรื่องการประชาสัมพันธ์เพื่อศึกษาว่า นอกจากสำนักพระราชเลขาธิการจะมีบทบาทในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักแล้ว สำนักพระราชเลขาธิการยังต้องทำหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ รักษาภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ และแก้ไขความเข้าใจผิดเพื่อการธำรงรักษาและส่งเสริมให้เกิดความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พรสวรรค์ อุทาโรดมพิพงศ์ (2535) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะองค์กรสื่อสารมวลชน ผลการวิจัยพบว่า รัฐบาลตั้งกรมประชาสัมพันธ์ขึ้นครั้งแรกในชื่อกองการโฆษณา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่การปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เป็นที่รู้จักและเลื่อมใสในหมู่ประชาชนชาวไทย และเผยแพร่ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักและไว้วางใจแก่นานาประเทศ

ในฐานะหน่วยงานของรัฐบาล กรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่หลักในการเผยแพร่นโยบายและผลงานของรัฐบาล ตลอดจนการสร้างความเข้าใจอันดีต่อรัฐบาล ในฐานะองค์กรสื่อสารมวลชน กรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ความรู้ การศึกษา ความบันเทิง การกระตุ้นเร้า และสืบทอดมรดกทางสังคม ด้านลักษณะของงานกรมประชาสัมพันธ์มีบทบาทหน้าที่ทั้งผลิต การผลิตซ้ำ การเผยแพร่ และการบริโภค นอกจากนี้กรมประชาสัมพันธ์ยังมีบทบาท หน้าที่แฝงในการรักษาอำนาจของรัฐบาล และการครอบงำทางด้านทัศนคติและวัฒนธรรม

2. บุญยฤทธิ์ แผลมหลวง (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญของสถานีวิทยุกระจ่ายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ในวโรกาสเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ 60 ปี” ผลการวิจัยพบว่า “รายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญของสถานีวิทยุกระจ่ายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นผลผลิตจากสื่อมวลชนของรัฐ การทำงานของรายการมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างศรัทธาและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งถือเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของสังคมไทย เป้าหมายขององค์กรและบุคคลากรที่ดำเนินการถ่ายทอดรายการพระราชพิธีและพิธีสำคัญล้วนมีแนวโน้มเป็นไปในทางที่สอดคล้องต้องกัน รูปแบบการนำเสนอรายการมีลักษณะผสมผสาน ทั้งแบบเป็นทางการและแบบเป็นกันเอง และยังพบว่าได้มีการเลือกสรรเนื้อหา ถ้อยคำ ประโยคหรือข้อความเพื่อใช้ในการนำเสนอเป็นอย่างดี ทำให้รายการที่นำเสนอมีความน่าเชื่อถือและน่าสนใจ กระบวนการสร้างความหมายของเนื้อหารายการทำหน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจถึงประวัติความเป็นมา รวมทั้งภูมิหลังของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพระราชพิธีและพิธีสำคัญ และทำหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมด้วยการต่อยอดเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

3. **สร้อยญา ยุทธสารประสิทธิ์ (2542)** ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ กระบวนการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี พบว่า ลักษณะการบริหารและลักษณะองค์กรที่ต่างกัน มีผลทำให้นโยบายการผลิตข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 มีการบริหารเป็นแบบราชการจึงต้องเสนอข่าวที่มีความเป็นราชการสูง และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาสู่หน่วยงาน ต่างจากสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งมีการบริหารงานเป็นแบบเอกชน ที่มุ่งเน้นการเสนอข่าวที่มีชีวิตชีวา มีสีสัน เป็นข่าวที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและความสนใจของประชาชน การเสนอข่าวจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมในขณะนั้น เสนอข่าวให้มีความน่าสนใจ และไม่กระทบกระเทือนกับข้อเท็จจริง

4. **จันทรรจนา หุ่มชื่น (2547)** ได้ศึกษาเรื่อง “แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากระบวนการแพร่กระจายความหมายในหนังสือพิมพ์ไทย ระหว่าง พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2542” โดยวิเคราะห์ลักษณะของแหล่งสารหรือผู้ส่งสาร ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอด “แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง” ตัวสาร คือ แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ช่องทางหรือสื่อที่ใช้ในการนำเสนอ “แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง” ไปยังผู้รับนวัตกรรมหรือประชาชนผู้รับ

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบในกระบวนการแพร่กระจายความหมายคือ ลักษณะของแหล่งสารหรือผู้ส่งสาร ได้แก่ แหล่งสารระดับต้นที่เป็นผู้ประดิษฐ์หรือคิดค้นนวัตกรรม คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และแหล่งสารระดับรองที่เป็นผู้นำความคิดที่ถ่ายทอดความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาเฉพาะแหล่งสารระดับรองคือผู้ถ่ายทอดความคิด ซึ่งมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ผู้นำทางความคิดที่ถ่ายทอดความหมายอย่างเดียว กับผู้นำทางความคิดที่ถ่ายทอดความหมายด้วยและนำไปสู่การปฏิบัติด้วย ลักษณะของนวัตกรรมหรือตัวสาร “แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำริ คือ แนวความคิดที่สื่อถึงพระมหากรุณาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่ออาณาประชาราษฎร์

และเมื่อพิจารณาในคุณลักษณะของความเป็นนวัตกรรมพบว่า “แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง” สามารถเข้ากันได้กับวิถีชีวิตแบบไทย แม้จะทำความเข้าใจได้ยากก็ตาม ก็ยังสามารถแบ่งส่วนเอาแนวทางตามที่เข้าใจไปปฏิบัติตามได้ ซึ่งสามารถเห็นผลที่เป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ประกอบกับการเป็นนวัตกรรมที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทำให้มีการยอมรับนวัตกรรมนี้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว

ส่วนช่องทางหรือสื่อที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเนื้อหา “แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง” ไปยังผู้รับสาร พบว่า สื่อมวลชนที่ถ่ายทอดสารเป็นสื่อที่มีคุณสมบัติในการนำเสนอสารที่มีสาระรายละเอียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเนื้อหาสารยากและซับซ้อน จึงต้องนำเสนอให้เห็นเป็นภาพหรือแปลสารให้จับต้องได้ จึงต้องใช้สื่อชนิดอื่น

ผู้รับสารหรือผู้รับนวัตกรรมในกระบวนการแพร่กระจายความหมายในเรื่องนี้ศึกษากลุ่มคนในเมืองที่มีสื่อให้เลือกมากมาย แต่บอกว่าสื่อหนังสือพิมพ์ที่รับอ่านเป็นประจำไม่ได้ให้ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร ทุกคนรับรู้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ช่วยคนไทยให้พ้นจากปัญหาเศรษฐกิจ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแพร่นวัตกรรมในเรื่องนี้ คือ ความสำคัญของผู้ประดิษฐ์นวัตกรรมนี้ทำให้มีการยอมรับทันที ซึ่งทำให้การเผยแพร่นวัตกรรมข้ามชั้นคอนจากขั้นต้นไปสู่ชั้นการยอมรับ แล้วจึงกลับมาที่ชั้นการสนใจหาข้อมูล แล้วทดลองทำในที่สุดแม้เนื้อหาจะยากก็ไม่พบผู้ปฏิเสธนวัตกรรมนี้

5. **ธำมรงค์ธรรมประทีป (2548)** ศึกษาเรื่อง “สถานะและอำนาจหน้าที่ของราชเลขาธิการและสำนักราชเลขาธิการ” ซึ่งมุ่งชี้และวิเคราะห์ให้เห็นถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ตลอดจนโครงสร้างการปฏิบัติงานของราชเลขาธิการและสำนักราชเลขาธิการที่มีภารกิจเกี่ยวงานเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศ์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 กำหนดให้สำนักราชเลขาธิการอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานของรัฐอื่นคู่อเหมือนจะมีความเป็นอิสระ เพราะมิได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานใดของฝ่ายบริหาร ทำให้สำนักราชเลขาธิการเป็นหน่วยงานที่มีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากหน่วยงานอื่นของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ 2 ลักษณะคือ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี และการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเลขานุการในพระองค์มหากษัตริย์ ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง ดังนั้นการกำหนดให้สำนักราชเลขาธิการเป็นหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันกับหน่วยราชการอื่น รวมทั้งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าฝ่ายบริหารน่าจะไม่เป็นการเหมาะสม ซึ่งอาจมีผลทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากยังขาดความเป็นอิสระและเป็นกลางอย่างแท้จริงตาม โครงสร้างทางปกครอง

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก” เป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจถึงนโยบายในการทำข่าว และบทบาทในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ รวมทั้งศึกษาถึงกระบวนการผลิตและเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก ตลอดจนอุปสรรคและปัญหาในการทำข่าวของสำนักพระราชเลขานุการ ซึ่งเป็นข้อมูลในเชิงลึกซึ่งไม่สามารถหาคำตอบด้วยวิธีการศึกษาด้วยวิธีการเดียว ดังนั้นจึงใช้วิธีการศึกษาในลักษณะผสมผสาน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และผู้ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติทั่วไป การเก็บรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) การศึกษาติดตามกระบวนการทำงานในลักษณะเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participant Observation) และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตีความอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถตอบปัญหานั้นได้ครบถ้วน โดยมีรายละเอียดการศึกษาดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามี 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ข้อมูลด้านบุคคล
2. ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
3. ข้อมูลด้านเอกสาร
4. ข้อมูลจากกรณีศึกษา (Case Study)

1. ข้อมูลด้านบุคคล

แหล่งข้อมูลด้านบุคคล คือ การสัมภาษณ์บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกากระบวนการทำข่าวในพระราชสำนัก โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มบุคคลได้เป็น 2 กลุ่ม

- 1.1 กลุ่มบุคคลภายในสำนักพระราชเลขาราชการ
- 1.2 กลุ่มบุคคลภายนอกสำนักพระราชเลขาราชการ

1.1 กลุ่มบุคคลภายในสำนักพระราชเลขาราชการ จะสัมภาษณ์บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกองที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ได้แก่ กองข่าว กองการในพระองค์ และกองการต่างประเทศ ซึ่งสามารถแยกผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับผู้บริหาร และระดับผู้ปฏิบัติงาน

ระดับผู้บริหาร

กองข่าวถือเป็นกองหลักที่มีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ เพื่อให้ทราบถึงนโยบายในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก และทราบถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขาราชการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก รวมทั้งปัญหาในกระบวนการข่าวและแนวทางในการแก้ไข จึงต้องสัมภาษณ์บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองข่าว ตั้งแต่กองข่าวได้จัดตั้งขึ้นโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 297 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2515 ดังนี้

1. ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้ากอง กองข่าว (เทียบเท่าผู้อำนวยการกองในปัจจุบัน) ถือเป็นผู้บริหารคนแรกของกองข่าว ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2516 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2522 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองราชเลขาราชการ สำนักพระราชเลขาราชการ
2. วุฒิ สุมิตร เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้ากอง กองข่าว ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2522 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2527 และดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองข่าว ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2527 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2538 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองราชเลขาราชการ สำนักพระราชเลขาราชการ

3. สมลักษณ์ วงศ์งามขำ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองข่าว ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2538 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2544 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10 สำนักพระราชพิธีการ

4. ประสพโชค อ่อนกอ เคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองข่าว ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2547 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยราชเลขาธิการ สำนักพระราชพิธีการ

5. ธเนศ เนติโพธิ์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองข่าวคนปัจจุบัน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2547

นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้องในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งได้แก่ กองการในพระองค์ และกองการต่างประเทศ

6. อุดลย์ สิทธิกุล ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองการในพระองค์คนปัจจุบัน

7. อติพร มุลศาสตร์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองการต่างประเทศคนปัจจุบัน

ระดับผู้ปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักอย่างละเอียดจากผู้ปฏิบัติงานจริง และปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก โดยสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

1. เพ็ญศรี เสมอริมสุข หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่ กองข่าว
2. จำเริญ ศิลปากรณ์ หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว กองข่าว
3. วิชัย ปรีเสมอ หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป กองข่าว
4. เอกมล แก้วบุบผา เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป กองข่าว
5. อภิสิตธิ์ หนูนภักดี วิทยากร 6 ฝ่ายประมวลข่าว กองข่าว
6. ชมสุข เทียมกลิน วิทยากร 6 ฝ่ายเผยแพร่ กองข่าว
7. วงวิภา วงศ์เทียมชัย วิทยากร 5 ฝ่ายประมวลข่าว กองข่าว
8. ประทุมรัตน์ พบสระบัว วิทยากร 8 ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ กองการต่างประเทศ
9. กัลยพัชร ชาคร วิทยากร 6 ฝ่ายพิธีการ กองการต่างประเทศ

10. สมพร เทพกิจ วิทยากร 7 งานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์

11. เพ็ชรรัตน์ รัตนเศรษฐ์ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป กองการในพระองค์

1.2 กลุ่มบุคคลภายนอกสำนักพระราชเลขานุการ เนื่องจากการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของสำนักพระราชเลขานุการได้มีประสานความร่วมมือกับสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ผู้วิจัยจึงสัมภาษณ์บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสำนักพระราชเลขานุการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจดังนี้

สถานีวิทยุโทรทัศน์

1. ปาหนัน วรสวัสดิ์ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

2. จิตินันท์ วัฒนุชชา บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5

3. วันชัย ทรรพสุทธิ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7

4. พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ของสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี

5. ครรชิต มั่นคงหัตถ์ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์

6. สุภาภย์ ภูมิมาศ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

7. จันทนา อ้นคำ บรรณาธิการข่าว ของสำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์

8. ชื่นสุข เหมะสกล ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.

สื่อสิ่งพิมพ์

9. เสกสรร สิทธาคม หัวหน้าข่าวในหลวง หน้าในหลวงของเรา หนังสือพิมพ์สยามรัฐ
10. คำฤทธิ วิริยะกุล รองหัวหน้าข่าวภูมิภาค หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
11. จิราภรณ์ เจริญเดช บรรณาธิการเชกชั้นจุดประกาย หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

2. ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research)

ศึกษาเอกสารทางราชการหรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องกับข่าวในพระราชสำนัก เพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของข่าวในพระราชสำนัก ศึกษาข่าวในพระราชสำนักในอดีตเพื่อให้ทราบถึงนโยบายในการทำข่าวในพระราชสำนัก และรูปแบบการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

3. ข้อมูลจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงมีข้อมูลบางอย่างที่ไม่เปิดเผยให้กับบุคคลภายนอก หรือผู้ให้สัมภาษณ์อาจไม่กล้าถึงในการตอบคำถาม ผู้วิจัยได้ทำงานอยู่ที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จึงใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ในช่วงเดือนกันยายน 2548 - มิถุนายน 2549 เป็นเวลา 10 เดือน โดยเข้าไปร่วมปฏิบัติงานในการทำข่าวในพระราชสำนัก เพื่อศึกษาถึงกระบวนการทำข่าวในพระราชสำนักอย่างละเอียด

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เข้าร่วมในการประชุมที่สำนักราชเลขาธิการจัดขึ้น ในโครงการจัดประชุมหารือในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับส่วนราชการและหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสื่อมวลชน ในวันศุกร์ ที่ 28 ตุลาคม 2548 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ กรุงเทพฯ ฯ

การประชุมในครั้งนี้มีท่านราชเลขาธิการ (อาสา สารสิน) เป็นประธานในการเปิดการประชุม และมีผู้เข้าร่วมประชุม 102 คน ประกอบด้วย

- ผู้บริหารและข้าราชการของสำนักราชเลขาธิการ
- เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้แก่ สำนักพระราชวัง กระทรวงการต่างประเทศ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ฯลฯ
- เจ้าหน้าที่จากสถานีโทรทัศน์และวิทยุ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพบก สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นต้น
- เจ้าหน้าที่จากสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ

การประชุมหารือในครั้งนี้ เป็นการประชุมเพื่อการประสานงานที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสำนักราชเลขาธิการ นับเป็นกลยุทธ์ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานอันส่งผลให้การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. ข้อมูลจากกรณีศึกษา

จากการที่ได้ศึกษาข้อมูลข่าวในพระราชสำนักในอดีต ทำให้ทราบว่าสำนักราชเลขาธิการได้แบ่งกลุ่มข่าวในพระราชสำนัก เป็น 8 ประเภท (ดูภาคผนวก) และเพื่อช่วยอธิบายถึงกระบวนการทำข่าวในพระราชสำนักให้ชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้แนวทางที่สำนักราชเลขาธิการแบ่งข่าวในพระราชสำนักมาทำการศึกษาข่าวในแต่ละประเภทว่า ข่าวแต่ละประเภทมีกระบวนการทำข่าวเหมือนหรือต่างกันอย่างไร โดยการสัมภาษณ์บุคคลภายในสำนักราชเลขาธิการในเรื่องกระบวนการทำข่าวในพระราชสำนักของแต่ละประเภท ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยเอง

ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือกข่าวในพระราชสำนักที่มีกระบวนการทำข่าวที่ซับซ้อนและมีความแตกต่างกันเพื่อใช้ในการศึกษางานวิจัยนี้ โดยแบ่งเป็นกรณีศึกษา ดังนี้

1. ข่าวการเสด็จ ฯ ไปในการพระราชพิธีสำคัญ
2. ข่าวการเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมวงศ์
3. ข่าวพระประมุข ประมุข พระราชวงศ์ต่างประเทศเยือนประเทศไทย
4. ข่าวการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด
5. ข่าวในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

3.2 เครื่องมือที่ใช้การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพื่อให้สามารถเก็บรายละเอียดต่าง ๆ อย่างครบถ้วน ประกอบด้วย

- แนวคำถามประกอบคำสัมภาษณ์ เป็นลักษณะของคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งลักษณะของคำถามจะมีประเด็นหลักและมีการเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนตามบุคคลที่จะให้สัมภาษณ์
- การบันทึกเทปการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนจึงมีการบันทึกเทปไว้และถอดเทปการสัมภาษณ์
- การจดบันทึกข้อมูล ข้อมูลบางอย่างผู้วิจัยอาจได้จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในขณะที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักหรือจากการพูดคุยกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก จึงควรต้องมีการจดบันทึกไว้ด้วย

3.3 การตรวจสอบข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้เรียบร้อยแล้ว ก่อนจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล จำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลภายในสำนักราชเลขาธิการควบคู่กับการสัมภาษณ์บุคคลภายนอกสำนักราชเลขาธิการว่ามีความสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด ประกอบกับการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยเอง เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้นำ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลในการนำเสนอ โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบหรือแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อให้การวิเคราะห์เป็นไปอย่างมีระบบ มีหลักการ ไป ชับซ้อนและสามารถครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์ถึงนโยบายของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก
2. วิเคราะห์ถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก โดยยกกรณีศึกษามาประกอบ เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการผลิตข่าวในพระราชสำนักในแต่ละสถานการณ์ได้ชัดเจนขึ้น
3. วิเคราะห์บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก โดยทำการวิเคราะห์ใน 3 บทบาท ได้แก่
 - 3.1 บทบาทตามพันธกิจ
 - 3.2 บทบาทในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์
 - 3.3 บทบาทในการแก้ไขวิกฤต
4. วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

3.5 การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีการนำเสนอข้อมูลดังนี้

1. นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาในเรื่องนโยบายในการทำข่าวในพระราชสำนักว่า เป็นอย่างไร
2. นำเสนอโดยใช้การพรรณนาและตารางสรุปในเรื่องกระบวนการทำข่าวในพระราชสำนัก โดยยกเป็นกรณีศึกษาแต่ละกรณี เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น
3. นำเสนอโดยการพรรณนาและนำบทสัมภาษณ์มาสนับสนุนในการวิเคราะห์เรื่อง บทบาทของสำนักราชเลขาธิการ ในแต่ละบทบาท
4. นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาและยกประเด็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นและการแก้ไข เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้มากขึ้น รวมทั้งสรุปผลการศึกษาข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การอภิปรายผล และแนวทางในการปรับปรุงการทำงานด้านข่าวในพระราชสำนักต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง "บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก" ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 5 ตอน โดยการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสาร เพื่อให้ได้คำตอบเพื่อตอบปัญหานำวิจัย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 นำเสนอย้อนอดีตข่าวในพระราชสำนัก โดยแบ่งการนำเสนอเป็น 7 รัชกาล ดังนี้

1. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
3. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
4. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
5. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
6. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล
7. รัชกาลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

ตอนที่ 2 เรื่อง "นโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก"

ตอนที่ 3 เรื่อง "กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก" โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรกเป็นขั้นการจัดทำพระราชกิจ ขั้นที่สองเป็นขั้นการทำข่าวในพระราชสำนัก และขั้นสุดท้ายเป็นขั้นการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

ตอนที่ 4 เรื่อง "บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก" แบ่งออกเป็น 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทตามพันธกิจ บทบาทในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ และบทบาทในภาวะวิกฤต

ตอนที่ 5 เรื่อง "ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก"

ตอนที่ 1 ย้อนอดีตข่าวในพระราชสำนัก

ข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักในอดีตอาจไม่ใช่ข่าวที่ปรากฏทางสื่อโทรทัศน์อย่างเช่นทุกวันนี้ แต่เป็นการศึกษาถึงการสื่อสารระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับราษฎรภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช และเมื่อมีการปรับเปลี่ยนเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้ว การเผยแพร่พระราชกรณียกิจและการสื่อสารกับราษฎรเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร เทคโนโลยีจะช่วยให้การสื่อสารกับราษฎรของพระมหากษัตริย์ได้ทั่วถึงได้อย่างไร

ผู้วิจัยจึงเริ่มจากการเริ่มต้นของการพิมพ์ที่ถือเป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ จนกระทั่งปัจจุบัน โดยเริ่มจากรัชกาลที่ 3 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งถึงรัชกาลปัจจุบัน ดังนี้

1. **รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว** เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2367 เสด็จสวรรคต วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2494

กิจการการพิมพ์ถือเป็นที่จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการสื่อสารไปสู่มวลชน กิจการการพิมพ์เริ่มขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยชาวอังกฤษชื่อ เจมส์ โลว์ (James Low) พนักงานของบริษัท East India ได้พิมพ์หนังสือภาษาไทยครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2371 คือตำราไวยากรณ์ไทยสำหรับชาวต่างประเทศ โดยที่เจมส์ได้พยายามเรียนภาษาไทยจนอ่านออกเขียนได้ จนสามารถแต่งหนังสือนี้ได้สำเร็จ จึงนับเป็นหนังสือเล่มแรกในประวัติการพิมพ์หรือตัวอักษรไทยพิมพ์ (ประกาศ วัชรภรณ์, 2532 : 42)

ต่อมาอีกประมาณหนึ่งปี หมอ ดี.บี. บรัคเลย์ (D.B. Bradley) หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า หมอบรัคเลย์บ้าง หมอบรัคเลย์บ้าง ซึ่งมองเห็นความสำคัญของการพิมพ์ จึงได้ตั้งโรงพิมพ์ขึ้นที่ตำบลสำเหร่ ใกล้ปากคลองบางกอกใหญ่ ธนบุรี เรียกกันว่า “โรงพิมพ์หมออเมริกัน”

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในกิจการการพิมพ์และทรงเห็นประโยชน์ของการพิมพ์ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ใบปลิวหนังสือราชการเมื่อ พ.ศ. 2382 เป็นประกาศห้ามสูบบุหรี่ จำนวน 9,000 ฉบับ เพื่อแจกจ่ายทั่วไป นับเป็นหนังสือราชการฉบับแรกที่ใช้วิธีการพิมพ์

2. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 2 เมษายน 2494 เสด็จสวรรคต วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กิจการการพิมพ์ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทจึงได้มีการพิมพ์หนังสือพิมพ์ขึ้นมาเป็นครั้งแรก คือ บางกอกกรีตอร์เคอร์ แต่พระองค์ท่านไม่ให้เชื่อข้อความในหนังสือพิมพ์ และมีพระบรมราโชบายที่จะแก้ไขข่าวลือต่างๆ ไม่ให้หลงเชื่อไปผิด ๆ จึงได้มีการออกราชกิจจานุเบกษาขึ้น ในรัชสมัยนี้มีเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ดังนี้

2.1 มีการจัดตั้งโรงพิมพ์อักษรพิมพ์การ ณ พระที่นั่งภาณุมาศจรัญญู

ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ยังทรงผนวช ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ส่งเครื่องพิมพ์มาตั้งที่วัดบวรนิเวศวิหาร จึงนับว่าเป็นโรงพิมพ์แห่งแรกของคนไทย มีการพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับพุทธธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ให้กว้างขวาง เช่น พิมพ์หนังสือพระปาฏิโมกข์ บทสวดมนต์ แบบแผนทางพุทธธรรมล้วนเป็นภาษามคธหรือที่เรียกว่า อักษรอริยกะแทนหนังสือที่ใช้ใบลานอันเป็นแบบฉบับโบราณ ทั้งนี้ต้องการต่อสู้กับคำสอนของคริสต์ศาสนา ซึ่งหมอสอนศาสนาชาวอเมริกันจัดพิมพ์เผยแพร่อยู่

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงพิมพ์หลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง มีนามว่า โรงพิมพ์อักษรพิมพ์การ แต่คนโดยมากเรียกอย่างง่ายและสะดวกปากว่า โรงพิมพ์หลวง ซึ่งตั้งอยู่ ณ พระที่นั่งภาณุมาศจรัญญู ในพระบรมมหาราชวัง

2.2 มีการจัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาออกเผยแพร่

เมื่อหมอบรัดเลย์ได้จัดพิมพ์หนังสือพิมพ์ "บางกอกกรีกอเคอร์" ออกเผยแพร่เป็นฉบับแรกในหมู่คนไทยและชาวต่างประเทศ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าราชการมีข่าวที่จำเป็นจะต้องแจกจ่ายให้ข้าราชการและราษฎรได้รับทราบเป็นอันมาก การใช้ "ใบบอก" ทรงเห็นว่าการปฏิบัติเช่นนี้ล่าช้า และคำประกาศเขียนด้วยดินสอด่าลอกกันไปผิดๆ ถูก ๆ ยิ่งกว่านั้น ยังมีเจ้าหน้าที่ทุจริตเอาหนังสือไปประกาศคดชี้ราษฎรเล่นตามใจชอบ เพราะราษฎรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาจึงยอมเชื่อทุกอย่าง ทำให้ราษฎรเดือดร้อนและเสียพระเกียรติยศของพระเจ้าแผ่นดิน

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์หมายประกาศมีชื่อว่า "ราชกิจจานุเบกษา" แปลว่า หนังสือที่เพ่งดูราชกิจ เริ่มออกใน พ.ศ. 2401 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นผู้ดำเนินการเอง จุดประสงค์ของหนังสือฉบับนี้ได้กล่าวไว้ในฉบับปฐมฤกษ์ว่า นอกเหนือจากความต้องการที่จะให้ประชาชนโดยทั่วไป ได้ทราบถึงพระบรมราชโองการแล้ว ยังเป็นการป้องกันมิให้มีผู้แอบอ้างพระบรมราชโองการไปทำความเดือดร้อนแก่ราษฎรและเสียพระเกียรติยศ

ภาพที่ 4.1 หน้าแรกของราชกิจจานุเบกษา

ลักษณะรูปเล่มของราชกิจจานุเบกษา จะมีขนาด 8 หน้ายกพิเศษ 24 x 30 เซนติเมตร มีตราอาร์มเป็นสัญลักษณ์ปรากฏอยู่หน้าปกซึ่งเป็นหน้าแรกของเล่ม

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกราชกิจจานุเบกษาขึ้นในราชสำนัก เพื่อชี้แจงข่าวต่าง ๆ ที่ลงพิมพ์คลาดเคลื่อน และเพื่อที่จะได้ทรงใช้โต้ตอบวิพากษ์วิจารณ์ของหมอบลัดเลในกิจการบ้านเมือง และในขณะเดียวกันก็เพื่อประโยชน์ในการที่จะประกาศกฎบัตรกฎหมายที่พระองค์ทรงประกาศใช้แก่พสกนิกรทั่วประเทศ และเพื่อแจ้งข่าวการบริหารพระราชภาระกิจการเมืองของพระองค์ให้ราษฎรได้ทราบโดยทั่วกัน ดังนั้นหนังสือราชกิจจานุเบกษา ก็เป็นเหมือนหนังสือพิมพ์ของทางราชการ แจ้งข่าวทางราชการเท่านั้น (สุภาพันธุ์ บุญสะอาด, 2517 : 8)

ราชกิจจานุเบกษาที่ออกในช่วงแรก ๆ นั้น เป็นเพียงเสนอข่าวในราชสำนัก และแจ้งความประกาศต่าง ๆ เรื่องที่ลงพิมพ์ส่วนมากเป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ค่อยจะมีใครกล้ารับผิดชอบ ต่อมาเมื่อทรงมีพระราชกรณียกิจมากขึ้น ไม่มีเวลาเพียงพอจะทรงนิพนธ์เรื่องราวต่าง ๆ ได้ ราชกิจจานุเบกษาจึงหยุดพิมพ์ ในขณะที่มีอายุเพียง 1 ปีเท่านั้น

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อราชกิจจานุเบกษาหยุดตีพิมพ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกตีพิมพ์หมายประกาศอย่างเดิวนั้น คล้ายใบปลิวแจกจ่ายตามกระทรวงทบวงกรมและนำไปปิดไว้ในที่ประชุมชนแทนข่าวประกาศ เป็นประเพณีต่อเนื่องมา

3. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411 เสด็จสวรรคต วันที่ 23 ตุลาคม 2453

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการดำเนินชีวิตของราษฎรมากขึ้น มีการรับอารยธรรมจากต่างประเทศเข้ามาและได้มีการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้ทราบโดยวิธีการดังนี้

3.1 ให้มีการจัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพิจารณาเห็นว่าราชกิจจานุเบกษาเป็นหนังสือข่าวที่มีคุณประโยชน์สมควรจะกลับมาพิมพ์อีกครั้ง หนังสือทำนองนี้เป็นคุณค่าแผ่นดินสยาม ไม่สมควรปล่อยให้สูญสลาย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกราชกิจจานุเบกษาอีกวาระหนึ่ง เมื่อเดือน 7 ขึ้น 2 ค่ำ ปีมะจิด จ.ศ. 1236 ตรงกับวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2417 ให้พระเจ้าศรีสุนทรโวหารพระสารสาสน์พลชั้นโท หลวงสารประเสริฐ เรียบเรียงเหตุในราชกิจ ถวายพระเจ้าราชวรวงษ์เธอกรมหมื่นอักษรสาสนโสภณ ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาต่อไป โดยพระราชประสงค์จะให้สืบธรรมเนียมค่างพระราชประเพณีของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเพื่อจะให้เป็นที่ประโยชน์แก่ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย และราษฎรทั้งปวงที่มีความประสงค์อยากจะทำราชการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศสยามนี้

การตีพิมพ์หนังสือราชกิจจานุเบกษารั้งนี้ จะไม่แจกเหมือนเมื่อรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะให้ออกเดือนละ 4 ครั้ง ขึ้นค่ำหนึ่ง แรมค่ำหนึ่ง ขึ้นเก้าค่ำ และแรมเก้าค่ำ ทุกเดือน รวมเป็นปีหนึ่ง 4 ฉบับ แต่ขอเก็บเงินปีหนึ่งคนละ 8 บาท ถ้าจะประสงค์ให้ไปส่งถึงบ้าน ต้องเสียเงินอีกกึ่งตำลึงรวมเป็นแปดบาทกึ่งตำลึง

ภาพที่ 4.2 หน้าปกราชกิจจานุเบกษานับที่ออกใหม่

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1236

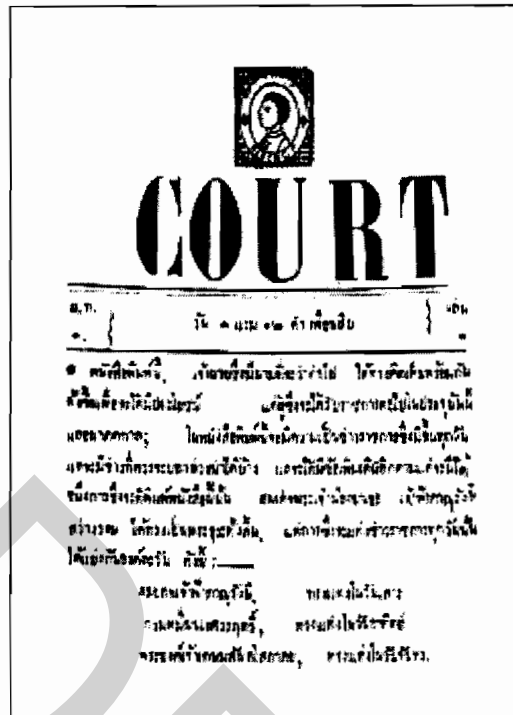
3.2 จัดพิมพ์ Court ข่าวราชการ เป็นหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก

หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรกที่คนไทยเป็นเจ้าของและบรรณาธิการ คือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ มีชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า Court แต่พิมพ์เป็นภาษาไทย รูปเล่มขนาด 8 หน้ายก หรือ (7 ½ x 10 ¼ นิ้ว) สำนักงานตั้งอยู่ที่หอนิทเทศพิทยาคม ริมประตูศรีสุนทร ในพระบรมมหาราชวัง

กำหนดออกรายวัน ฉบับแรกออกเมื่อวันอาทิตย์ เดือน 10 แรม 12 ค่ำ ตรงกับวันที่ 26 กันยายน ปีฉุน พ.ศ. 2418 ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงกำหนดออกเป็นเดือนละ 2 ครั้ง ตั้งแต่วันเสาร์ เดือน 9 ขึ้น 1 ค่ำ ตรงกับวันที่ 22 กรกฎาคม ปีชวด พ.ศ. 2419 คือตั้งแต่ฉบับที่ 207 เป็นต้นไป

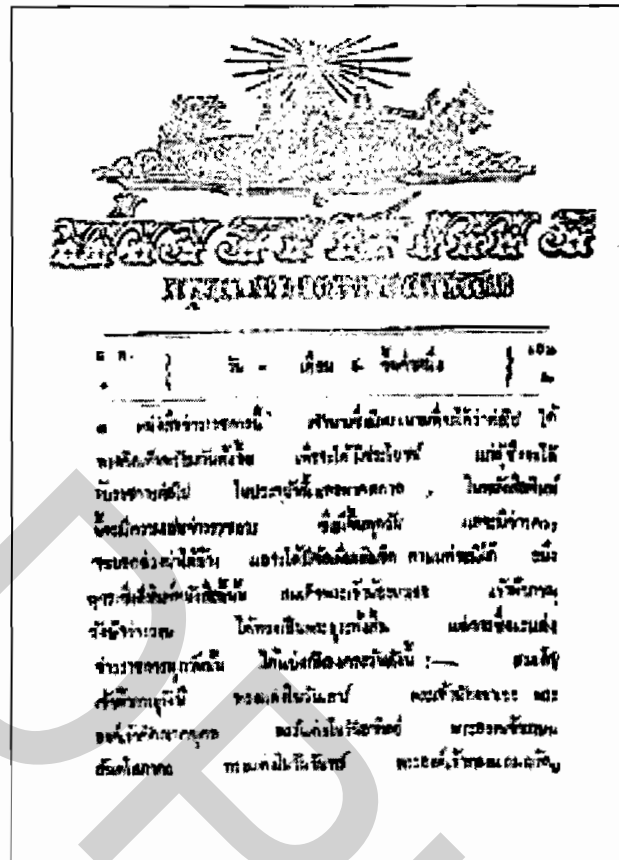
หนังสือพิมพ์นี้เป็นหนังสือพิมพ์ของพระบรมวงศานุวงศ์เป็นผู้จัดทำ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข่าวราชการในราชสำนัก ให้ทราบว่าได้มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้างแล้ว และรายงานข่าวที่ควรจะต้องบอกล่วงหน้าได้ นอกจากสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ จะทรงเป็นบรรณาธิการแล้ว ยังมีเจ้านายอีกหลายพระองค์ ทรงรับหน้าที่แต่งข่าวราชการทุกวัน โดยแบ่งกันองค์ละวัน (สุภาพันธุ์ บุญสะอาด, 2517 : 18)

หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ COURT ไม่มีรูปภาพประกอบ ในเล่มหนึ่ง ตรงกลางหน้าจะเป็นดวงตราไปรษณียากร เป็นรูปภาพบุคคล เข้าใจว่าเป็นพระรูปสมเด็จพระเจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ เพราะทรงเป็นทั้งเจ้าของ ผู้อำนวยกา ผู้จัดการและบรรณาธิการ นอกจากนี้ยังมีคำว่า "RISING" อยู่ข้างใต้รูปนั้น ต่อจากนั้นจึงเป็นชื่อหัวหนังสือพิมพ์ คำว่า "COURT" และบรรทัดด้านล่างมีเส้นคั่นคู่ ภายในเส้นระบายละเอียดเกี่ยวกับเลขที่แผ่น เล่มที่ วันเดือนปีที่ออก แต่ไม่ระบายราคาจำหน่าย แล้วจึงตามด้วยข่าว

ภาพที่ 4.3 หนังสือ COURT

หลังจากที่เปลี่ยนชื่อจาก "COURT" มาเป็น "ข่าวราชการ" แล้ว หน้าของหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นเล่มที่สอง ได้เปลี่ยนรูปแบบจากดวงตราไปรษณียากร มาเป็นรูปตราสัญลักษณ์ราชสีห์ มีรัศมีเปล่งแสงตรงกลาง และด้านล่างเป็นชื่อหัวหนังสือพิมพ์คำว่า "ข่าวราชการ" โดยใช้ตัวเขียนภาษาไทย ที่มีลวดลายที่เน้นลายเส้นความประณีตทางศิลปะ และบรรทัดต่อมาเป็นเส้นคู่ ภายในเส้นมีรายละเอียดเกี่ยวกับเลขที่แผ่น เล่มที่ วันเดือนปี ที่ออก แต่ไม่ระบุราคา จะเหมือนกับเล่มที่หนึ่งทุกประการ

ภาพที่ 4.4 หนังสือข่าวราชการ

4. สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 23 ตุลาคม 2453 เสด็จสวรรคต วันที่ 26 พฤศจิกายน 2468

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยที่แนวคิดตะวันตกได้เริ่มเข้ามาแพร่หลาย อันอาจเป็นผลมาจากการที่เจ้านายและนักเรียนไทยจำนวนมากได้ไปศึกษาและกลับมาจากต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่างที่ทรงศึกษาในอังกฤษ ทรงเป็นนักหนังสือพิมพ์ โดยทรงออก The Looker-on ต่อมาเป็น "สามัคคีสาร"

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นทั้งกวี นักหนังสือพิมพ์ และนักประพันธ์ พระราชกรณียกิจแสดงให้เห็นว่าทรงเป็นนักปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่พระองค์หนึ่ง จนกระทั่งพระราชราชนิพนธ์ถวายพระนามว่า "พระมหาธีรราชเจ้า" (ประกาศ วัชรารมณ์, 2533 : 86) พระองค์จึงทรงมีวิธีการเผยแพร่ข่าว ดังนี้

4.1 ทรงส่งบทความลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทย โดยทรงใช้นามแฝงว่า "อศวพาหุ" และ "รามจิตติ"

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระราชหฤทัยในการดำเนินงานและการเขียนหนังสือพิมพ์เป็นพิเศษ จึงพอพระทัยที่จะใช้การเขียนตอบโต้หนังสือพิมพ์ที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าที่จะใช้พระราชอำนาจ ดังจะเห็นได้จากบทความต่าง ๆ ของพระองค์ในนามแฝง "อศวพาหุ" และ "รามจิตติ" ซึ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยเป็นส่วนใหญ่ บทความเหล่านี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำพระทัยแบบหนังสือพิมพ์พร้อมที่จะแสดงความคิดเห็นโต้แย้งกับความคิดของคนอื่น โดยมีได้ถือพระองค์ว่าทรงเป็นพระมหากษัตริย์ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช บางครั้งแม้ว่าข้อเขียนโดยนามแฝงของพระองค์จะถูกโจมตีอย่างรุนแรง แต่พระองค์ก็ทรงอดกลั้นด้วยขันติธรรม

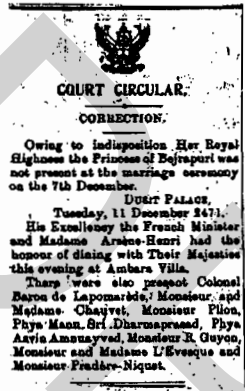
ในบรรดาหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ออกในสมัยนี้ มีอยู่สองฉบับที่รัชกาลที่ 6 ทรงมีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ได้ทรงส่งเรื่องไปลงใน หนังสือพิมพ์ "ไทย" และทรงเป็นผู้มีบทบาทในก่อตั้ง คูตีสมาคิด

หนังสือพิมพ์ "ไทย" เป็นหนังสือพิมพ์ที่เข้ามามีบทบาทในช่วงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งเป็นยุคทองของหนังสือพิมพ์ เป็นยุคแห่งการตื่นตัวของหนังสือพิมพ์ เนื่องจากพระมหากษัตริย์ทรงเข้ามามีส่วนร่วมในการหนังสือพิมพ์อย่างจริงจัง ทรงเป็นผู้สอนนักหนังสือพิมพ์ นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังทรงรับสั่งให้รัฐบาลมอบเงินอุดหนุนในการทำหนังสือพิมพ์ "ไทย" ปีละ 8,000 บาท และทรงเร่งสร้างให้หนังสือพิมพ์เป็นที่นิยมในหมู่ผู้อ่าน (อัจฉราพร กมฺพพิสมัย, 2532 : 43)

สำหรับคณะผู้ดำเนินการหนังสือพิมพ์ "ไทย" ในยุคที่พระคลังข้างที่เป็นเจ้าของ มีฐานะเทียบเท่าข้าราชการในราชสำนัก โดยมีพระยาจรงค์นรสิงห์ เป็นผู้อำนวยการ หลวงสันตต์อักษรสาร เป็นบรรณาธิการ หลวงสันธานอักษรศาสตร์ เป็นผู้ช่วย ขุนอักษรนิพัทธ์ ทำหน้าที่พิสูจน์อักษรคั้งนั้นรูปแบบการนำเสนอข่าวที่ปรากฏบนหน้าแรกของหนังสือพิมพ์ "ไทย" ในช่วงแรกก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จะเป็นข่าวในราชสำนัก ประกาศแจ้งความต่าง ๆ เป็นต้น

หนังสือพิมพ์ "ไทย" ได้รวบรวมผลงานที่น่าสนใจของรัชกาลที่ 6 ไว้มากมายหลายเรื่อง โดยที่ทรงส่งมาลงในพระนามแฝง เช่น ศรีอยุธยา รามจิตติ อัสวาทุ พันแหลม น้อยลา สุกรีพ นายแก้ว นายขวัญ พระบรรค์เพชร

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักจะเป็นเรื่องที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำไปลงพิมพ์ข่าวได้ เผยแพร่เป็น 2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

สมเด็จพระราชินี
พระยศราชินี
ทวิทศ

โปรดเกล้าฯ
ให้ในที่สุด
ไม่ลง

ข่าวในพระราชสำนัก
พระราชวังดุสิต
เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๑
สมเด็จพระราชินี ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้ตาม ราชสดับปกรณ์
ของรับ อัครราชทูตฝรั่งเศส กับ
ภริยา เข้าไปรับพระราชทานอาหาร
ค่ำเสวย ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน
นอกจากท่านอัครราชทูตกับภริยา
มี นาย พันเอก มารองคณะ นายอน
นารถ, มงซิเออร์ ไรเวค กับภริยา,
มงซิเออร์ บ็อดอง, พระยามุขร
ธรรม บรมดาด, พระยาสุวิชัยอำมา
เจต, มงซิเออร์ กิบอง, มงซิเออร์
เดวิดก กับภริยา และ มงซิเออร์
บรอนด์ นิกต.
สมเด็จพระราชสำนัก
ตามราชสำนักมีจดหมายเชิญ
เรื่อง พระราชทานเงินสมรส ๖๖๖๖
ให้สมเด็จพระราชินีกับหม่อมเจ้า
หญิง มงกิดชนก กิติยกุล ณ สมเด็จ
พระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิ
เพ็ชรบุรีราชสิรินธร ไม่ได้อีก

ภาพที่ 4.5 ข่าวในพระราชสำนักที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยและอังกฤษ
ที่มา : เอกสารจากจดหมายเหตุข่าวในพระราชสำนัก รัชกาลที่ 6
สำนักพระราชวัง

5. สมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2468
ทรงสละราชสมบัติ วันที่ 2 มีนาคม 2477

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

5.1 เริ่มมีกิจการวิทยุกระจายเสียง

รัฐบาลเริ่มสนใจในกิจการวิทยุกระจายเสียงตั้งแต่ พ.ศ. 2470 โดยให้กรมไปรษณีย์โทรเลข ซึ่งขณะนั้นสังกัดกระทรวงพาณิชย์และคมนาคม ดำเนินการส่งวิทยุกระจายเสียงเป็นการทดลอง เริ่มตั้งแต่วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2471 ออกอากาศด้วยความยาวคลื่น 37 เมตร ใช้เครื่องส่งกำลัง 200 วัตต์ สามปีต่อมาในวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2474 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริสแก่ประชาชนชาวไทยในวันเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งแรกของประเทศไทย สถานีตั้งอยู่ในบริเวณไฮเต็ลพญาไท (ปัจจุบันคือ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า) ใช้ขนาดความยาวคลื่น 300 เมตร และกำลังส่ง 2.5 กิโลวัตต์ ซึ่งนับว่าเป็นการส่งวิทยุกระจายเสียงสำหรับประชาชนไทยเป็นครั้งแรก

5.2 เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงรัชกาลที่ 7 ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ และวิทยุ เริ่มเข้ามามีบทบาทต่าง ๆ ในสังคมไทย หนังสือพิมพ์ รุ่งเรืองกว่าสื่ออื่น ๆ แม้จะอยู่ในระบอบราชาธิปไตย หนังสือพิมพ์ก็มีเสรีภาพกว้างขวาง ภาพยนตร์เพิ่งจะเริ่มเดินไปข้างหน้า แต่วิทยุยังอยู่ที่จุดเริ่มต้น

เมื่อมีการเปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย ใน พ.ศ 2475 ในขณะที่พระเจ้าอยู่หัวพระองค์ก่อน ๆ พระราชทานเสรีภาพแก่นักหนังสือพิมพ์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินไทยพระองค์แรกที่ทรงต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็น และสิทธิเสรีของหนังสือพิมพ์ พร้อมกับการสิ้นสุดของระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช สิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ก็ถูกบั่นทอนตามลงไปด้วย ภายใต้ยุคใหม่ของประชาธิปไตย จากการปฏิบัติของคณะราษฎรคณะปฏิวัติได้ตั้งกองตรวจเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์ ข่าวสารใดที่รัฐบาลไม่พอใจหรือตีเดียรัฐบาลก็จะงดลง หรือถ้าผู้ใดฝ่าฝืนก็จะสั่งยึดใบอนุญาตเข้าของหรือบรรณาธิการฉบับนั้นเสีย (สุกัญญา ตีระวนิช, 2520 : 111)

6. สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2477 เสด็จสวรรคต วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489

ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัตินั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ยังดำรงพระอิสริยยศเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล พระชนมายุ 8 พรรษา 5 เดือน 13 วัน กำลังทรงศึกษา ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ พระองค์ได้เสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นครั้งแรก ในวันที่ 13 มกราคม 2481 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล พระราชทานพระราชดำรัสทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ทรงขอปรารถนาและพสกนิกรที่ต้อนรับพระองค์อย่างดียิ่ง ความคอนหนึ่งที่แสดงความหวังของประเทศชาติว่า "ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนจนสำเร็จ เพื่อจะได้มาสนองคุณชาติที่รักของเรา ในการที่ข้าพเจ้าจะลาท่านไปนี้ ข้าพเจ้าขออวยพรให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญด้วยกัน"

จากเอกสารที่ได้ศึกษาพบว่า ในสมัยรัชกาลนี้สำนักงานราชเลขาการในพระองค์ (สำนักราชเลขาการในปัจจุบัน) ได้มีบันทึกเรื่องการทำข่าวในพระราชสำนัก ในตอนเปลี่ยนรัชกาลใหม่นี้ ถือหมายสำนักพระราชวังเป็นเกณฑ์ พระราชกิจ หรือกิจที่คณะผู้สำเร็จราชการทำประการใด ซึ่งไม่มีหมาย ไม่ต้องทำเป็นข่าว และให้ปฏิบัติอย่างรัชกาลที่ 7 (อุภาคผนวก)

ขณะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จขึ้นครองราชย์ในขณะที่ยังทรงพระเยาว์ ทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เกิดเหตุการณ์ผันผวนเกิดขึ้นในประเทศหลายประการ เช่น ความไม่ราบรื่นทางการเมืองภายในประเทศ การเข้าสู่สงครามมหาเอเชียบูรพา และการเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ การคลังของประเทศอยู่ในสภาวะไม่มั่นคง เงินเฟ้อ สินค้ามีราคาแพง ขวัญและจิตใจของประชาชนอยู่ในสภาพว่าเหว่ ระส่ำระสาย เมื่อเสด็จนิวัติมาเยี่ยมเยียนประชาชนชาวไทย เปรียบประคองน้ำทิพย์มาฆโลมให้ชาวไทยมีพลังที่จะต่อสู้กับภาวะเดือนร้อนที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ระหว่างประทับอยู่ในประเทศไทยทรงประกอบพระราชกรณียกิจมากมายหลายประการ และที่สำคัญทรงสมานความแตกแยกระหว่าง ชาวจีนและชาวไทย ด้วยการเสด็จ ฯ พร้อมด้วยพระอนุชา ทรงพระดำเนินไปตามถนนสำเพ็ง อันเป็นที่อยู่ของชาวจีน เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2489 หลังจากนั้นมา สัญญาแห่งการแตกร้างระหว่างชาวจีนกับชาวไทยไม่ว่าจะเป็นระหว่างบุคคลกับบุคคล ระหว่างคณะกับคณะ หรือระหว่างองค์การค้าต่อการค้า รอยแห่งความริ้วฉานได้กลับประสานกันสนิทดุจเดิม ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลที่ทำให้มิตรภาพระหว่างชาวไทยกับชาวจีนได้กลับคืนและอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขสืบมาจนทุกวันนี้

7. รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นครองราชย์ วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2489

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงใช้การสื่อสารกับราษฎรในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางโทรสาร วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างการสื่อสารของพระองค์ท่านพอสังเขป ดังนี้

1. พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ "องคต" เป็นผู้สื่อข่าวพิเศษ ในช่วงที่ เสด็จ ฯ ไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ในปี พ.ศ. 2498 ภายหลังจากที่เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ระหว่างที่ทรงอยู่ห่างไกล ประชาชนของพระองค์นั้น ทรงตระหนักดีว่าราษฎรเฝ้ารอข่าวจากพระองค์และทรงตระหนักถึง ระยะทางที่ห่างไกลและความล่าช้าในการคมนาคมขนส่ง ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้โอกาสในการที่จะ ได้รับรู้แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ จากประเทศไทย เกิดความล่าช้าไม่ทันการ จึง พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ "องคต" เป็นผู้สื่อข่าวพิเศษ ซึ่งเป็นนามแฝงของผู้สื่อข่าวที่ใช้ในการเขียนข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องราวของพระองค์ขณะประทับ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือวรรณคดีของหม่อมราชวงศ์ สุมณฑาติ สวัสดิกุล ซึ่งเป็นหนังสือรายเดือน ออกเดือนละ 1 เล่ม และหนังสือพิมพ์ Standard ทำให้ประชาชนได้ ทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตลอดระยะเวลาที่ทรงศึกษาต่อ และหาก ข่าวสารใดที่ผิดพลาดจากความเป็นจริง "องคต" จะทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง ชี้แจงข้อเท็จจริงแก่ ผู้อ่าน ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะสื่อสารเรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ ของพระองค์ให้มีความชัดเจน ถูกต้องและรวดเร็ว ด้วยวิธีการที่เรียกว่า "องคตสื่อสาร"

เดือนเมื่อบุกกลาย ล้นเกล้าฯ ในนวนิยายการศึกษา

องคต

(ผู้แต่งารพิเศษของ "ดวงวรรณคดี" ประจำสัปดาห์เซอร์แดนซ์)

เดือนเมื่อบุกกลายเป็นเดือนซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันเสด็จพระราชดำเนินกลับถึงวัด พวกเราชาวไทยได้พากันไปคอยเฝ้ารับเสด็จ โดยพร้อมเพรียงกัน และชาวหนังสือพิมพ์เขียนตั้งมากำหนดแถมมาอีก "ดวงวรรณคดี" เดิม จึงเขียนแต่ถึงหนังสือบางเท่าที่พอจะระลึกได้

วันพฤหัสบดี ๒๒ อากาศข้างปลอดโปร่งแจ่มใสเสียจริงๆ นำประหลาดมาก เพราะรถชนหน้าจะเสด็จมา อากาศที่กรมพลากรมฝนตกลูกทงวันมาคงต้องข้ามวันแต่เดี๋ยวนี้ฝนอากาศจึงปลอดโปร่งก็ยังไม่เห็นจะเป็น เพราะพระบารมีของ ดนเกล้าฯ ร้องเราเป็นแน่ เทพธิดาฟ้าดินจึงคิดบันดาลให้เมฆฝนหายไปจากท้องฟ้าในวันนั้นได้ และทำให้รถเดินทางไปรับเสด็จของพวกเราสะดวกสบายจนมาก พวกเราได้ทยอยกันไปส่งสนามบิน ณ เมืองเจนีวาตั้งแต่เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ก่อนกำหนดเสด็จลงหนังสือโมงเต็มๆ

ในบรรดาผู้ไปรับเสด็จก็มีพระพันนางฯ ทรงฉลองพระองค์สีดำ พระพักตร์เบเกบาน แต่ดวงพระเนตรนั้นยังคงแผ่ความเศร้าได้เป็นอย่างดี อีกด้านหนึ่งก็มีพระพี่เลี้ยงฯ อัครราชทูตไทยประจำประเทศฝรั่งเศสพร้อมด้วยภริยาซึ่งกำลังถือช่อดอกไม้มาต้อนรับอย่างหนึ่ง ใบหน้าท่าทางต้องกอดรับแจ่มใส ทักทายปราศรัยกับบรรดาพี่น้องร่วมชาติตลอดเวลา นอกจากบรรดาเจ้าหน้าที่ตมไทยและนักเรียนไทยแล้วก็มีเจ้าหน้าที่ตมตมมาคอยรับเสด็จ อาทิ Mr. Cuttari อัครราชทูตฯ มาคอย

ภาพที่ 4.6 บทความในหนังสือวรรณคดี

2. ทรงตั้งสถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จนิวัติพระนครในพ.ศ. 2494 ขณะประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถานเป็นการชั่วคราว เนื่องจากพระดำหนักจิตรลดารโหฐานกำลังอยู่ในระหว่างปรับปรุงซ่อมแซม รัฐบาลโดยกรมประชาสัมพันธ์ได้นำอมเกล้าฯ ถวายและติดตั้งเครื่องส่งวิทยุคลื่นยาวและคลื่นสั้น โดยกรมไปรษณีย์โทรเลขเป็นผู้กำหนดความถี่ถวายเมื่อกันยายน พ.ศ. 2495 มีกำลังส่งเพียง 100 วัตต์ ออกอากาศด้วยคลื่นสั้นและคลื่นยาวพร้อม ๆ กันในระบบ AM เริ่มแรกใช้ความถี่ 6404 กิโลเฮิร์ตซ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานนามสถานีวิทยุแห่งนี้ว่า "สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต" ซึ่งย่อมาจาก "อัมพรสถาน" ซึ่งเป็นสถานที่ออกอากาศครั้งแรก ใช้รหัสสถานีว่า HS 1 AS สถานีวิทยุ อ.ส. ออกอากาศจากพระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต จนถึงปี พ.ศ. 2500 จึงได้ย้ายสถานีวิทยุไปตั้งในบริเวณพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน และเป็นที่ตั้งของสถานีในปัจจุบัน

สถานีวิทยุ อ.ส. กระจายเสียงครั้งแรกในปี พ.ศ. 2495 โดยการเผยแพร่รายการทั้งในด้านบันเทิง ข่าวสาร ความรู้ และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการสาขาต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน นอกจากนั้นในยามที่ประเทศชาติประสบภัยพิบัติ ตลอดจนเหตุการณ์เลวร้ายต่าง ๆ ที่ประดังเข้ามา คราวแล้วคราวเล่าทำให้พสกนิกรของพระองค์ต้องได้รับความเดือดร้อน เช่น เมื่อคราวโรคโปลิโอระบาด ในปี พ.ศ. 2495 เกิดอหิวาตกโรคระบาดในระหว่างปี พ.ศ. 2501 - 2502 ทรงเร่งรัดโครงการควบคุมโรคเรื้อน ในปี พ.ศ. 2503 เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ทางภาคเหนือในปี พ.ศ. 2504 เกิดมหาวาตภัยภาคใต้ แหลมตะลุมพุก ในปี พ.ศ. 2505 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนทุกข์ยากกล้าเถิด ด้วยการพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์แก่ผู้ประสบภัย และยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถานีวิทยุ อ.ส. เป็นสื่อกลางในการพระราชทานความช่วยเหลือไปสู่ประชาชนและเป็นสื่อกลางที่ประชาชนจะได้แสดงความจงรักภักดีและความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

3. เผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านสถานีวิทยุโทรทัศน์ ในเวลา 20.00 น.

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากจะเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์และสถานีวิทยุแล้ว เมื่อกิจการวิทยุโทรทัศน์เริ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2497 โดยบริษัท ไทยโทรทัศน์ จำกัด ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ มีหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาลเป็นผู้ถือหุ้น ได้แก่ กรม

ประชาสัมพันธ์ ถือหุ่นร้อยละ 55 นอกนั้นก็มิ กงทัพบก กงทัพเรือ กงทัพอากาศ ตำรวจ และกระทรวงการคลัง เป็นต้น

หลังจากที่มีการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งแรกและได้พัฒนาระบบการส่งสัญญาณ ภาพและเสียงจากระบบสีขาว - ดำมาเป็นระบบสีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา และมีการ พัฒนาการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ขึ้นอีกหลายแห่งในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีโทรทัศน์สี กงทัพบกช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกงทัพบกช่อง 7 ซึ่งดำเนินงานโดยบริษัทกรุงเทพวิทยุ โทรทัศน์จำกัด สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ซึ่งดำเนินงานโดยบริษัทบางกอกเอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด และสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 องค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อ.ส.ม.ท.) ในขณะนั้นทั้ง 4 สถานีนี้ต้องจัดเสนอข่าวตามระเบียบว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ข้อที่ 30 และในทางปฏิบัติได้ส่งสัญญาณให้สถานีถ่ายทอดและสถานีเครือข่ายในส่วน ภูมิภาคเพื่อให้ผู้ดูที่อยู่ในส่วนภูมิภาคได้ดูรายการข่าวพร้อมกับผู้ดูในกรุงเทพมหานครด้วย จึง เท่ากับว่าสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานครเป็นสถานีหลักในการการผลิตและเสนอรายการข่าว ประจำวันภาค 20.00 น. จึงทำให้ข่าวในพระราชสำนักซึ่งเป็นข่าวที่สถานีโทรทัศน์ดำเนินการ เสนอเป็นข่าวอันดับแรกของข่าวประจำวัน ในช่วงเวลา 20.00 น. พร้อมกันทุกสถานี

ผู้วิจัยจึงได้สรุปพระบรมราโชบายในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของแต่ละพระองค์ โดยเริ่มตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นยุคเริ่มต้นของกิจการการพิมพ์ จนถึงปัจจุบัน โดยการศึกษาจากเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงเหตุการณ์และพระบรมราโชบายของพระมหากษัตริย์

รัชสมัย	พ.ศ.	เหตุการณ์	พระบรมราโชบาย
1. พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2367 – 2494)	2382	พิมพ์ประกาศเลิกสูบฝิ่น	ประกาศให้ประชาชนได้ทราบทั่วกัน
2. พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2494 – 2411)	2401	จัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษาขึ้นครั้งแรก	ได้ตอบกับหนังสือพิมพ์ฝรั่งและประกาศข่าวราชการ
3. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411 – 2453)	2417 2418	พิมพ์ราชกิจจานุเบกษาขึ้นอีกครั้ง พิมพ์ Court - ข่าวราชการ	ประกาศข่าวราชการ หนังสือพิมพ์ที่พระบรมราชวงศ์จัดทำ
4. พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2453 – 2468)	2461	ลงบทความในหนังสือพิมพ์โดยใช้นามแฝง	วิจารณ์รัฐบาล
5. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2468 – 2477)	2471	จัดตั้งสถานีวิทยุกระจายเสียง	เผยแพร่พระราชดำรัส
6. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล (พ.ศ. 2477 – 2489)	2489	เสด็จ ฯ เยี่ยมลำเพ็ง	สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนคนไทยเชื้อสายจีน
7. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (พ.ศ. 2489 – ปัจจุบัน)	2490 -2492 2495 2497	มีผู้สื่อข่าวพิเศษประจำสวิสเซอร์แลนด์เขียนเล่าเรื่อง ลงในหนังสือ “วงวรรณคดี” จัดตั้งสถานีวิทยุ อ.ส. เผยแพร่ข่าวผ่านสถานีโทรทัศน์	สื่อข่าวระหว่างที่เสด็จ ฯ ไปทรงศึกษา สื่อสารกับประชาชน เผยแพร่พระราชกรณียกิจ

ตอนที่ 2 นโยบายของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2515 ได้มีประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 297 จัดตั้งกองข่าวขึ้น โดยมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในงานการข่าวและเผยแพร่ข่าวพระราชกรณียกิจ ปฏิบัติร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับพระราชกระแสหรือได้รับมอบหมาย

กองข่าวอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักราชเลขาธิการ ที่เป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานถวายทั้งงานราชการแผ่นดินและงานส่วนพระองค์ โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานสนองพระราชกระแสอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐบาล รัฐสภา หน่วยงานราชการ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนทั่วไป อย่างถูกต้องเหมาะสมและรวดเร็ว

ดังนั้นสำนักราชเลขาธิการได้กำหนดพันธกิจ (Mission) ดังนี้

(1) ปฏิบัติงานเลขานุการในพระองค์พระมหากษัตริย์ ทั้งในราชการแผ่นดินและส่วนพระองค์ รวมทั้งงานเลขานุการในพระองค์พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ ตลอดจนงานเลขานุการของคณะองคมนตรี

(2) ประสานงานระหว่างพระมหากษัตริย์กับรัฐบาล รัฐสภา หน่วยงานราชการ องค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งประชาชนทั่วไปให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ

(4) ดำเนินการสนองพระราชกระแสอันเกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของพลสกนิกร

(5) ติดต่อและประสานงานกับบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและต่างประเทศ

(6) ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการ

(7) เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระบรมวงศ์ และพระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการ

พันธกิจของสำนักพระราชเลขานุการที่กำหนดไว้ในข้อ 7. ว่า มีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง ซึ่งจากพันธกิจดังกล่าว กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ จึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจและบทบาทหน้าที่ที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุพันธกิจของสำนักพระราชเลขานุการ

ดังนั้นในการศึกษาถึงนโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก จึงต้องเริ่มศึกษาจากพันธกิจในข้อนี้ เนื่องจากว่าการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเป็นส่วนหนึ่งของการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ผู้วิจัยจึงได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ ซึ่งถือว่ามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ และได้ข้อสรุปดังนี้

นโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

1. เป็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะให้มีการบันทึกการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการอ้างอิงจึงต้องมีการจดบันทึกอย่างละเอียด

เนื่องจากก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองข่าวนั้น ข่าวในพระราชสำนักมีการเผยแพร่มาโดยตลอด แต่ไม่ละเอียด ดังนั้นจึงมีพระบรมราโชบายให้เขียนข่าวในพระสำนักให้ละเอียด เพื่อให้ข่าวในพระราชสำนักเป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์

“เริ่มตั้งแต่เป็นพระบรมราโชบายคิดว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเริ่มเสด็จออกในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ข่าวในพระราชสำนักมีมาโดยตลอดแต่ที่ไม่ละเอียดถึงแม้จะไม่ได้ใส่ให้ละเอียด ก็ไม่มีใครจด จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองข่าวขึ้น แล้วตอนนั้นโปรดเกล้าฯ ให้เข้ามาทำงาน จริง ๆ เราเป็นหัวหน้ากองการในพระองค์ก่อนด้วยซ้ำ เพราะกองข่าวยังไม่ได้ตั้ง แต่เมื่อตั้งแล้วย้ายไปอยู่เป็นหัวหน้ากองข่าว ...

เรื่องของกองข่าวนี้อาจเป็นการไปจดละเอียด และสมัยก่อนข่าวออกละเอียดว่าผู้ว่า ๆ ชื่ออะไร นายทหารชื่ออะไร ตำรวจชื่ออะไร มันเป็น references”

(ท่านผู้หญิงบุตร วีระไวทยะ, รองราชเลขานุการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

"นโยบายหรือหลักการในการทำข่าว ได้มาจากท่านผู้หญิงบุตร ที่ต้องการให้เขียนให้ละเอียด โดยเฉพาะข่าวเผ่า ๆ ซึ่งต้องควรบอกว่าใครมาเผ่าชื่ออะไรตำแหน่งอะไร มาเผ่าเพื่อทำอะไร เพื่อให้ได้ละเอียดในการค้นคว้าในภายหลังมากที่สุด หรืออาจกล่าวได้ว่าเพื่อบันทึกเป็นประวัติศาสตร์"

(วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

2. นอกจากจะเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้ละเอียดแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความถูกต้องเป็นสำคัญ โดยต้องตรวจสอบข้อมูลที่จะใช้ในการเขียนข่าวในพระราชสำนักว่าถูกต้องหรือไม่เสียก่อน เพราะข่าวในพระราชสำนักต้องใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในภายหลัง

"กองข่าวดำเนินการนโยบายตามที่ได้เคยปฏิบัติกันมา โดยเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นอย่างกว้างขวางและถูกต้อง โดยเน้นความถูกต้องเป็นสำคัญ จะต้องหาข้อมูลให้ละเอียดในการเขียนข่าว เช็ชข้อมูลให้ดี ให้ถูกต้อง"

(ธเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

3. มีนโยบายที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทั้งที่เป็นพระราชกรณียกิจในเรื่องพระราชพิธี รัฐพิธี การเสด็จออกให้คณะบุคคลต่าง ๆ เผ่า รวมทั้งการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรเพื่อการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร เพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่าแต่ละพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไร อย่างกว้างขวางและทั่วถึง

"ในเรื่องการทำข่าว ข่าวในพระราชสำนักถือเป็นหลักของสำนักราชเลขาธิการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ การเสนอข่าวในพระราชสำนักก็คือการรายงานพระราชกรณียกิจ ทั้งที่เป็นพระราชกรณียกิจในเรื่องพระราชพิธี รัฐพิธี การเสด็จออกให้บุคคลต่าง ๆ เผ่า ในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งการเสด็จ ฯ ไปทรงงานด้านการดูแล บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน เป็นเรื่องที่ทรงทำอย่างสม่ำเสมอ และทำให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงกำลังทำอะไร"

(สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

การปรับเปลี่ยนนโยบายของสำนักพระราชเลขานุการ

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจโดยผ่านทางข่าวในพระราชสำนักอย่างเดียววันนั้นไม่สามารถให้รายละเอียดได้ครบถ้วน เช่น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ เกิดขึ้นได้เนื่องจากอะไร มีความเป็นมาอย่างไร เพราะเวลาในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุโทรทัศน์มีจำกัด ดังนั้นสำนักพระราชเลขานุการจึงมีนโยบายเพิ่มเติมดังนี้

4. มีนโยบายที่จะให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเผยแพร่พระราชกรณียกิจกับหน่วยงานของรัฐมากขึ้น โดยการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในคณะกรรมการจัดทำหรือเผยแพร่พระราชกรณียกิจที่หน่วยงานของภาครัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สารคดีเฉลิมพระเกียรติ ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ โดยมีนโยบายที่จะไม่เปิดเผยตนแต่เป็นฐานในการสนับสนุนในเรื่องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ในเรื่องการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับราชสำนักหรือการใช้คำราชาศัพท์

สำนักพระราชเลขานุการมีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจไม่ใช่การประชาสัมพันธ์สำนักพระราชเลขานุการ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง

“สำนักพระราชเลขานุการมีนโยบายไม่ออกไปข้างหน้าโดยตรง ก็จะมีหน่วยงานของรัฐบาลทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยเอาเราเข้าไปเป็นฐานสนับสนุน เพราะฉะนั้นจะมีคนจากสำนักพระราชเลขานุการ เริ่มตั้งแต่ท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ ท่านรองราชเลขานุการ วุฒิ สุมิตร ถึงที่ เข้าไปเป็นคณะกรรมการเอกลักษณ์ในระยะเวลาต่าง ๆ กัน ตามความรับผิดชอบในช่วงนั้น หลังจากนั้นเราเข้าไปเป็นกรรมการในชุดต่าง ๆ ที่ผลิตสื่อต่าง ๆ ที่จะอธิบายเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ แม้กระทั่งโปสเตอร์พระราชกรณียกิจ หน้าที่ความรับผิดชอบการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ใช่ประชาสัมพันธ์สำนักพระราชเลขานุการ ประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจ โดยใช้ทุกอย่างในการจะเข้าถึงประชาชน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สารคดี ทุกประเภทเท่าที่รัฐบาลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่จะสนับสนุน”

(สมลักษณ์ วงศ์งามขำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

“การเข้าร่วมประชุมต่าง ๆ เราเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ เรื่องนี้ต้องยอมรับว่า หน่วยงานภายนอกที่จะดำเนินการจัดทำเกี่ยวกับการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ เขาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการหาข้อมูลและเรื่องการใช้ภาษา”
(ประสพโชค อ่อนกอ, ผู้ช่วยราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2549)

ปัจจุบันสำนักราชเลขาธิการเล็งเห็นว่เพื่อให้การดำเนินงานในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผลมากขึ้น จึงมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายนอก โดยได้มีจากการจัดงาน “การประชุมหารือการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับส่วนราชการและหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสื่อมวลชน” เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2548 โดยท่านอาสา สารสิน ราชเลขาธิการได้กล่าวในที่ประชุมว่า

“สื่อมวลชนและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องได้ให้ความร่วมมือสำนักราชเลขาธิการเป็นอย่างดีที่ผ่านมา ผมคิดว่าเรามีเป้าหมายเดียวกันที่จะทำอะไรทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นที่เข้าใจ เป็นที่รู้จัก เสริมสร้างให้คุณค่าให้ประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร สรุปแล้วก็เป็น การปกป้องและส่งเสริมสถาบันนี้ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น จะดำเนินการประการใดดี ในวันนี้ผมคิดว่า จะเป็นประโยชน์ที่เราจะได้ปรึกษากันเป็นการภายในช่วยกันที่จะหาทางที่จะขจัดอุปสรรคออกไป ประสานทำให้งานของเรามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น”
(อาสา สารสิน, ราชเลขาธิการ, การประชุมหารือการปฏิบัติงาน ฯ, 28 ตุลาคม 2549)

5. มีนโยบายที่จะประสานความร่วมมือในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ในการที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ เนื่องจากสื่อมวลชนทุกแขนงมีนโยบายที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักราชเลขาธิการในอันที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจและธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ในคงอยู่ตลอดไป

นโยบายของสื่อมวลชนเช่น สถานีโทรทัศน์ซึ่งถือเป็นนโยบายหลักของทางสถานีที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจทางข่าวในพระราชสำนัก ในเวลา 20.00 น. แม้ว่าสื่อมวลชนบางประเภทอาจไม่ได้กำหนดนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ แต่ด้วยจิตสำนึกแห่งความเป็นคนไทยที่อยู่ใต้ร่มพระบารมี ทำให้สื่อมวลชนพยายามที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ครบถ้วนและถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเป็นสารคดีเพื่อให้ประชาชนได้ทราบว่าพระมหา

กษัตริย์ของเรานั้นพระองค์ท่านทรงงานหนักเพียงใด เพื่อธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ อันเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ

"เราถือหลักที่จะต้องเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ครบถ้วนและต้องถูกต้องด้วย ด้วยจิตสำนึกตั้งแต่ตอนเล็ก ๆ ที่เราเห็นหรือชอบดูข่าวในพระราชสำนัก เราถูกปลูกฝังให้รักสถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อมาทำงานตรงนี้จึงต้องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมี และให้รู้ว่าพระองค์ทำอะไรเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้าง"

(พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

"จะเสนอพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ครบถ้วน สมบูรณ์เป็นทางการ โดยยึดจากพระราชกิจประจำวันนำเสนอเป็นข่าวให้ประชาชนได้ดูได้รับทราบ การทำเรื่องโครงการพระราชดำริ ตลอดจนมูลนิธิที่อยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ พระบรมราชูปถัมภ์ หรือการทำสื่อก็คือการเผยแพร่ให้ประชาชนได้รู้ว่าท่านได้ทำอะไรบ้าง เหล่านี้คือพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญเพื่อประเทศชาติ มีทางไหนช่องไหนก็ตามที่สามารถนำออกสู่สายตาประชาชนได้ก็จะทำ"

(ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

"เราอยากให้คนฟังได้ความรู้จากตรงนี้ ว่าท่านทรงพระราชกิจหนักหนาสาหัสอย่างไร เพื่อความเป็นสุขของราษฎร อย่างไร"

(ชื่นสุข เหมะสถล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท., สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

"สยามรัฐ ให้ความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยท่านหม่อมราชวงศ์ศึกฤทธิ์ ท่านบอกว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ ควรเคารพ"

(เสกสรร สิทธิาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2549)

จึงสรุปได้ว่านโยบายของสำนักราชเลขาธิการเป็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มีพระราชประสงค์ให้มีการบันทึกพระราชกรณียกิจต่างๆ อย่างละเอียดและถูกต้อง เพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการค้นคว้าและเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และมีนโยบายที่จะเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงพระราชกรณียกิจอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

มีการปรับเปลี่ยนนโยบายของสำนักราชเลขาธิการเพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึง จึงได้มีนโยบายที่จะให้การสนับสนุนและส่งเสริมหน่วยงานของรัฐในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชน เพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจไปสู่สายตาประชาชนได้อย่างทั่วถึง เพราะในสังคมไทยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดเป็นที่เคารพสักการะและเทิดทูนของคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน จนมีคำกล่าวว่า “สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ” การนำเสนอข่าวการปฏิบัติพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ ของสื่อมวลชนให้ประชาชนในสังคมได้รับรู้ จึงเป็นการเผยแพร่ สนับสนุน ส่งเสริมสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นสถาบันหลักอันเป็นที่เคารพสักการะและเทิดทูนสูงสุดของคนไทยทั้งชาติให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

ตอนที่ 3 กระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการ

ข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ทุกพระองค์ ก่อนที่จะดำเนินการทำข่าวในพระราชสำนักได้ จึงต้องทราบว่าในแต่ละวันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทรงปฏิบัติพระราชกิจอะไรบ้าง

พระราชกิจกับพระราชกรณียกิจนั้นแตกต่างกันอย่างไร

พระราชกิจ หมายถึง กิจหรือการงานของพระเจ้าแผ่นดินที่ทรงปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งกิจที่เป็นทางการที่เรียกว่าพระราชกรณียกิจ และกิจที่ไม่เป็นทางการหรือกิจส่วนพระองค์

พระราชกรณียกิจ หรือกิจที่เป็นทางการ เช่น ทรงปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ ตลอดจนการที่ส่วนราชการ เอกชน มูลนิธิ สมาคม บุคคล ฯลฯ มีหนังสือขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ ไปทรงเปิดอาคารที่ทำการ ฯลฯ (จิตรพัฒน์ ไกรฤกษ์, 2542 : 4)

ในการศึกษาถึงกระบวนการทำข่าวในพระราชสำนัก ผู้วิจัยสามารถแบ่งกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

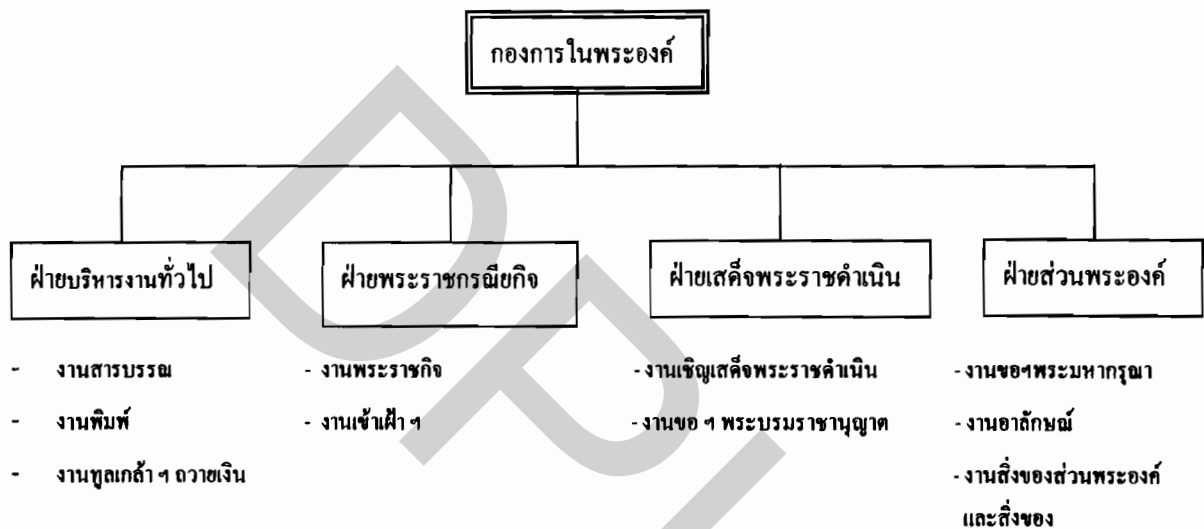
1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ
2. ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก
3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

ในขั้นตอนแรกของกระบวนการข่าวในพระราชสำนักนั้น กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ เป็นกองที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำพระราชกิจประจำวัน พระราชกิจประจำสัปดาห์ พระราชกิจประจำเดือน และพระราชกิจย่อ เพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และถวายแก่สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวร

ราชานัดคามาตุ และพระบรมวงศ์ กับมอบแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูล
ในการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงานต่อไป

ผู้วิจัยจึงขอเสนอโครงสร้างของกองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ เพื่อให้
เข้าใจถึงการทำงานในการจัดทำพระราชกิจได้ดียิ่งขึ้น

ภาพที่ 4.7 โครงสร้างการบริหารราชการของกองการในพระองค์
สำนักราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป
2. ฝ่ายพระราชกรณียกิจ
3. ฝ่ายเสด็จพระราชดำเนิน
4. ฝ่ายส่วนพระองค์

ฝ่ายพระราชกรณียกิจ แบ่งออกเป็น 2 งาน ได้แก่ งานพระราชกิจ และงานเข้าเฝ้า ฯ มีข้าราชการซึ่งอยู่ในความดูแลของฉันทภูวดี ชนะชัย หัวหน้าฝ่ายพระราชกรณียกิจ ได้แก่

งานเข้าเฝ้า ฯ มีข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- ศักดิ์ หมอกยา	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7
- ฉัตรชัย จันทร์ศรี	วิทยากร 6

งานเข้าเฝ้า ฯ มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ในโอกาสต่าง ๆ การขอพระราชทานพระมหากรุณาทรงประกอบพิธีสมรพระราชทาน การกราบบังคมทูลรายงานต่าง ๆ ตลอดจนปฏิบัติงานในโอกาสที่บุคคล และคณะบุคคลขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล ในโอกาสสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ของทุกปี

งานพระราชกิจ มีข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- สมพร เทพกิจ	วิทยากร 7
- ยุทธศักดิ์ คนบุญ	วิทยากร 5
- ศุภชัย วลีเกียรติกุล	เจ้าพนักงานธุรการ 2

งานพระราชกิจ มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำพระราชกิจประจำวัน พระราชกิจประจำสัปดาห์ พระราชกิจประจำเดือน และพระราชกิจย่อ เพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ กับมอบแก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พระราชกิจ ที่งานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ ได้จัดทำมีหลายแบบ ได้แก่

- จัดทำพระราชกิจประจำวันทุกวัน
- จัดทำพระราชกิจประจำสัปดาห์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- จัดทำพระราชกิจย่อ 2 เดือนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- จัดทำพระราชกิจย่อ 2 เดือนของทุกพระองค์
- จัดทำพระราชกิจประจำเดือน

ประเภทต่าง ๆ ของพระราชกิจ

1. พระราชกิจประจำวัน

กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ จะจัดทำล่วงหน้า 1 วัน เป็นประจำทุกวัน

- วันจันทร์ - วันพฤหัสบดี ส่งวันละ 1 ชุด
- วันศุกร์ ส่ง 3 ชุด ประกอบด้วยพระราชกิจของ วันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันจันทร์

2. พระราชกิจย่อ มี 2 แบบ คือ

- 2.1 พระราชกิจย่อที่มีพระราชกิจของทุกพระองค์ กำหนดส่งทุกวันอังคาร และวันศุกร์
- 2.2 พระราชกิจย่อที่มีเฉพาะพระราชกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ กำหนดส่งทุกวันศุกร์

3. พระราชกิจประจำสัปดาห์

กำหนดส่งทุกวันศุกร์

4. พระราชกิจประจำเดือน

- จัดทำล่วงหน้าของเดือนถัดไป กำหนดส่งก่อนวันสิ้นเดือนอย่างน้อย 1 - 2 วัน

การจัดทำพระราชกิจ เป็นการบันทึกพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทั้งที่เป็นทางการและเป็นส่วนพระองค์ ในรูปแบบของตารางพระราชกิจประจำวัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในงานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ พบว่ามีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

- 1.1 รับข้อมูลพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์
- 1.2 บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ
- 1.3 เผยแพร่พระราชกิจ

1.1 รับข้อมูลพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์

งานพระราชกิจ กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ เปรียบเสมือนเป็นศูนย์กลางในการที่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสำนักราชเลขาธิการ จะได้ส่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระราชกรณียกิจมาให้ไว้สำหรับการบันทึกลงในพระราชกิจประจำวัน

1.1.1 ข้อมูลพระราชกรณียกิจได้มาที่ได้มาจากที่ใดบ้าง

นอกจากสำนักราชเลขาธิการ จะทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังมีกองงานของพระบรมวงศ์แต่ละพระองค์ในสังกัดของสำนักราชเลขาธิการ ที่ทำหน้าที่เลขานุการในพระบรมวงศ์แต่ละพระองค์ ซึ่งจะดูแลรับผิดชอบในพระราชกิจของแต่ละพระองค์ดังนี้

กองการในพระองค์ สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกิจของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น การขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ การขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ ไปในการพระราชพิธีต่าง ๆ หรือในงานต่าง ๆ

กองการต่างประเทศ สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ในการ เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ หรืองานที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ เช่น เอกอัครราชทูตต่างประเทศประจำประเทศไทยขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ เอกอัครราชทูตไทยกราบทูลลาไปประจำ ณ สถานทูตไทยในต่างประเทศ ฯลฯ

กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ สังกัดสำนัก
ราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
สังกัดสำนักพระราชวัง จะรับผิดชอบในพระราชกรณียกิจของ

- สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
- พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรราชา
- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณวรีนารีรัตน์
- พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ
สยามบรมราชกุมารี

กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
อัครราชกุมารี สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระกรณียกิจของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฬาภรณ์

กองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวร
ราชาทินัดดามาตุ สังกัดสำนักราชเลขาธิการ จะรับผิดชอบในพระกรณียกิจของพระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าโสม สวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ

สำนักเลขาธิการองคมนตรี จะรับผิดชอบในงานที่มอบหมายให้
องคมนตรีเป็นผู้แทนพระองค์ไปในงานพระราชพิธีต่าง ๆ

หน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเป็นหน่วยงานที่ต้องส่งข้อมูล
พระราชกรณียกิจหรือพระกรณียกิจของพระบรมวงศ์ทุกพระองค์ ให้แก่ฝ่ายพระราชกิจ กองการ
ในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ ซึ่งเป็นหนังสือราชการหรือบันทึกข้อความ เพื่อนำไปเป็นข้อมูล
ในการบันทึกลงในพระราชกิจประจำวันต่อไป

ถ้าหากเป็นกรณีเร่งด่วนอาจมีการใช้โทรศัพท์หรือส่งโทรสารมาเพื่อแจ้งให้ฝ่ายพระราชกิจ กองการในพระองค์ ได้ทราบถึงพระราชกรณียกิจของแต่ละพระองค์ก่อน เพื่อให้ทันเวลาในการบันทึกลงพระราชกิจ แล้วจึงค่อยส่งหนังสือราชการหรือบันทึกข้อความมาให้ในภายหลังก็ได้

1.1.2 เก็บข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าแฟ้มเรียงลำดับตามวันเวลา ข้อมูลที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ มีมากมาย เพื่อป้องกันการสับสนหรือหลงลืมที่จะไม่บันทึกลงในพระราชกิจ จึงมีการจัดข้อมูลเหล่านั้นลงในแฟ้มและเรียงลำดับตามวันเวลา งานในลักษณะนี้จึงต้องมีความรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน เพราะเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก

1.2 บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ

ข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับพระราชกิจของทุกพระองค์นั้น งานพระราชกิจ กองการในพระองค์ จะทำการบันทึกในพระราชกิจย่อก่อน โดยบันทึกอย่างย่อ

และก่อนวันที่จะทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ 1 วัน กองการในพระองค์จะทำการบันทึกลงพระราชกิจประจำวัน อย่างละเอียด ตามแบบที่จัดทำขึ้นดังนี้

พระราชกิจประจำวัน วัน ____ ที่ ____ เดือน ____ พ.ศ. ____		
เวลา	รายการ	หมายเหตุ

ภาพที่ 4.8 รูปแบบพระราชกิจประจำวัน

1.2.1 หลักการจัดทำพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาและพระกฤษฎีกาที่ต้องบันทึกในพระราชกฤษฎีกา ดังนี้

1. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
2. สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
3. สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
4. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี
5. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี
6. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร
7. พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตติคุณ
8. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
9. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์
10. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ
11. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์
12. พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ
13. องคมนตรี หรือผู้แทนพระองค์ กรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปฏิบัติแทนพระองค์

1.2.2 บันทึกพระราชกฤษฎีกาของแต่ละพระองค์ เรียงตามลำดับในข้อ 1.

1.2.3 การบันทึกพระราชกฤษฎีกาต้องสรุปใจความให้ถูกต้องครบถ้วน และใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้อง

1.2.4 จัดเรียงพระราชกฤษฎีกาของแต่ละพระองค์ตามลำดับเวลา (แม้ว่าเป็นเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปฏิบัติแทนพระองค์ ให้ยึดการเรียงตามลำดับเวลาการปฏิบัติเป็นสำคัญดำเนินการบันทึกพระราชกฤษฎีกาตามหลักเกณฑ์ ในแบบที่กำหนดขึ้น และเมื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ประทับคำว่า "ปกปิด" ที่กึ่งกลางกระดาษ นำไปถ่ายเอกสารและดำเนินการบรรจุของ

1.3 การเผยแพร่พระราชกิจ

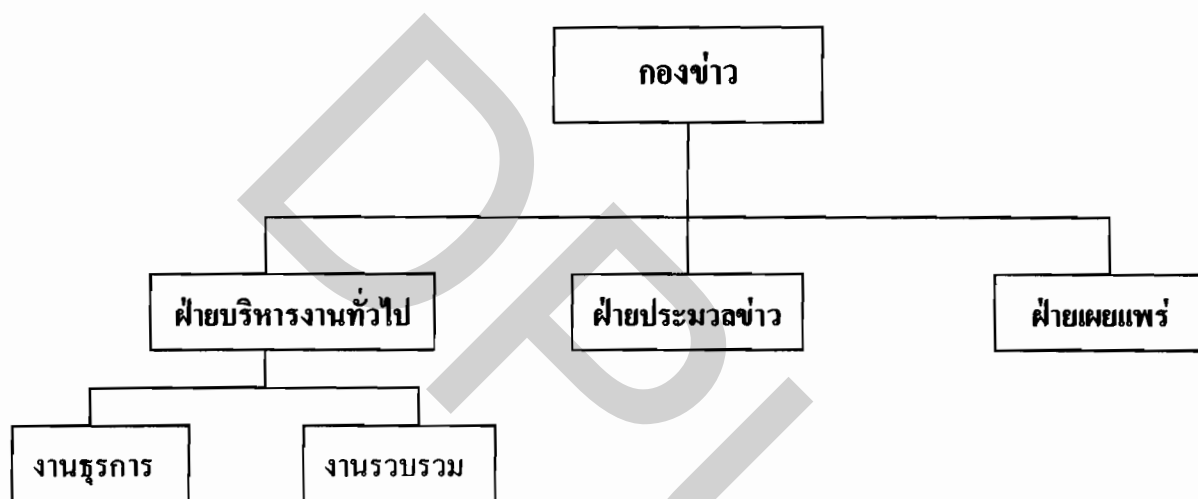
พระราชกิจเป็นเอกสารราชการที่อยู่ในชั้นความลับ “ปกปิด” ดังนั้นการเผยแพร่พระราชกิจนั้นจึงเผยแพร่เฉพาะบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งได้แก่ ราชเลขาธิการ เลขาธิการพระราชวัง สมุหราชองครักษ์ ประธานองคมนตรี กองข่าว ฯลฯ จำนวน 57 หน่วยงาน (ดูจากภาคผนวก)

และเพื่อป้องกันการมิให้มีการเผยแพร่พระราชกิจไปให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องได้ทราบ จึงมีการกำหนดหมายเลข ตามบัญชีของหน่วยงานที่แจกจ่ายไป เช่น กองข่าว หมายเลข 51 ประทับตราหมายเลขไว้ในพระราชกิจ หากมีการถ่ายเอกสารหรือส่งเอกสารฉบับนี้ไปให้ผู้อื่นที่มิได้เกี่ยวข้องจะได้ทราบว่าส่งมาจากหน่วยงานใด

การส่งมอบพระราชกิจ จะมอบหมายข้าราชการสำนักราชเลขาธิการซึ่งทำหน้าที่เวรประจำวันให้นำส่งโดยตรง รวมทั้งพระราชกิจที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ทุกพระองค์ หรือบางหน่วยงานในสำนักราชเลขาธิการ อาจขอรับได้ที่งานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ ได้โดยตรง

2. ขั้นตอนจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ในขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนักนี้ กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ จะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำ

ภาพที่ 4.9 โครงสร้างการบริหารราชการของกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ

กองช่าง สำนักราชเลขาธิการ มีรเนส เนติโพธิ์ เป็นผู้อำนวยการกองช่าง แบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ปฏิบัติงานด้านการบริการและงานด้านธุรการทั่วไป ของกองและปฏิบัติงานในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ได้แก่ การจัดพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ส่งโทรสารให้สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เพื่อเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ และหน่วยงานราชการอื่น ๆ ประกอบด้วยข้าราชการ ดังนี้

- วิชัย ปริเสม หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป

แบ่งเป็น 2 งาน ได้แก่

งานธุรการ

- สุวรรณา ปิยะบพิตร เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

- อัจฉรี ชิดสิน เจ้าหน้าที่งานธุรการ 5

- ปัญญา โชติประภา เจ้าหน้าที่งานธุรการ 2

งานรวบรวมข่าว

- เอกมล แก้วบุบผา เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7

- ธีทัต รัตนภรณ์ เจ้าหน้าที่งานธุรการ 5

2. ฝ่ายเผยแพร่ ปฏิบัติงานในการเข้าไปทำข่าวและเผยแพร่ข่าวสำหรับโทรทัศน์ทุกครั้งที่มีการพระราชกรณียกิจหรือพระกรณียกิจในเขตพระราชฐาน ได้แก่ วังไกลกังวล ศาลาสุติศาลัย อาคารชัยพัฒนา พระตำหนัก จักรีนงกษ วังสวนกุหลาบ ฯลฯ รวมทั้งดำเนินการจัดทำหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจประจำปี ประกอบด้วยข้าราชการ ดังนี้

- เพ็ญศรี เสมเสริมสุข หัวหน้าฝ่ายเผยแพร่

- ชมสุข เทียมกลิ่น วิทยากร 6

- พณิต พงษ์แสนสุข วิทยากร 5

3. ฝ่ายประมวลข่าว ปฏิบัติงานในการตามเสด็จทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เพื่อประมวลข้อเท็จจริงและบันทึกเหตุการณ์สำหรับจัดทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน รวมทั้งการสรุปข่าวเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และข่าวสำคัญในด้านอื่น เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วยข้าราชการ ดังนี้

- จำเริญ ศิลปากรณ์	หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว
- สรวีย์ สวัสดิเวช	วิทยากร 7
- อภิสัทธ์ หนูนักดี	วิทยากร 6
- วงวิภา วงศ์เทียมชัย	วิทยากร 5
- จารุวรรณ กภาพโธมะ	วิทยากร 5

จากการศึกษาพบว่า กองข่าว สำนักพระราชพิธีการ มีขั้นตอนในการทำข่าวในพระราชสำนักไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่
- 2.2 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
- 2.3 การจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

กองข่าวจะได้มอบหมายให้ข้าราชการในสังกัดกองข่าว สำนักพระราชพิธีการ ให้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสามารถแบ่งการไปทำข่าวในพระราชสำนักได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การจัดเจ้าหน้าที่ให้ไปตามเสด็จ ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด
2. การจัดเจ้าหน้าที่ออกไปทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน เช่น ในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้า ฯ
3. การจัดเจ้าหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ที่กองข่าว สำนักพระราชพิธีการ เพื่อส่งไปเผยแพร่

เจ้าหน้าที่ที่จะไปปฏิบัติงานในข้อ 1 และ 2 นั้น จะต้องมีการทำบัตรผ่านเขตพระราชฐานเสียก่อน และเจ้าหน้าที่ที่จะทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันในข้อ 3 ต้องผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการเขียนข่าวพอควร ดังนั้นจึงต้องพิจารณาคณะที่เหมาะสมในการเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนักในเขตพระราชฐานและการทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน

กองข่าว สำนักพระราชพิธีการ จึงมีการพิจารณามอบหมายหน้าที่ให้ข้าราชการในกองข่าว ได้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนักในเขตพระราชฐานหรือทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ดังนี้

2.1.1 พิจารณานุคคลที่เหมาะสมในการทำข่าวในพระราชสำนัก

ผู้อำนวยการกองข่าวจะพิจารณานุคคลให้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก โดยพิจารณาจากประสบการณ์ในการทำงาน และต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยพิจารณาเสนอชื่อขึ้นไปตามลำดับชั้นให้ผู้บริหารได้พิจารณา ก่อนที่จะส่งประวัติไปตรวจสอบจากแฟ้มประวัติอาชญากรรมของกรมตำรวจ ว่าไม่เคยต้องโทษคดีใดมาก่อน เพราะการทำงานด้านนี้จะต้องอยู่ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทและเป็นเรื่องของการรักษาความปลอดภัย

“คนที่จะไปทำข่าวได้นั้น คือคนที่ต้องมีประสบการณ์ในการทำงานมากพอสมควร และกองข่าวต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในการที่จัดคนให้เข้าไปทำงาน เนื่องจากสถานที่ไปเป็นเขตพระราชฐาน ที่ต้องมีเรื่องการรักษาความปลอดภัย”

(นายจำเริญ ศิลปภรณ์, หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2549)

“กว่าจะเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก หลายปี แล้วแต่ผู้ใหญ่เห็นเหมาะสม”

(วิชัย ปรีเสม, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2549)

การทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันเพื่อเผยแพร่ นั้น ต้องอาศัยประสบการณ์ในการเขียนข่าว จึงพิจารณานุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาหลายปี เพื่อให้สามารถใช้คำราชาศัพท์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.1.2 ให้นุคคลที่ได้พิจารณาให้เข้าไปทำข่าวในเขตพระราชฐานเข้าไปทำบัตรผ่านเขตพระราชฐาน

เมื่อกองข่าวได้พิจารณานุคคลให้เข้าไปทำข่าวแล้ว ก่อนที่จะไปข่าวในพระราชสำนักในเขตพระราชฐานได้นั้น จะต้องทำหนังสือไปยังเลขาธิการพระราชวัง ซึ่งเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบสถานที่ในเขตพระราชฐานต่าง ๆ เมื่อทางสำนักพระราชวังได้ตรวจสอบบุคคลและบันทึกข้อมูลของบุคคล ดังกล่าวลงในระบบคอมพิวเตอร์แล้ว จะเรียกให้ไปทำบัตรผ่านเขตพระราชฐาน ซึ่งจะได้พิจารณาความเหมาะสมว่าบุคคลดังกล่าวจะได้บัตรประเภทใด และออกบัตรให้ ผู้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก ต้องติดบัตรผ่านเขตพระราชฐาน เพื่อเป็นการรักษาความปลอดภัย

2.1.3 ฝึกฝนการทำงานโดยการเรียนรู้จากรุ่นพี่

แต่ก่อนที่จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่คนใดไปนั้น ต้องเป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกฝนในการทำข่าวในพระราชสำนักมาพอสมควร การฝึกฝนนั้นจะเรียนรู้การทำข่าวในพระราชสำนักจากรุ่นพี่ โดยการติดตามรุ่นพี่เข้าไปทำข่าวจนเกิดความชำนาญในทุกด้าน เช่น การเขียนข่าวในพระราชสำนัก การทำความรู้จักบุคคลที่ต้องติดต่อด้วย รุ่นพี่จะต้องพาไปแนะนำเพื่อให้ทราบว่า เป็นใครมาจากไหน รวมทั้งจะต้องทราบว่าเมื่อเวลาไปทำข่าวในพระราชสำนัก เจ้าหน้าที่กองข่าวควรจะยืนอยู่ที่ใด เพื่อไม่ให้กีดขวางเส้นทางเสด็จ ฯ

“ไปกับพี่เขาก่อน ยังไม่รู้จักใคร ใครหน้าตาแปลก ๆ มาเขาก็จะถามว่าเป็นใคร”

(วงวิภา วงศ์เทียมชัย, วิทยากร 5 กองข่าว, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2549)

“พี่ที่เขายู่มานาน จะพาไปก่อน แนะนำให้รู้จักผู้ใหญ่ บอกว่าควรยืนตรงไหน สอนหลายอย่าง”

(ชมสุข เทียมกลิ่น, วิทยากร 6 กองข่าว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2549)

2.1.4 บันทึกรื้อเจ้าหน้าที่ที่ได้มอบหมายให้ไปทำข่าวในพระราชสำนักลงในตารางข่าว

จากการสัมภาษณ์นายชเนศ เนติโพธิ์ ผู้อำนวยการกองข่าวกล่าวว่า ได้มอบหมายให้หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว กองข่าว คือนายจำเริญ ศิลปากรณ์ เป็นผู้พิจารณาว่าจะจัดเจ้าหน้าที่ให้ไปทำข่าวที่ไหนและลงบันทึกในตารางข่าวประจำวัน ซึ่งสามารถแบ่งการปฏิบัติหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักได้ ดังนี้

2.1.4.1 การจัดเจ้าหน้าที่ให้ไปตามเสด็จ ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด เช่น การตามเสด็จสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ จะมีการจัดเจ้าหน้าที่สลับหมุนเวียนกันไป ผลัดละ 1 คน หรือ 2 คน ผลัดละ 15 วัน ตามผลัดของกรมราชองครักษ์ซึ่งได้อนุเคราะห์ให้ร่วมเดินทางโดยเครื่องบินซี – 130 เพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ โดยมีคำสั่งของราชเลขาธิการเรื่องการส่งเจ้าหน้าที่ให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในการตามเสด็จด้วยทุกครั้ง

2.1.4.2 การจัดเจ้าหน้าที่ออกไปทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน เช่น ในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้า ฯ ในเขตพระราชฐาน ได้แก่

พระคํานักจิตรลดารโหฐาน อาคารชัยพัฒนา พระคํานัก จักรีบังกช วังสวนกุหลาบ
พระราชวังดุสิต ฯลฯ

2.1.4.3 การจัดเจ้าหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวัน ที่กองข่าว สำนัก
ราชเลขาธิการ เพื่อพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักและส่งข่าวออกเผยแพร่

2.2 ชั้นการรวบรวมข้อมูล

การเขียนข่าวในพระราชสำนักเหมือนกับการเขียนข่าวทั่วไป ซึ่งต้องอาศัย
แหล่งข้อมูลจากที่ต่าง ๆ มาเพื่อใช้ประกอบในการเขียน ซึ่งแหล่งที่มาข้อมูลที่ใช้ในการเขียนข่าว
ในพระราชสำนักนั้นมีหลายแห่งด้วยกัน ดังนี้

2.2.1 ข้อมูลจากพระราชกิจ

ก่อนที่จะไปทำข่าวเจ้าหน้าที่ที่ได้มอบหมายให้ไปทำข่าว ต้องรวบรวมข้อมูล
เพื่อใช้ประกอบในการทำข่าว ข้อมูลแรกได้มาจากพระราชกิจประจำวัน ซึ่งจะทำให้ทราบว่า
แต่ละพระองค์มีพระราชกิจอะไร เพื่อจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการที่จะไปหาหน่วยงานที่
รับผิดชอบเพื่อทราบแหล่งข่าวต่อไป

2.2.2 ข้อมูลจากกำหนดการของกองพระราชพิธี

นอกจากนี้จะต้องทำการค้นคว้าข้อมูลจากกำหนดการของกองพระราชพิธี (คู
ภาคผนวก) ว่าในวันดังกล่าวมีขั้นตอนพิธีการอย่างไรบ้างเพื่อใช้ประกอบในการเขียนข่าวใน
พระราชสำนัก เพื่อจะได้ทราบถึงลำดับขั้นตอนของพิธีการหรือพระราชพิธีนั้น

2.2.3 ข้อมูลจากหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่

ในวันที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจ เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการจะ
เดินทางไปยังสถานที่ที่จะเสด็จ ฯ ก่อนเวลา เพื่อไปหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่
หรือรับผิดชอบในโครงการนั้น เช่น กรมชลประทาน กรมประมง และหน่วยงานเหล่านั้นจะมี
การถวายรายงานเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง

เมื่อเจ้าหน้าที่ที่ไปปฏิบัติหน้าที่ในการทำข่าวในพระราชสำนักได้ทราบ
ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ต้องมีการตรวจทานข้อมูลที่ได้รับมาว่าถูกต้องหรือไม่ มีส่วนใดแก้ไข

หรือไม่ เช่น หาก มีบุคคลเข้าเฝ้า ฯ ควรตรวจสอบรายชื่อบุคคลว่าถูกต้องตามที่บันทึกในพระราชกิจหรือไม่ มีการทูลเกล้า ฯ ถวายของอะไร หรือเจ้าหน้าที่ชื่อนามสกุลอะไร หน่วยงานใด เป็นผู้กราบบังคมทูลถวาย รายงาน และมีขั้นตอนการเสด็จ ฯ อย่างไร ตรงตามที่แจ้งไว้ในกำหนดการของกองพระราชพิธี หรือไม่ หรือมีการเพิ่มขั้นตอนหรือรายละเอียดอื่นใดหรือไม่ เพื่อใช้เป็นแนวทางการเขียนข่าวใน พระราชสำนักต่อไป

2.2.4 ข้อมูลจากการจดบันทึกด้วยตนเอง

ขณะที่พระองค์ท่านเสด็จ ฯ มา เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะจดบันทึกว่า มีพระองค์ใดเสด็จ ฯ มาบ้าง เสด็จ ฯ มาถึงเวลาเท่าใด ลงในเวลาเท่าใด พระองค์ท่านทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจตามกำหนดการหรือไม่ พระราชทานพระราชดำรัสกับบุคคลใด และสรุปสาระสำคัญของพระราชดำรัสว่าอย่างไร และอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นการจดบันทึกอย่างละเอียด

2.3 ขั้นตอนในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อได้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมดแล้ว เจ้าหน้าที่ของกองข่าวจะทำการบันทึกและพิมพ์เป็นรูปแบบของข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยพบว่า มีหลักการในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักที่ยึดถือปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง

2.3.1 หลักการในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

2.3.1.1 การจัดเรียงข่าวในพระราชสำนัก เรียงลำดับพระองค์ก่อน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายา ฯ

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตติมาตุ

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณวรีนารีรัตน์
 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าทีปังกรรัศมีโชติ
 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์
 พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ
 องคมนตรี หรือผู้แทนพระองค์ กรณีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 หรือสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปฏิบัติแทน
 พระองค์

2.3.1.2 เมื่อเรียงลำดับตามพระองค์แล้ว หากพระองค์ไหนมีพระราชกิจ
 หลายแห่ง ให้เรียงตามลำดับเวลา พระราชกิจใดที่ทรงปฏิบัติก่อน ให้พระราชกิจนั้นขึ้นก่อน
 ดังนี้

วันนี้ เวลา 13.33 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยาม
 บรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากโรงเรียน
 นายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก ไปทรงเปิดงาน
 “นครนายกมรดกธรรมชาติและงานกาชาดจังหวัด” สมโภชนครนายก
 5 ศตวรรษ ณ บริเวณถนนสุวรรณศรกาลเมืองนครนายก จังหวัด
 นครนายก

เวลา 17.42 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรม
 ราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากพระตำหนัก
 จิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปทรงเป็นประธานในงานแนะนำ
 นิตยสารเนชั่นแนล จีโอกราฟฟิก ฉบับภาษาไทย และนิทรรศการ
 ภาพถ่าย ณ ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์

2.3.1.3 พระราชกิจที่ระบุว่าเป็นส่วนพระองค์ ไม่ต้องไปทำข่าว
 และไม่มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก ยกเว้นแต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เผยแพร่ได้
 เท่านั้น

2.3.1.4 พระราชกิจที่หมายกำหนดการเป็นเวลา 19.00 น. เป็นต้นไป อาจไม่สะดวกในการจะเผยแพร่ให้ทันในวันนี้ ก็ให้ยกเอาพระราชกิจนี้ไปเผยแพร่ในวันรุ่งขึ้นได้ โดยนำไปต่อจาก พระราชกิจของวันรุ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

"อนึ่ง เมื่อวันอังคาร ที่ 3 เมษายน 2549 เวลา 19.00 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี"

2.3.1.5 เมื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักเสร็จแล้ว ต้องประทับตราสำนักพระราชเลขานุการแล้วลงลายมือชื่อผู้ทำ แล้วนำเสนอผู้อำนวยการข่าวเพื่อพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งก่อนนำออกเผยแพร่

จากการศึกษาเอกสารข่าวในพระราชสำนัก และการสัมภาษณ์พบว่า ข่าวในพระราชสำนักมีรูปแบบการพิมพ์ที่ตายตัวและถือปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบของข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

2.3.2 รูปแบบของข่าวในพระราชสำนัก

2.3.2.1 ข่าวในพระราชสำนักต้องบอกวัน เดือน ปี ว่าเป็นข่าวในพระราชสำนัก ประจำวันไหน

2.3.2.2 บอกสถานที่ในการที่จัดทำข่าวในพระราชสำนักนั้น จึงมักจะขึ้นต้นว่า

ข่าวในพระราชสำนัก
พระบรมมหาราชวัง
วันอังคาร ที่ 2 พฤษภาคม พุทธศักราช 2549

2.3.2.3 จะขึ้นต้นเนื้อความว่า

- วันนี้ เวลา
- พระองค์ไหน (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว)

- เสด็จพระราชดำเนิน โดย (รถยนต์พระที่นั่ง)
จากที่ไหน...(พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน)
- ไปทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไร (พระราชทานเพลิงศพ)

2.3.2.4 ไม่นิยมพิมพ์คำย่อ เช่น

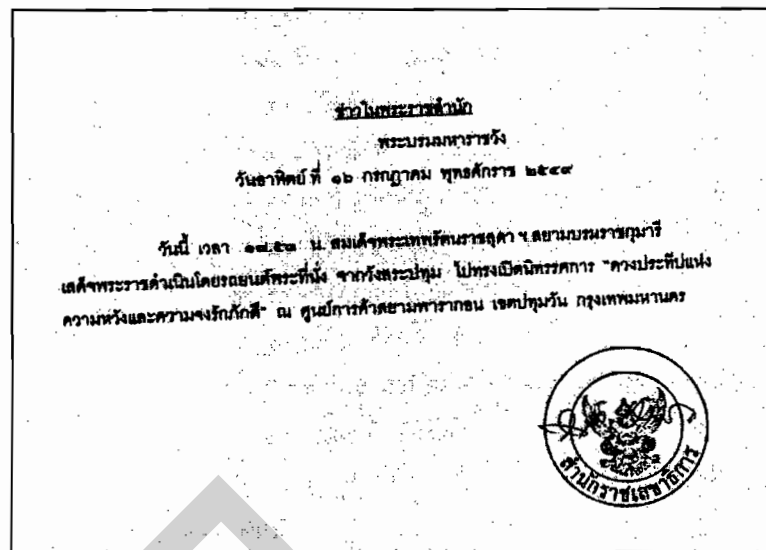
- เสด็จ ฯ ใช้ว่า เสด็จพระราชดำเนิน
- กรุงเทพ ฯ ใช้ว่า กรุงเทพมหานคร
- เฝ้า ฯ ใช้ว่า เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เฝ้าทูลละอองพระบาท
(แล้วแต่กรณี)

2.3.2.5 หากมีชื่อภาษาอังกฤษจะต้องเขียนถอดความเป็นภาษาไทยไว้

และวงเล็บเป็นภาษาอังกฤษไว้ เช่น นายฮิซาฮิโระ มิโนคาวะ (Mr. Hisahiro Minokawa) ประธานบริษัทและประธานกรรมการบริหาร บริษัท แคนนอน มาร์เก็ตติ้ง (ไทยแลนด์) จำกัด

เจ้าหน้าที่กองข่าวที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะร่างข่าวในพระราชสำนักจากข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นจากพระราชกิจ หมายกำหนดการของกองพระราชพิธี ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือการเข้าไปจดบันทึกของผู้ทำข่าวจากสิ่งที่พบเห็นมา แล้วเขียนร่างข่าวในพระราชสำนักนำเสนอหัวหน้าฝ่ายของตน และผู้อำนวยการกองข่าวพิจารณาแก้ไขความถูกต้องเหมาะสม

เมื่อผู้อำนวยการกองข่าวได้ตรวจและแก้ไขแล้ว จะนำข่าวในพระราชสำนักนั้นมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่เวรประจำวันที่มีรับผิดชอบในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักในวันนั้นไปพิมพ์และเผยแพร่ต่อไป ซึ่งเอกสารข่าวในพระราชสำนักที่จะเผยแพร่ นั้นจะต้องประทับตราสำนักพระราชเลขานุการไว้ด้านล่าง พร้อมทั้งลงลายมือชื่อผู้รับผิดชอบ

ภาพที่ 4.10 ตัวอย่างข่าวในพระราชสำนัก

3. ขั้นตอนในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักเสร็จแล้ว กองข่าวจะได้มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านสื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ซึ่งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม พบว่ามีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก 3 ทาง ดังนี้

3.1 สื่อวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่ สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ

3.1.1 สถานีวิทยุ

- สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์
- สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.

3.1.2 สถานีโทรทัศน์

- สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท.
- สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5
- สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7
- สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์
- สถานีโทรทัศน์ไอทีวี

3.2 สื่อสิ่งพิมพ์

- 3.2.1 หนังสือพิมพ์รายวัน
- 3.2.2 หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ
- 3.2.3 ราชกิจจานุเบกษา

3.3 สื่อใหม่ ได้แก่ การเผยแพร่ทางระบบอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์กาญจนาภิเษก

3.1 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านทางสื่อวิทยุโทรทัศน์

3.1.1 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุ มีอยู่ด้วยกัน 2 สถานี คือ สถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ และสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.

สถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์

กรมประชาสัมพันธ์ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2476 ในชื่อ “กองการโฆษณา” มีฐานะเป็นกรมอิสระขึ้นตรงต่อคณะรัฐมนตรี และเป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ของ รัฐบาลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชน (www.prd.go.th)

เมื่อรัฐบาลได้ตั้งกองการโฆษณาแล้วได้มีระเบียบปฏิบัติภายในตั้งแผนกวิทยุกระจายเสียงขึ้น เมื่อกองการโฆษณาเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานโฆษณา เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2476 แผนกวิทยุกระจายเสียงเป็นแผนกหนึ่งขึ้นอยู่กับกองเผยแพร่ความรู้

กิจการวิทยุกระจายเสียงพัฒนาไปอย่างรวดเร็วสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม และได้มีการจัดตั้ง “สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย” อย่างเป็นทางการใน พ.ศ. 2494 และมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีมาเรื่อยจนปัจจุบัน สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยตั้งอยู่ที่ถนนวิภาวดีรังสิต

ในปี 2545 กรมประชาสัมพันธ์ได้ปรับปรุงการบริหารคลื่นความถี่วิทยุกระจายเสียง เพื่อให้การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ กว้างขวาง ครอบคลุม

พื้นที่ให้บริการได้มากขึ้น โดยแบ่งการกระจายเสียงเป็น 7 เครื่องข่าย แต่ละเครือข่ายมีลักษณะเฉพาะตามแนวคิด ภารกิจ กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ดังนี้ (กรมประชาสัมพันธ์ : 86 – 87)

เครือข่ายที่ 1 เครือข่ายแห่งชาติ เพื่อเสนอข้อมูลข่าวสารของรัฐ

เครือข่ายที่ 2 เครือข่ายเพื่อการถ่ายทอดสด มุ่งเน้นการถ่ายทอดสด เผยแพร่พระราชพิธีพิธีการสำคัญ

เครือข่ายที่ 3 เครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

เครือข่ายที่ 4 เครือข่ายเพื่อการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

เครือข่ายที่ 5 สถานีวิทยุกระจายเสียงประจำจังหวัด 25 จังหวัดนําร่อง

เครือข่ายที่ 6 เครือข่ายภาคภาษาต่างประเทศในประเทศ

เครือข่ายที่ 7 เครือข่ายคลื่นสั้นระหว่างประเทศ เพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารและชาวต่างประเทศ และคนไทยที่อยู่ในต่างประเทศ ออกอากาศด้วยระบบคลื่นสั้นไปยังพื้นที่เป้าหมายทุกภูมิภาคทั่วโลก

ปัจจุบันการกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยทุกเครือข่ายเชื่อมโยงสัญญาณด้วยระบบดาวเทียมแทนการใช้สายโทรศัพท์ เครื่องส่งเอฟ.เอ็มและระบบโมโครเวฟ ดังนั้นตำแหน่งที่ตั้งของเครื่องส่งจึงไม่เป็นที่ปัญหาอีกต่อไป ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถส่งสัญญาณย้อนกลับจากสถานีลูกข่ายเพื่อการออกอากาศทางแม่ข่ายที่กรุงเทพมหานครด้วย

จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพบว่า การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในตอนแรกเริ่มจะเผยแพร่ทางสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์เป็นแห่งแรกและเป็นหลักสำคัญของการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในระยะแรกก่อนที่จะมีกิจการโทรทัศน์เกิดขึ้น และจากการศึกษาเอกสารได้พบว่าสำนักพระราชเลขานุการได้มีการส่งข่าวในพระราชสำนักให้กับกองการโฆษณา (ปัจจุบันคือกรมประชาสัมพันธ์) มาเป็นเวลานานแล้ว (ดูภาคผนวก) ซึ่งปัจจุบันยังยึดถือปฏิบัติอยู่ เนื่องจากกรมประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน

ในอดีตกรมประชาสัมพันธ์จะตั้งอยู่ที่ถนนราชดำเนิน ซึ่งใกล้กับสำนักพระราชเลขานุการที่ตั้งอยู่ในพระบรมมหาราชวัง การส่งข่าวในพระราชสำนักให้กับกรมประชาสัมพันธ์จึงให้เจ้าหน้าที่ที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวันของสำนักพระราชเลขานุการนำส่งให้กรมประชาสัมพันธ์ไปอ่านออกอากาศเวลา 20.00 น. ดังนั้นจึงต้องส่งก่อนเวลา 20.00 น. เพื่อให้ทันเวลาและเพื่อเวลา

ในการดำเนินการกองข่าวมักจะมีการตัดข่าวในพระราชสำนักที่มีหมยกำหนดการเวลา 19.00 น. เป็นต้นไป ไปออกเผยแพร่ในวันถัดไป ซึ่งการทำเช่นนี้ยังถือปฏิบัติมาจนถึงวันนี้

“การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักมีมาตั้งแต่แรกเริ่ม พิมพ์เสร็จก็ให้รถเวรไปส่ง สมัยก่อนกรมประชาสัมพันธ์อยู่ที่ราชดำเนิน รถเวรไปส่งก็ทัน แต่ก็ต้องตัดข่าวตอนทุ่มหนึ่ง ไว้ไปออกพรุ่งนี้ ไม่จั้นไม่ทัน”

(วิชัย ปรีเสม, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2549)

เมื่อเทคโนโลยีพัฒนาขึ้นมีเครื่องส่งโทรสารเข้ามาใช้ จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการส่งข่าวในพระราชสำนักทางโทรสาร ในระยะแรกของการเปลี่ยนแปลงเมื่อส่งโทรสารให้แล้วก็ยังมีการส่งข่าวในพระราชสำนักโดยใช้วิธีการเดิม คือส่งตัวจริงไปที่กรมประชาสัมพันธ์ ถนนราชดำเนิน แต่เมื่อกรมประชาสัมพันธ์ย้ายไปอยู่ที่ถนนวิภาวดีรังสิต ซึ่งไม่ค่อยสะดวกนัก จึงไม่ได้ไปส่งตัวจริงให้เพียงแต่ส่งโทรสารเท่านั้น เพราะกรมประชาสัมพันธ์ต้องไปพิมพ์ใหม่เพื่อจัดพิมพ์ลงในวิทยุสารของกรมประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่อีกทางหนึ่งด้วย

“ตอนหลังถึงจะเปลี่ยนมาเป็นส่งโทรสารให้เขา แต่ตอนแรกก็ยังส่งโทรสารไปก่อน แล้วก็ส่งตัวจริงไปทีหลัง”

(วิชัย ปรีเสม, หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป, สัมภาษณ์, 7 เมษายน 2549)

“กรมประชาสัมพันธ์ย้ายไปวิภาวดีไกลมาก ไม่ได้ไปส่ง เลยคุยกับเจ้าหน้าที่ เมื่อเราส่งไปแล้วเขาบอกว่าก็ต้องไปพิมพ์ใหม่อยู่ดี ส่งทางโทรสารก็ใช้ได้แล้ว”

(จำเริญ ศิลปาภรณ์, หัวหน้าฝ่ายประมวลข่าว, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2549)

ข่าวในพระราชสำนักที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการส่งไปให้ นั้น ทางกรมประชาสัมพันธ์จะนำไปอ่านออกอากาศโดยไม่มีการตัดทอนเลย และนำไปพิมพ์ลงในเว็บไซต์ของกรมประชาสัมพันธ์ และพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือวิทยุสารของกรมประชาสัมพันธ์ในวันรุ่งขึ้น

“ข่าวที่กองข่าวส่งมาให้ ก็ให้ผู้ประกาศนำไปอ่านออกอากาศเลย และถ้าเอกสารอีกแผ่นหนึ่งนำไปพิมพ์ขึ้นเว็บไซต์กรมประชาสัมพันธ์ และออกวิทยุสารด้วย”

(จันทนา อินคำ, บรรณาธิการข่าว สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2549)

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ในเวลา 20.00 น. ได้ถือปฏิบัติมาเป็นเวลานานแล้ว โดยสถานีวิทยุ FM 92.5 MHz. เป็นแม่ข่ายในการเผยแพร่พร้อมกันทั่วประเทศในเครือข่ายของวิทยุกรมประชาสัมพันธ์

“คลื่น 92.5 เป็นแม่ข่าย ออกอากาศทั่วประเทศทางวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ ตอน 2 ทุ่ม ซึ่งออกอากาศตอนนี้มาตั้งนานแล้ว”

(จันทนา อินคำ, บรรณาธิการข่าว สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2549)

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท.

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. เป็นหน่วยธุรกิจหนึ่งที่สำคัญของบริษัท อ.ส.ม.ท. จำกัด (มหาชน) หรือ “บมจ. อสมท” เป็นผู้ประกอบกิจการด้านสื่อสารมวลชนที่มีสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุเป็นของตัวเอง

สถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. ส่งกระจายเสียงทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ด้วยระบบ FM และ AM มีจำนวนรวมกันทั้งหมด 62 สถานี โดยส่วนกลางออกอากาศในกรุงเทพ มหานคร ส่งกระจายเสียงด้วยระบบ FM จำนวน 7 สถานี และ AM 2 สถานี และส่วนภูมิภาค ส่งกระจายเสียงด้วยระบบ FM 53 สถานี สามารถให้บริการครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้ประมาณร้อยละ 92.4 (www.mcot.co.th)

โดยสถานีวิทยุ FM ส่วนกลางแยกการนำเสนอตามบุคลิกต่าง ๆ ดังนี้

- FM 95 MHz “ลูกทุ่งมหานคร” เป็นสถานีลูกทุ่งแห่งเดียว
- FM 96.6 MHz “คลื่นความคิด” มุ่งเน้นที่จะเป็นคลังสมองของคนยุคใหม่
- FM 97.5 MHz “SPEED 97.5 FM” รายการวิทยุของคนรุ่นใหม่ นำเสนอเพลงฮิต
- FM. 99.0 MHz “เมืองไทยแข็งแรง” มุ่งเสริมสร้างให้ประชาชนมีสุขภาพดี
- FM 100.5 MHz “สถานีข่าว” เป็นสถานีข่าววิทยุที่เต็มไปด้วยเนื้อหาสาระ
- FM 105.5 MHz อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของบริษัทบางกอกเอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน)
- FM 107 MHz เป็นสถานีวิทยุนำร่องสถานีแรกของบริษัทในการปรับเปลี่ยนเพื่อเข้าสู่ความเป็นสถานีโมเดิร์นเรดิโอเต็มรูปแบบ ออกอากาศเป็นภาคภาษาอังกฤษทั้งหมด

สถานีวิทยุ AM

- AM 1143 MHz คลื่นเพลงเพื่อชีวิต
- AM 1494 MHz คลื่นเพื่อผู้ใช้แรงงาน

ในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักนั้น สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ได้ใช้วิธีการออกอากาศ โดยให้สถานี FM คลื่น FM 100.5 MHz ซึ่งเป็นสถานีข่าว เป็นแม่ข่ายออกอากาศไปยังเครือข่าย ในส่วนภูมิภาค 53 สถานี ในช่วงเวลา 18.01 – 18.05 น.

“ข่าวในพระราชสำนักสำคัญเพราะเราออกทั่วประเทศเลย ในเครือข่ายของสถานี อ.ส.ม.ท. รวม 53 สถานี หลังเคารพธงชาติ” (ชื่นสุข เหมาะสกล, ผู้ช่วยผู้อำนวยการคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

เนื่องจากการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักของสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เวลา 18.01 น. ดังนั้น เจ้าหน้าที่กองข่าวที่มีหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันจะต้องส่งข่าวในพระราชสำนักทางโทรสาร ก่อนเวลา 18.00 น. ส่วนข่าวในพระราชสำนักที่มีหมายกำหนดการ หลังเวลา 18.00 น. นั้นสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. จะนำไปออกอากาศในวันถัดไป

จากการวิจัยสามารถสรุปข้อปฏิบัติในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุ ได้ดังนี้

1. มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีวิทยุ 2 สถานีคือ สถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท.
2. ทั้งสองสถานีวิทยุมีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักไม่พร้อมกัน คือสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส.ม.ท. เผยแพร่ทางสถานีในเครือข่าย อ.ส.ม.ท. โดยให้คลื่น FM 100.5 MHz เป็นแม่ข่ายในการเผยแพร่ในเวลา 18.01 น. ส่วนสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์จะเผยแพร่ทางเครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ทั่วประเทศในเวลา 20.00 น. โดยคลื่น FM 92.5 MHz เป็นแม่ข่าย หากมีข่าวค้างที่ไม่สามารถออกได้ทันเวลาที่จะนำไปออกอากาศในวันถัดไป

3. ทั้งสองสถานีวิทยุจะใช้ข่าวในพระราชสำนักที่ทางสำนักพระราชเลขานุการส่งให้ทางโทรสารเพื่อทำการออกอากาศทั้งหมด โดยไม่มีการคัดทอนข้อความใด ๆ เลย การออกอากาศจะใช้วิธีการอ่านอากาศสดหรือหากมีเวลาพอจะทำการบันทึกเสียงก่อนเพื่อป้องกันการผิดพลาด

3.1.2 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีโทรทัศน์

ในปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ในส่วนกลางทั้ง 6 สถานี ประกอบด้วย สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ต่างก็ได้มีการขยายเครือข่ายโทรทัศน์ออกไปสู่ส่วนภูมิภาคอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เพื่อให้การแพร่กระจายสัญญาณการออกอากาศแต่ละสถานีสามารถครอบคลุมพื้นที่ของประเทศให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ อันจะส่งผลให้สามารถสนองความต้องการด้านข้อมูลข่าวสารตลอดจนสาระบันเทิงของประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยขณะนี้ มีสถานีเครือข่ายของสถานีโทรทัศน์แต่ละช่องกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ รวมแล้วถึง 202 สถานี (www.thaitv3.com)

สถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้ง 6 สถานีมีการนำเสนอทั้งความบันเทิงและข่าวสาร โดยเฉพาะข่าวในพระราชสำนักซึ่งทุกสถานีเผยแพร่พร้อมกันในเวลาประมาณ 20.00 น. ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า มีข้อปฏิบัติในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีโทรทัศน์ ดังนี้

1. สถานีโทรทัศน์ทุกช่องมีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักพร้อมกันเวลา 20.00 น. เป็นสิ่งที่ถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานแล้ว

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักจะทำการเผยแพร่พร้อมกันในเวลา 20.00 น. ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2520 คณะกรรมการบริหารวิทยุและโทรทัศน์ (กบว.) ในสายงานของกรมประชาสัมพันธ์ ได้ออกหนังสือเวียนให้สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกสถานีเสนอข่าวพร้อมกันในเวลา 20.00 น. ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2520 เป็นต้นไป (ดวงทิพย์ วรพันธุ์, 2531 : 19) แม้ว่าในวันที่ 1 มีนาคม 2529 กบว. ได้อนุญาตให้ทุกสถานีขยายเวลาข่าวค่ำได้จนถึงเวลา 19.30 น. ก็ตาม แต่ข่าวในพระราชสำนักยังคงเผยแพร่พร้อมกันทุกสถานีในเวลา 20.00 น. ซึ่งถือว่าเป็นเวลาที่เหมาะสม

2. สถานีโทรทัศน์ทุกช่องได้รับข้อมูลจากสำนักพระราชเลขานุการและ ใช้ข้อมูลของสำนักพระราชเลขานุการเป็นพื้นฐาน แต่ก็มีทีมงานไปทำข่าวในพระราชสำนักเอง

สถานีโทรทัศน์จะจัดทีมงานเข้าร่วมไปทำข่าวพระราชสำนักด้วย ประกอบไปด้วยช่างภาพและผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวของจะเป็นผู้เรียบเรียงข้อมูล ซึ่งเอาข้อมูลพื้นฐานจากพระราชกิจที่สำนักพระราชเลขานุการจัดทำ แล้วเข้าไปในพื้นที่เพื่อเขียนข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ข่าวมีความสอดคล้องกับภาพข่าวที่ได้บันทึกมา

3. ข่าวในพระราชสำนักที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ ในเขตพระราชฐาน สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะใช้ข่าวสำหรับโทรทัศน์ที่กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการจัดทำให้เผยแพร่

แม้ว่าทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะมีทีมผู้สื่อข่าวที่ตามเสด็จ ฯ เพื่อไปเขียนข่าวในสถานที่ต่าง ๆ ก็ตาม แต่ถ้าเป็นเขตพระราชฐานแล้วเช่น พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วังไกลกังวล วังสระปทุม พระตำหนักจักรีบังกช วังสวนกุหลาบ ฯลฯ โดยเฉพาะข่าวในพระราชสำนัก ในโอกาสที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาส พระราชทานพระบรมราชวโรกาส หรือประทานพระอนุญาตให้เข้าเฝ้า ฯ หรือเฝ้า ในเขตพระราชฐาน จะอนุญาตให้เฉพาะช่างภาพช่องละ 1 คน เข้าไปบันทึกภาพเท่านั้น ส่วนรายละเอียดของข่าวที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ จะเป็นผู้จัดทำข่าวสำหรับโทรทัศน์มอบให้แก่ช่างภาพเพื่อนำออกเผยแพร่

บรรณาธิการในสายราชสำนักของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ มีอำนาจที่จะพิจารณาให้ในการตัดทอนหรือแก้ไขข่าวในพระราชสำนักที่ผู้สื่อข่าวของสถานีออกไปทำ แต่สำหรับข่าวที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ ของสำนักพระราชเลขานุการที่ส่งไปให้ นั้น บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนักของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะไม่แก้ไขจะยึดถือเอาจากของสำนักพระราชเลขานุการเป็นสำคัญ

"ข้อมูลทั้งหลายที่ผ่านมาจากสำนักราช เป็น Process กระบวนการที่กลั่นกรองมาแล้ว เช่นนั้นหากสำนักราชส่งอะไรมาให้ เช่น พระราชสาส์น พอได้รับมาก็ดำเนินการให้อย่างเต็มที่" (ครรรจิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

แต่สำนักราชเลขาธิการก็ไม่ได้หวงห้ามว่าทางสถานีโทรทัศน์จะเพิ่มเติมข้อมูลของข่าวในพระราชสำนัก นอกเหนือไปจากข่าวสำหรับโทรทัศน์ของกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ มิใช่ถือเป็นข่าวตายตัว สถานีโทรทัศน์สามารถนำไปเพิ่มเติมได้ แต่ให้ใช้ข้อมูลเวลาที่เสด็จออกและเสด็จออกก็พระองค์ พระองค์ไหนบ้างซึ่งเป็นข้อเท็จจริง

ในเรื่องนี้บรรจจิตรฐา วัชรานนท์ ผู้สื่อข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 ได้สอบถามในงานการประชุมหารือระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๆ ว่า

“ข่าวเฝ้า ๆ ปกติแล้วสถานีโทรทัศน์ก็อยากเสนอข่าวที่ละเอียด ได้ใจความ ข่าวของสำนักราชเลขาธิการบางครั้งอาจสั้นและกระชับ ตรงนี้ทำให้การเสนอข่าวของเราไม่ได้รายละเอียดมากนัก อย่างนี้จะมีวิธีการแก้ไขอย่างไรบ้าง”

ธนศ เนติโพธิ์ ผู้อำนวยการกองข่าว ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ว่า

“เรื่องนี้ทางกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ได้ตระหนักคืออยู่แล้ว ถ้าหากเป็นข่าวใดก็ตามที่เราสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเข้าไปได้ เราก็พยายาม แต่ว่าบางอย่างเช่น บริษัทสักแห่ง น้อมเกล้า ๆ ถวายรถยนต์ ถ้าหากเราต่อเติมอะไรมากไป ก็เท่ากับโฆษณาให้เขา เคี้ยวนี้เราพยายามเพิ่มเติมเนื้อหาเข้าไปอยู่ กรณีผู้เข้าเฝ้า ๆ เป็นบุคคลสำคัญมาจากต่างประเทศ ก็พยายามที่จะเพิ่มข้อมูล และอีกประการหนึ่ง การที่เราให้ข่าวสำหรับโทรทัศน์โดยมีเจ้าหน้าที่ของเราเข้าไปแจกทางสถานีโทรทัศน์ทุกแห่งไม่จำเป็นต้องถือว่าเป็นข่าวตายตัว คุณจะไปออกเพิ่มอีกไม่ได้ อันนี้ไม่ใช่ ข่าวที่เราให้ไปเป็น Guide line เท่านั้นเอง เช่นในวันนี้เวลาเท่านั้น เสด็จออกก็พระองค์ เป็นข้อเท็จจริง ส่วนรายละเอียดเพิ่มเติมทางสำนักเราไม่เคยหวงห้ามทางสถานีโทรทัศน์จะไปหาข้อมูลอะไรเกี่ยวกับผู้เฝ้า ๆ รายละเอียดต่าง ๆ เพิ่มเติมในข่าวทำได้เลย ไม่จำเป็นว่าข่าวสำหรับโทรทัศน์ที่ทางสำนักราชจะต้องออกได้เพียงเท่านั้น” (ธนศ เนติโพธิ์, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

4. การเรียงลำดับของข่าวในพระราชสำนักยึดถือจากสำนักข่าวเลขานุการ

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสถานีโทรทัศน์จะออกทั้งหมด การเรียงลำดับข่าวยึดถือแนวทางเดียวกันกับที่สำนักข่าวเลขานุการกำหนด ทุกช่องสถานีจะไม่มีกำหนดเวลาของช่วงข่าวในพระราชสำนักจะยาวแค่ไหน ไม่ว่าข่าวจะใช้เวลาแค่ไหน ทางสถานีจะให้เวลาจนจบข่าวในพระราชสำนัก เมื่อออกข่าวในพระราชสำนักเสร็จแล้วถึงจะจัดสรรเวลาที่เหลือให้กับข่าวในภาคอื่น ๆ ต่อไปได้

"ภาพข่าวที่เข้ามาในสายข่าวในพระราชสำนักจะออกทั้งหมด เนื้อข่าวอาจมีการตัดทอนให้ดีขึ้น ในเรื่องเวลาไม่มีข้อกำหนดของเวลา เช่น ข่าวในพระราชสำนักให้เสนอ 20 นาที หากมีความจำเป็นว่าเกิน 20 นาที เขาก็ต้องเอื้อ เราจะไปแจ้งกองกลางว่าวันนี้เกินนะ"
(ครรชิต มั่งคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

5. ข่าวพระราชพิธีสำคัญ เช่น ข่าวในพระราชพิธีฉลองสิริราชสิริราชสมบัติครบ 60 ปี หรือข่าวในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ จะใช้การเผยแพร่ข่าวโดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

สถานีโทรทัศน์ทุกช่องในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีวิทยุโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้มีการก่อตั้งหน่วยงานอำนวยการในการปฏิบัติงานร่วมกันของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 4 ช่องขึ้น เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2511 โดยใช้ชื่อว่าโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย หรือ ทรท. ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า The Television Pool of Thailand หรือ TPT

การออกอากาศของโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทของงานที่อยู่ในเกณฑ์ออกอากาศพร้อมกันทุกสถานี ได้แก่ พระราชพิธีและรัฐพิธี เรื่องที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างยิ่ง หรือเรื่องที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควร

2. ประเภทงานที่อยู่ในเกณฑ์ออกอากาศทุกสถานี แต่ในเวลาออกอากาศไม่พร้อมกัน ได้แก่ พระราชพิธีและรัฐพิธี หรือเรื่องที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควร

3. ประเภทงานที่อยู่ในเกณฑ์ออกอากาศเพียงสถานีเดียวหรือมากกว่า (มิใช่ทุกสถานี) ได้แก่ พระราชพิธีและรัฐพิธี งานประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการ งานของสมาคม มูลนิธิ หรืองานที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยพิจารณาเห็นสมควร

สำหรับข่าวในพระราชสำนักที่จะใช้การเผยแพร่โดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นข่าวในงานพระราชพิธีสำคัญ เช่น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี หรือการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือพระบรมวงศ์เสด็จ ฯ ไปต่างประเทศ

6. สถานีโทรทัศน์ทุกช่องมีนโยบายที่จะเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักอย่างเต็มที่และในขณะเดียวกันก็มีการแข่งขันกันในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเช่นกัน

สถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องมีนโยบายที่จะเสนอข่าวพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์อยู่แล้ว ตามที่ได้กล่าวไว้ในเรื่องของนโยบายในการทำข่าวในพระราชสำนัก แม้บางคนอาจมองว่าข่าวในพระราชสำนักเหมือน ๆ กัน ทุกช่อง แต่จริง ๆ แล้วสถานีโทรทัศน์มีการแข่งขันเสนอข่าวอาจดูไม่แข่งขันกันมากเหมือนข่าวในสายอื่น ๆ เพราะสถานีโทรทัศน์เป็นองค์กรสื่อด้วยจึงต้องมีการแข่งขันกันในเรื่องการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก แต่การแข่งขันนี้เป็นการแข่งขันแบบสร้างสรรค์เพื่อให้คุณภาพของข่าวดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเนื้อข่าวที่เขียน ภาพข่าว หรือการแข่งขันในเรื่องเวลาที่จะออกอากาศ หากสามารถออกอากาศได้ทันเวลาสื่อโทรทัศน์จะมองว่าเป็นการแข่งขันในเรื่องการวางแผนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการทำงานที่จะสามารถเผยแพร่พระราชกรณียกิจของแต่ละพระองค์ได้ทันเวลาและไม่ตกข่าว

"ถามว่าแข่งไหม แข่งในด้านการวางแผน ผมเคยทำข่าวสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๙ กลับจากการแปรพระราชฐาน ท่านเสด็จ ฯ กลับหัวหิน ผมสั่งรถโมบายไปรอ ถ่ายเสร็จ เราชิงขึ้นดาวเทียมเลย มีช่องผมได้ออกช่องเดียว" (วันชัย ทรพสุทธิ, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

จะเห็นได้ว่าสถานีโทรทัศน์มองว่าหากได้ออกอากาศเพียงช่องเดียวได้ทันเช้าข่าวในพระราชสำนักในช่วง 2 ทุ่มนั้น ด้วยเทคโนโลยีที่เหนือชั้นกว่า และความสามารถในการวางแผนไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ช่วงภาพจะต้องถ่ายให้พอดีกับเนื้อข่าว และเนื้อข่าวต้องเขียนไว้ล่วงหน้าโดยไม่มีการแก้ไข เมื่อถ่ายเสร็จเรียบร้อยก็ส่งผ่านดาวเทียมมายังสถานีเพื่อออกอากาศได้ทันทีเลย

"แข่งด้านการเขียนข่าว ช่องอื่นจะเขียนอย่างไรอย่าไปตามเขา เราเขียนของเรา ผมคิดว่ามันเป็นสไตล์ ข่าวราชสำนักควรเขียนให้น่าสนใจ"

(สุภาคย์ ภูมิมาศ , บก. ข่าวในพระราชสำนัก ไอทีวี, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

3.2 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อสิ่งพิมพ์

3.2.1 หนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนชนิดแรกที่เป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ให้กับประชาชน ดังนั้นหนังสือพิมพ์หลายฉบับที่ยังคงเผยแพร่อยู่ในขณะนี้ จึงมีประวัติอันยาวนาน

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดแรกที่มีบทบาทในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ คำว่าหนังสือพิมพ์ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Newspaper ซึ่งมาจากคำว่า News หมายถึง “ข่าว” และ Paper หมายถึง “กระดาษ” แต่เดิมหนังสือพิมพ์ถูกเรียกว่า “หนังสือข่าว” เพราะวัตถุประสงค์หลักของหนังสือพิมพ์คือ เพื่อแจ้งข่าว เพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่น่าเสนอข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ซึ่งปกติมักไม่เกิน 2 – 3 วันหลังจากเหตุการณ์ได้เกิดขึ้น

หนังสือพิมพ์มีนโยบายที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจและพระบรมวงศ์ เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดี พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือกับสำนักราชเลขาธิการและเห็นความสำคัญสถาบันพระมหากษัตริย์ว่าเป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ ควรเคารพ

“เราคิดว่า เป็นหน้าที่ที่จะต้องเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นการแสดงความจงรักภักดีอยู่แล้ว นโยบายของสื่อสิ่งพิมพ์ทุกวันถามได้เลยครับ เป็นนโยบายของผู้ใหญ่ ทุกโรงพิมพ์บอกว่าจะต้องมีรูปพระราชกรณียกิจของพระบรมวงศานุวงศ์ทุกวัน เพราะฉะนั้นคนที่ทำหน้าที่หาภาพข่าวมาให้ได้” (คำฤทธิ วิริยะกุล, รองหัวหน้าข่าวภูมิภาค หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

“สยามรัฐได้ให้ความสำคัญต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยท่านหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ ปราโมช ท่านบอกว่าสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ศักดิ์สิทธิ์ควรเคารพ คอลัมน์ในหลวงของเราเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2530 กว่า ๆ” (เสกสรร สิทธิาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2549)

หนังสือพิมพ์บางฉบับให้ความสนใจเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่าน โดยมีคอลัมน์เฉพาะ เช่น คอลัมน์ในหลวงของเราในหนังสือพิมพ์สยามรัฐ หรือลงพิมพ์ภาพข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์เป็นประจำ เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐจะลงภาพพระราชกรณียกิจในหน้า 4 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์จะลงภาพพระราชกรณียกิจในหน้า 5 (ภาพข่าวสังคม) แต่หนังสือพิมพ์จะไม่มีบรรณาธิการข่าวราชสำนักเฉพาะ ข่าวในพระราชสำนักจึงจะไปอยู่ในหน้าในของหนังสือพิมพ์ เช่น หน้า 4 ในไทยรัฐ หนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่จะลงเป็นภาพข่าวเสียส่วนมาก โดยส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปรับภาพข่าวจากฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงมักลงเฉพาะภาพข่าวเท่านั้น ไม่ค่อยลงข่าวในพระราชสำนักอย่างละเอียด

“ทางช่างภาพส่วนพระองค์จัดภาพพระราชทานในโอกาสที่เข้าเฝ้า ฯ กรณีต่าง ๆ ทางช่างภาพจะจัดพระราชทาน เราไม่ได้จัดพระราชทานทุกครั้ง เราจะจัดกรณีที่สำคัญเกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์ส่วนรวม อย่างเช่นประมุขของประเทศเราจัดพระราชทานทุกครั้ง และแจ้งให้มารับเหมือนหนังสือพิมพ์ บางครั้งมารับที่สนามเสือป่า บางครั้งรับที่หน้าประตูทางเข้าด้านราชวิถีสวนจิตรลดา” (น้อม พงษ์กัญญาอนุกร, การประชุมหารือ ฯ วันที่ 28 ตุลาคม 2549)

3.2.2 หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักราชเลขาธิการจัดพิมพ์หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ ขึ้นเพื่อเผยแพร่เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม ของทุกปี

สำนักราชเลขาธิการจึงได้ประมวลพระราชกรณียกิจส่วนหนึ่งในรอบปีที่ล่วงแล้ว โดยใช้รอบปีงบประมาณ ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกันยายน พร้อมด้วยพระบรมฉายาลักษณ์และภาพพระราชกรณียกิจ ซึ่งฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง ได้บันทึกไว้

กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะนำข่าวในพระราชสำนักในแต่ละวัน มาคัดต่อและจัดเรียงลำดับข่าวในพระราชสำนักใหม่ ให้ข่าวในวันเดียวกันอยู่ด้วยกัน และเรียงลำดับตามพระองค์โดยเริ่มจากข่าวของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ฯลฯ เช่นเดียวกับการทำข่าวในพระราชสำนัก

เมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว กองข่าวจะจัดพิมพ์ใบรับหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจประจำปี สำหรับแจกให้กับผู้มาเข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาศิวลาภ ในวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี

นอกจากนี้ ได้มอบหมายให้ฝ่ายห้องสมุดเฉพาะ ฯ สำนักราชเลขาธิการ ดำเนินการจัดส่งให้กับหน่วยงานราชการ โรงเรียนทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อใช้ในการค้นคว้าและเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

3.2.3 ราชกิจจานุเบกษา

ราชกิจจานุเบกษา ได้จัดพิมพ์ขึ้นฉบับแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 5 ปีมะเมีย ตรงกับวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2401 และเลิกพิมพ์ไประยะหนึ่ง จนกระทั่งสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าราชกิจจานุเบกษามีคุณประโยชน์ในภายหน้าจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดพิมพ์ขึ้นอีกครั้ง

เมื่อเดือน 4 ขึ้น 2 ค่ำ ปีกอ ฉศก จ.ศ. 1236 ตรงกับวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2417 มีพระราชประสงค์อยากจะให้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศสยามนี้ และเพื่อจะให้ประชาชนแก่ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยและราษฎร แต่ไม่ได้พิมพ์แจกเหมือนสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้จัดพิมพ์เรื่อยมาจนปัจจุบันนี้

ราชกิจจานุเบกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การบอกข้อราชการและข่าวต่าง ๆ ประเภทหนึ่ง ส่วนอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ แจ้งความ ประกาศ พระราชบัญญัติ และกฎหมายต่าง ๆ

1. การบอกข้อราชการและข่าวต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 ข่าวในพระราชสำนัก ได้แก่ ข่าวเสด็จพระราชดำเนิน ณ ที่ต่าง ๆ ข่าวเอกอัครราชทูตต่างประเทศเฝ้าฯ กราบบังคมทูลลา ข่าวพระราชทานเลื่อนและตั้งสมณศักดิ์พระราชอาคันตุกะ ข่าวแต่งตั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ข่าวพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เหรียญตราต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 ข่าวการสงคราม ได้แก่ ข่าวบอกเมืองนครราชสีมาว่าด้วยกองทัพฮ่อและกำหนดซึ่งจะไต่ยกทัพขึ้นไปเมืองหนองคาย เป็นต้น

1.3 ข่าวเกี่ยวกับการเกษตรและภูมิอากาศ เช่น รายงานข่าวเปลือกข้าวสารที่ซื้อขายกันในพื้นเมืองต่าง ๆ รายงานราคาถั่ว งา เป็นต้น

1.4 เหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น ข่าวไฟไหม้สถานที่ต่าง ๆ

2. แจ้งความ ประกาศ พระราชบัญญัติ และกฎหมาย

คุณค่าของเนื้อหาในราชกิจจานุเบกษา ราชกิจจานุเบกษาเป็นหนังสือพิมพ์ของหลวงหรือของทางราชการที่สำคัญที่มีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง สามารถใช้เป็นเอกสารและหลักฐานอ้างอิงค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยต่าง ๆ ได้ ข้อมูลเรื่องราวที่ปรากฏในราชกิจจานุเบกษามีคุณค่าในการศึกษาประวัติศาสตร์ การเมือง และการปกครอง ในสมัยที่ราชกิจจานุเบกษายังมีนั้น ๆ ออกมาได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบันมีส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรต่าง ๆ ส่งเรื่องไปประกาศหรือลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเป็นจำนวนมาก และหลากหลายประเภทส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่มี

ความสำคัญกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง การนำลงประกาศหรือลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่ออกสู่สาธารณะจำเป็นจะต้องคำนึงถึงความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของเรื่องนั้น ๆ เป็นประการสำคัญ ด้วยเหตุนี้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเรื่องไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ถือปฏิบัติตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ค่วนที่สุด ที่ นร 0204/ว 14 ลงวันที่ 29 มกราคม 2545 โดยแบ่งราชกิจจานุเบกษาออกเป็น ราชกิจจานุเบกษาประเภท ก ฉบับกฤษฎีกา และราชกิจจานุเบกษา ประเภท ง ฉบับประกาศทั่วไป

สำนักราชเลขาธิการได้รวบรวมข่าวในพระราชสำนักเป็นเล่ม ประจำเดือนต่าง ๆ นำส่งยังราชกิจจานุเบกษา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดพิมพ์ลงในประกาศราชกิจจานุเบกษาในหมวด ง ฉบับประกาศทั่วไป (ดูภาคผนวก)

3.3 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางอินเทอร์เน็ต

ในยุคสังคมข่าวสาร เทคโนโลยีได้มีส่วนช่วยในการพัฒนารูปแบบของการสื่อสารให้มีความหลากหลายในการนำเสนอ หรือส่งข้อมูลให้เข้าถึงประชาชนอย่างรวดเร็วทันสมัย ครอบคลุม และกว้างขวางมากที่สุด

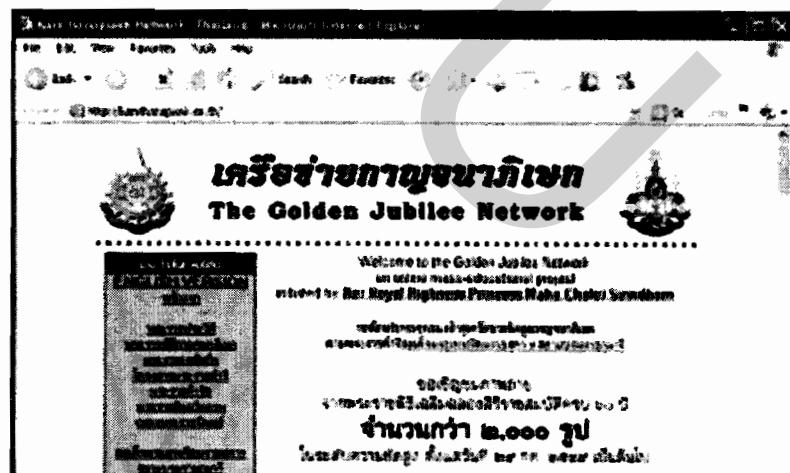
สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเครือข่ายมาช่วยพัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวสารที่กลายเป็นการแข่งขันกันทั้งด้านรูปแบบ คุณภาพ ความรวดเร็ว ทั้งระหว่างหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองและระหว่างสื่ออื่น ๆ ทำให้เกิดเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ (Online Newspaper) และการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

การมองคาดการณ์ในอนาคตว่าพฤติกรรมผู้บริโภคจะเปลี่ยนไปจากที่เคยอ่านหนังสือพิมพ์กระดาษมาเป็นการบริโภคข่าวสารจากระบบอินเทอร์เน็ตมากขึ้น และเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักด้วยวิธีเดิม ๆ อย่างเดียวไม่ได้แล้ว สำนักราชเลขาธิการจึงมีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอข่าวในรูปของสื่อสิ่งพิมพ์มาเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ พระบรมราชาโชวาท และพระราชดำรัส รวมทั้งให้บุคคลภายนอกได้รู้จักสำนักราชเลขาธิการมากขึ้น

ด้วยเหตุที่จำนวนพื้นที่ของเว็บไซต์ (Web site) มีมากกว่าพื้นที่หน้ากระดาษ และสามารถเก็บข้อมูลได้ลึกและให้รายละเอียดมากกว่า ศักยภาพของระบบคอมพิวเตอร์ทำให้เก็บข้อมูลได้มากมายและสามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว การนำเสนอข่าวซึ่งมักอยู่ในรูปของไฮเปอร์เท็กซ์ (Hypertext) ที่มีลักษณะการเก็บข้อมูลแต่ละหน้าจอซ้อนกันเป็นลำดับชั้น ประกอบกับคุณสมบัติด้านสื่อประสม (Multimedia) ของคอมพิวเตอร์ ทำให้สามารถนำเสนอข่าวทั้งที่เป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง สี ข้อความ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจแก่ผู้อ่านด้วย

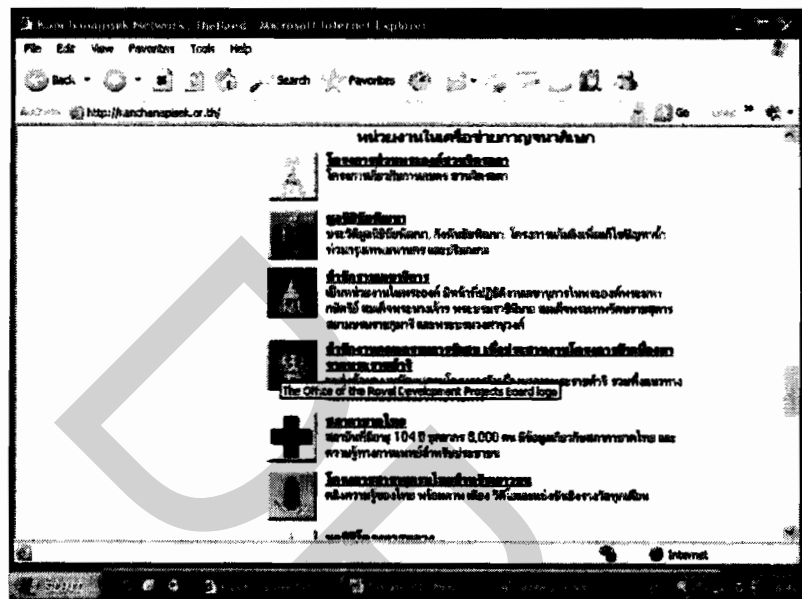
สำนักราชเลขาธิการได้รับพระราชทานพระราชานุญาตจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ใช้เครือข่ายกาญจนาภิเษกในการเผยแพร่ข้อมูลของสำนักราชเลขาธิการ

เครือข่ายคอมพิวเตอร์กาญจนาภิเษก คือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงข่าวสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศไทยที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เช่น พระราชกรณียกิจ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กระแสพระราชดำรัส ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศไทยที่น่าสนใจ และเป็นสิ่งที่คนไทยรู้จักและภาคภูมิใจ

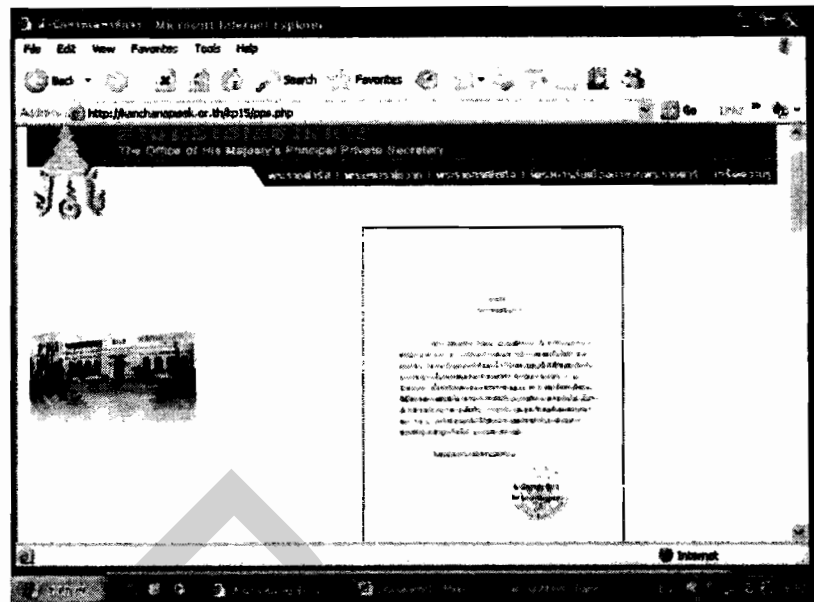
ภาพที่ 4.11 หน้าเว็บไซต์กาญจนาภิเษก

จะมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในเครือข่ายกาญจนาภิเษก เช่น โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา มูลนิธิชัยพัฒนา รวมทั้งสำนักพระราชเลขานุการด้วย

ภาพที่ 4.12 หน้าเว็บไซต์กาญจนาภิเษก แสดงหน่วยงานในเครือข่ายกาญจนาภิเษก

สำนักพระราชเลขานุการ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “The Office of His Majesty’s Principal Private Secretary” ในหน้าเว็บไซต์ของสำนักพระราชเลขานุการ จะประกอบด้วยสารบัญญemannu พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชกรณียกิจ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเกร็ดความรู้ ซึ่งสามารถเข้าไปค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับข่าวในพระราชสำนักได้ในเมนูพระราชกรณียกิจ

ภาพที่ 4.13 หน้าเว็บไซต์ของสำนักพระราชวัง

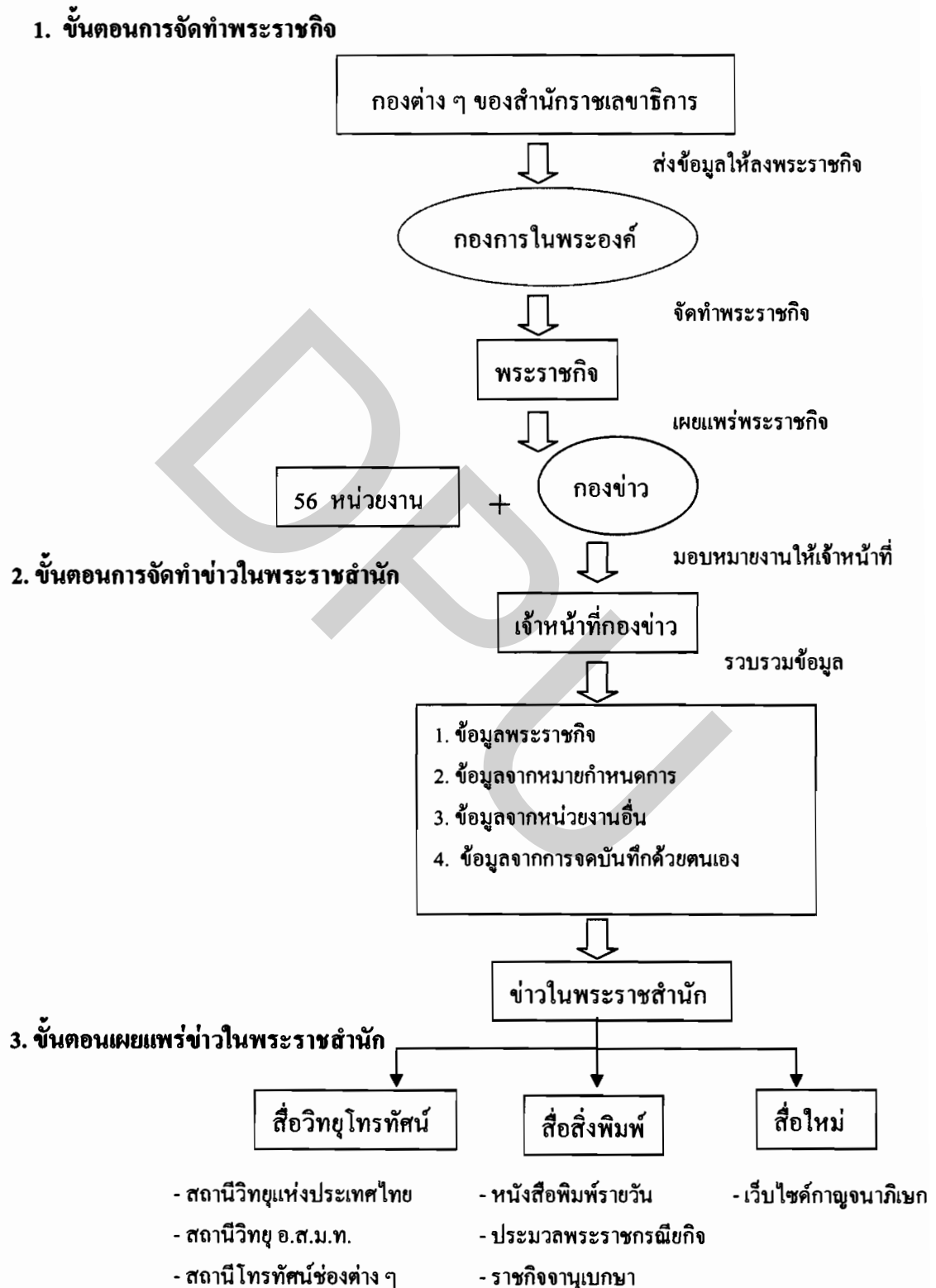
เว็บไซต์ของสำนักพระราชวังได้พึ่งเริ่มดำเนินการจัดทำ ดังนั้นข้อมูลต่างๆ จะค่อยทยอยบันทึกลงในเว็บไซต์โดยเริ่มจากข่าวในพระราชสำนักในปัจจุบันและย้อนไปในอดีตเรื่อยๆ ข่าวในพระราชสำนักประจำวันจะถูกบันทึกในเว็บไซต์ของสำนักพระราชวังเครือข่ายกาญจนาภิเษกในวันรุ่งขึ้นหลังจากที่ข่าวในพระราชสำนักออกเผยแพร่ไปแล้ว และสามารถสืบค้นได้จากวันที่ พระองค์ไหนเสด็จ เสด็จที่ไหน จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้ค้นคว้าได้เป็นอย่างดี เว็บไซต์ของสำนักพระราชวังในเครือข่ายกาญจนาภิเษกจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวางและทั่วถึงขึ้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

จากการศึกษาเรื่องกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ผู้วิจัยได้พบว่ามี 3 ขั้นตอนและเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น จึงขอสรุปเป็นรูปตารางดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก	ขั้นตอนที่ 1	ขั้นตอนที่ 2	ขั้นตอนที่ 3
1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ	1.1 รับข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ	1.2 บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ	1.3 เผยแพร่พระราชกิจ
2. ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก	2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่	2.2 รวบรวมข้อมูล	2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก
3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก	3.1 เผยแพร่ทางสื่อมวลชน - สถานีโทรทัศน์ - สถานีวิทยุ	3.2 เผยแพร่ทางสิ่งพิมพ์ - หนังสือพิมพ์ - หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ - ราชกิจจานุเบกษา	3.3 เผยแพร่ทางสื่อใหม่ - เว็บไซต์กาญจนาภิเษก

ผู้วิจัยสรุปแผนภาพกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการได้ดังนี้

ภาพที่ 4.14 กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

กรณีศึกษา

จากการที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักมาพอสมควรแล้วนั้น เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอยกกรณีศึกษามาอธิบายเพิ่มเติม ดังนี้

การศึกษาถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักตามที่กล่าวมาแล้วนั้น มีรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละข่าว ข่าวแต่ละประเภทจะมีขั้นตอนในการปฏิบัติแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยแยกประเภทของข่าว เป็น 5 กรณี ได้แก่

1. ข่าวการเสด็จ ฯ ไปในการพระราชพิธีสำคัญ ฯ ได้แก่ พระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2548 โดยศึกษาเฉพาะข่าวในพระราชสำนัก วันที่ 4 ธันวาคม 2548 ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
2. ข่าวการเสด็จเยือนต่างประเทศของพระบรมวงศ์ ศึกษาในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 3 – 13 เมษายน 2549
3. ข่าวพระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ต่างประเทศเยือนประเทศไทย ศึกษาในโอกาสที่ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 12 – 13 มกราคม 2549 และสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จ ฯ เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 20 – 26 กุมภาพันธ์ 2549
4. ข่าวการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด ศึกษาในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ แปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 17 มกราคม – 16 มีนาคม 2549
5. ข่าวในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ศึกษาเฉพาะในวันที่ 11 มิถุนายน 2549 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้พระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ เสด็จ ฯ ร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

กรณีศึกษา 1. การเสด็จ ฯ ไปในพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา

พิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พิธีนี้ในสมัยโบราณไม่มี เพราะโบราณท่านถือไสยศาสตร์มาก จึงปกปิดวันเกิดบุคคลสำคัญกัน ด้วยกลัวว่าถ้าเผื่อใครรู้ว่าวันไหนเป็นวันเกิดแล้ว ผู้ที่เป็นศัตรูจะเอาวันเดือนปีเกิดไปทำอาถรรพ์ให้เกิดความไม่เป็นมงคลหรือเกิดเป็นอันตรายต่าง ๆ ได้ ยิ่งพระเจ้าแผ่นดินผู้ทรงเป็นประมุขของบ้านเมืองก็ยิ่งปกปิดวันและเวลาเสด็จพระราชสมภพเป็นความลับอย่างยิ่งในฐานะทรงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในแผ่นดินจึงไม่มีการทำพิธีเฉลิมฉลองหรือบำเพ็ญพระราชกุศลในวันพระราชสมภพกันมาแต่ก่อน

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลเนื่องในวันพระราชสมภพมาตั้งแต่ยังทรงผนวชอยู่ ต่อมาเมื่อได้เสด็จขึ้นเสวยราชย์แล้วก็ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลในวันพระราชสมภพเป็นการภายในหาได้ทรงกระทำเป็นพระราชพิธีใหญ่โตอย่างใดไม่ ต่อมาเมื่อมีพระชนมายุ 60 พรรษา จึงโปรดให้มีการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาให้เป็นการครึกครื้นบ้าง เพราะเป็นมงคลสมัยที่ควรจะทำ และได้อุปถัมภ์กันมาจนกระทั่งปัจจุบัน (ประเพณีในพระราชสำนัก : 24)

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ กำหนดการพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2549 โดยมีหมายกำหนดการดังนี้

ที่ ๒๐/๒๕๔๘				
หมายกำหนดการ				
พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา				
ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๔๘				
วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งกาย
จันทร์ที่ ๕	๕ ถึง ๑๓ น. ๑๑.๓๐ น.	ลงนามถวายพระพร ถวายพระพรชัยมงคล	ในพระบรมมหาราชวัง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	ปกติขาว เสื้อกั๊ก จักี หรือสายสะพาย สูงชุด สากลไทย จุดจอมเกล้า
	๑๓.๐๐ น.	บรรพชาจตุรพิธพรชัยถวายพระพร สถานพระราชมงคล ผู้ให้พระพรหมราชสังคหวัตถุเจ้า ฯ ทรงตั้งสมณศักดิ์ เจริญพระศุภมงคลการพระราชพิธี เฉลิมพระชนมพรรษา	วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	เดิมชุด จุดจอมเกล้า หรือสายสะพาย สูงชุด
อังคารที่ ๖	๑๐.๐๐ น.	เสด็จพระ เทศน์มณฑลวิเศษ พระสงฆ์ถวายพระพร	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	เดิมชุดพระภิกษุ หรือสังฆนิคม
พฤหัสบดีที่ ๘	๑๓.๐๐ น.	คณะชุดเจ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล	ศาลาสุโขทัย สวนจิตรลดา	สากล เจ้าพนักงาน ปกติขาว

ภาพที่ 4.15 หมายกำหนดการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ธันวาคม 2548

กรณีศึกษาที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาเป็นกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของวันที่ 4 ธันวาคม 2548 เนื่องจากเห็นว่าวันนี้มีความสำคัญและเป็นวันที่ได้แสดงถึงความจงรักภักดีที่พลกนิกรมีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เพราะวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลง ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าเฝ้า ฯ ในวันนี้ ยังปลาทบปลื้มปิติให้พลกนิกรชาวไทยเป็นอย่างมาก มีประชาชนมากมายต่างพากันเข้าไปในวังสวนจิตรลดาอย่างเนืองแน่นทุกปี เพื่อแสดงถึงความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระองค์ท่าน ดังนั้นในแต่ละปีจึงมีผู้ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ มาเป็นจำนวนมากขึ้นทุกปี

การขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ในวันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี เป็นความรับผิดชอบของงานเข้าเฝ้า ฯ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ

คณะบุคคลต่าง ๆ ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 5 ธันวาคม 2548

ในปีนี้มีผู้เข้าเฝ้า 674 คณะ จำนวน 22,175 คน ซึ่งสำนักพระราชเลขานุการมีขั้นตอนในการทำงาน ดังนี้

1. ผู้ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ ทำหนังสือถึงราชเลขานุการ พิจารณานำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา

2. กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ พิจารณาคณะบุคคลที่จะขอเฝ้า ฯ ซึ่งมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับผู้ขอเฝ้า ฯ ในวันดังกล่าวว่า ไม่เป็นพระ ชี และเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี ทั้งนี้ ไม่ใช่หลักเกณฑ์ที่ใช้ยึดถือเกี่ยวกับการขอเฝ้า ฯ ในกรณีอื่น

“เหตุที่ต้องถึงมีหลักเกณฑ์นี้เนื่องจากในวันดังกล่าวเป็นวันที่มีผู้เข้าเฝ้า ฯ มาก หากเป็นพระ ชี หรือเด็ก เกรงว่าจะไม่ได้รับความสะดวก แต่ถ้าเป็นการขอเฝ้า ฯ ในกรณีอื่น เช่น การขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ เพื่อทูลเกล้า ฯ ถวายเงิน ก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป” (เพ็ชร รัตนเศรษฐ์, เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 8 กองการในพระองค์, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2549)

3. กองการในพระองค์จะทำการตรวจสอบเอกสารผู้ขอเฝ้า ฯ ให้ถูกต้องครบถ้วน เช่น รายชื่อผู้เข้าเฝ้า จำนวนรถยนต์ ชื่อพนักงานขับรถ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยในเขตพระราชฐาน

4. กองการในพระองค์จะทำการกำหนดที่นั่งของผู้เข้าเฝ้า ฯ ณ ศาลาศาลิตาลัย และบริเวณรอบนอกศาลาศาลิตาลัย และจัดทำบัญชีรายชื่อคณะบุคคลที่เข้าเฝ้า ฯ ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย

5. แจ้งให้ผู้ขอเข้าเฝ้า ฯ มารับหนังสือตอบและบัตรผู้เข้าเฝ้า ฯ พร้อมทั้งจัดทำเอกสารชี้แจงต่าง ๆ เช่น ลำดับการเข้าเฝ้า ฯ และข้อแนะนำในการเข้าเฝ้า ฯ

6. จัดทำหนังสือแจ้งและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ แจ้งเรื่องการพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา

- เลขานุการพระราชวัง
- สมุหราชองครักษ์
- หัวหน้าหน่วยเฝ้ารักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญประจำกรมราชองครักษ์

ฯลฯ

7. มีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯ เพื่อประสานงานเกี่ยวกับการพระราชพิธีวันเฉลิมพระชนมพรรษา เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

8. ในวันที่ 3 ธันวาคม เจ้าหน้าที่ของสำนักราชเลขานุการจะเข้าไปติดเลขที่ที่นั่ง และตรวจความเรียบร้อยสถานที่เข้าเฝ้า ฯ คือ ศาลาศาลิตาลัย สวนจิตรลดา

9. กองการในพระองค์จัดทำพระราชกิจในวันดังกล่าว เพื่อกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ทรงทราบ และแจ้งให้หน่วยงานราชการทั้งภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

10. ในวันที่ 4 ธันวาคม เจ้าหน้าที่ของสำนักราชเลขานุการทุกกอง โดยเฉพาะแต่เจ้าหน้าที่ของกองการในพระองค์เท่านั้น จะเข้าไปอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าเฝ้า ฯ ร่วมกับสำนักพระราชวัง เพื่อให้การเข้าเฝ้า ฯ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคล ฯ เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล ณ ศาลาศาลิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ในวันที่ 4 ธันวาคม 2548 กองการในพระองค์ จะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบันทึกลงในพระราชกิจ เพื่อแจกจ่ายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

พระราชกิจประจำวัน วัน อาทิตย์ ที่ ๔ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๘		
เวลา	รายการ	หมายเหตุ
๑๖.๐๐ น.	พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลง ณ ศาลาศาลิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ ต้อจากนั้น เสด็จออก ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้ลูกหลานของพลเอกทวงศุภณรงค์ จำนวน ๑๘ คน เฝ้า ฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๔๘	(ส่วนพระองค์)

ภาพที่ 4.16 พระราชกิจประจำวัน วันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2548

ที่มา : กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขานุการ

2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

เมื่อได้รับทราบจากพระราชกิจว่าพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ในวันที่ 4 ธันวาคม และทางกองพระราชพิธี สำนักพระราชวังได้จัดทำกำหนดการการพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา (ดูภาคผนวก)

ผู้อำนวยการกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะจัดเจ้าหน้าที่ให้เข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก ณ ศาลาศิวาลัย สวนจิตรลดา

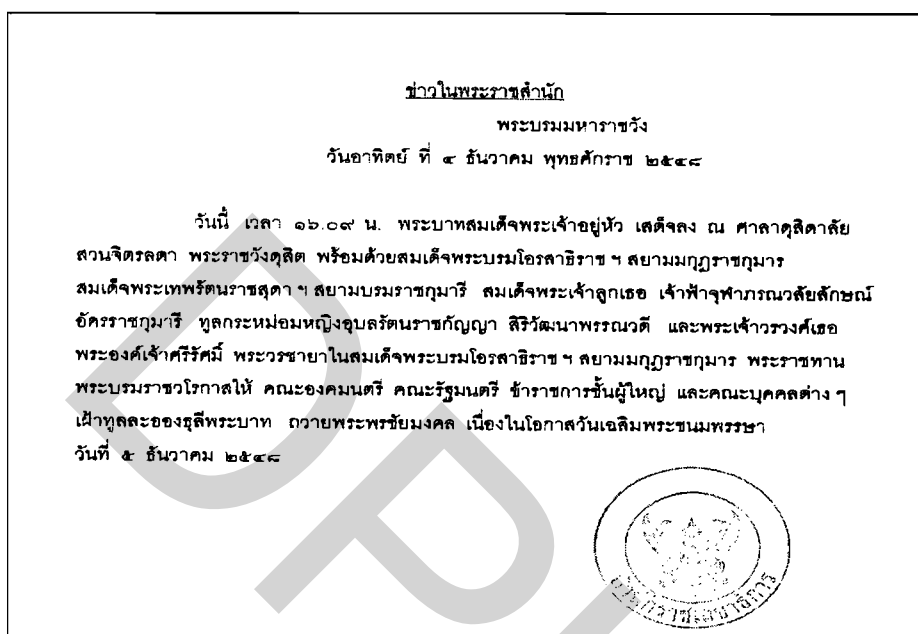
2.2 รวบรวมข้อมูล

เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติราชการในการทำข่าวในพระราชสำนัก จะทำการค้นคว้าข้อมูลจากกำหนดการของกองพระราชพิธี ว่าในวันดังกล่าวมีขั้นตอนพิธีการอย่างไรบ้างในแต่ละวัน

เจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก เพื่อจดบันทึกว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จลงในเวลาเท่าใด และมีพระองค์อื่น เสด็จด้วยกี่พระองค์ พระองค์ไหนบ้าง

2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก

การจัดทำข่าวในพระราชสำนักในวันที่ 4 ธันวาคม ดังนี้

ภาพที่ 4.17 ข่าวในพระราชสำนัก วันอาทิตย์ ที่ 4 ธันวาคม 2548
ที่มา: กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ

วันที่ 4 ธันวาคม ของทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานพระราชดำรัสให้แก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งเปรียบเสมือนคำสอนของพระมหากษัตริย์ที่ทรงสั่งสอนพสกนิกรที่อยู่ได้ร่วมพระบารมี พสกนิกรทั้งหลายอยากที่จะได้รับฟังพระราชดำรัสนี้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นแม้ว่าศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา จะเป็นสถานที่ที่กว้างขวาง แต่ในวันที่ 4 ธันวาคม สถานที่นี้ก็กลับดูเล็กไปถนัด และยังมีผู้ที่ไม่ได้มาเข้าเฝ้าฯ รวมทั้งผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดและห่างไกล ดังนั้น โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยจึงได้มีการถ่ายทอดสดให้ประชาชนได้ชมพร้อมกันทั่วประเทศ

อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ได้มีหนังสือเพื่อขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถ่ายทอดเสียงให้ประชาชนได้ฟังทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย และเผยแพร่ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

3. ขั้นตอนเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจในวันที่ 4 ธันวาคม 2548 เป็นการถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์ร่วมการเฉพาะกิจตั้งแต่เริ่มต้นเสด็จ ฯ มาถึงศาลาศาลาดิถุลาภิวัตน์ สวนจิตรลดา จนพระราชทานพระราชดำรัสจบ เป็นการเสร็จสิ้นการพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะบุคคลเข้าเฝ้า ฯ เพื่อถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

นอกจากการเผยแพร่โดยการถ่ายทอดสดแล้ว สถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุยังคงเผยแพร่ในข่าวภาค 20.00 น. เหมือนเช่นข่าวปกติของทุกวันอีกครั้งหนึ่งด้วย และกองข่าว สำนักพระราชเลขาก็ส่งข่าวในพระราชสำนักเผยแพร่เหมือนเช่นเดิม

ทางด้านสื่อหนังสือพิมพ์ ในวันรุ่งขึ้น (5 ธันวาคม) หนังสือพิมพ์จะลงพิมพ์พระราชดำรัสที่ถอดเทปมาจากบันทึกพระสุรเสียง ตีพิมพ์ลงในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ เนื่องจากเห็นว่าพระราชดำรัสที่พระราชทานในทุกปีนั้น มีสาระและประโยชน์เป็นคำสั่งสอนประชาชนทั้งประเทศ

สำหรับสำนักพระราชเลขาร โดยกลุ่มราชบรรณาคม จะทำการถอดเทปพระสุรเสียงแล้วนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา เพราะพระราชดำรัสในวันนี้เป็นพระราชดำรัสสด จึงอาจต้องมีการแก้ไขตัดทอนข้อความที่ไม่จำเป็นออกไปเสียก่อน เมื่อพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เผยแพร่ได้แล้วนั้น สำนักพระราชเลขารจะจัดพิมพ์เป็นเล่มในหนังสือประมวลพระราชดำรัสประจำปี ออกเผยแพร่

กรณีศึกษา 2. การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมราชวงศ์

การคบหาสมาคมคือสิ่งจำเป็นที่ขาดไม่ได้เลยในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมระดับชุมชน ภูมิภาคหรือระดับโลก ประเทศใดก็ตามที่ไม่คบหาสมาคมกับประเทศอื่น ประเทศนั้นก็เหมือนกับบุคคลผู้ไร้ญาติขาดมิตร จึงเป็นโศกมหาศาลของคนไทยที่มีพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็ยมด้วยพระปรีชาสามารถทางการทูตมาทุกยุคทุกสมัย นับเนื่องไปตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีตราบกระทั่งปัจจุบัน

พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ได้ทรงเห็นถึงคุณประโยชน์ของการเจริญมิตรภาพกับนานาประเทศทั้งใกล้และไกล ทรงพระราชอุทิศสาหะผูกประสานพระราชไมตรีกับประเทศต่าง ๆ เริ่มจากเพื่อนบ้านใกล้เคียง เรือยไปจนถึงประเทศที่อยู่คนละซีกโลก ก่อให้เกิดความผาสุกมั่นคงทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ พาณิชยกรรม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ และศิลปวัฒนธรรมอันดีงามระหว่างกัน (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, 2549 : 13)

ระยะหลังแม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะไม่ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศอีก แต่ก็ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปทรงเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ ตลอดจนไปร่วมพระราชพิธีและพิธีที่ประมุขต่างประเทศกราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จพระราชดำเนินมาด้วยไมตรีจิตอยู่เนื่อง ๆ

การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ทั้งอย่างเป็นทางการ (State Visit) และอย่างเป็นทางการราชการ (Official Visit) ไม่ว่าจะเสด็จ ฯ ในโอกาสเพื่อทรงศึกษา ทรงเข้าร่วมการประชุมสัมมนา และอื่น ๆ แต่ไม่ว่าจะเสด็จ ฯ เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม ด้วยพระราชจริยวัตรและพระราชอัธยาศัยที่งดงามจึงเป็นที่ประทับใจของนานาประเทศ และแน่นอนผลที่ตามมา นอกจากจะเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ส่งเสริมมิตรภาพ และความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศให้เพิ่มพูนขึ้น ซึ่งเป็นผลทางตรงแล้ว ในทางอ้อมยังทำให้การเจรจาข้อราชการต่าง ๆ หรือปัญหาต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่นอีกด้วย ในประการนี้มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1. การดำเนินการในระยะทาบตาม ได้แก่ การมีหนังสือโต้ตอบกันจนเป็นที่แน่นอนว่าทรงรับเชิญเสด็จ ฯ การทาบตามนี้จะเริ่มล่วงหน้าก่อนการเสด็จ ฯ เป็นเวลาหลายเดือน บางกรณีอาจมีการทาบตามล่วงหน้าเป็นปี โดยเอกอัครราชทูตของประเทศนั้น ๆ จะขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสเข้าเฝ้า ฯ เป็นระยะ เพื่อกราบบังคมทูลพระกรุณาในเรื่องดังกล่าว

2. เมื่อทรงรับเชิญเสด็จ ฯ สำนักราชเลขาธิการจะติดต่อเป็นการภายในกับกระทรวงการต่างประเทศเพื่อแจ้งเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศนั้น ๆ เพื่อประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทศของประเทศนั้น ๆ ให้รัฐบาลมีหนังสือขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ มาเป็นทางการ

3. เมื่อได้รับหนังสือขอพระราชทานเชิญเสด็จ ฯ เป็นทางการแล้ว กองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ จะดำเนินการเรื่องตอบรับเชิญ ถ้าเป็นการเสด็จ ฯ อย่างเป็นทางการ (State Visit) ประมุข หรือพระประมุขของประเทศนั้น จะมีสาส์นหรือพระราชสาส์นเชิญผ่านกระทรวงการต่างประเทศมา สำนักราชเลขาธิการจะร่างพระราชสาส์นตอบ และเมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว จะมีหนังสือเรียนเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอเชิญพระราชสาส์นตอบไป ถ้าเป็นพระบรมวงศ์เสด็จ ฯ เป็นทางราชการ (Official Visit) รัฐบาลของประเทศนั้น ๆ มักจะเชิญผ่านรัฐบาลไทย หากทรงรับเชิญเสด็จ ฯ ก็จะแจ้งผ่านรัฐบาล

4. ติดต่อขอรายชื่อผู้ตามเสด็จ จากเลขาธิการพระราชวัง หรือกองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี และราชองครักษ์ที่ตามเสด็จ แล้วแต่กรณี

5. แจ้งรายชื่อผู้ตามเสด็จทั้งหมด รวมทั้งรายชื่อเจ้าหน้าที่โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย พร้อมด้วยกำหนดวัน เวลา และเที่ยวบินในการเสด็จ ฯ ไปและกลับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทราบ คือ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ เลขาธิการพระราชวัง สมุหราชองครักษ์ เอกอัครราชทูตของประเทศที่จะเสด็จ ฯ เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศที่จะเสด็จ ฯ กองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กองงานในพระองค์สมเด็จพระ

พระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตติมาตุ เลขาธิการคณะองคมนตรี ผู้ตามเสด็จทั้งหมด กองการในพระองค์ และกองข่าว

6. จัดทำร่างประกาศสำนักพระราชวัง นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาเรียน พระราชปฏิบัติ เมื่อโปรดเกล้าฯ แล้ว จัดทำคำแปลแล้วพิมพ์ส่งให้สำนักพระราชวัง ดำเนินการต่อไป

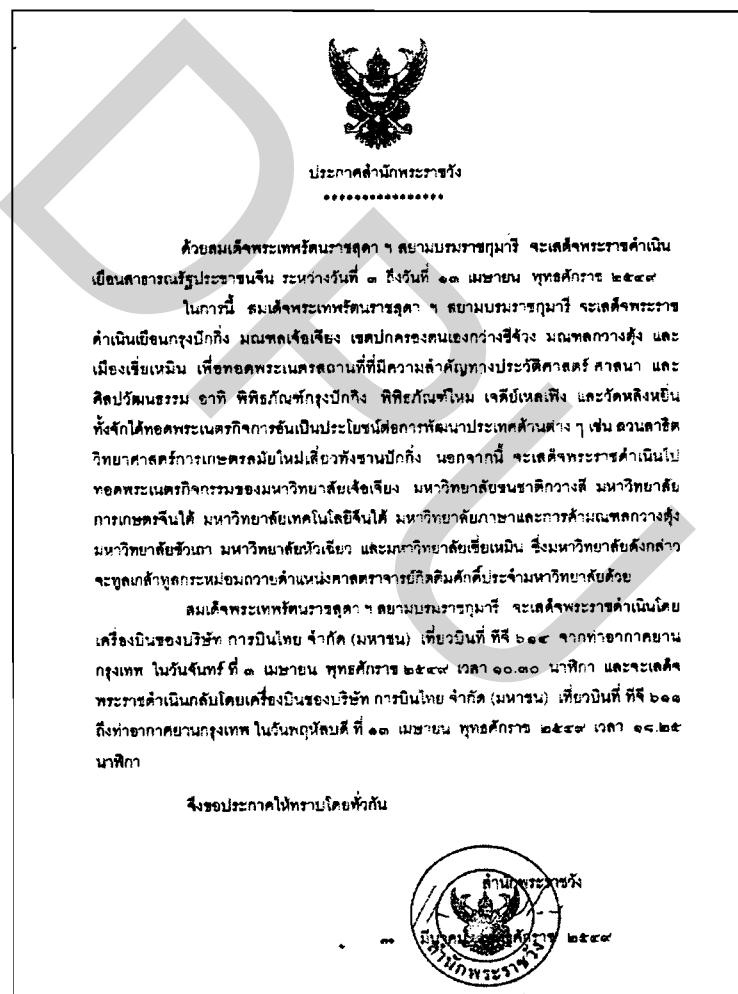
ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ กองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ มีภารกิจที่จะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมวงศานุวงศ์ โดยประสานกับกระทรวงการต่างประเทศและกองงานในแต่ละพระองค์เกี่ยวกับการเชิญเสด็จ ฯ เพื่อนำความกราบบังคมทูลเรียนพระราชปฏิบัติ เมื่อทรงรับเชิญเสด็จ ฯ แล้ว จึงดำเนินการร่างลายพระราชหัตถ์ตอบรับเชิญเสด็จ ฯ โดยส่งผ่านกระทรวงการต่างประเทศ พร้อมทั้งแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จ ฯ ตลอดจนประสานเกี่ยวกับเรื่องกำหนดการดังกล่าว เมื่อนำความกราบบังคมทูลเรียนพระราชปฏิบัติและโปรดเกล้า ฯ ตามร่างแล้ว จึงนำส่งไปยังสำนักพระราชวังเพื่อนำส่งต่อไปยังกรมประชาสัมพันธ์สำหรับเผยแพร่ทางสื่อมวลชนก่อนกำหนดวันเสด็จ ฯ เยือนต่อไป และในระหว่างการเสด็จ ฯ เยือน ต้องประสานกับกระทรวงการต่างประเทศ เกี่ยวกับรายงานข่าวพระราชกรณียกิจการเสด็จ ฯ เยือนเพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นประจำทุกวัน

จากการที่ได้ศึกษาในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมวงศานุวงศ์ ได้ศึกษาเฉพาะข่าวในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 3 ถึงวันที่ 13 เมษายน 2549 โดยมีกระบวนการข่าวในพระราชสำนักดังนี้

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

กรณีที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะเสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนและทรงรับเชิญเสด็จฯ แล้ว กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขานุการ จะร่างประกาศสำนักพระราชวัง และเมื่อโปรดเกล้าฯ ตามร่างแล้ว จะส่งไปยังสำนักพระราชวังเพื่อเผยแพร่ประกาศสำนักพระราชวังต่อไป ตามประกาศสำนักพระราชวังนี้

ภาพที่ 4.18 ประกาศสำนักพระราชวัง ในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน

กองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ จะแจ้งให้กองการในพระองค์ทราบว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อ บันทึกลงในพระราชกิจ และเผยแพร่พระราชกิจให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

พระราชกิจประจำวัน วัน จันทร์ ที่ ๓ เดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙		
เวลา	รายการ	หมายเหตุ
๐๗.๐๐ น.	สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือน สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๓ - ๑๓ เมษายน ๒๕๔๙ เสด็จฯ โดยเครื่องบินของบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) เที่ยวบินที่ ทีจี ๖๑๔ ออกจากท่าอากาศยานกรุงเทพ	

ภาพที่ 4.19 พระราชกิจ ประจำวันจันทร์ ที่ 3 เมษายน 2548
ที่มา : กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ

2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการกองข่าวจะได้มอบหมายงานให้กับ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่ กองข่าว ที่จะรับผิดชอบในการเผยแพร่ข่าวเสด็จฯ ต่างประเทศออกเผยแพร่

2.2 รวบรวมข้อมูล

เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่ที่ได้รับมอบหมายจะดำเนินการหาข้อมูลเบื้องต้น จาก กำหนดการที่กระทรวงการต่างประเทศจัดทำขึ้น และประสานงานเพื่อขอข้อมูลจากสถาน เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศนั้น ๆ ให้ส่งพระราชกรณียกิจในวันนั้น (ดูภาคผนวก)

ข่าวการเสด็จฯ เยือนต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเผยแพร่ต้องตรวจสอบข้อมูล เช่น ชื่อนามสกุลของผู้เข้าเฝ้าฯ ชื่อสถานที่ที่เสด็จฯ ไป เพื่อทับศัพท์ภาษาไทยให้ถูกต้อง แล้ว

นำมาเรียบเรียงเป็นข่าวในพระราชสำนัก นำเสนอผู้อำนวยการกองข่าวเพื่อตรวจสอบตามถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง เมื่อผู้อำนวยการกองข่าวตรวจและได้แก้ไขให้ถูกต้องแล้ว นำส่งเจ้าหน้าที่เวรทำข่าวประจำวันเพื่อจัดพิมพ์เป็นข่าวในพระราชสำนักเพื่อเผยแพร่ต่อไป

2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน จะเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักหลังจากวันที่เสด็จฯ ไป เนื่องจากต้องมีการตรวจสอบข้อมูลให้เรียบร้อยก่อน

3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

ในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน จะได้ดำเนินการออกแถลงการณ์สำนักพระราชวังก่อนที่จะเสด็จฯ ไปก่อน แล้วจึงจะเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จฯ เยือนในภายหลัง

การแถลงการณ์นั้นเป็นการแจ้งให้ประชาชนได้ทราบว่าตอนนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปต่างประเทศ เพราะหากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือพระบรมวงศ์ ไม่ได้ประทับอยู่หรือไม่ได้ทรงออกงาน อาจมีข่าวลือต่าง ๆ ออกมา จึงต้องมีการออกแถลงการณ์ ซึ่งกองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้ดำเนินการร่าง แล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตามร่างแล้ว จึงจะส่งไปยังสำนักพระราชวัง เพื่อออกเป็น แถลงการณ์สำนักพระราชวังต่อไป

“แถลงการณ์ที่เมื่อตะก็คุณหญิงวนิต พุดว่ารับมาเมื่อโปรดเกล้าฯ แล้ว เป็นแถลงการณ์ของเรา เราเป็นผู้ร่าง เราเป็นผู้ทำในเรื่องของข้อมูลต่าง ๆ พอร่างเสร็จก็ส่งไปกราบบังคมทูลพระกรุณา หรือกราบบังคมทูล เพื่อให้โปรดเกล้าฯ ตามร่างนั้น เพื่อให้บอกประชาชนว่าตอนนี้หายไปไหน หรือเจ้านายองค์นั้นไม่อยู่ ประชวรริเปลา ก็จะมีข่าวลือออกมาเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นเราก็จะมีแถลงการณ์ออกไปเพื่อแจ้งให้ทราบว่าขณะนี้พระองค์นี้ไม่อยู่นะ เสด็จฯ ไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจในต่างประเทศก็จะออกมาในลักษณะแถลงการณ์ ซึ่งกองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้ทำ เมื่อโปรดเกล้าฯ ตามร่างแล้ว เราก็จะส่งไปยังสำนักพระราชวัง

เพื่อประทับแล้วออกเป็นแถลงการณ์ และอีกเรื่องหนึ่ง จะออกแถลงการณ์เวลาทรงพระประชวรอัน นี้จะเป็นเรื่องสำคัญ ๆ จึงจะเป็น แถลงการณ์ ออกโดยสำนักพระราชวัง เราทำกันมาแต่โบราณ ราชประเพณี” (คุณจันทน์ ชนรักษ์, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

สำนักพระราชวังจะส่งแถลงการณ์ที่สำนักราชเลขาธิการจัดทำขึ้น แล้วส่งให้ทาง โทรสารให้กับกรมประชาสัมพันธ์เผยแพร่

“แถลงการณ์สำนักพระราชวัง อันที่จริง สำนักพระราชวังออกตามที่สำนักราชเลขาธิการทำเรียบร้อย แล้ว โปรดเกล้าฯ มาเรียบร้อย แล้วสำนักพระราชวังส่งให้กรมประชาสัมพันธ์เผยแพร่”

(คุณหญิงวรรณนิษฐ์ พิสมนต์, เลขานุการกรม สำนักพระราชวัง, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

กองข่าว สำนักราชเลขาธิการจะส่งข่าวในพระราชสำนักนี้เช่นเดียวกับการส่งข่าวใน พระราชสำนักทั่วไป

สำหรับสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ จะได้ให้โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย จัดเจ้าหน้าที่ตามเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วย ช่างภาพ 2 คน และผู้สื่อข่าว 1 คน เมื่อทำข่าวเสร็จแล้วจะส่งผ่านดาวเทียมมายังสถานีโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่ ในช่วงข่าวในพระราชสำนัก เวลา 20.00 น. ด้วยเหตุนี้ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศที่เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่องจึงเหมือนกัน

กรณีศึกษา 3. พระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ต่างประเทศเยือนประเทศไทย

การรับรองพระราชอาคันตุกะจากประเทศต่าง ๆ ที่เสด็จพระราชดำเนินหรือเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการถึงปีพุทธศักราช 2548 รวมทั้งสิ้น 65 ครั้ง ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่ดูแลพระประมุข ประมุข และผู้ติดตามอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นการพระราชทานรถยนต์พระที่นั่ง รถยนต์พระประเทียบ การถวายเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ หรือเลี้ยงอาหารค่ำอย่างสมเกียรติยศ การพระราชทานพระที่นั่งบรมพิมานในเขตพระราชฐานชั้นกลางในพระบรมมหาราชวังเป็นที่ประทับหรือที่พำนัก แม้กระทั่งของขวัญที่มีการแลกเปลี่ยนหรือการจัดแสดงเฉพาะพระพักตร์

การพระราชทานให้ข้าราชการบริหารจัดสถานที่ที่พระราชอาคันตุกะต้องพระราชประสงค์จะทอดพระเนตร หรือประสงค์จะเยี่ยมชม ก็โปรดเกล้าฯ ให้ทำกำหนดการอย่างครบถ้วนแล้วนำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาฯ เพื่อทรงพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยและโปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการที่รับผิดชอบอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยไม่ให้เกิดตกบกพร่องแม้แต่น้อย (ท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ, 2549 : 18)

พระประมุข หรือประมุขต่างประเทศเสด็จหรือมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) บางครั้งในโอกาสสำคัญ เช่น ในโอกาสงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พระประมุขและประมุขต่างประเทศมาเยือนประเทศไทย ในฐานะพระราชอาคันตุกะ

งานถวายการรับเสด็จหรือต้อนรับบุคคลสำคัญชาวต่างประเทศที่จะเสด็จฯ หรือเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ถือได้ว่าเป็นการเยือนระดับสูงสุดของประเทศ นับเป็นงานที่มีความสำคัญยิ่ง

สำนักราชเลขาธิการ โดยกองการต่างประเทศ ถือเป็นหน่วยงานหลักที่จะประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้การเยือนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสมพระเกียรติ มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. เมื่อเป็นที่แน่นอนว่าพระประมุขหรือประมุขประเทศนั้น ๆ จะเสด็จหรือมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ สำนักพระราชพิธีจะนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาเพื่อทรงทราบ
2. ร่างพระราชสาส์นเชิญพระราชอาคันตุกะขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย แล้วเชิญพระราชสาส์นนั้นผ่านสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี โดยส่งสำเนาให้กระทรวงการต่างประเทศและเอกอัครราชทูตของประเทศนั้น ๆ ประจำประเทศไทยทราบด้วย

การเสด็จ / เดินทางเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) จะเกิดขึ้นเมื่อมีการทาบถามจากฝ่ายต่างประเทศ ซึ่งรัฐบาลไทยจะพิจารณาความเหมาะสมแล้วจึงนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา และเมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ รับเป็นพระราชอาคันตุกะ ตลอดจนมีพระราชสาส์นทูลเชิญ/เชิญ พระราชอาคันตุกะ ไปยังประมุขประเทศนั้น ๆ และได้รับการตอบรับแล้ว ฝ่ายพิธีการและฝ่ายรับรอง กองการต่างประเทศ สำนักพระราชพิธี จะมีการประสานงานกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อเตรียมการรับเสด็จ / ต้อนรับพระราชอาคันตุกะ โดยการขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งมีการประชุมหารือ การสำรวจพื้นที่และการจัดทำเอกสารเพื่อทูลเกล้า ฯ ถวาย และแจ้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ จะทำอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะเสร็จสิ้น งาน State Visit และสุดท้ายจะต้องมีการประชุมสรุปผลการดำเนินการด้วย

ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ฝ่ายไทยจะรับการเยือนในลักษณะ State Visit ปีละ 1 ครั้ง หรือมากกว่า 1 ครั้ง ทั้งนี้ สุดแต่พระราชอัธยาศัย ผู้มาเยือนจะต้องมีสถานะเป็นประมุขแห่งรัฐ (Head of State) ได้แก่ สมเด็จพระราชาธิบดี สมเด็จพระราชินี หรือประธานาธิบดี ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ทรงรับเป็นพระราชอาคันตุกะ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เตรียมการรับเสด็จในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ จัดที่ประทับ ณ พระที่นั่งบรมพิมาน พระราชทานพระราชพาหนะราชองครักษ์ประจำ และพระราชทานเลี้ยงพระกระยาหารค่ำ (State Banquet) ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 12 – 13 มกราคม 2549

ในปี 2549 นายฌาคส์ ชีรัก (Mr. Jacques Chirac) ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ระหว่างวันที่ 12 - 13 มกราคม 2549 และสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จฯ เยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ (State Visit) ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ระหว่างวันที่ 20 - 26 กุมภาพันธ์ 2549

การเสด็จเยือนของประธานาธิบดีฝรั่งเศสเป็นการเยือนในฐานะพระราชอาคันตุกะเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย - ฝรั่งเศส รอบ 320 ปี

สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จฯ เยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 20 – 26 กุมภาพันธ์ 2549

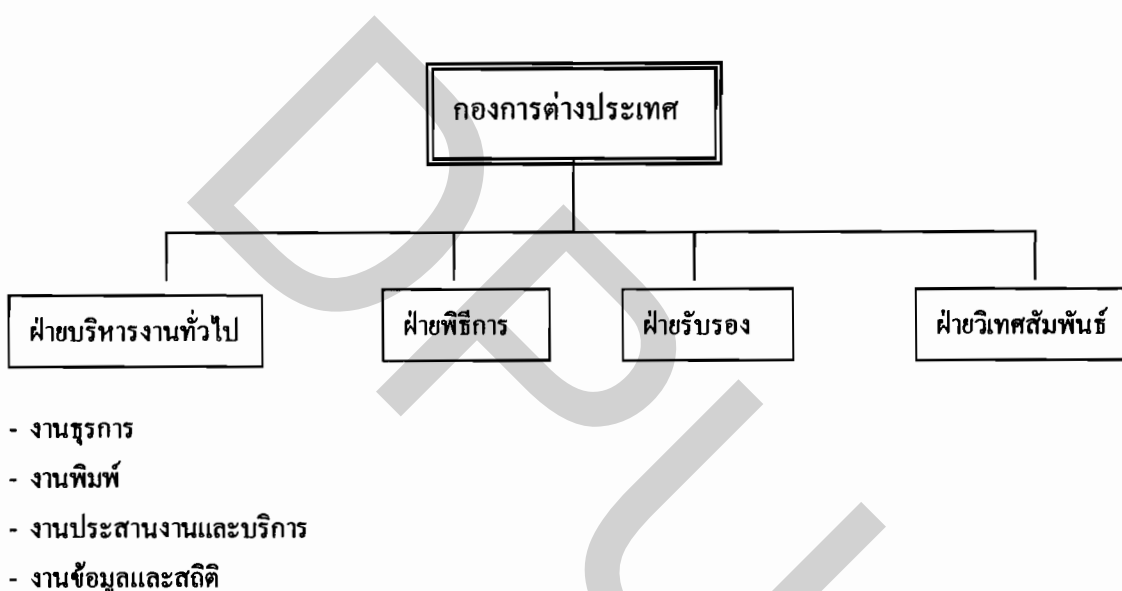
ไทยและสเปนมีความสัมพันธ์ที่ราบรื่น โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในระดับพระราชวงศ์ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เคยเสด็จฯ เยือนเป็นอย่างเป็นทางการ เมื่อปี 2503 นอกจากนี้สเปนเป็นมิตรประเทศที่สำคัญประเทศหนึ่งของไทย ในภูมิภาคยุโรป ไทยและสเปนมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดในหลาย ๆ ด้าน เช่น การเมือง เศรษฐกิจ ความร่วมมือระหว่างประเทศ และสังคม เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเกิดเหตุการณ์ภัยธรรมชาติในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ของไทย สเปนยินดีที่จะร่วมมือกับไทยในการฟื้นฟูบูรณะในด้านต่างๆ เช่น การประมงและการท่องเที่ยว เป็นต้น

ดังนั้นเพื่อให้การต้อนรับพระราชอาคันตุกะเป็นอย่างดีสมพระเกียรติ จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการต้อนรับบุคคลสำคัญที่เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยมี นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ และผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้แทนของสำนักพระราชเลขานุการ ซึ่งได้แก่ นายจิตรพัฒน์ ไกรฤกษ์ รองราชเลขานุการ ร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการชุดนี้ด้วย

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจทางด้านต่างประเทศ

ภาพที่ 4.20 โครงสร้างการบริหารราชการกองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขาธิการ

กองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขาธิการ จะประสานงานกับกระทรวงการต่างประเทสในการจัดทำกำหนดการรับเสด็จ ในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และแจ้งไปยังงานพระราชกิจ ฝ่ายพระราชกรณียกิจ กองการในพระองค์ เพื่อลงในพระราชกิจประจำวันและส่งเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

กองข่าวและกองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขานุการ จะประสานงานกันเพื่อจัดเจ้าหน้าที่ไปดูแลอำนวยความสะดวกเพื่อให้การต้อนรับพระราชอาคันตุกะเป็นไปอย่างเรียบร้อยตั้งแต่เสด็จ ฯ ถึงประเทศไทย จนกระทั่งเสด็จ ฯ กลับ โดยกำหนดจุดที่จะต้องไปปฏิบัติหน้าที่ เช่น ทำอากาศยานกองบัญชาการ กองทัพอากาศ, ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ พระที่นั่งบรมพิมาน พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

2.2 รวบรวมข้อมูล

เจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่แล้วนั้น จะต้องดำเนินการหาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง การดำเนินการถวายการต้อนรับในฐานะพระราชอาคันตุกะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ นั้น จะมีขั้นตอนการต้อนรับที่เป็นประเพณีปฏิบัติ ดังนี้

1. พิธีรับเสด็จ ณ ทำอากาศยานกองบัญชาการกองทัพอากาศ
2. พิธีทูลเกล้า ฯ ถวายกุญแจเมืองของกรุงเทพมหานคร ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์
3. เสด็จ ฯ ทรงนำพระราชอาคันตุกะไปยังพระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ จัดให้เป็นที่ประทับแรมของพระราชอาคันตุกะ
4. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานเลี้ยงกระษัตริย์อย่างเป็นทางการ แด่พระราชอาคันตุกะ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
5. พระราชอาคันตุกะกราบทูลลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

ในแต่ละขั้นตอนนี้ เจ้าหน้าที่ของกองข่าวจะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่เพื่อสังเกตการณ์และร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกองการต่างประเทศ สำนักพระราชเลขานุการ ที่จะเข้าไปประสานงานกับเจ้าหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อปฏิบัติงาน

การดำเนินการหาข้อมูลเบื้องต้นจากกำหนดการรับเสด็จที่กระทรวงการต่างประเทศ จัดทำขึ้น ว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ไปเป็นตามหมายกำหนดการที่กระทรวงการต่างประเทศจัดทำหรือไม่ มีอะไรเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เวลาแต่ละขั้นตอน เช่น เวลาที่พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้เข้าเฝ้า ฯ

3. การจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

กองข่าวจะเขียนข่าวตามกำหนดการเสด็จ ฯ โดยเริ่มตั้งแต่พระราชอาคันตุกะเสด็จ ฯ ถึงท่าอากาศยานกองบัญชาการกองทัพอากาศ แล้วเสด็จ ฯ ไปยังพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ เพื่อรับมอบกุญแจเมือง เสด็จ ฯ ไปยังพระที่นั่งบรมพิมาน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดเป็นที่ประทับแรม งานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท จนกระทั่งเสด็จ ฯ กลับ

ในส่วนของสถานีโทรทัศน์นั้น โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยจะจัดแบ่งให้สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องรับผิดชอบในการทำข่าวการเสด็จ ฯ เยือนในครั้งนี้ ตามวิธีการที่กำหนด สถานีที่ละ 1 ช่อง แล้วคัดลอกเทปส่งให้กับช่องอื่นที่ไม่ได้ไปทำข่าว ทั้งนี้ เนื่องจากสถานีที่คับแคบและเป็นเรื่องของการรักษาความปลอดภัยบุคคลสำคัญ จึงให้เพียงตัวแทนของโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยเข้าไปบันทึกภาพเท่านั้น

ดังนั้น ข่าวในพระราชสำนักในเรื่องการเสด็จ ฯ เยือนของพระราชอาคันตุกะทางสถานีโทรทัศน์ทุกช่องจึงเหมือนกัน ไม่แตกต่างกัน เป็นการเผยแพร่โดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

กรณีศึกษา 4. ข้าวเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด

ตามแบบแผนแห่งราชนิติประเพณีอันมีมาแต่โบราณนั้น เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงได้รับการบรมราชาภิเษกเป็นสมเด็จพระบรมราชาธิราชโดยสมบูรณ์แล้ว ก็จะมีพระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้พสกนิกรได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อให้เป็นที่รู้จักพระองค์โดยทั่วถึงกัน ในสมัยโบราณที่เส้นทางคมนาคมยังมีน้อย จึงได้กำหนดพิธีไว้แต่เพียงการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมพระมหานครโดยกระบวนพยุหยาตราเพื่อให้ราษฎรได้มีโอกาสเฝ้า ฯ ชมพระบารมีสองข้างทางเสด็จพระราชดำเนินเท่านั้น

ต่อมาเมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น มีถนนหนทางสัญจรไปมาได้กว้างไกลออกไป นอกจากพระมหากษัตริย์จะเสด็จ ฯ โดยกระบวนพยุหยาตราเยี่ยมพระนครแล้ว ยังจะเสด็จ ฯ ไปเยี่ยมราษฎรตามภูมิภาคต่าง ๆ การเสด็จ ฯ เยี่ยมราษฎรนั้นประโยชน์มิใช่แต่เพียงราษฎรจะได้มีโอกาสได้เห็นพระมหากษัตริย์เท่านั้น หากแต่ยังความปลื้มปิติแก่พวกเขาเหล่านั้นด้วย สำหรับพระมหากษัตริย์ทรงได้ทอดพระเนตรเห็นสภาพของบ้านเมือง และสภาพของพลเมืองด้วยสายพระเนตรของพระองค์เอง อันจะทำให้สามารถที่จะทรงกำหนดแนวทางในการช่วยเหลือให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาวะของประเทศและประชาชน (สำนักพระราชวัง, 2532 : 5)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกตามโบราณขัตติยราชประเพณี เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 ภายหลังจากทรงบรมราชาภิเษกแล้ว ได้เสด็จ ฯ ไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกระยะหนึ่ง

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จนิวัติประเทศไทยเป็นการถาวรเมื่อพุทธศักราช 2494 พระองค์ได้ทรงเริ่มพระราชกรณียกิจเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม 2495 ได้เสด็จ ฯ แปรพระราชฐานไปประทับที่วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ พระองค์ทรงคิดหาทางแก้ปัญหาและทรงดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อยกฐานะของราษฎรในถิ่นทุรกันดารให้ดีขึ้น ทรงพระวิริยะอุตสาหะอุทิศเวลาส่วนมากในการเยี่ยมราษฎรปีหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 8 เดือน และเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมซ้ำเพื่อทรงติดตามผลของโครงการโดยสม่ำเสมอ ราษฎรในชนบทห่างไกลต่างได้รับพระมหากรุณาในการบำบัดทุกข์บำรุงสุข และมีสภาพการดำรงชีวิตดีขึ้นทั่วทุกภูมิภาค

ในช่วงระยะหลังนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระพลานามัยไม่ทรงแข็งแรง พอที่จะทรงตราครุฑพระวรกายในการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด ซึ่งเป็นที่ ทุรกันดาร จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปปฏิบัติพระราชกรณียกิจแทนพระองค์

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 17 มกราคม - 16 มีนาคม 2549

ในปี 2549 สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปประทับแรม ณ พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์ เพื่อทรงเยี่ยมราษฎรในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ ระหว่างวันที่ 17 มกราคม - 16 มีนาคม 2549

เมื่อทราบกำหนดแน่นอนว่า สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จ ฯ แปร พระราชฐานวันใดแล้วนั้น กองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะทำหนังสือ ถึงราชเลขาธุการ เพื่อให้พิจารณาส่งข้าราชการกองข่าวเพื่อไปปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแพร่ข่าวใน พระราชสำนักต่อไป ซึ่งกองข่าวได้พิจารณาจัดเจ้าหน้าที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ไปปฏิบัติหน้าที่ ดังกล่าว และมีบันทึกแจ้งไปยังราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ เพื่อทราบ

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

การจัดทำข่าวในพระราชสำนักในกรณีนี้ จะมีความแตกต่างจากข่าวในพระราชสำนัก ประเภทอื่นเนื่องจากมีรายละเอียดของข่าวมาก แต่มีขั้นตอนเหมือนกับข่าวในพระราชสำนัก ประเภทอื่น ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

เนื่องจากเป็นพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรง ปฏิบัติในต่างจังหวัด จึงเป็นความรับผิดชอบของกองราชเลขาธุการในพระองค์สมเด็จพระ บรมราชินีนาถ ที่ตามเสด็จไปต่างจังหวัดรับผิดชอบในการจัดทำพระราชกิจออกเผยแพร่ แจกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ที่เสด็จ ฯ และเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเท่านั้น

เจ้าหน้าที่ของกองราชเลขาการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะทำการตรวจพื้นที่ที่จะเสด็จ ฯ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน กปร. กรมชลประทาน ฯฯ รวมทั้งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองในพื้นที่นั้น ๆ เมื่อได้ข้อสรุปแล้วและเสนอผ่านรองราชเลขาการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา หากทรงมีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จ ฯ ไป เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทำพระราชกิจเฉพาะของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อเผยแพร่แจกแก่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตามเสด็จเท่านั้น ซึ่งแตกต่างหากจากพระราชกิจที่กองการในพระองค์ทำอยู่

2. ขั้นตอนในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

กองราชเลขาการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ได้มีหนังสือถึงราชเลขาธิการเพื่อขอให้ส่งเจ้าหน้าที่กองข่าวไปตามเสด็จ ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในภูมิภาคต่าง ๆ

ผู้อำนวยการกองข่าวได้จัดเจ้าหน้าที่กองข่าว จำนวน 2 คน หรือ 1 คน แล้วแต่กรณี ให้มีหน้าที่ตามเสด็จ โดยให้แต่ละคนหมุนเวียนสลับกันไปปฏิบัติหน้าที่ และทำหนังสือแจ้งให้ราชเลขาการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถทราบ

ท่านราชเลขาธิการได้ออกคำสั่ง ให้ข้าราชการไปปฏิบัติราชการ ณ ที่ประทับแรมภูมิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ ไปทรงปฏิบัติราชการณียกิจ และทรงเยี่ยมราษฎรในเขตจังหวัดภาคเหนือ ตั้งแต่วันที่ 17 มกราคม 2549 เป็นต้นไป

2.2 รวบรวมข้อมูล

กองราชเลขาการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ จะจัดทำพระราชกิจแจ้งให้กองข่าวทราบว่า วันนี้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จ ฯ ไปที่ใด กองข่าวจะเดินทางไปกับเจ้าหน้าที่เดินทางล่วงหน้า ไปยังพื้นที่ที่จะเสด็จ ฯ ไปก่อน เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับพื้นที่ว่ามีความเป็นมาอย่างไร และในวันนี้พระองค์ท่านจะปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไรบ้าง รวมทั้งสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเขียนข่าว

2.3 จัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จ ฯ ต่างจังหวัดนั้น ถือว่าเป็นข่าวที่มีรายละเอียดมาก ดังนั้นผู้ที่เขียนข่าวจะต้องเขียนให้ละเอียด ส่วนใหญ่ข่าวต่างจังหวัดจะออกเผยแพร่ในวันรุ่งขึ้น เนื่องจากพระองค์ท่านจะเสด็จ ฯ กลับหลังจากเวลา 20.00 น. เสมอ ดังนั้นในวันรุ่งขึ้นเจ้าหน้าที่กองข่าวที่รับผิดชอบจะร่างข่าวในพระราชสำนัก แล้วส่งโทรสารมายังกองข่าวที่กรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอผู้อำนวยการกองข่าวตรวจแก้ไข หากแก้ไขเรียบร้อยแล้วจะส่งกลับไปยังกองข่าว ที่สำนักพระราชเลขานุการ ภูพิงคราชนิเวศน์ เพื่อทำการเผยแพร่ต่อไป

ส่วนกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ พระบรมมหาราชวัง จะทำการพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักต่อท้ายจากข่าวในพระราชสำนักของประจำวันนี้ หากมีข่าวของเมื่อวานนี้หลายข่าว ก็จัดเรียงตามลำดับพระองค์เป็นหลัก

3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

ข่าวในพระราชสำนักที่เสด็จ ฯ เยือนต่างจังหวัด จะมีการเผยแพร่เพิ่มเติมจากที่เสนอเป็นประจำคือ มีการเสนอไปยังสถานีวิทยุท้องถิ่น เช่น ในภาคใต้ สวท. โกลก และสวท. นราธิวาส ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถานีวิทยุ 909

ส่วนสถานีโทรทัศน์นั้น สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ได้จัดเจ้าหน้าที่ ประกอบด้วยช่างภาพ และผู้สื่อข่าว ได้เดินทางไปยังพื้นที่เพื่อทำข่าวในพระราชสำนัก และสถานีโทรทัศน์คำนึงถึงความรวดเร็ว ในการเผยแพร่ จึงส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมเพื่อให้สถานีช่องต่าง ๆ ในกรุงเทพฯรับสัญญาณ เพื่อออกอากาศในวันนั้นเลย

กรณีศึกษา 5. ข่าวการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

การปกครองแบบมีกษัตริย์เป็นประมุข เป็นระบอบการปกครองที่เก่าแก่ที่สุดในโลก นับตั้งแต่ยุคเริ่มต้นประวัติศาสตร์มา ประเทศส่วนใหญ่ในโลกปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ คืออำนาจการปกครองอยู่ที่กษัตริย์ หากพิจารณาตามระบอบการปกครองแล้วจะเห็นว่า ในปัจจุบันมีประเทศและนครรัฐต่าง ๆ ที่ปกครองด้วยระบอบกษัตริย์ทั้งสิ้น 45 ประเทศ

คำว่า “กษัตริย์” แปลตามรูปศัพท์เดิมในภาษาสันสกฤตว่า ผู้ป้องกันภัยหรือนักรบ ที่ความหมายเปลี่ยนมากลายเป็นประมุขของประเทศ ก็ด้วยเหตุที่ประมุขในสมัยโบราณนั้นมักจะได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำเพราะความสามารถในการสู้รบ ต่อสู้และป้องกันภัยให้ผู้อื่น สมัยนี้ คำว่า “กษัตริย์” จึงหมายความโดยทั่วไปถึงประมุขแห่งประเทศหรืออาณาจักร ส่วนการเรียนขานตำแหน่งโดยเฉพาะก็ต่างกันไปตามประเทศ เช่น พระเจ้าอยู่หัว พระราชินี พระจักรพรรดิ ยัง คิเปอตวน อากง เอเมียร์ สุลต่าน และเจ้าชาย เป็นต้น การเรียนขานกษัตริย์ที่แตกต่างกันไปนั้น สืบเนื่องมาจากขอบเขตแห่งพระราชอำนาจบ้าง ระบบการปกครองประเทศบ้าง และความเชื่อของแหล่งที่มาแก่อำนาจของกษัตริย์ในแต่ละท้องถิ่นบ้าง (วิศิษฐ์ เชนกฤษ, 2549 : 275)

งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี

ในปัจจุบันมีกษัตริย์ครองราชย์อยู่ 29 พระองค์ และในพุทธศักราช 2549 นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงครองสิริราชสมบัติเป็นปีที่ 60 จึงทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์อย่างต่อเนื่องยาวนานที่สุดในโลก รองลงมาเป็นสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 แห่งสหราชอาณาจักร ซึ่งนอกจากจะทรงประมุขแห่งอังกฤษแล้ว ยังทรงเป็นประมุขของประเทศอื่น ๆ อีก 15 ประเทศด้วย

ในมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ในวันที่ 9 มิถุนายน 2549 นี้ รัฐบาลและประชาชนชาวไทยต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณจึงพร้อมใจกันจัดงานเฉลิมฉลองแสดงความจงรักภักดี และความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ และได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานเฉลิมฉลอง ฯ ซึ่งทรงพระกรุณา

พระราชทานพระบรมราชานุญาต และพระราชทานชื่อการจัดงานนี้ว่า “การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี” ชื่อพระราชพิธีว่า “พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี” ชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธีภาษาอังกฤษว่า “The Sixtiety Anniversary Celebrations of His Majesty’s Accession to the Throne”

การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ประกอบด้วยพระราชพิธี และรัฐพิธี บางคนอาจยังไม่เข้าใจถึงความหมายของคำว่า “พระราชพิธี” และ “รัฐพิธี” จึงขออธิบายเพิ่มเติมดังนี้

พระราชพิธี หมายถึง งานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดไว้เป็นประจำตามราชประเพณี ซึ่งจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพิธี ก่อนถึงงานพระราชพิธี จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี “หมายกำหนดการ” พระราชพิธีที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงประกอบพระราชกรณียกิจ โดยปกติแล้วผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ มีหน้าที่จะต้องไปเข้าเฝ้าฯ ในพระราชพิธีดังกล่าว เว้นแต่จะเป็นพระราชพิธีส่วนพระองค์หรือเป็นการภายใน ในปัจจุบันมีพระราชพิธีต่าง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีและผู้มีตำแหน่งเฝ้าฯ จะไปเข้าฯ

รัฐพิธี หมายถึง งานที่รัฐบาลกราบบังคมทูลขอพระมหากษัตริย์ให้ทรงรับไว้เป็นงานรัฐพิธี มีหมายกำหนดการที่กำหนดไว้เป็นประจำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธานในพิธีหรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีผู้แทนพระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเป็นประธาน ซึ่งเห็นได้ว่าแตกต่างจากพระราชพิธีที่ว่าแทนที่พระมหากษัตริย์จะทรงกำหนด กลับเป็นว่ารัฐบาลเป็นฝ่ายกำหนด แล้วขอพระราชทานเชิญเสด็จพระราชดำเนิน

งานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ถือว่าเป็นงานสำคัญสำหรับประเทศไทยเป็นอย่างมากนอกจากจะเป็นเฉลิมฉลองเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วประชาชนต้องร่วมกันจัดงานนี้ให้สมพระเกียรติเพื่อให้พระประมุข ประมุข หรือราชวงศ์ต่างประเทศที่ได้เสด็จฯ หรือเดินทางมาร่วมงานในครั้งนี้ได้ประทับใจและชื่นชมประเทศของเราดังนั้น เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติตั้งคณะกรรมการเพื่อรับผิดชอบการจัดงานฉลองนี้ รวม 7 คณะ ได้แก่

1. คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มีนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีทุกคนเป็นรองประธาน มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ให้สมพระเกียรติและถูกต้องตามราชประเพณี
2. คณะกรรมการฝ่ายพิธี มีรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เป็นประธาน รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ เป็นรองประธาน มีหน้าที่จัดงานพระราชพิธี รัฐพิธี และศาสนพิธีให้ถูกต้องตามราชประเพณี จัดพิธีถวายพระพรชัยมงคล และกิจกรรมเฉลิมฉลองตามที่เห็นควร
3. คณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรม มีรองนายกรัฐมนตรี นายพินิจ จารุสมบัติ เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการพระราชวัง และรองราชเลขาธิการ เป็นรองประธาน มีหน้าที่จัดทำโครงการและกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ และพิจารณาโครงการที่หน่วยงานต่าง ๆ ขออนุญาตร่วมจัดเฉลิมพระเกียรติ
4. คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธาน ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมและปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธาน มีหน้าที่ จัดพิมพ์หนังสือที่ระลึกและจดหมายเหตุการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี พิจารณากลับกรอง หนังสือที่หน่วยงานต่าง ๆ เสนอขออนุญาตจัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติ
5. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นรองประธานกรรมการ มีหน้าที่วางแผนและดำเนินการประชาสัมพันธ์การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เชิญชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเฉลิมฉลอง เพื่อน้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ
6. คณะกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัยและการจราจร มีรองนายกรัฐมนตรี (พลตำรวจเอก ชิดชัย วรรณสถิตย์) เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน มีหน้าที่วางแผนอำนวยการและดำเนินการรักษาความปลอดภัยและจัดระเบียบการจราจรในงานพระราชพิธี และงานฉลองต่าง ๆ ให้เรียบร้อยและปลอดภัย
7. คณะกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน รองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นรองประธาน มีหน้าที่ติดตามผลและเชิญหน่วยงานมาชี้แจงให้ข้อมูลการจัดงานฉลองเพื่อประเมินผล

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

เนื่องจากงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นงานที่รัฐบาลจัดขึ้นตามโบราณราชประเพณี และนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธี ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อการจัดงานนี้ว่า “การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี” ชื่อพระราชพิธีว่า “พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี” ชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธีภาษาอังกฤษว่า “The Sixtieth Anniversary Celebrations of His Majesty’s Accession to the Throne” และ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักพระราชวัง ดำเนินการเกี่ยวกับพระราชพิธี และพิธี ดังนี้

วันพฤหัสบดี ที่ 8 มิถุนายน 2549 พระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบรมมหาราชวัง

วันศุกร์ ที่ 9 มิถุนายน 2549 พระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ พลับพลาพิธี พระที่นั่งอนันตสมาคม และเสด็จออกมหาสมาคม รับการถวายพระพรชัยมงคล ณ สีหบัญชรพระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต

วันเสาร์ ที่ 10 มิถุนายน 2549 พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย

วันจันทร์ ที่ 12 มิถุนายน 2549 พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ ทรงร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต และเสด็จฯ ไปทอดพระเนตรขบวนเรือพระราชพิธี ณ ราชनावิกสภา

วันอังคาร ที่ 13 มิถุนายน 2549 งานถวายพระกระยาหารค่ำแด่พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ

พระราชกิจที่กองการในพระองค์ออกเผยแพร่จะเป็นไปตามหมายกำหนดการในแต่ละวันเพื่อเผยแพร่ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในกรณีนี้ศึกษาเฉพาะในวันที่ 12 มิถุนายน 2549 ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระประมุข ประมุข และพระราชวงศ์ เสด็จฯ ร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่

งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นงานพระราชพิธีสำคัญ กองข่าวได้จัดให้เจ้าหน้าที่เข้าไปดำเนินการทำข่าวในพระราชสำนักในจุดต่าง ๆ ทุกงานพระราชพิธี และพิธีของแต่วันทุกวันตามที่กล่าวแล้วข้างต้น

2.2 รวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลนั้นกองข่าวจะยึดถือจากหมายกำหนดการของสำนักพระราชวังที่จัดทำขึ้นเป็นสำคัญ เนื่องจากได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แล้ว จะศึกษาดูว่างานพระราชพิธีต่าง ๆ มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง เช่น งานพระราชพิธีทักษิณานุประทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุดธูปเทียนนมัสการบูชาพระพุทธรูปประจำพระชนมวารของพระบรมอัฐิที่ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งบุษบกมาลามหาพิมานแล้ว.....

การเขียนข่าวในพระราชสำนักต้องยึดถือพระราชประเพณีที่ทรงปฏิบัติจึงเป็นการเขียนอธิบายขั้นตอนว่าทรงประกอบพระราชพิธีอะไรบ้าง

มีการบันทึกเวลาที่เสด็จ ฯ มาถึง และเสด็จ ฯ มาก็พระองค์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเขียนข่าวในพระราชสำนัก

2.3 การจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

เนื่องจากเป็นงานพระราชพิธีสำคัญ จึงมีการเขียนข่าวในพระราชสำนักที่ค่อนข้างจะละเอียดทุกขั้นตอน แต่ละพระราชพิธีทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอย่างไรบ้าง

ข่าวในพระราชสำนัก
พระบรมมหาราชวัง
วันจันทร์ ที่ ๑๒ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙

วันนี้ เวลา ๑๓.๓๔ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง พร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศรีรัศมิ์ พระวรชายาในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ และพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภา จุฑาภรณ์ จากพระตำหนัก จิตรลดาภิหาราน พระราชวังดุสิต ไปในพิธีถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต

ครั้นเสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งอนันตสมาคม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ เสด็จขึ้นไปยังท้องพระโรงหลัง ซึ่งเป็นที่ประทับ จากนั้น พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ เสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งอนันตสมาคม ตามลำดับ แล้ว กรมวังเชิญเสด็จไปยังท้องพระโรงหลัง ณ ที่นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระบรมวงศ์ ทรงรับพระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศอยู่

โอกาสนี้ มีพระราชปฏิสันถารตามพระราชอัธยาศัย จากนั้น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมด้วยพระบรมวงศ์ เชิญเสด็จพระราชวงศ์ต่างประเทศไปทรงยืน ณ พระเก้าอี้ที่ทอดถวายที่ท้องพระโรงกลาง และราชเลขาธิการ กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยพระประมุข และพระราชวงศ์ต่างประเทศ เสด็จพระราชดำเนินไปยังท้องพระโรงกลาง ประทับพระราชอาสน์และพระเก้าอี้ หน้าพระที่นั่งทอดตามกาญจนาสิงหาลงมายังใต้พญาลงมาเศวตฉัตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ฉายพระบรมฉายาลักษณ์ และพระฉายาลักษณ์หมู่ เสร็จแล้ว นายกรัฐมนตรี กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคลในนามของประชาชนชาวไทย จบแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสตอบ ความว่า การทำนุบำรุงประเทศชาตินั้น มิใช่เป็นหน้าที่ของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ หากเป็นภาระความรับผิดชอบของคนไทยทุกคน ที่จะต้องชวนช่วยกันกระทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อธำรงรักษาและพัฒนาชาติบ้านเมืองให้เจริญมั่นคงและผาสุกร่มเย็น ในพระราชฐานที่ทรงเป็นคนไทย คนหนึ่ง จึงมีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยทั้งหมด ทรงขอบใจทุก ๆ คนที่ต่างพยายามกระทำหน้าที่ของตนโดยเต็มกำลังความสามารถ และให้ความร่วมมือสนับสนุนในภารกิจที่พึงปฏิบัติเสมอมา ทั้งทรง ขอบพระทัยพระประมุขและพระราชวงศ์จากประเทศต่าง ๆ ที่ทรงพระอุตสาหะเสด็จมาร่วมในงานครั้งนี้โดยทั่วกัน เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับไปยังท้องพระโรงหลังพร้อมด้วยพระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ เพื่อทรงส่งเสด็จพระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ เสร็จแล้ว เสด็จพระราชดำเนินกลับ

ภาพที่ 4.21 ข่าวในพระราชสำนัก ประจำวันจันทร์ ที่ 12 มิถุนายน 2549

ที่มา : กองข่าว สำนักพระราชเลขาธิการ

3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

ในงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ซึ่งมีพระราชพิธีและพิธีที่เกี่ยวข้องตั้งแต่วันที่ 8 – 10 และวันที่ 12 – 13 มิถุนายน 2549 มีผู้สื่อข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศความจำนงที่จะเข้ามาบันทึกภาพงาน ฯ เป็นจำนวนมาก จึงได้มีการดำเนินการดังนี้

1. ตั้งศูนย์สื่อมวลชนที่กรมประชาสัมพันธ์ ปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งมีผู้สื่อข่าวไทยและต่างประเทศมาลงทะเบียนประมาณ 2,700 คน ศูนย์ ฯ เป็นฝ่ายจัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำข่าวและส่งข่าวไปยังที่ต่าง ๆ ทั่วโลก
2. ในกรณีที่สถานที่จำกัดผู้สื่อข่าวไม่สามารถเข้าไปทำข่าวและถ่ายภาพได้ จะใช้ระบบ Pool ของสมาคมถ่ายภาพแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ และช่างภาพของสำนักพระราชวัง ซึ่งสามารถจัดส่งภาพในงานพระราชพิธีให้ผู้สื่อข่าวได้ภายในเวลา 1 ชั่วโมง
3. ศูนย์ถ่ายทอดสดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตั้งอยู่ที่ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ดูแลเรื่องการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีที่เกี่ยวข้อง ผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย และจัดทำข่าวส่งไปยังสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ทั่วโลก

ดังนั้น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี มีการถ่ายทอดพระราชพิธี ฯ ทางสถานีโทรทัศน์โดยโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย และเผยแพร่ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยด้วย ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบงานพระราชพิธี

กรมประชาสัมพันธ์จะดูแลรับผิดชอบที่จะส่งภาพข่าวงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัตินี้ให้แก่สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ในประเทศและต่างประเทศ

โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยจะรับผิดชอบในการแพร่ภาพงานพระราชพิธี ฯ แก่สถานีโทรทัศน์ในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก

จากความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้การดำเนินงานการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสมพระเกียรติ ภาพที่ปรากฏต่อสายตาชาวโลก และภาพที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชนทุกประเภท เป็นที่ประจักษ์ถึงความจงรักภักดีที่ปวงชนชาวไทยมีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นความซาบซึ้งใจที่ครั้งใจคนทั้งประเทศและชาวต่างประเทศทั่วโลกมีรู้สึก

ตอนที่ 4 บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

สำนักราชเลขาธิการถือว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหลายบทบาทในตัวเอง บทบาทสำคัญอย่างหนึ่งคือการทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่ในที่นี่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะบทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก ซึ่งเป็นกระบวนการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการตามพันธกิจ
2. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์
3. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในภาวะวิกฤต

1. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการตามพันธกิจ

สำนักราชเลขาธิการเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์มาโดยตลอดตั้งแต่ในอดีตในรูปแบบการเผยแพร่ที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำราชกิจจานุเบกษาในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือการลงพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักทางหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงปัจจุบัน และมีกิจการสถานีวิทยุโทรทัศน์ขึ้นในประเทศไทยก็มีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางวิทยุโทรทัศน์ด้วย

ในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชบายที่จะให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้กว้างขวางและทั่วถึง จึงมีการจัดตั้งกองข่าวขึ้นเพื่อทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 267 ลงวันที่ 12 ธันวาคม 2517 กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติงานการข่าวและเผยแพร่ข่าวพระราชกรณียกิจ
2. ปฏิบัติร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับพระราชกระแสหรือที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อมีการจัดตั้งกองข้าวจ้าวขึ้นแล้ว เพื่อให้การปฏิบัติงานสนองพระราชกระแสให้เป็นไป ด้วยความเรียบร้อย สำนักพระราชวังจึงได้กำหนดพันธกิจขึ้น และในพันธกิจ ข้อ 7. ได้ กำหนดหน้าที่ที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักไว้ว่า

“พันธกิจข้อ 7. สำนักพระราชวังมีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบ อย่างกว้างขวาง”

ดังนั้นสำนักพระราชวังจึงมีบทบาทตามพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ การเผยแพร่ข่าวใน พระราชสำนักถือเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ นอกจากบทบาทในการทำหน้าที่เป็นเลขานุการแล้ว บทบาทในการ เผยแพร่พระราชกรณียกิจถือเป็นบทบาทสำคัญอีกด้านหนึ่ง ที่สำนักพระราชวังต้องทำให้ ประชาชนได้ทราบถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระ อนุวงศ์ อย่างกว้างขวางและทั่วถึง

การเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ใช่เพียงแค่เผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเท่านั้น (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549) แต่การเผยแพร่ พระราชกรณียกิจมีความหมายกว้างขวางซึ่งทำให้บทบาทของสำนักพระราชวังมีมากกว่าพันธ กิจที่เขียนไว้เท่านั้น และจากการที่ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมทำให้พบว่า บทบาทของสำนักพระราชวังในการกระบวนกรข่าวในพระราชสำนักตามพันธกิจ ยังมีบทบาท อื่น ๆ อีกที่สำนักพระราชวังต้องปฏิบัติเพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็น ไปอย่าง กว้างขวางและทั่วถึง ดังนี้

1.1 บทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในเรื่องราชสำนัก พระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ ซึ่งในเรื่องท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ รองราช เลขาธิการ ได้สัมภาษณ์พอสรุปความได้ว่า การเผยแพร่พระราชกรณียกิจไม่ใช่การเขียนข่าวใน พระราชสำนัก แต่จะเป็นการให้ความรู้ในเรื่องราชสำนัก เรื่องของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นสิ่งที่สำคัญและควรขยายความว่าพระราชกรณียกิจนี้ทำเพื่ออะไร พระองค์ท่านทรงได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากการเสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎร

“การเผยแพร่ของเรา ไม่ใช่ว่าเขียนพระราชกรณียกิจที่ยกมาจากกองข่าว อันนั้นไม่ใช่ แต่ควรจะเป็นที่เรื่องที่ให้ความรู้กับคน เกี่ยวกับราชสำนัก หรือเกี่ยวกับพระเจ้าอยู่หัว ยกเรื่องขึ้นมาเรื่องหนึ่ง จะเป็นโครงการอะไรก็ตาม ...ควรจะรื้อฟื้นอดีต วันนี้เมื่ออดีตพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไร การเผยแพร่พระราชกรณียกิจสิ่งที่เราเห็นว่าสำคัญ คือ การขยายความ พระราชกรณียกิจที่ทำเพื่ออะไร พระองค์ท่านไปทรงเรียนรู้เรื่องต่างๆ จากการไปทรงเยี่ยมประชาชน นี่ก็ไปทรงเรียนรู้” (ท่านผู้หญิงนุศรี วีระไวทยะ, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

การให้ความรู้ในเรื่องราชสำนัก เช่น การไปเป็นพิธีกรร่วมกับทางสถานีวิทยุ สราญรมย์ ของกระทรวงการต่างประเทศ ทางคลื่น AM 1575 MHz เวลา 06.30 – 7.00 น. ทุกเช้าวันอังคาร ในรายการปกิณกะจากสำนักราชเลขาธิการ โดยผู้บริหารของสำนักราชเลขาธิการที่มีความรู้หรือความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ได้แก่ นายประสพโชค อ่อนกอ ผู้ช่วยราชเลขาธิการ ไปให้ความรู้ในเรื่องราชสำนัก นางสาวอรสุดา เจริญรัต ผู้อำนวยการกองโครงการสัมพันธ์ ให้ความรู้ในเรื่องโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ เป็นต้น

1.2 บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติ ภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติ ซึ่งรองราชเลขาธิการ (วุฒิ สุมิตร) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้พอสรุปความได้ว่า เมื่อเขียนข่าวในพระราชสำนักสำหรับเผยแพร่เรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นควรได้มีการไปหาข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การไปถามผู้เข้าเฝ้าฯ ว่าพระองค์ท่านมีพระราชดำริอะไรเพิ่มเติมอีกหรือไม่ ซึ่งข่าวในพระราชสำนักอาจมีเวลาไม่พอในการเผยแพร่ จึงควรนำข้อมูลนั้นมาเขียนเป็นสารคดีเฉลิมพระเกียรติที่จะมีเวลามากกว่าและเขียนได้ละเอียดมากขึ้น สารคดีไม่ควรเกิน 15 นาที

“หลังจากนั้นควรไปถามต่อว่ามีพระราชดำริอะไรอีกจากผู้เข้าเฝ้าฯ แล้วนำมาเพิ่มเติมเป็นสารคดีเฉลิมพระเกียรติต่างๆ ซึ่งจะไต่ยาวขึ้นละเอียดขึ้น สารคดีไม่ควรเกิน 15 นาที” (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

ในเรื่องการจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติ ท่านราชเลขาธิการได้มีนโยบายที่จะให้กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้ประสานงานกับสื่อมวลชนในการเข้าไปเก็บข้อมูลจากรายการที่ได้รับประโยชน์จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้มากขึ้น

“ท่านราชเลขาธิการต้องการอยากให้กองข่าวได้ประสานกับสื่อมวลชนในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ เช่น เมื่อครั้งที่ ไปเยี่ยมชมโครงการลุ่มน้ำปากพนัง และได้พบกับรายการที่ได้รับผลกระทบต่อการสร้างประตูระบายน้ำ แต่ราษฎรหมู่บ้านนั้นได้เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข จึงให้กองข่าวประสานกับสื่อมวลชนในการเข้าไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้าน เพื่อทำเป็น สกู๊ปหรือสารคดีอะไรทำนองนี้ เพื่อเผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ”
(ชเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

1.3 บทบาทในการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับหน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ฯ ต่าง ๆ เพื่อให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับราชสำนัก หรือเรื่องพระราชกรณียกิจต่าง ๆ

หน่วยงานภายนอกมักเห็นว่าสำนักราชเลขาธิการทำงานใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เมื่อมีปัญหาหรือข้อสงสัยจึงมักจะมาขอคำแนะนำจากสำนักราชเลขาธิการ ซึ่งท่านผู้ช่วยราชเลขาธิการ (ประสพโชค อ่อนกอ) ได้กล่าวยอมรับว่า หน่วยงานภายนอกที่จะดำเนินการจัดทำเกี่ยวกับการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ มักจะขอคำแนะนำในเรื่องการใช้ภาษาหรือขอข้อมูลจากสำนักราชเลขาธิการ

“เรื่องนี้ต้องยอมรับว่า หน่วยงานภายนอกที่จะดำเนินการจัดทำเกี่ยวกับการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของสถาบันพระมหากษัตริย์ เขาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการหาข้อมูลและเรื่องการใช้ภาษา” (ประสพโชค อ่อนกอ, ผู้ช่วยราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2549)

หน่วยงานภายนอกเองก็ยอมรับว่าสำนักราชเลขาธิการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำกับหน่วยงานภายนอก เช่น สถานีวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณครรชิต มั่นคงหัตถ์ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก ได้กล่าวว่าสำนักราชเลขาธิการเข้ามามีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษา เป็นที่ปรึกษา ซึ่งแนะนำให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง

“สำนักพระราชเลขานุการฯ เข้ามามีบทบาท จะเรียกว่าเป็นที่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษา ซึ่งแนะนำสิ่งที่ถูกต้องที่ควรให้ บทบาทโดยตรงคงทำไม่ได้เพราะมีข้อจำกัดของทีวีอยู่” (ครรรจิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

เนื่องจากสำนักพระราชเลขานุการมีนโยบายที่จะออกหน้าในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจโดยตรง และมีหน่วยงานของรัฐบาลที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจอยู่แล้ว ได้แก่ สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ดังนั้นผู้บริหารของสำนักพระราชเลขานุการจึงเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการฯ ที่จะให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ คำแนะนำต่าง ๆ ในการจัดทำในการผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ สิ่งพิมพ์ และโปสเตอร์ เพื่อให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เหมาะสม และสมพระเกียรติ

“สำนักพระราชเลขานุการมีนโยบายไม่ออกไปข้างหน้าโดยตรงก็จะมีหน่วยงานของรัฐบาลทำหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยเอาเราเข้าไปเป็นฐานสนับสนุน เพราะฉะนั้นจะมีคนจากสำนักพระราชเลขานุการ เริ่มตั้งแต่ท่านผู้หญิงบุตร วีระไวทยะ ท่านรองราชเลขานุการ วุฒิสุมิตร ถึงที่ เข้าเป็นคณะกรรมการเอกลักษณ์ในระยะเวลาดังกล่าว ตามความรับผิดชอบในช่วงนั้น หลังจากเราเข้าไปเป็นกรรมการในชุดต่าง ๆ ที่ผลิตสื่อต่าง ๆ ที่จะอธิบายเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ หรือสิ่งพิมพ์ แม้กระทั่งโปสเตอร์เฉลิมพระเกียรติ” (สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

ดังนั้นบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการที่กำหนดไว้ในพันธกิจข้อ 7 ที่เขียนไว้ว่า สำนักพระราชเลขานุการมีหน้าที่ที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวางนั้น จึงไม่ใช่การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักอย่างเดียว และการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำสารคดี ภาพยนตร์ ภาพนิ่ง หนังสือ โปสเตอร์ ฯลฯ ทำให้บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการจึงเป็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นและมีความหมายมากกว่าที่เขียนไว้ในพันธกิจเท่านั้น จึงทำให้สำนักพระราชเลขานุการต้องมีบทบาทเพิ่มดังนี้ 1. บทบาทในการให้ข้อมูลกับประชาชนทั่วไปในเรื่องราชสำนัก พระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ 2. บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบ ต่าง ๆ และ 3. บทบาทในการให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่หน่วยงานภายนอกในการ

เผยแพร่พระราชกรณียกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นไปด้วยความถูกต้อง เหมาะสม และสมพระเกียรติ

2. บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์

สำนักพระราชเลขธิการเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรี และสำนักพระราชเลขธิการมิใช่สื่อมวลชน แต่การที่สำนักพระราชเลขธิการได้เผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักไปยังประชาชนทั่วไปแม้มิใช่ทางตรงแต่เป็นทางอ้อม โดยผ่านสถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุต่าง ๆ ถือว่าสำนักพระราชเลขธิการได้มีฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการศึกษาจากเอกสาร พบว่า บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 บทบาท ได้แก่

- 2.1 บทบาทในการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้
- 2.2 บทบาทในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ
- 2.3 บทบาทในการประสานสัมพันธ์หน่วยงานอื่นในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
- 2.4 บทบาทในการบันทึกประวัติศาสตร์
- 2.5 บทบาทในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์

2.1 บทบาทในการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้

ตามที่กล่าวมาในเรื่องของกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก จะเห็นว่าสำนักพระราชเลขธิการเป็นหน่วยงานหลักในการติดต่อประสานงานระหว่างพระมหากษัตริย์และประชาชน ซึ่งบางคนอาจกล่าวว่าสำนักพระราชเลขธิการเปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนทั่วไป เพราะไม่ว่าคณะบุคคล หรือบุคคล จะขอพระราชทานพระมหากรุณาในเรื่องต่าง ๆ จะต้องผ่านมาทางสำนักพระราชเลขธิการก่อนที่จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงพระราชวินิจฉัยต่อไป เช่น เรื่องการขอพระราชทานเข้าเฝ้าฯ หรือขอพระราชทานอภัยโทษเสด็จฯ ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ผู้ขอพระราชทานจะต้องทำเรื่องทั้งหมดผ่านมาทางสำนักพระราช

เลขานุการดำเนินการ แล้วแต่ว่าจะเป็นกองใดที่จะดำเนินการ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วสำนักพระราช
เลขานุการจึงเป็นผู้ที่มีข้อมูลทั้งหมดในเรื่องที่คณะบุคคลหรือบุคคลทำเรื่องผ่านเข้ามา

จึงทำให้สำนักพระราชเลขานุการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพราะสำนักพระราชเลขานุการ
เองก็ต้องตรวจสอบก่อนที่จะนำเรื่องขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ดังนั้นจากการที่ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์
สื่อมวลชนต่าง ๆ จึงให้ความเห็นว่า สำนักพระราชเลขานุการเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ และหาก
สื่อมวลชนต้องการข้อมูลอะไร ก็มักจะขอความอนุเคราะห์จากสำนักพระราชเลขานุการเสมอ และ
ข้อมูลของสำนักพระราชเลขานุการก็เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้เพราะได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองมาดีแล้ว

“บทบาทในการเป็นแหล่งข่าวนั้น อย่างสื่อมวลชนมักจะขอข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับ
โครงการฯ ซึ่งเราจะให้ความอนุเคราะห์ และให้คำแนะนำให้ไปหาข้อมูลเพิ่มเติมที่ กปร.อีก”
(ชเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

“แหล่งข่าว คือสำนักพระราชฯ กับทางโทรทัศน์ สำนักราชมักจะเป็นเหมือน
หมายกำหนดการ... มองบทบาทของสำนักราชฯ ว่าเป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ”

“มองบทบาทของสำนักราช ข่าวเป็นทางการดี เป็นแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ” (จีนสุข เหมะสกล,
ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายคดีวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท., สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

“ข่าวส่งมาจากสำนักราช คิดว่าน่าจะถูกต้อง เชื่อถือได้ เพราะเป็นหน่วยงานของ
พระมหากษัตริย์” (จินทนา อินคำ, บรรณาธิการข่าว สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, สัมภาษณ์,
5 มิถุนายน 2549)

พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก สถานีโทรทัศน์
โมเดิร์นไนน์ และทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวในโอกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี เสด็จฯ เยือนต่างประเทศ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ ว่าในการทำข่าวของสถานี
โทรทัศน์โมเดิร์นไนน์เองที่เข้าไปทำข่าวในโอกาสที่มีงานพระราชทานเลี้ยงพระราชอาคันตุกะที่
พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท และทรงมีการแลกเปลี่ยนของขวัญกันนั้น ต้องขอความอนุเคราะห์
ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับของขวัญจากสำนักพระราชเลขานุการ หรือข่าวการเสด็จฯ เยือนต่างประเทศของ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เสด็จฯ ไปยังสถานที่ที่ไม่ใช่สถานที่

ห้องเที่ยวทำให้ข้อมูลหายากมาก ต้องขอความอนุเคราะห์จากกองการต่างประเทศ สำนักราชเลขาธิการอีกเช่นกัน

“เมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่มีแขกต่างประเทศ ช่อง 9 ทำข่าวที่จ๊กริมหาปราสาท ต้องคว่ามีการแลกเปลี่ยนของขวัญอะไรเพื่อเป็นข้อมูลในการเขียนข่าว ต้องขอความอนุเคราะห์จากสำนักราชฯ หรือการเขียนข่าวต่างประเทศ อย่างของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ท่านไปในที่มิใช่สถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลจึงหายากมาก บางครั้งต้องขอความอนุเคราะห์จากสำนักราชฯ กองการต่างประเทศ หรือสถานทูตไทยในประเทศนั้น ๆ” (พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์ บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

สถานีโทรทัศน์ช่องอื่น ๆ ยังได้แสดงความเห็นว่า สำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ให้กับสื่อมวลชน เพราะข้อมูลทั้งหลายได้ผ่านกระบวนการที่ถ่วงถ่วงมาดีแล้ว และคิดว่ากองข่าวเป็นแหล่งข่าวแห่งแรก ที่ทางสถานีโทรทัศน์ต้องติดต่อประสานงานด้วย

“สำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ให้กับสื่อมวลชน เพราะข้อมูลทั้งหลายต้องผ่านมาทางสำนักราชฯ เป็น Process กระบวนการที่ถ่วงถ่วงมาดีแล้ว เช่นนั้นหากสำนักราชฯส่งอะไรไป เช่น พระราชสาส์นขอให้ออกอากาศ พอได้รับมาก็ดำเนินการให้อย่างเต็มที่” (กรรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

“มองว่ากองข่าวเป็นแหล่งข่าว แหล่งแรกที่จะนึกถึง สังเกตผมจะให้เขาโทรตลอด โทรหาคนโน้นคนนี้ ทางเราราชสำนักต้องประสานทั้งสถานี”

(วันชัย ทรพรสุทธิ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

หนังสือพิมพ์มีความเห็นสอดคล้องกับทางสถานีโทรทัศน์ว่าสำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องคำราชาศัพท์

“เมื่อก่อนไม่เคยรู้จักสำนักราชเลขาธิการ แต่หลังจากได้พบปะกันในงานแล้วได้รู้จักมากขึ้น สำนักราชฯเปรียบเหมือนเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องคำราชาศัพท์”

(เสกสรร สิทธาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์ 17 กุมภาพันธ์ 2549)

2.2 บทบาทในการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ

พระมหากษัตริย์มีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศมาเป็นเวลาช้านานแล้ว พระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ได้ทอดพระเนตรเห็นคุณประโยชน์ของการเจริญมิตรภาพกับนานาประเทศทั้งใกล้และไกล ทรงพระราชอุทิศสาหะผูกประสานพระราชไมตรีกับประเทศต่าง ๆ เริ่มจากเพื่อบ้านใกล้เคียง เรื่อยไปจนถึงประเทศที่อยู่คนละซีกโลก ก่อให้เกิดความผาสุก มั่นคง ทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ พาณิชยกรรม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและศิลปวัฒนธรรมอันดีงามระหว่างกัน

การเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศนั้น พระมหากษัตริย์ไทยทรงปฏิบัติใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. การเชิญพระราชสาส์นไปทรงเจริญสัมพันธ์ไมตรี

การที่ทรงเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศของพระมหากษัตริย์นั้น มีมานานแล้ว นับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ. 2224 สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงแต่งราชทูตออกพระวิสุตรสุนทร (ปาน) หรือที่รู้จักกันต่อมาในนาม ออกญาโกษาธิบดี (ปาน) หรือ “โกษาปาน” เป็นราชทูตไปเฝ้า ฯ สมเด็จพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ที่พระราชวังแวร์ซายส์ โดยอัญเชิญพระราชสาส์นจารึกบนแผ่นทองคำและเครื่องบรรณาการไปทูลเกล้า ฯ ถวาย และพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ทรงเจริญพระราชไมตรีกลับมา ในการส่งคณะราชทูตไปเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายพระราชสาส์นและราชบรรณาการประเพณีไทยเคารพพระราชสาส์น ด้วยถือว่าพระราชสาส์นเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ ดังนั้นพระมหากษัตริย์ไทยโปรดให้จัดที่พักให้คณะทูตและอำนวยความสะดวกแก่คณะทูตทุกอย่าง จนถึงกำหนดเวลาเข้าเฝ้า ฯ ทูลเกล้า ฯ ถวายพระราชสาส์นก็จัดขบวนแก่พระราชสาส์นอย่างสวยงามและสมเกียรติทั้งทางบกและทางเรือ

ในรัชกาลปัจจุบัน โปรดเกล้า ฯ ให้รถยนต์พระประเทียบไปรับคณะทูตานุทูตจากสถานเอกอัครราชทูตมาเข้าเฝ้า ฯ ถวายพระราชสาส์นตราตั้ง ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทบ้าง พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยบ้าง พระตำหนัก ภูพิงคราชนิเวศน์บ้าง พระตำหนักจิตรลดารโหฐานบ้าง พระตำหนักเป็มสุข วังไกลกังวลบ้าง ตามความเหมาะสม (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, อ่างในวิศิษฐ์ เฉลกูญชร. (บรรณาธิการ), 2549 : 13 – 14)

2. การเสด็จ ฯ เยือนประเทศต่าง ๆ เพื่อทรงเจริญสัมพันธไมตรี

การที่พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินออกไปเยี่ยมเยือนประเทศต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นสิ่งที่น่าสรรเสริญยิ่งนัก เพราะเมื่อร้อยกว่าปีก่อนนั้น การข้ามน้ำข้ามทะเลแต่ละครั้งต้องประสบกับความยากลำบาก นานาประการ ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะทรงแสดงให้เห็นนาอารยประเทศประจักษ์แก่สายตาว่า พระมหากษัตริย์ไทยทรงสามารถปฏิบัติพระองค์อย่างเหมาะสมเข้ากับอารยวิถีแบบตะวันตกได้อย่างกลมกลืน ทรงนำความปรารถนาดีไปสู่ต่างแดนอย่างเต็มพระราชหฤทัย ในขณะที่เดียวกันพระบรมราชาไชยต่าง ๆ ด้านต่างประเทศล้วนแยกคาง เช่น การที่ทรงสนิทสนมกับพระราชวงศ์รัสเซีย ซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจในยุคนั้น ทำให้สยามประเทศรอดพ้นจากวิกฤตการณ์จากมหาอำนาจชาติอื่น ๆ มาได้โดยสวัสดิ (ท่านผู้หญิงบุตร วีระไวทยะ, อ่างโนวิศิษฐ์ เศษกุณชร. (บรรณาธิการ), 2549 : 15)

พระมหากษัตริย์รัชกาลปัจจุบันทรงดำเนินตามพระราชปฏิบัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถไปเยือนประเทศต่าง ๆ อย่างเป็นทางการเป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 31 ครั้ง แม้ว่าระยะหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะไม่ได้เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศอีก แต่ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศ์ เสด็จ ฯ แทนพระองค์ไปทรงเจริญพระราชไมตรีกับนานาประเทศ ตลอดจนไปทรงร่วมพระราชพิธีและพิธีที่ประมุขต่างประเทศกราบบังคมทูลพระกรุณาเชิญเสด็จ ฯ มาด้วยไมตรีจิตอยู่เนื่อง ๆ

ดังนั้น บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ จึงเป็นบทบาทในการเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์น และบทบาทในการเผยแพร่แถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ รวมทั้งการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสที่เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ อันจะเป็นกระชับความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศอีกด้วย

2.2.1 บทบาทในการเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์น

เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2548 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชสาส์นถึงประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย แสดงความเสียพระราชหฤทัยกรณีเกิดเหตุระเบิดที่เกาะบาหลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

Royal Message of His Majesty the King

His Excellency the President of the Republic of Indonesia,
Jakarta.

I am deeply saddened by the news of the earthquake which has caused heavy loss of lives, numerous injuries, and damage to public and private buildings in your country. I share your grief for this tragic incident and would like to express my heartfelt condolences to the bereaved families and wish the injured speedy recovery and the affected area early reconstruction.

(M.R.) Bhumibol R.

คำแปล

ฯพณฯ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
กรุงจาการ์ตา

ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าสลดใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้ทราบข่าวแผ่นดินไหวในประเทศของท่าน ซึ่งมีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก รวมทั้งอาคารบ้านเรือนและสถานที่ต่าง ๆ ถูกทำลายด้วย ข้าพเจ้าขอร่วมแบ่งเบาความทุกข์กับท่านในโศกนาฏกรรมครั้งนี้ และขอแสดงความเสียใจมายังครอบครัวของผู้สูญเสีย หวังขอให้ผู้ที่ได้รับบาดเจ็บมีสุขภาพดีในวันและบริเวณที่เสียหายได้รับการฟื้นฟูโดยเร็ว

(พระปรมาภิไธย) ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ภาพที่ 4.22 ข้อความพระราชสาส์น

เมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชสาส์นแสดงความเสียพระราชหฤทัยไปยังสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งราชอาณาจักรอิตาลีไมด์เจอร์แดน กรณีเกิดเหตุระเบิดที่กรุงอัมมาน เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2548 และมีพระราชสาส์นแสดงความเสียพระราชหฤทัยไปยังประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐปากีสถานและประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐอินเดีย กรณีเกิดแผ่นดินไหวทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก

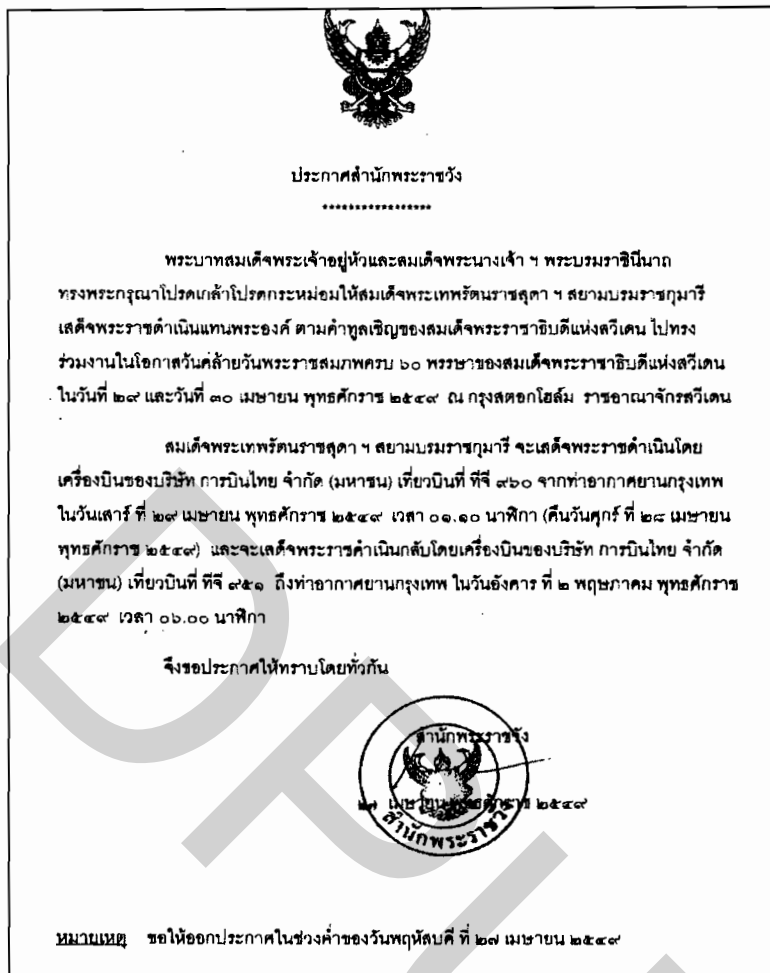
ข้อความในพระราชสาส์นแสดงถึงความเป็นห่วงใยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีต่อประเทศเพื่อนบ้านในยามที่เขาได้รับความเดือดร้อน และมีน้ำพระราชหฤทัยเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์การเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์นจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงน้ำพระราชหฤทัยของพระองค์ที่มีใช้มีต่อประชาชนคนไทยเท่านั้น พระองค์ยังทรงเผื่อแผ่ไปยังมิตรประเทศอีกด้วย ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปอย่างแนบแน่น

2.2.2 บทบาทในการเผยแพร่แถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ

เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชภาระในการดูแลประเทศของเรา จึงมิได้เสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี เสด็จ ฯ แทนพระองค์

การเผยแพร่แถลงการณ์ใน โอกาสเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศของพระบรมวงศ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ แทนพระองค์ ไปทรงร่วมงานในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพครบ 60 พรรษาของสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสวีเดน ในวันที่ 29 และ 30 เมษายน 2549 ณ กรุงสตอกโฮล์ม ราชอาณาจักรสวีเดน

ภาพที่ 4.23 ประกาศสำนักพระราชวัง ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ราชอาณาจักรสวีเดน

2.3 บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น เพื่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์

การทำงานของสำนักราชเลขาธิการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ ต้องอาศัยสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งสำนักราชเลขาธิการได้ตระหนักถึงข้อนี้ จึงได้จัดให้มีการประชุมหารือการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับส่วนราชการ และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสื่อมวลชน ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ เมื่อวันศุกร์ ที่ 28 ตุลาคม 2548

โดยมีหลักการและเหตุผลว่า การประสานงานที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร นับเป็นกลยุทธ์ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน อันส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์แห่งเป้าหมายขององค์กรในการถวายงานแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว ถูกถ้วน มีคุณภาพ จึงเห็นสมควรจัดประชุมหารือในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เพื่อสนองจุดมุ่งหมายดังกล่าว

การจัดงานในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อประสานความสัมพันธ์ และเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน อันเป็นแนวทางไปสู่การแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. สร้างเสริมเครือข่ายในการปฏิบัติงานเผยแพร่พระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ในการประชุมครั้งนี้ ท่านอาสา สารสิน ราชเลขาธิการได้กล่าวเปิดการประชุมเพื่อหารือระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสื่อมวลชน ซึ่งพอสรุปความได้ว่า เรามีเป้าหมายเดียวกันที่จะให้สถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นที่เข้าใจ เป็นที่รู้จัก เพื่อเป็นการปกป้องและส่งเสริมสถาบันพระมหากษัตริย์ให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น ที่มาประชุมในครั้งนี้เพื่อเป็นการประสานงานกันในการช่วยกันแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

“ผมคิดว่าเรามีเป้าหมายเดียวกันที่จะทำอะไรทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นที่เข้าใจ เป็นที่รู้จัก เสริมสร้างให้คุณค่าให้ประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างไร สรุปแล้วก็เป็นกรปกป้องและส่งเสริมสถาบันนี้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น จะดำเนินการประการใดดี ในวันนี้ผมคิดว่าจะเป็นประโยชน์ที่เราจะได้ปรึกษากันเป็นการภายในช่วยกันที่จะหาทางขจัดอุปสรรคออกไป ประสานทำให้งานของเรามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น” (อาสา สารสิน, ราชเลขาธิการ, การประชุมหารือ ฯ, 28 ตุลาคม 2548)

หน่วยงานภายนอก เช่น สื่อมวลชน มีความเห็นว่าการจัดงานในครั้งนี้มีประโยชน์ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์คุณวันชัย ทรรพสุทธิ บรรณาธิการข่าวในพระราชสำนัก สถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 เห็นว่าการจัดงานของสำนักราชเลขาธิการในครั้งนี้มีประโยชน์ นอกจากนี้จะได้อ่านความรู้จักกันและทำให้เกิดความใกล้ชิดกันจะช่วยทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น

“การจัดงานของสำนักราชในการประสานความร่วมมือ ดีครับ ตัวอย่างน้อยเราได้พบกันระหว่าง กองข่าวกับทางเรา อะไรที่เรขาดเขาจะเติมให้เรา อะไรที่เราร้องขอ ทำให้เกิดความใกล้ชิด ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่น มีอีกนิดหนึ่ง ทางเราอยากให้กองข่าวไม่มองเราด้านเดียว ควรจะมองความคิดเราบ้าง เหมือนเดือนเราบ้าง ไม่ใช่เราทำถูก เราไม่คิดว่าเราทำถูกเสมอ” (วันชัย ทรรพสุทธิ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

เสกสรร สิทธาคม ผู้ดูแลหน้าในหลวงของเรา ของหนังสือพิมพ์สยามรัฐ และมาร่วมในการจัดการประชุมในครั้งนี้ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดงานครั้งนี้ในบทความเรื่อง “สำนักราชเลขาธิการการประชุมร่วมส่วนราชการ – สื่อมวลชน ทางหนังสือพิมพ์สยามรัฐ ว่า การจัดการประชุมในครั้งนี้เป็นเรื่องดีเหลือเกิน เพราะที่ผ่านมาได้ทำการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ โดยไม่มีความรู้ และไม่รู้ว่าหาผู้ใดที่จะตัดสินใจที่ถูกต้องได้ในทันที ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้

“การจัดประชุมหรือดังกล่าวโดยสำนักราชเลขาธิการครั้งนี้ จะเป็นครั้งแรกครั้งเดียว หรือจะเป็นครั้งที่เท่าไร แล้วจะมีครั้งต่อไปหรือไม่ไม่รู้ แต่การจัดคราวนี้เป็นเรื่องที่ดีอย่างเหลือเกิน โดยเฉพาะสำหรับผม เพราะที่ผ่านมาได้ทำผิดทำถูกมาตลอดด้วยไม่มีความรู้ และในหลายครั้งหลายหนไม่มีช่องทางที่จะหาผู้ตัดสินใจที่ถูกต้องได้อย่างทันท่วงที ความผิดพลาดจึงอาจเกิดขึ้นได้”

(เสกสรร ลีธาคม, บทความเรื่อง “สำนักราชเลขาธิการประชุมร่วมส่วนราชการ – สื่อมวลชน, สยามรัฐ)

การจัดประชุมหารือการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับส่วนราชการ และหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งสื่อมวลชน ในครั้งนี้ซึ่งจัดเป็นครั้งแรก ถือเสมือนเป็นก้าวแรกของสำนักราชเลขาธิการ ที่จะได้ประสานงานกันระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชน ในการที่จะร่วมมือกันเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ ให้เป็นที่แพร่หลายกว้างขวาง ซึ่งนับว่าการประชุมในครั้งนี้มีประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจอันดี และได้ปรึกษาหารือกันในการช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้การทำงานเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2.4 บทบาทในการบันทึกประวัติศาสตร์

เมื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักออกเผยแพร่เสร็จแล้ว กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ จะรวบรวมข่าวในพระราชสำนักจัดทำเป็นหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจประจำปี และรวบรวมพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ จัดพิมพ์เป็นหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสประจำปี เช่นกัน

นอกจากนี้ ข่าวในพระราชสำนักประจำวันยังได้รวบรวมให้กับสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำลงในราชกิจจานุเบกษา เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบและใช้อ้างอิงได้ในภายหลัง

จึงถือได้ว่า การดำเนินการรวบรวมข่าวในพระราชสำนักเป็นหนังสือประมวลพระราชกรณียกิจและการนำลงในราชกิจจานุเบกษา เป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ที่สำคัญเพราะสามารถนำมาใช้อ้างอิงได้ในภายหลัง กองข่าว จึงมีหน้าที่ในการจดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด เช่น ชื่อผู้เข้าเฝ้าฯ ตำแหน่ง เหตุผลในการเข้าเฝ้าฯ ซึ่งท่านผู้หญิงบุตร วีระไวทยะ รองราชเลขาธิการ ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า กองข่าวต้องไปจดให้ละเอียด ในสมัยก่อนข่าวในพระราชสำนักจะออกละเอียดว่าผู้ว่าราชการจังหวัดชื่ออะไร นายทหารหรือนายตำรวจชื่ออะไรบ้าง เพื่อเป็นข้อมูลที่เรานำมาใช้อ้างอิงได้ในภายหลัง

“เรื่องของกองข่าวนี้อคือการไปจดละเอียด และสมัยก่อนข่าวออกละเอียดว่าผู้ว่า ๆ ชื่ออะไร นายทหารชื่ออะไร ตำรวจชื่ออะไร มันก็เป็น *reference* ของเรา” (ท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

ท่านรองราชเลขาธิการ (วุฒิ สุมิตร) ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองข่าว ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ในเรื่องการทำข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียดนั้นถือเป็นหลักการทำข่าวที่ได้รับนโยบายมาจากท่านผู้หญิงบุตร วิระไวทยะ ซึ่งเป็นผู้อำนวยการกองข่าวคนแรกที่ต้องการให้เขียนข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียด เพื่อใช้ในการค้นคว้าในภายหลังหรือเพื่อบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์

“นโยบายหรือหลักการในการทำข่าว ได้มาจากท่านผู้หญิงบุตร ที่ต้องการให้เขียนให้ละเอียด โดยเฉพาะข่าวเผ่า ๆ ซึ่งต้องควรบอกว่าใครมาเผ่าชื่ออะไร ตำแหน่งอะไร มาเผ่าเพื่อทำอะไร เพื่อให้ได้ละเอียดในการค้นคว้าในภายหลังมากที่สุด หรืออาจจะว่าเพื่อบันทึกเป็นประวัติศาสตร์” (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

ผู้อำนวยการกองข่าวคนปัจจุบัน คือนายธเนศ เนติโพธิ์ ยังคงยึดถือหลักปฏิบัติในการเขียนข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียด โดยเน้นถึงความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญเพราะข่าวในพระราชสำนักต้องใช้อ้างอิงในภายหลัง หากเขียนไปผิดก็ทำให้ประวัติศาสตร์ถูกบิดเบือนไปได้

“นโยบายหรือหลักการในการที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นอย่างกว้างขวางและถูกต้อง โดยเน้นถึงความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญที่จะหาข้อมูลอย่างละเอียด” (ธเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

2.5 บทบาทในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน

สำนักราชเลขาธิการเป็นเสมือนตัวกลางระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน ซึ่งหากมีเหตุการณ์อะไรที่อาจทำให้ประชาชนได้เกิดการเข้าใจผิด สำนักราชเลขาธิการจะทำการชี้แจงหรือออกแถลงการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเกิดข่าวลือที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายในภายหลังได้

ในระหว่างที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล พบว่า สำนักราชเลขาธิการดำเนินการเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน ใน 2 ลักษณะ คือ

2.5.1 การออกแถลงการณ์พระอาการประชวร

การออกแถลงการณ์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น แถลงการณ์พระอาการประชวร เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อเท็จจริง และคลายความวิตกกังวล ดังจะเห็นได้จากแถลงการณ์ เรื่อง การถวายการรักษาพระปรีดิภัณฑ์ภูฏี (กระดูกสันหลัง) ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2549

แถลงการณ์สำนักพระราชวัง

เรื่อง การถวายการรักษาพระปรีดิภัณฑ์ภูฏี (กระดูกสันหลัง) ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระอาการทรงตัวพระบาทขวา ไปถนัดขณะทรงพระดำเนินเป็นครั้งคราว คณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านประสาทวิทยาและศัลยกรรม ตอร์ปิโดบิคส์ ได้ถวายการตรวจพระวรกายและตรวจด้วยเอกซเรย์ พบว่า พระปรีดิภัณฑ์ภูฏี (กระดูกสันหลัง) ระดับบั้นพระองค์ (Lumbar spine) มีการเปลี่ยนแปลงตามพระชนมายุ การตรวจเส้นประสาทและกล้ามเนื้อด้วยกระแสไฟฟ้า พบว่ามีการกดทับเล็กน้อยของเส้นประสาท ที่แยกออกจากไขสันหลังระดับบั้นพระองค์ซึ่งเกิดขึ้นเป็นครั้งคราว ในขณะที่ทรงพระดำเนิน คณะแพทย์ได้ถวายพระโอสถ พระอาการดีขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระดำเนินระยะทางยาวประมาณ ๒๐๐ เมตร มีพระอาการก้าวพระบาทข้างขวาไม่ถนัด คณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญได้ถวายตรวจพระวรกายและตรวจทางรังสีวิทยา คลื่นสนามแม่เหล็ก (Magnetic Resonance Imaging-MRI) และด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้รังสีเอกซ์ (Computerized Tomography-CT.) พบว่าช่องทางเดินของเส้นประสาทไขสันหลังระหว่างปลอกของพระปรีดิภัณฑ์ภูฏี ตรงตำแหน่งค้ำง่ามแคบลง (Lumbar spinal stenosis) ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ คณะแพทย์ได้ปรึกษากัน และได้ถวายการตรวจอีกครั้งหนึ่ง มีความเห็นว่าควรถวายการรักษาด้วยวิธีการกายภาพบำบัดก่อน หากไม่ดีขึ้น ควรต้องพิจารณาวิธีการผ่าตัดขยายช่องทางเดินประสาท

เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ คณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญของโรงพยาบาลศิริราช และจากสถาบันการแพทย์อื่น ได้ร่วมประชุมปรึกษากันและเห็นพ้องต้องกันว่าควรถวายการรักษา ด้วยวิธีการผ่าตัด ในการนี้ต้องถวายพระโอสถก่อนการผ่าตัดระยะเวลาหนึ่ง และหลังจากการผ่าตัด จำเป็นต้องใช้เวลาในการบริหารพระก้นบั้นเพื่อเสริมสมรรถภาพ จึงให้สมเด็จพระราชทาน หลังจากรับพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์รัตนวาปีครบ ๖๐ ปี คณะแพทย์จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทาน พระบรมราชานุญาตถวายการผ่าตัดขยายช่องทางเดินประสาทของพระปรีดิภัณฑ์ภูฏีระดับบั้นพระองค์ (Lumbar spine) โดยใช้กล้องจุลทรรศน์ (Microsurgical decompression) ณ โรงพยาบาลศิริราช ในวันที่พฤหัสบดี ที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘

จึงประกาศมาให้ทราบทั่วกัน

ส่วนพระปรีดิภัณฑ์ภูฏี อานว่า พระ-ปี-ดิ-กัน-๐๖-กิด-ดิ

ภาพที่ 4.24 แถลงการณ์เรื่องการถวายการรักษาพระปรีดิภัณฑ์ภูฏี

2.5.2 การทำหนังสือชี้แจงเรื่องข้อความที่มีใช้พระราชดำรัส

เนื่องจากได้มีผู้เผยแพร่ข้อความที่อ้างว่าเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหัวข้อ “36 แผนชีวิตของพ่อ” (ดูภาคผนวก) และได้มีผู้เข้าใจผิดคิดว่าเป็นพระบรมราโชวาท จึงได้มีการลงพิมพ์ในหนังสือ และจัดพิมพ์เป็นโปสเตอร์เผยแพร่ต่อไปอีก รวมทั้งมีการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมทั้งมีการส่งต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีผู้เข้าใจผิดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งสำนักราชเลขาธิการได้ตรวจสอบข้อความดังกล่าวแล้วมิได้เป็นพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่อย่างใด ดังนั้นกองข่าวจึงได้ดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเข้าใจผิดแก่ประชาชนทั่วไป และได้มีหนังสือถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ขอให้แจ้งให้หน่วยงานราชต่าง ๆ ได้ทราบว่าข้อความดังกล่าวมิได้เป็นพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เรื่องนี้ผานิต พูนศิริวงศ์ ผู้จัดการทั่วไป หนังสือพิมพ์แนวหน้า ได้กล่าวในงานประชุมหารือระหว่างสำนักราชเลขาธิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2548 ว่า “การที่เอาพระราชดำรัสไปเผยแพร่ผิด ๆ นั้น สำนักราชเลขาธิการมีวิธีแก้ไขอย่างไร เวลาแก้ไขสำนักราชเลขาธิการไม่ออกเป็นหนังสือแก้ไขให้เลย”

ธนศ เนติโพธิ์ ผู้อำนวยการกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ได้กล่าวชี้แจงว่า “เรื่องนี้มันมีเรื่องมาตั้งแต่มีเว็บไซต์หลายแห่งไปเผยแพร่ เช่น 36 แผนชีวิตของพ่อ ที่คนก็นำไปลงคิดกันมากมาย สำนักราชเลขาธิการก็ได้มีหนังสือถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี แจ้งให้หน่วยงานทุกแห่งว่า แผนชีวิตของพ่อได้ตรวจสอบแล้ว ไม่ใช่พระราชดำรัส และเราได้มีหนังสือถึงปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ ขอให้ทำการบล็อกไม่ให้เผยแพร่แผนที่ชีวิตของพ่อก็ได้รับผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะในระยะหลังเข้าใจถูกต้องขึ้นว่า แผนที่ชีวิตของพ่อไม่ใช่พระราชดำรัส”

จากกรณีกล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่า สำนักราชเลขาธิการได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนทั่วไป หากสำนักราชเลขาธิการไม่ได้เผยแพร่แถลงการณ์เกี่ยวกับพระอาการประชวร อาจทำให้เกิดข่าวลือต่าง ๆ ซึ่งอาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดกันมากขึ้นและยากที่จะแก้ไขได้ในภายหลัง และการทำหนังสือชี้แจงไปยังหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้ช่วยดำเนินการทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องว่าข้อความในหัวข้อ “36 แผนที ชีวิตของพ่อ” มิใช่พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่อย่างใด เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเข้าใจผิดแล้วนำไปเผยแพร่ต่อ ๆ กันไปอีก

3. บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการแก้ไขวิกฤติ

ประเทศไทยได้เคยประสบวิกฤตการณ์ทางการเมืองมาแล้วหลายครั้ง บางครั้งรุนแรงจนเกิดการต่อสู้และปราบปรามกันด้วยอาวุธ เมื่อใดที่วิกฤตการณ์จะนำไปสู่ความแตกแยกที่อาจเป็นภัยร้ายแรงแก่บ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงแก้ไข ด้วยการพระราชทานทั้งพระบรมราโชวาทและพระราชวินิจฉัย และทุกครั้งทุกฝ่ายก็รับสนองพระราชวินิจฉัยและเหตุการณ์ก็บรรเทาเบาบางลงจนสงบเสอมมา

เหตุการณ์ที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองในอดีตที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ที่สำคัญ ดังนี้

1. เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516

เหตุการณ์นี้เริ่มต้นขึ้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2516 โดยการเคลื่อนไหวเรียกร้องรัฐธรรมนูญ ของนายธีรยุทธ บุญมี และคณะ ทั้งหมดถูกจับข้อหาชุมนุมทางการเมืองเกิน 5 คน นักศึกษามีการชุมนุมและทำหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีขอให้ปล่อยตัวผู้ต้องหา การชุมนุมเพิ่มจำนวนขึ้น (อมร สุวรรณบุบผา, 2539 : 31)

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยได้ยื่นคำขาดต่อฝ่ายรัฐบาลให้ปล่อยผู้ต้องหา โดยไม่มีเงื่อนไขภายใน 24 ชั่วโมง นับตั้งแต่ 12.00 น. วันที่ 12 ตุลาคม เป็นต้นไป กลุ่มผู้ชุมนุมได้มีการเจรจาได้ข้อตกลงคือ ต้องปล่อยตัวผู้ถูกจับทั้ง 13 คนโดยไม่มีเงื่อนไข และต้องให้รัฐธรรมนูญแก่ประชาชน โดยกำหนดเวลาแน่นอนว่าเมื่อใด มีการชุมนุมเพิ่มจำนวนมากขึ้น

วันที่ 12 ตุลาคม 2516 เวลา 16.00 น. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรรมการบริหารของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เข้าเฝ้าฯ ที่ศาลาศุติศาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต พระราชทานพระบรมราโชวาทและขอให้กลับคืนสู่สภาพปกติ เพื่อยังความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชนทั่วไป (กำแหง ภริตานนท์, 2537 : 144)

วันที่ 13 ตุลาคม 2516 วิทยูกรมประชาสัมพันธ์ได้ออกแถลงการณ์ว่า ได้มีการปล่อยตัวผู้ถูกจับแล้ว และจะดำเนินการยกร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จสิ้นภายในเดือนตุลาคม 2517 ถึงแม้จะได้มีการตกลงกันระหว่างศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาและรัฐบาล และมีการแจ้งข่าวให้ประชาชนทราบทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์แล้วก็ตาม แต่นักเรียนนิสิตนักศึกษาและประชาชนที่ชุมนุมอยู่ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้าไม่มีวิทยุฟังจึงไม่มีใครทราบเรื่อง ฝ่ายทางศูนย์บัญชาการเดินขบวนก็ไม่ได้รับการติดต่อจากกรรมการศูนย์กลางนิสิต ฯ สถานการณ์จึงร้อนแรงยิ่งขึ้นเนื่องจากขาดการประสานงานกันดังกล่าว จึงเกิดมีความเห็นในหมู่ผู้เดินขบวนว่า ขณะนี้ผู้เดินขบวนไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังมติของกรรมการศูนย์กลางนิสิต ฯ อีกต่อไป เพราะมีประชาชนเข้าร่วมด้วยจำนวนมาก จนกลายเป็นมติมหาชนเคลื่อนกำลังไปยังสวนจิตรลดา จนเกิดการปะทะกันกับตำรวจ ทำให้เหตุการณ์บานปลายออกไป พร้อมทั้งข่าวลือแพร่กระจายต่อ ๆ กันถึงการเสียชีวิตของเด็กและนักศึกษาหญิง และมีการรวมตัวกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มีการจุดไฟเผาสถานีตำรวจนางเลิ้ง และกองบัญชาการตำรวจนครบาลผ่านฟ้า ถูกเผาทำลายและรื้อค้นทรัพย์สิน ตำรวจและทหารจึงออกปราบปรามการจลาจลตามถนนสายต่าง ๆ เกิดปะทะกันในถนนราชดำเนินและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ 14 ตุลาคม 2516 เวลา 18.00 น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้ออกประกาศกรมประชาสัมพันธ์ ว่า “บัดนี้รัฐบาลได้กราบบังคมทูลลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารประเทศแล้ว เพราะฉะนั้น ขอให้ประชาชนได้โปรดติดตามข่าวรายละเอียดต่อไปทางสถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง” เวลา 19.15 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสถึงประชาชนพร้อมทั้งมีพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีคนใหม่

“วันนี้เป็นวันมหาวิปโยค ที่น่าเศร้าสลดอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย ตลอดระยะเวลา 6-7 วันที่ผ่านมา ได้มีการเรียกร้องและการเจรจากัน จนกระทั่งนักศึกษาและรัฐบาลทำข้อตกลงกันได้ แต่แล้วการขว้างระเบิดขวด และยิงแก๊สน้ำตา ทำให้เกิดการปะทะกัน และมีคนได้รับบาดเจ็บหลายคน ความรุนแรงได้ทวีขึ้นทั่วพระนคร ถึงขั้นจลาจล และยังไม่สิ้นสุด มีคนไทยด้วยกันต้องเสียชีวิตนับร้อย ขอให้ทุกฝ่ายทุกคนจงระงับเหตุแห่งความรุนแรงด้วยการตั้งสติยับยั้งเพื่อให้ชาติบ้านเมืองคืนอยู่ในสภาพปกติ

อนึ่ง เพื่อขจัดเหตุร้ายนั้น จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อค่ำวันนี้ ข้าพเจ้าจึงแต่งตั้งให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ขอให้

ทุกคนทุกฝ่ายร่วมกันสนับสนุน เพื่อให้คณะรัฐบาลใหม่สามารถบริหารงานแผ่นดินได้โดยมี
ประสิทธิภาพเต็มเปี่ยมและแก้ไขสถานการณ์ให้คืนอยู่ในสภาพเรียบร้อยได้โดยเร็วยังความสงบ
ความเจริญรุ่งเรืองให้บังเกิดแก่ประเทศและประชาชนชาวไทยโดยทั่วกัน”

เหตุการณ์ “พฤษภาทมิฬ” 2535

เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 ได้มีการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งแกนนำพรรคการเมือง 5 พรรค
ประกอบด้วยพรรคชาติไทย พรรคสามัคคีธรรม พรรคกิจสังคม พรรคประชากรไทย และพรรค
ราษฎร เข้าร่วมเจรจาจัดตั้งรัฐบาลขึ้น และตกลงลงนามสนับสนุน พล.อ.สุจินดา คราประยูร
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการทหารบกเป็นนายกรัฐมนตรี

ต่อมา 5 เมษายน 2535 กระแสต่อต้าน พล.อ. สุจินดา คราประยูร เริ่มรุนแรงขึ้นโดย
ทวงถามสัจจะที่เคยแถลงไว้เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2534 ในช่วงที่มีการต่อต้านร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับ รสช.ว่าจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และกระแสการต่อต้านและเรียกร้องให้ลาออกจาก
ตำแหน่งเริ่มเข้มข้นขึ้นเป็นลำดับ การต่อต้านขยายตัวลุกลามไปเกือบทุกจังหวัดทั่วประเทศ
จนกระทั่งวันที่ 17 พฤษภาคม สถานการณ์การเมืองตึงเครียดมากยิ่งขึ้น มีการชุมนุมของพรรค
การเมืองฝ่ายค้านและกลุ่มเรียกร้องประชาธิปไตยต่อต้านพล.อ.สุจินดา ได้รวมกันขึ้นในนาม
“สมาพันธ์ประชาธิปไตย”

วันที่ 19 พฤษภาคม 2535 มีการเผากรมประชาสัมพันธ์ กรมสรรพากร และสำนักงาน
สลากกินแบ่งรัฐบาล ทางทหารได้เข้าสลายการชุมนุม ทางการได้จับกุมผู้ชุมนุมไปยังที่โรงเรียน
พลตำรวจบางเขนและเรือนจำลาดยาว

วันที่ 20 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 06.00 น. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี พระราชทานสัมภาษณ์ถ่ายทอดผ่านดาวเทียมจากประเทศฝรั่งเศส ออกอากาศ
ทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 9 ทรงแสดงความเสียพระทัยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและทรง
ขออภัยให้คนไทยเลิกฆ่ากัน

ในช่วงเย็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทาน
สัมภาษณ์ถ่ายทอดสดจากประเทศเกาหลี ทรงเรียกร้องให้คนไทยแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

รัฐบาลได้ประกาศ “เคอร์ฟิว” ห้ามออกนอกบ้านตั้งแต่เวลา 21.00 - 04.00 น.

ต่อมาเวลา 20.10 น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี และรัฐมนตรี และรัฐมนตรี เจริญกระแสนพระราชดำรัสให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร และพล.ต. จำลอง ศรีเมือง เฝ้าฯ รับกระแสพระราชดำรัสให้หันหน้าเข้าหากันเพื่อฟื้นฟูบ้านเมือง (สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, 2539 : 199 – 200)

เวลา 24.00 น. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยได้มีการแพร่ภาพการเข้าเฝ้าฯ จากนั้น พล.อ.สุจินดา และพล.ต. จำลอง ร่วมแถลงว่าจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

สถานการณ์ต่างๆ เริ่มผ่อนคลายลง ผู้ชุมนุมประกาศสลายตัวพร้อมนัดประชุมกันใหม่ จนกระทั่งวันที่ 24 พฤษภาคม 2535 เวลาประมาณ 11.30 น. พล.อ. สุจินดา ได้ออกแถลงทางทีวี ขอลาออกจากตำแหน่งอันเป็นการสิ้นสุดของรัฐบาล

จากเหตุการณ์ที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองคราใด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงแก้ไขให้วิกฤตการณ์นั้นสามารถคลี่คลายได้โดยเร็ว บางครั้งรุนแรงจนเกิดการต่อสู้และปราบปรามกันด้วยอาวุธ มีที่ท้าวว่าวิกฤตการณ์จะนำไปสู่ความแตกแยกที่อาจเป็นภัยร้ายแรงแก่บ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงแก้ไข ด้วยการพระราชทานพระบรมราโชวาทและพระราชวินิจฉัย และทุกครั้งทุกฝ่ายก็รับสนองพระราชวินิจฉัย และเหตุการณ์ก็บรรเทาเบาบางลงจนสงบเสวยมา

ในปี 2549 วิกฤตการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยมีพัฒนาการ มีที่มา จุดกำเนิด และปัญหาการเมือง หลายประการ ได้แก่

ประการแรก การเมืองที่ปิดกั้น การเมืองภาคพลเมืองหรือการเมืองภาคประชาชน อาจเป็นที่มาของปัญหาวิกฤตโดยเฉพาะการปิดกั้นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การปิดกั้นสื่อ ที่สำคัญ การดูถูกดูแคลนการเมืองของประชาชน ที่เรียกร้องความโปร่งใส การตรวจสอบการทุจริต

ประการที่สอง การจัดชุมนุมเรียกร้องเพื่อให้มีการปฏิรูปการเมืองไทยในหลายครั้ง ก่อนจะมีวิกฤตการเมือง และการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ การจัดสัมมนาในเชิงวิชาการเพื่อถามรัฐบาล กลับถูกปฏิเสธถูกตอบโต้ โดยรัฐบาลและผู้นำไม่เคยให้ความสำคัญกับข้อเสนอต่างๆ

ในช่วงที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาได้เกิดวิกฤติการณ์ที่ไม่ได้รุนแรงอะไรมากนัก สำนัก
 ราชเลขาธิการจึงได้มีส่วนในการช่วยให้วิกฤติเหล่านี้ได้คลี่คลายลง ผู้วิจัยจึงได้สรุปวิกฤติการณ์
 ต่าง ๆ เป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สยามฉันทน์
 แห่งชาติ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2548
2. กรณีหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับประจำวันศุกร์ ที่ 24 มีนาคม 2549 ลงข้อความ
 ที่เป็นคำพูดของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ซึ่งอาจทำให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท
3. กรณีเผยแพร่ภาพการเข้าเฝ้า ฯ ของพลตรีจำลอง ศรีเมือง และนายสุจินดา
 คราประยูร เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่ง
 ประเทศไทย
4. กรณีที่หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์ข่าวว่าในที่ประชุมคณะองคมนตรีได้นำเรื่อง การ
 เผยแพร่ภาพเหตุการณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาพิจารณาในวาระการ
 ประชุมด้วย

1. กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2548

เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2548 เวลา 15.00 น. พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยมีพระสงฆ์ไทย จีนนิกาย อนันตนิคาย นั่งประจำ ณ ศาลาราย บริเวณรอบพระอุโบสถ

คณะกรรมการจัดงาน ฯ มีการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตใช้พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ซึ่งเมื่อแพร่ภาพออกไปและลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสม ว่าเป็นการกระทำที่เสมอด้วยพระมหากษัตริย์ จนกระทั่งเมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2548 มีประชาชนได้เข้าชื่อฟ้องร้องนายกรัฐมนตรี โทษฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ภาพที่ 4.25 นายกรัฐมนตรีเป็นประธานในงานศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ

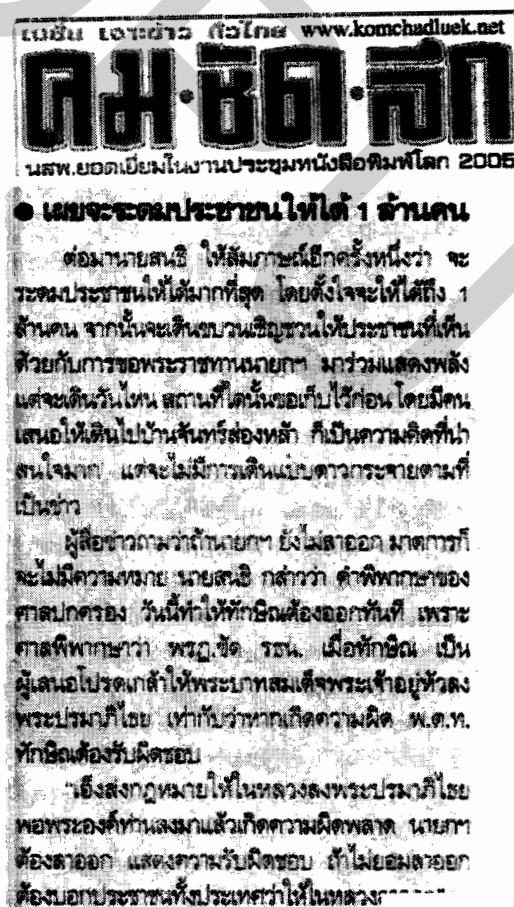
บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการแก้ไขวิกฤตการณ์

ซึ่งในเรื่องนี้ สำนักราชเลขาธิการและสำนักพระราชวังได้ชี้แจงกับทางสื่อมวลชนที่ได้สอบถามเข้ามา ว่าสำนักพระราชวังได้จัดตามพิธีการที่เหมาะสม ทำให้ประชาชนได้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง

2. กรณีหนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับประจำวันศุกร์ที่ 24 มีนาคม 2549 ลงข้อความที่เป็นคำสัมภาษณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล กล่าวหาตึงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับประจำวันศุกร์ที่ 24 มีนาคม 2549 ได้ลงพิมพ์คำให้สัมภาษณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในหน้า 8 ที่มีข้อความพาดพิงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์

ทำให้กลุ่มคาราวานคนจนเพื่อประชาธิปไตยประมาณ 1,000 คน เดินทางไปที่อาคารเนชั่นทาวเวอร์ ถนนบางนา - ตราด ซึ่งเป็นที่ตั้งหนังสือพิมพ์ “คมชัดลึก” เพื่อเรียกร้องให้แสดงความรับผิดชอบเรื่องที่เกิดขึ้น โดยนายก่อเขต จันทเลิศลักษณ์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ “คมชัดลึก” ได้ออกไปชี้แจงว่า กองบรรณาธิการยอมรับว่าเกิดความผิดพลาดและจะแสดงความรับผิดชอบในเรื่องที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ชุมนุมพอใจและเดินทางกลับ

ภาพที่ 4.26 หนังสือพิมพ์คมชัดลึก ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549

ต่อมา กองบรรณาธิการ คมชัดลึก ได้ออกแถลงการณ์ระบุว่า ตามที่หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก ฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549 ได้ตีพิมพ์ข้อความอันทำให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท กองบรรณาธิการขอแถลงต่อเพื่อนสื่อมวลชน ดังนี้

1. กองบรรณาธิการขออภัยต่อประชาชนชาวไทยที่ทำให้เกิดความไม่สบายใจอันเกิดจากการเผยแพร่ข้อความดังกล่าว
2. กองบรรณาธิการขอยอมรับว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นความผิดพลาดของกองบรรณาธิการ และขอรับผิดชอบในความผิดพลาดทุกกรณี
3. การตีพิมพ์ข้อความดังกล่าวเป็นการนำคำให้สัมภาษณ์ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล มาลงโดยไม่ครบถ้วน อันเนื่องมาจากความประมาทเลินเล่อ จนทำให้เกิดความเข้าใจว่าข้อความดังกล่าวทำให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท
4. ได้ตีพิมพ์ข้อความขอพระราชทานอภัยโทษในหน้า 1. ของหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก ในฉบับที่เผยแพร่ประจำวันที 29 มีนาคม 2549 พร้อมทั้งจะยื่นหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษ แก่สำนักพระราชวัง
5. กองบรรณาธิการขอยืนยันว่ามีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และปฏิบัติหน้าที่ในการรายงานข่าว ตลอดจนความคิดเห็นเพื่อธำรงไว้ซึ่งพระบรมเชษานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้ามาโดยตลอด และจะดำรงไว้ซึ่งความมุ่งหมายนี้ตลอดไป

บทบาทของสำนักพระราชวังในการแก้ไขวิกฤตการณ์

ผู้แทนของหนังสือพิมพ์ คมชัดลึก ได้เข้ามาพบกับผู้บริหารของสำนักพระราชวัง เพื่อขอคำปรึกษาและแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยให้ทำหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษเข้ามา ทำให้เหตุการณ์คลี่คลายลง และประชาชนที่มาชุมนุมเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์คมชัดลึกพอใจและยอมสลายตัวกลับไป

3. กรณีเผยแพร่ภาพการเข้าเฝ้า ฯ ของพลตรี จำลอง ศรีเมือง และพลเอก สุจินดา คราประยูร เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

ในช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติสุข กลุ่มผู้ชุมนุมที่เรียกตัวเองว่า “กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ที่รวมพลังขับไล่ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ให้ลาออกจากตำแหน่ง

อย่างไรก็ตามการชุมนุมของกลุ่ม “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” มีจุดเริ่มต้นขึ้นหลังจากรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์” ที่ 2 พิธีกรนายสนธิ ลิ้มทองกุล และนางสาว สโรชา พรอุดมศักดิ์ ถูกปลดออกจากผังสถานีโมเดิร์นไนน์ทีวี ทำให้ 2 พิธีกรปรับกลยุทธ์เดินสายจัดรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศหลายครั้ง พร้อมเรียกร้องให้ประชาชนออกมาเคลื่อนไหวกดดันนายกรัฐมนตรีให้ลาออกไป (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับประจำวันที 12 มีนาคม, 2549 : 2)

กระแสการขับไล่ นายกรัฐมนตรีขยายเป็นวงกว้างมากขึ้น โดยมีกลุ่มพันธมิตรต่าง ๆ เข้าร่วมอันเป็นที่มาของการชุมนุมใหญ่ของประชาชนนับแสนคนที่ท้องสนามหลวงในวันที่ 4 , 11 และ 26 กุมภาพันธ์ 2549

ท่ามกลางวิกฤติการณ์ของบ้านเมืองที่คุกรุ่น เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2549 เวลา 20.00 น. โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ได้เผยแพร่เทปบันทึกภาพเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชกระแสรับสั่งให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง แกนนำผู้ชุมนุมต่อต้านรัฐบาล เข้าเฝ้า ฯ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535

ทั้งนี้ ผู้ดำเนินรายการของโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ได้กล่าวนำก่อนเข้าเทปบันทึกภาพเหตุการณ์ดังกล่าวว่า

“โดยที่ขณะนี้สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลาย และหลายฝ่ายมีความวิตกกังวลว่า จะเกิดเหตุความไม่สงบในบ้านเมือง เพื่อเป็นข้อคิดเตือนใจให้ทุกฝ่ายทุกคน โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยขออัญเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาเพื่อรับใส่เกล้าใส่กระหม่อม”

ภาพที่ 4.27 การเข้าเฝ้าฯ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535

ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์กันว่ามีหน่วยงานของสำนักพระราชวังประสานงานให้ดำเนินการให้มีการเผยแพร่ข่าวเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ทางโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย

บทบาทสำนักพระราชเลขานุการในการแก้ไขวิกฤตการณ์

วันที่ 14 มีนาคม 2549 สำนักพระราชเลขานุการได้ออกแถลงข่าวเพื่อชี้แจงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ทำให้เกิดความเข้าใจมากขึ้นและทำให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น แถลงการณ์ระบุว่า ตามที่ปรากฏเป็นข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเชิญพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ออกเผยแพร่ นั้น สำนักพระราชเลขานุการขอเรียนชี้แจงให้ทราบว่าพระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้นเป็นข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไปอยู่แล้ว และประชาชนก็รับรู้มาโดยตลอดว่า มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 เพราะฉะนั้น การที่หน่วยงานหรือสื่อมวลชนใดจะนำออกมาเผยแพร่อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเองนั้น ก็สามารถกระทำได้ จึงขอแถลงข่าวมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

สำนักพระราชเลขานุการได้ส่งโทรสารแถลงข่าวสำนักพระราชเลขานุการฉบับนี้ให้กับสื่อมวลชนทุกแขนง ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และสำนักข่าวต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ

แถลงข่าว
สำนักราชเลขาธิการ

ตามที่ปรากฏเป็นข่าวของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเชิญพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทาน เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕
ออกเผยแพร่ นั้น

สำนักราชเลขาธิการขอเรียนชี้แจงให้ทราบว่า พระราชดำรัสดังกล่าวข้างต้น
เป็นข้อมูลข่าวสารซึ่งได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณชนทั่วไปอยู่แล้ว และประชาชนก็รับรู้
มาโดยตลอดว่า มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เพราะฉะนั้น
การที่หน่วยงานหรือสื่อมวลชนใดจะนำออกมาเผยแพร่อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้อาณัติของ
ของตนเองนั้น ก็สามารถกระทำได้

จึงขอแถลงข่าวมาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

ภาพที่ 4.28 แถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการ ฉบับวันที่ 14 มีนาคม 2549

4. กรณีที่หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์ข่าวว่าในที่ประชุมคณะองคมนตรีได้นำเรื่อง การเผยแพร่ภาพเหตุการณ์เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาพิจารณาในวาระการประชุมด้วย

ในภาวะวิกฤตทางการเมือง คณะบุคคลที่ถูกจำตามองมากเป็นพิเศษ และถูกคาดหวังให้เข้ามาช่วยคลี่คลายวิกฤตการเมือง ก็คือ “องคมนตรี” นอกจากจะทำงานสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว ยังถือเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นหลักของบ้านเมือง ที่พร้อมด้วยคุณวุฒิ และวิวุฒิ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญปี 2540 มาตรา 14 ระบุว่า

“องคมนตรีต้องไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หรือสมาชิก หรือเจ้าหน้าที่ ของพรรคการเมือง และต้องไม่แสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ”

อันแสดงให้เห็น “ภาวะเป็นกลาง” อย่างแท้จริง ด้วยภาวะเป็นกลางดังกล่าว จึงเป็นที่คาดหวังและคาดหวังว่า “องคมนตรี” อาจจะเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยคลี่คลายวิกฤตทางการเมือง ความคาดหวังดังกล่าว นอกจากจะอยู่ในระดับที่ “สูง” แล้ว ยังจะหลากหลายแนว ตัวอย่างเช่น ประธานองคมนตรี และองคมนตรี กลายเป็นที่ “จับสัญญาณทางการเมือง” ของฝ่ายต่างๆ ด้วยเชื่อว่า การเคลื่อนไหวขององคมนตรี ย่อมมี “นัยยะ” อันสำคัญที่ต้องพึงพิจารณา

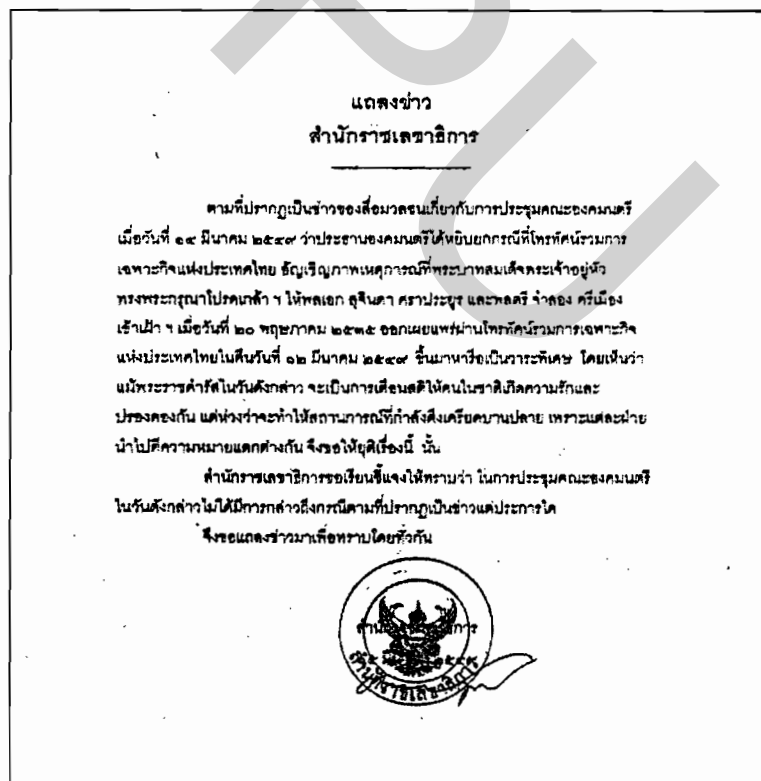
ด้วยเหตุนี้ ทุกคำพูด ทุกการกระทำของประธานองคมนตรี และองคมนตรี จึงได้รับการจับตามองและมีความพยายามตีความมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยามวิกฤต การถูกจับตาและถูกตีความนี้เอง ทำให้องคมนตรีค่อนข้างจะวางตัวลำบาก และกลายเป็นจุดที่มีกระแสข่าวสือเข้าไปเกี่ยวข้องมากมาย และมีความพยายามของกลุ่มที่ขัดแย้ง ลากดึงหรือตีความที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองโดยตลอด

รวมถึงการมีรายงานข่าวว่า เมื่อเวลา 10.00 น. วันที่ 14 มีนาคม 2549 หลังจากที่มีการแพร่ภาพพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นำพลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้า ฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 มาเผยแพร่

ในการประชุมองคมนตรี พลเอก เปรม ใต้หทัยภรณ์ที่วิบูลแพร์ภาพในเหตุการณ์วันนั้น
มาหรือเป็นวาระพิเศษ

หนังสือพิมพ์ฉบับประจำวันพุธ ที่ 14 มีนาคม 2549 ลงพิมพ์ข่าวว่าพลเอก เปรม ติณ
สูลานนท์ ประธานองคมนตรี ได้นำเรื่องการเชิญพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่พลเอก สุจินดา
คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 ออกเผยแพร่ ทาง
โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย มาหรือเป็นวาระพิเศษในที่ประชุมคณะองคมนตรีว่า
พระราชดำรัสดังกล่าวจะเป็นการเตือนสติให้คนในชาติเกิดความรักและปรองดองกัน แต่เนื่องจาก
สถานการณ์บ้านเมืองในเวลานี้มีความขัดแย้งและอาจลุกลามบานปลาย รวมทั้งทำให้แต่ละฝ่ายนำ
พระราชดำรัสไปตีความหมายแตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงอยากขอให้ยุติเรื่องนี้ได้แล้ว

ในเรื่องนี้ สำนักราชเลขาธิการ จึงได้ออกแถลงการณ์อีกฉบับ ในวันที่ 16 มีนาคม
2549 เพื่อแก้ไขข้อความที่ปรากฏทางสื่อมวลชน

ภาพที่ 4.29 แถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2549

สรุปว่าในช่วงที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมประท้วง การเผยแพร่ข่าวหรือมีข่าวลือต่าง ๆ ที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเมืองและส่งผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม สำนักพระราชเลขาธิการจะเข้าไปมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาหรือพยายามที่จะทำให้ปัญหาเหล่านั้นคลี่คลายไปได้ด้วยดี จากการวิจัยพบว่าสำนักพระราชเลขาธิการมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาใน 2 แนวทาง

1. การให้คำปรึกษาหรือคำชี้แจงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนที่จะหาหนทางทำให้ปัญหาเหล่านั้นคลี่คลายไป เช่น กรณีของหนังสือพิมพ์คมชัดลึกสำนักพระราชเลขาธิการให้คำแนะนำในการทำหนังสือขอพระราชทานอภัยโทษเข้ามา ซึ่งทำให้ประชาชนทั่วไปพอใจและยกเลิกการชุมนุมประท้วงเรื่องนี้

2. การออกแถลงข่าวสำนักพระราชเลขาธิการเพื่อชี้แจงทางสื่อมวลชนทุกประเภท เช่น หนังสือพิมพ์ สถานีโทรทัศน์ วิทยุ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน จะได้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องลดปัญหาการเกิดข่าวลือต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า สำนักราชเลขาธิการมีหลายบทบาทในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก เพื่อให้เกิดความเข้าใจจึงขอสรุปในรูปของตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงบทบาทของสำนักราชเลขาธิการ

บทบาทของสำนักราชเลขาธิการ		
1. บทบาทตามพันธกิจ	2. บทบาทในฐานะสื่อมวลชน	3. บทบาทในการแก้ไขวิกฤต
1.1 การให้ความรู้แก่ประชาชน 1.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ 1.3 ให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับหน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ	2.1 เป็นแหล่งข้อมูลเชื่อถือได้ 2.2 เจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ 2.3 ประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ 2.4 บันทึกประวัติศาสตร์ 2.5 สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์	3.1 ชี้แจงและให้ความเห็น 3.2 ออกแถลงข่าว

การปรับเปลี่ยนบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการ

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และข้อมูลเอกสาร ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อสรุปในเรื่องบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการหลายประการ แต่บางหน่วยงานยังมองว่าบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการไม่ชัดเจนหรือสำนักพระราชเลขานุการยังแสดงบทบาทที่เป็นแหล่งข่าวให้แก่สื่อมวลชนเท่าที่ควร สำนักพระราชเลขานุการควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเอง เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่กัน เปิดตัวมากขึ้น เพื่อให้การทำงานของสำนักพระราชเลขานุการได้รับผลดี

“สำนักพระราชเลขานุการปรับบทบาทเข้าหากัน เพื่อจะเอื้อประโยชน์ให้แก่กัน ถ้าเราได้รับความสะดวกตรงนั้น (พระราชกิจ) ผลงานด้านข่าวก็ไปดี ก็จะส่งผลให้สำนักพระราชจะได้ผลดีตรงนั้นตามไปด้วย อยากให้เห็นผลดีร่วมกัน คนที่ได้รับประโยชน์สูงสุดคือพสกนิกรที่จงรักภักดีต่อสถาบัน ก็จะได้รับตรงนั้นไปด้วย ถ้าหากว่าสำนักพระราชได้ทำเต็มที่”
(ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

“มองบทบาทของสำนักพระราชยังไม่ชัดเจน หากสำนักพระราชได้ปรับบทบาทของตัวเองให้เป็นแหล่งข่าวที่ดีก็จะดีมาก” (ปาหนัน วรสวัสดิ์, บก. ราชสำนัก ช่อง 3, สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2549)

“รู้สึกว่าการติดต่อสื่อสารกันระหว่างช่อง 5 กับสำนักราช ไม่เป็น Two way communication เราอยากจะได้ข้อมูลอะไรจะโทรไปประสาน แต่จะไม่ค่อยมีว่าทางสำนักราชโทรมาประสานเราว่ามีข้อมูลตรงนั้นตรงนี้ จะไม่มีส่งมาให้ ... สำนักราชไม่เหมือนกับหน่วยงานพิธีการของหน่วยงานอื่นเลย อย่างน้อยในส่วนที่เป็นสื่อ คือแจ้งหมาย เราไม่ตกข่าวแต่นั้นแหละ แล้วอย่างงานที่เป็นพระราชพิธีน่าจะมีรายละเอียดให้เรา” (จิตตินันท์ วัฒนุชชา, บก. ราชสำนัก ช่อง 5, สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2549)

“อยากให้สำนักราช ได้เปิดตัวมากขึ้น ในตอนแรกที่ไม่เป็นที่รู้จัก” (เสกสรร สิทธิาคม, หัวหน้าข่าวในหลวง หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2549)

สำนักพระราชเลขานุการได้พยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองในการทำงานเบื้องหลัง และเพื่อให้การดำเนินงานในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็นไปอย่างกว้างขวาง สำนักราช

เลขาธิการจึงควรเปิดเผยตัวมากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีอันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ

ท่านราชเลขาธิการ อาสา สารสิน ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้มีการประชาสัมพันธ์สำนักราชเลขาธิการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อให้การติดต่อราชการระหว่างหน่วยงานภายนอกทั้งส่วนราชการและเอกชนมีความถูกต้องคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

“บทบาทของสำนักราชเลขาธิการสำคัญมากแต่เป็นบทบาทเบื้องหลัง ทำให้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนไม่รู้จักรเราเพราะเราอยู่เบื้องหลัง ปัจจุบันเราพยายามปรับบทบาทของเรา โดยที่ทำให้คนรู้จักสำนักราชเลขาธิการไม่ไปไขว้เขวกับสำนักพระราชวัง หรือคนรู้จักสำนักราชเลขาธิการแต่คิดว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักพระราชวัง” (สมลักษณ์ วงศ์งามขำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

“ท่านราชเลขาธิการเห็นว่า หน่วยงานภายนอกหรือบุคคลต่าง ๆ ยังสับสนระหว่างสำนักราชเลขาธิการ กับสำนักพระราชวัง จึงอยากที่จะให้กองข่าวได้ประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจ เพื่อให้การประสานงานถูกต้องและรวดเร็ว บางครั้งผู้ข่าวว่า จะต้องติดต่อกับหน่วยงานไหนแต่คิดว่าสำนักราชเลขาธิการเป็นสำนักพระราชวัง” (ชเนศ เนติโพธิ์, ผู้อำนวยการกองข่าว, สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2549)

การประชาสัมพันธ์นี้ไม่ใช่เป็นเพียงประชาสัมพันธ์ให้รู้จักสำนักราชเลขาธิการเท่านั้น แต่ภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการที่เป็นเลขานุการในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังคงอยู่ในสายตาประชาชนทั่วไป จึงควรสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรเพื่อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ที่เราเคารพรักด้วยเช่นกัน

“มันเป็นเรื่องของภาพลักษณ์ ภาพของเราไม่เพียงจะเป็นภาพลักษณ์ต่อองค์กร ยังเป็นภาพของสถาบันอีกด้วย” (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

การปรับเปลี่ยนบทบาทของสำนักราชเลขาธิการจากเดิมที่ทำงานอยู่เบื้องหลังทำให้คนไม่รู้จักรและเข้าใจผิดว่าเป็นหน่วยงานเดียวกับสำนักพระราชวัง จึงได้มีการประชาสัมพันธ์ที่จะส่งเสริมภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานรับใช้เบื้องพระยุคลบาท

หากภาพลักษณ์ขององค์กรดีแล้วย่อมส่งผลให้การทำงานประสานงานราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วย

DPU

ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

จากการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมหารือระหว่างสำนักพระราชเลขานุการ หน่วยงานภายนอก รวมทั้งสื่อมวลชน ที่สำนักพระราชเลขานุการจัดขึ้น เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2549 ผู้วิจัยพบว่า ในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ปัญหาของสำนักพระราชเลขานุการ
2. ปัญหาที่เกิดกับหน่วยงานภายนอก

1. ปัญหาของสำนักพระราชเลขานุการ

1.1 ลักษณะรูปแบบการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักที่มีรูปแบบตายตัว ทำให้ข่าวไม่น่าสนใจ น่าเบื่อ ข่าวในพระราชสำนักถูกมองว่าเป็นข่าวแห้ง และยังคงยึดถือแนวทางในการนำเสนอข่าวแบบเดิม ๆ เนื่องจากเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา

"ข่าวถ้ามันซ้ำ ๆ กัน เหมือนกันหมด มันเลยกลายเป็นน่าเบื่อ"

"ปัจจุบันข่าวเนื้อหาอ่อนลงกว่าสมัยก่อน ไม่เขียนให้เร้าใจ ให้คนตื่นเต้น เหตุผลที่พระองค์ท่านเสด็จ ๆ ไป ต้องเขียนให้ซึ้ง เพราะคนเขาเห็นในทีวี แต่ว่าหลายคนไม่มีทีวี ยังมีวิทยุที่บางคนไว้ฟังข่าวในพระราชสำนัก" (ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ, รองราชเลขานุการ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2549)

"ลักษณะการเสนอข่าวในราชสำนักมีลักษณะเป็นแบบแผนตายตัว เมื่อนานวันเข้าประชาชนทั่วไปเกิดความชินชา รู้สึกว่าเหมือนหรือคล้ายกันทุกวัน สื่อต่าง ๆ เริ่มมองว่า ข่าวในพระราชสำนักเป็น "ข่าวแห้ง" ไม่มีลักษณะดึงดูดความสนใจ" (สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, 2543 : 7)

ดังนั้น การนำเสนอพระราชกรณียกิจจึงไม่ใช่เพียงการเสนอข่าวในพระราชสำนักเท่านั้น หากแต่จะต้องนำพระราชกรณียกิจเหล่านั้นมาจัดทำใหม่ในรูปแบบของสารคดีเฉลิมพระเกียรติ ให้มีความน่าสนใจมากขึ้น เพราะการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเช่นในทางโทรทัศน์จึงไม่สามารถเผยแพร่พระราชกรณียกิจได้ครบถ้วนและละเอียดพอ เนื่องจากเวลาในการเผยแพร่จำกัด

แนวทางในการแก้ไขที่จะทำให้ข้าวน่าสนใจ คือการจัดทำให้ในรูปแบบของสารคดี เพราะสามารถเพิ่มรายละเอียดได้มากขึ้น ซึ่งรัฐบาลโดยคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติได้ดำเนินการอยู่ เป็นการสร้างเข้าใจให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์ของเราด้วย

"ควรจะทำในเป็นสารคดีหรือไม่เพื่อที่จะให้ประชาชนได้เห็นภาพว่า เจ้านายของเรา ได้ทรงพระเมตตาอย่างไร พยายามเสริมสร้างให้กับท้องถิ่นประการใดบ้าง ผมว่าน่าจะช่วยกันคิด ช่วยกันทำ จะเป็นรูปสารคดีหรืออะไรก็ได้แล้วแต่ที่เป็นประโยชน์ อันนี้เป็นตัวอย่างที่น่าเรียนว่าฝากไว้ว่าควรจะคิดริเริ่มประการใดเพื่อจะสร้างความเข้าใจให้กับสถาบัน" (อาสา สารสิน, การประชุมหารือ ฯ วันที่ 28 ตุลาคม 2548)

"ข้าวในพระราชสำนักถ้าชาวเกิดไปคนไม่สนใจฟัง ต้องสรุปแต่ละประเด็นสำคัญ การทำข่าวเมื่อรู้ว่ามีเฝ้า ฯ ต้องเตรียมหาข้อมูลจากผู้เฝ้า ฯ ว่าเป็นใคร เฝ้า ฯ เรื่องอะไร นั่นคือภารกิจของกองข่าว ก่อนเฝ้า ฯ แล้วหลังจากนั้นควรไปถามต่อว่ามีพระราชดำริอะไร แล้วนำมาเพิ่มเติมเป็นสารคดีเฉลิมพระเกียรติต่างๆ ซึ่งจะได้ยาวขึ้นละเอียดขึ้น สารคดีควรไม่เกิน 15 นาที สารคดีหรือข่าวไม่ควรเขียนเยิ่นเย้อพระเจ้าอยู่หัว ควรเขียนเป็นข้อเท็จจริง สิ่งที่เกิดขึ้น พระองค์ท่านทำอะไรที่ไหน อย่างไร จะดีกว่า" (วุฒิ สุมิตร, รองราชเลขาธิการ, สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์ 2549)

"การทำข่าวในพระราชสำนักอย่างเดี๋ยวมันแคบ ข้าวในพระราชสำนักถือเป็นหนึ่งในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ นอกจากนั้นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจโดยวิธีอื่น ๆ สำนักราชเลขาธิการมีนโยบายที่จะไม่ออกหน้า เราจะเป็นคนพิจารณาความเหมาะสม ให้ความเห็น หรือให้การรับรองความถูกต้องของข้อมูลนั้น เพราะฉะนั้นก็จะมีหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่รัฐบาลตั้งขึ้นในสมัยหนึ่ง ได้ตั้งสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติขึ้นเพื่อช่วยสำนักราชเลขาธิการในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ" (สมลักษณ์ วงศ์งามขำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

"เสาร้อาทิตย์เราจะไม่เสนอข่าวในพระราชสำนัก เราจะเสนอเป็นรายการ ชื่อว่า พระบารมีปกเกล้า คือเอาพระราชกรณียกิจมาร้อยเรียงให้นักจัดรายการ ทำหน้าที่เหมือนกัน เสาร้อาทิตย์เป็นแบบเทิดพระเกียรติ บรรยายถึงพระราชกรณียกิจ โครงการต่าง ๆ แล้วพอวันจันทร์

เราก็สามารถมาถึงเสาร้ออาทิตย์ได้ เมื่อวันเสาร์นั้นพระองค์ไหนเสด็จไหนทำอะไร" (ชั้นสุข
เหมาะสม, ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายคลื่นวิทยุ AM สถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท., สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

2. ปัญหาของหน่วยงานภายนอกสำนักพระราชเลขธิการ

- 2.1 ปัญหาเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ไม่ถูกต้อง
- 2.2 ปัญหาในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในสื่อสิ่งพิมพ์มีน้อย
- 2.3 การไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก

2.1 ปัญหาเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ไม่ถูกต้องในข่าวในพระราชสำนัก

สื่อมวลชนส่วนมากประสบปัญหาในเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ การใช้อำนาจหน้าที่
ของแต่ละพระองค์ จะอ่านตำราอย่างเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยประสบการณ์ในการเขียนข่าวใน
พระราชสำนักอีกด้วย

"ข่าวราชสำนักผมจะบอกลูกทีมว่าผมไม่แข่งนะ แต่ผมจะแข่งในเชิงการเขียน เขา
เขียนอย่างคุณไม่ต้องไปลอกเขา ทั้งที่ผมไม่ได้จบอักษรศาสตร์ ผมถ่ายเองเขียนเองก็ทำมาแล้ว
ราชาศัพท์ทุกคนต้องแม่น องค์กรนี้ใช้อย่างไร มีอยู่ครั้งผู้สื่อข่าวเขียนชื่อพระเจ้าอยู่หัวผิด ลงท้าย
ปรเมน ผมขึ้นเมรุแน่ ...บางทีชื่อแปลก ๆ ให้วงเล็กเลย อ่านว่า... เพราะเราไม่ค่อยคุ้น"
(สุภาภย์ ภูมิมาศ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ไอทีวี, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

"ผู้สื่อข่าวที่ออกไปทำเมื่อข่าวเข้ามาบรรณาธิการจะดูเรื่องคำและเนื้อความ สถานีจะให้
ฝ่ายราชสำนักดูแลอย่างเดียวเลย ฝ่ายอื่นจะไม่เข้ามาเกี่ยว เพราะถือว่าเขาไม่มีความรู้ความชำนาญ"
(ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก.ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

2.2 ปัญหาการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในสื่อสิ่งพิมพ์มีน้อย

สื่อสิ่งพิมพ์โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จะมีการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักน้อย ส่วน
ใหญ่จะลงเฉพาะภาพข่าวเท่านั้น และจะลงพิมพ์ในหน้าในของหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์
ไทยรัฐ จะลงพิมพ์ภาพข่าวในพระราชสำนักในหน้า 4 นอกจากจะเป็นข่าวพระราชพิธีสำคัญ ๆ จะ
เผยแพร่ในหน้า 1

"สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์จะไม่ให้ความสำคัญกับข่าวในพระราชสำนักมากเท่าไร จะลงเฉพาะภาพข่าว เพราะมันเป็นข่าวแห้ง ข่าวที่ไม่มีชีวิตชีวาเขาไม่สามารถเล่นอะไรกับข่าวนี้ได้ เราจะปรับหรือเปลี่ยนก็ไม่ได้ เพราะว่าลักษณะของข่าวเป็นอย่างนั้น คือเราไม่สามารถทำให้มันมีสีสันได้"

(สมลักษณ์ วงศ์งามจำ, ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอักษรศาสตร์ 10, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2549)

2.3 ความไม่สะดวกในการเข้าไปทำข่าวในพระราชสำนัก

สื่อมวลชนจำนวนมากที่ได้มาร่วมประชุมในการประชุมหารือหรือพบปะสำนักพระราชเลขานุการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่อมวลชนต่าง ๆ เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม 2549 พบว่า ปัญหาสำคัญที่สื่อมวลชนแจ้งมากที่สุดคือ ปัญหาการไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในการทำข่าวในพระราชสำนัก โดยเฉพาะเวลาเสด็จ ฯ ต่างจังหวัด ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ปฏิบัติหน้าที่

"ปัญหาคือการไม่ได้ความสะดวกในการไปทำข่าว ถูกเจ้าหน้าที่ตั้ง ทำให้ไม่ได้ภาพที่สำคัญ" (พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

"เราทำในนามพูด แต่เราไม่ได้รับความสะดวกมีอยู่ปีหนึ่งที่เราไปอยุธยา ถูกกันถูกสกัดไม่สะดวกในการทำงานทั้ง ๆ ที่ไปในนามพูด ถึงเวลาสุดท้ายแล้วพลูอยากจะได้ละเอียด แต่เวลาไปทำอันนี้ก็ห้ามอันนั้นก็ห้าม ห้ามตามขบวน ไม่สะดวกหลายอย่าง" (วันชัย ทรพรสุทธิ, บก. ข่าวในพระราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

"ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของผู้สื่อข่าวในส่วนกลางและต่างจังหวัดเราประสบปัญหากันมาก มีจุดหนึ่งถามกันมากทั้งทางสำนักพระราชวังก็ดี สำนักพระราชเลขานุการก็ดี ว่าทำไมพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านไม่ได้ออก พระบรมฉายาลักษณ์ไม่มีการนำเสนอในสื่อสิ่งพิมพ์ที่จริง ๆ แล้ว อยากเรียนให้ทราบว่าผู้สื่อข่าวเอง ช่างภาพเองที่ตามเสด็จไปถ่ายภาพพระราชกรณียกิจ เราประสบปัญหาถูกกระทำด้วยพฤติกรรมไม่เหมาะสม" (คำฤทธิ์ วิริยะกุล, รองหัวหน้าข่าวภูมิภาค หนังสือไทยรัฐ, งานประชุมหารือฯ, 28 ตุลาคม 2548)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักนั้นมีอยู่ก็จริง แต่สื่อมวลชนและสำนักราชเลขาธิการทำงานโดยยึดหลักในการปฏิบัติงานเพื่อรับใช้สถาบันพระมหากษัตริย์เช่นเดียวกัน ดังนั้นการทำงานจึงเป็นไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แม้ว่าจะมีปัญหาบางอย่างแต่ก็สามารถคลี่คลายปัญหาไปได้ด้วยดี ซึ่งสื่อมวลชนมีความต้องการที่จะให้สำนักราชเลขาธิการเป็นสื่อกลางในการจัดประชุมหารือแล้วเชิญหน่วยงานมาเข้าร่วมประชุมกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่อยไป

"ขอเสนอข้อเสนอแนะะ อยากให้กราบเรียนท่านราชเลขาธิการ และเลขาธิการพระราชวัง ให้เชิญหน่วยงานรักษาความปลอดภัย สันติบาล และสื่อมวลชนมาหารือร่วมกันในทางออกวิธีปฏิบัติ น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด" (คำฤทธิ์ วิริยะกุล, รองหัวหน้าข่าวภูมิภาค หนังสือไทยรัฐ, งานประชุมหารือฯ, 28 ตุลาคม 2548)

"เราถูกปลูกฝังให้รักสถาบันพระมหากษัตริย์เมื่อมาทำงานตรงนี้จึงต้องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของทุกพระองค์ให้ประชาชนได้ชื่นชมพระบารมี และรู้ว่าพระองค์ทำอะไรเพื่อประโยชน์แก่ประเทศชาติบ้าง" (พัชรินทร์ เสวตสุทธิพันธ์, บก. ข่าวในพระราชสำนัก โมเดิร์นไนน์ทีวี, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2549)

"มันเป็นสองลักษณะที่มาผนวกกัน เราเป็นคนไทย เราศรัทธาเชื่อมั่นในสถาบันนี้อยู่เป็นทุน ที่ได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว อีกด้านหนึ่งที่มาผนวกคือการประกอบอาชีพการทำข่าวขณะนี้ ด้วยความจงรักภักดีในสายเลือด ด้วยสำนึกในหน้าที่สายงานของตัวเอง ว่าจะต้องเสนอข่าว เหล่านี้ทำให้เราทุ่มเท ทำงาน 21 ปี ตั้งแต่เริ่มทำมาก็อยู่ราชสำนักตลอด (ครรชิต มั่นคงหัตถ์, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 11, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2549)

"เราอยู่ตรงนี้ เราถือว่าตำแหน่งนี้มีศักดิ์ศรี เราอยู่ใกล้ชิดเราเทิดทูนตรงนี้ ทำงานถวายเราถือว่าศักดิ์ศรีสายราชสำนัก" (วันชัย ทรพรสุทธิ, บก. ข่าวราชสำนัก ช่อง 7, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2549)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Reserch) โดยผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงนโยบายของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขธิการ
3. เพื่อศึกษาถึงบทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก
4. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนัก และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 นโยบายของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

นโยบายของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก แบ่งออกได้เป็น 4 ข้อ ดังนี้

5.1.1.1 เป็นพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะให้มีการบันทึกการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ซึ่งเป็นการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการจัดตั้งกองข่าว สำนักพระราชเลขธิการ ขึ้นมารับผิดชอบในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก โดยให้เขียนข่าวในพระราชสำนักให้ละเอียด เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงทางประวัติศาสตร์

5.1.1.2 การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักต้องคำนึงถึงความถูกต้องเป็นสำคัญ เพราะข่าวในพระราชสำนักจะต้องใช้เป็นหลักฐานในการอ้างอิงในภายหลัง

5.1.1.3 เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศ์ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง

5.1.1.4 ประสานความร่วมมือในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจกับหน่วยงานภายนอก โดยเฉพาะสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจและเป็นการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่ตลอดไป

5.1.2 กระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชพิธีการ

กระบวนการข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชพิธีการ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 5.1.2.1 ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ
- 5.1.2.2 ขั้นตอนการทำข่าวในพระราชสำนัก
- 5.1.2.3 ขั้นตอนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ

5.1.2.1 ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจ

ขั้นตอนการจัดทำพระราชกิจเป็นขั้นตอนที่กองการในพระองค์ สำนักพระราชพิธีการเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำ เพื่อให้ทราบในแต่ละวันแต่ละพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไรบ้าง ซึ่งพระราชกิจมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท คือ พระราชกิจประจำวัน พระราชกิจย่อ พระราชกิจประจำสัปดาห์ พระราชกิจประจำเดือน

การจัดทำพระราชกิจมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้

1) รับข้อมูลพระราชกรณียกิจของทุกพระองค์

ข้อมูลที่จะใช้ในการบันทึกลงในพระราชกิจ เป็นข้อมูลที่ได้มาจากกองงานในพระองค์ของแต่ละพระองค์ ที่ทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจของแต่ละพระองค์ ได้แก่ กองการในพระองค์ กองการต่างประเทศ กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ฯ สยามมกุฎราชกุมาร กองงานในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กองงานในพระองค์พระเจ้าวรวงศ์เธอ

พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนัคคามาตุ สำนักเลขาธิการคณะองคมนตรี หน่วยงานเหล่านี้ เป็นหน่วยงานที่ส่งข้อมูลมาให้กับกองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ และกองการใน พระองค์จะได้รวบรวมข้อมูลเหล่านี้เก็บลงในแฟ้มเรียงตามลำดับวันเวลา เพื่อใช้ในการบันทึกลงใน พระราชกิจ

2) บันทึกข้อมูลลงในพระราชกิจ

ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจของทุกพระองค์ จะบันทึก ลงในพระราชกิจ ซึ่งมีรูปแบบตามที่สำนักราชเลขาธิการกำหนดไว้ การบันทึกพระราชกิจจะเป็น การบันทึกพระราชกรณียกิจ พระกรณียกิจที่มีการจัดเรียงตามลำดับพระองค์ โดยเริ่มจากพระราช กรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระ บรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไป จนกระทั่งถึงการปฏิบัติแทนพระองค์ขององคมนตรีหรือผู้แทนพระองค์ เมื่อมีการจัดเรียงตาม พระองค์แล้วก็มีการจัดเรียงตามลำดับเวลา การบันทึกพระราชกิจนั้นต้องเป็นการสรุปใจความ สำคัญ โดยใช้คำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง พระราชกิจอยู่ในชั้นความลับ “ปกปิด” จึงมีการประทับตรา ปกปิดไว้ด้านบนตรงกลางของกระดาษก่อนนำออกเผยแพร่

3) การเผยแพร่พระราชกิจ

การเผยแพร่พระราชกิจนั้นจะเผยแพร่ให้กับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการต้องปฏิบัติหน้าที่ในการถวายงานต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้กองการในพระองค์ สำนักราชเลขาธิการ เผยแพร่ให้กับ 57 หน่วยงาน โดยมีการบันทึกหมายเลขทุกแผ่น และแจกจ่ายตามบัญชีหมายเลข เท่านั้นเพื่อป้องกันการเผยแพร่พระราชกิจให้กับผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง

โดยเจ้าหน้าที่เวรประจำสำนักราชเลขาธิการ จะนำส่งโดยตรงให้กับ หน่วยงานต่าง ๆ ก่อนเวลาตามพระราชกิจ 1 วัน เช่นพระราชกิจวันอังคาร จะนำส่งในตอนเย็น ของวันจันทร์ เป็นต้น

5.1.2.2 ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนักเป็นขั้นตอนที่กองข่าว สำนักราชเลขาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) **มอบหมายงานให้เจ้าหน้าที่** เนื่องจากการจัดเจ้าหน้าที่ไปทำข่าวในพระราชสำนักมีหลายประเภท คือ 1. การจัดทำเจ้าหน้าที่ให้ไปตามเสด็จ ในโอกาสที่เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในต่างจังหวัด 2. การจัดเจ้าหน้าที่ออกไปทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันนอกสถานที่ เช่น พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วังสระปทุม พระตำหนัก จักรับงาช ๔๗ และ 3. การจัดเจ้าหน้าที่ทำข่าวในพระราชสำนักประจำวันอยู่ที่กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ เพื่อพิมพ์ข่าวในพระราชสำนักประจำวันออกเผยแพร่

ในการมอบหมายงานให้กับเจ้าหน้าที่ กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ มีหลักและวิธีการปฏิบัติ ดังนี้

- (1) พิจารณาคณะที่เหมาะสมในการทำข่าวในพระราชสำนัก
- (2) ให้นำคณะที่ได้รับการพิจารณาแล้วไปทำบัตรผ่านเขตพระราชฐาน
- (3) ฝึกฝนการทำงานโดยการเรียนรู้งานจากรุ่นพี่
- (4) บันทึกชื่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ไปทำข่าวในพระราชสำนักลงในตารางข่าว

ในตารางข่าว

2) **ขั้นการรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนัก**

การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำข่าวในพระราชสำนักมีข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูลเพื่อใช้ในการเขียนข่าวในพระราชสำนัก ดังนี้

- (1) ข้อมูลจากพระราชกิจ
- (2) ข้อมูลจากหมายกำหนดการของกองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง
- (3) ข้อมูลจากหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง กรมชลประทาน เป็นต้น
- (4) ข้อมูลจากการบันทึกด้วยตนเอง

3) **ขั้นการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก**

การจัดทำข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการออกเผยแพร่ จะมีรูปแบบและหลักการในการจัดทำข่าวในพระราชสำนักเป็นแบบเฉพาะ ที่สำนักพระราชเลขานุการได้กำหนดขึ้นและถือปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยมา

5.1.2.3 **ขั้นตอนในการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก**

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ใน 3 ทาง ดังนี้

1) เผยแพร่ทางสื่อวิทยุโทรทัศน์ ได้แก่

(1) การเผยแพร่ทางสถานีวิทยุ ได้แก่ สถานีวิทยุแห่งประเทศไทย

เครือข่ายของสถานีวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ ในเวลา 20.00 น. และสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ในเครือข่ายของสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. เวลา 18.01 – 18.05 น. ทั้งสองสถานีวิทยุจะใช้ข่าวในพระราชสำนักของกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ ที่ส่งโทรสารไปให้ทำการอ่านออกอากาศโดยไม่มีการตัดทอน

(2) การเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ ได้แก่ สถานีวิทยุ

โทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 7 สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 กรมประชาสัมพันธ์ และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ทุกสถานีจะเผยแพร่พร้อมกันในเวลา 20.00 น. สถานีโทรทัศน์จะใช้ข้อมูลจากสำนักราชเลขาธิการและข้อมูลจากผู้สื่อข่าวที่ส่งไปทำข่าวในพื้นที่ด้วย ส่วนข่าวในพระราชสำนักที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจในเขตพระราชฐาน เช่น พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ศาลาศิวลาลัย สวนจิตรลดา เนื่องจากเป็นเขตพระราชฐานจึงให้เฉพาะช่างภาพเข้าไปทำข่าวได้เพียงช่องละ 1 คนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ผู้สื่อข่าวเข้าไป ดังนั้นกองข่าวสำนักราชเลขาธิการ จึงทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวให้กับสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ โดยกองข่าวจะแจกข่าวสำหรับโทรทัศน์ให้กับสถานีโทรทัศน์สำหรับออกเผยแพร่ ซึ่งการเรียงลำดับของข่าวในพระราชสำนักที่จะออกเผยแพร่นั้นสถานีโทรทัศน์จะยึดหลักตามที่สำนักราชเลขาธิการกำหนด โดยเรียงลำดับพระองค์ตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร จนถึงผู้แทนพระองค์

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักในโอกาสพระราชพิธีสำคัญ หรือในโอกาสเสด็จฯ ต่างประเทศ สถานีโทรทัศน์ได้มอบหมายให้โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการจัดเจ้าหน้าที่ของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ หมุนเวียนกันไปปฏิบัติหน้าที่

2) การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ การเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ และราชกิจจานุเบกษา

3) การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อใหม่ ได้แก่ เผยแพร่ทางระบบอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์สำนักราชเลขาธิการเครือข่ายกาญจนาภิเษก

5.1.3 บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก แบ่งออกเป็น

3 บทบาท คือ

5.1.3.1 บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการตามพันธกิจ

5.1.3.2 บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์

5.1.3.3 บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในภาวะวิกฤต

5.1.3.1 บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการตามพันธกิจ

สำนักพระราชเลขธิการได้กำหนดพันธกิจไว้ในข้อ 7. ว่า สำนักพระราชเลขธิการมีหน้าที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง ดังนั้นสำนักพระราชเลขธิการจึงมีบทบาทตามพันธกิจ ดังนี้

- 1) บทบาทในการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปในเรื่องราชสำนักพระราชกรณียกิจ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ
- 2) บทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำสารคดีหรือภาพยนตร์เฉลิมพระเกียรติในโอกาสต่าง ๆ
- 3) บทบาทในการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษากับหน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ตลอดจนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อให้คำปรึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับราชสำนักหรือเรื่องพระราชกรณียกิจ ต่าง ๆ

5.1.3.2 บทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์

สำนักพระราชเลขธิการนอกจากจะทำหน้าที่เป็นเลขานุการในพระมหากษัตริย์แล้ว บทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งการเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ให้กับสถาบันพระมหากษัตริย์ จึงสามารถแบ่งบทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ได้ เป็น 5 บทบาท คือ

- 1) บทบาทในการเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ สำนักราชเลขาธิการเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญและเชื่อถือได้แก่สื่อมวลชนทุกแขนง เนื่องจากสำนักราชเลขาธิการเป็นเลขานุการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้นข้อมูลทุกอย่างต้องผ่านมาจากสำนักราชเลขาธิการและเป็นข้อมูลที่ได้รับการกลั่นกรองมาเป็นอย่างดี
- 2) บทบาทในการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ การเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ พระมหากษัตริย์ไทยทรงปฏิบัติใน 2 ลักษณะ คือ การเชิญพระราชสาส์นไปเจริญสัมพันธไมตรี และการเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ ดังนั้นบทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ จึงมี 2 ลักษณะ คือ
 1. บทบาทในการเผยแพร่ข้อความพระราชสาส์น
 2. บทบาทในการเผยแพร่แถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศ
- 3) บทบาทในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นเพื่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
- 4) บทบาทในการบันทึกประวัติศาสตร์
- 5) บทบาทในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน สำนักราชเลขาธิการจะมีบทบาทในชี้แจงความเข้าใจผิดเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนใน 2 ลักษณะ คือ
 1. การออกแถลงการณ์ในเรื่องต่างๆ เช่น แถลงการณ์พระอาการประชวร
 2. การทำหนังสือชี้แจงเรื่องต่างๆ ไปยังหน่วยงานอื่น

5.1.3.3 บทบาทของสำนักราชเลขาธิการในการแก้ไขวิกฤติ

- 1) การให้คำปรึกษาหรือคำชี้แจงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนเพื่อคลี่คลายปัญหา
- 2) การออกแถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการเพื่อชี้แจงทางสื่อมวลชน

5.1.4 ปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนัก

ปัญหาและอุปสรรคในการทำข่าวในพระราชสำนัก สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ

5.1.4.1 ปัญหาของสำนักพระราชเลขานุการ

ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในของสำนักพระราชเลขานุการเอง ซึ่งประกอบด้วยรูปแบบการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักที่มีลักษณะตายตัว ทำให้ข่าวในพระราชสำนักไม่น่าสนใจ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือการเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักในรูปแบบของสารคดีเฉลิมพระเกียรติ การเขียนข่าวในพระราชสำนักให้น่าสนใจ เช่น การกล่าวถึงความป็นมาของสถานที่ที่เสด็จ ฯ ไป

5.1.4.2 ปัญหาที่เกิดกับหน่วยงานภายนอก

- (1) ปัญหาเรื่องการใช้คำราชาศัพท์
- (2) ปัญหาการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อหนังสือพิมพ์มีน้อย
- (3) ปัญหาการไม่ได้รับความสะดวกในการไปทำข่าวในพระราชสำนัก

แนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ สื่อมวลชนให้ความเห็นว่าสำนักพระราชเลขานุการควรเป็นสื่อกลางในการจัดการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5.2 การอภิปรายผลการวิจัย

นโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

จากการที่ได้ศึกษาพบว่าสำนักพระราชเลขานุการไม่ได้มีการเขียนนโยบายในการทำข่าวในพระราชสำนักเป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนหน่วยงานราชการอื่น แต่เป็นพระบรมราชโองการที่มีพระราชประสงค์ให้มีการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ ซึ่งพระมหากษัตริย์ในรัชกาลก่อนแต่ละพระองค์ที่มีพระราชประสงค์ที่จะเผยแพร่ข่าวสารในราชสำนักให้ประชาชนได้รับทราบ เช่น การจัดพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา การพิมพ์หนังสือ Court - ข่าวราชการ ล้วนแล้วแต่เป็นพระบรมราชโองการที่จะเผยแพร่ข่าวสารในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ

ดังนั้นสำนักพระราชเลขานุการในฐานะเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีหน้าที่ที่จะต้องสนองพระบรมราโชบายในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้ประชาชนได้ทราบอย่างกว้างขวาง

แม้ว่านโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักมิได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร แตกต่างจากนโยบายทั่วไปที่จะชี้แนวทางให้การปฏิบัติงานขององค์การจะต้องเป็นข้อความที่เข้าใจได้ง่ายและควรจะต้องเป็นลายลักษณ์อักษร แต่สำนักพระราชเลขานุการได้เขียนไว้ในพันธกิจว่า สำนักพระราชเลขานุการมีหน้าที่ในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง พันธกิจในข้อนี้ถือได้ว่าสำนักพระราชเลขานุการได้กำหนดหน้าที่ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อเป็นแนวทางให้ทุกคนได้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ แม้ไม่ได้เขียนเป็นนโยบายในเรื่องข่าวในพระราชสำนักไว้ก็ตาม แต่การปฏิบัติงานในฐานะเลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเป็นการปฏิบัติงานด้วยความจงรักภักดีและด้วยจิตสำนึกที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์จึงสำคัญยิ่งกว่าการกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร

นโยบายของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนักแตกต่างจากข่าวประเภทอื่น ๆ เพราะการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักเป็นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศ์ สำนักพระราชเลขานุการจึงต้องคำนึงถึงความถูกต้องของเนื้อหาข่าวเป็นสิ่งสำคัญ เพราะข่าวในพระราชสำนักที่เผยแพร่ออกไปแล้วเป็นเสมือนการบันทึกประวัติศาสตร์ที่ถูกต้องเผยแพร่ทางราชกิจจานุเบกษา หนังสือประมวลพระราชกรณียกิจ ฯลฯ ที่อาจมีการนำข้อมูลเหล่านี้มาอ้างอิงในภายหลัง สำนักพระราชเลขานุการจึงให้ความสำคัญในเรื่องความถูกต้องของข่าวในพระราชสำนักมากกว่าความรวดเร็วในการนำเสนอข่าวอย่างเช่นองค์กรสื่ออื่น ๆ ที่มีการแข่งขันกันเพื่อเผยแพร่ข่าวให้ทันเวลา ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการจึงมีการนำเสนอข่าวย้อนวัน เช่น หนึ่ง เมื่อค่ำวานนี้ เวลา เพราะสำนักพระราชเลขานุการต้องตรวจสอบในเรื่องเวลาที่เสด็จ ฯ ให้ถูกต้องเสียก่อน มิใช่เขียนโดยใช้คำว่า วันนี้ เวลาบ่าย หรือเวลาค่ำ ซึ่งมีได้ระบุเวลาที่แน่นอนลงไป

สำนักพระราชเลขานุการในหน้าที่เลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ถูกมองว่าทำงานใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาทจึงไม่ควรทำงานในเบื้องหน้าที่จะเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านโดยตรง แต่ควรทำงานในเบื้องหลัง เช่น การให้คำปรึกษา คำแนะนำกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดทำสารคดี แผ่นพับ ฯลฯ

นโยบายของสำนักพระราชพิธีการที่ต้องการเผยแพร่ข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมวงศานุวงศ์ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและกว้างขวาง สำนักพระราชพิธีการไม่สามารถทำได้โดยลำพังต้องอาศัยสื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งองค์กรสื่อมวลชนทั้งหลายต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และนโยบายของสื่อมวลชนสอดคล้องกับนโยบายของสำนักพระราชพิธีการที่ต้องการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้ประชาชนได้รับทราบ เรื่องราวเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์จึงเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของประชาชนคนไทยทั่วประเทศ เพราะสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันที่ได้รับเทิดทูนจากประชาชน และเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทย

กระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

สุรสิทธิ์ วิทยาธิราช (2544 : 10) ได้กล่าวว่า “ข่าว” มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ปัจจัย คือ ข่าวต้องเป็นข้อเท็จจริง (fact) หรือเหตุการณ์ (event) หรือความคิด (Idea) และข่าวจะต้องมีความสำคัญ (significantly) หรือมีความน่าสนใจ (interested) และปัจจัยสำคัญคือข่าวจะต้องได้รับการหยิบยกขึ้นมารายงานข่าว (reporting) ผ่านสื่อมวลชน (mass media) หากไม่มีการรายงานหรือสื่อข่าว สิ่งนั้นก็ยังคงเป็นเพียงข้อเท็จจริง

ข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นข่าวประเภทหนึ่งที่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญและอยู่ในความสนใจของประชาชนทั่วไป ถูกรายงานผ่านสื่อมวลชน ถือเป็นข่าวประเภทข่าวหนัก (hard news) เพราะเป็นข่าวที่ให้สาระประโยชน์ สร้างสรรค์ประโยชน์ แต่ข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่มีกระบวนการทำข่าวที่แตกต่างจากข่าวประเภทอื่น ซึ่ง Jeremy Tunstall อ้างในศิริวรรณ อาษาศรีเพชร (2543 : 18) กล่าวถึงกระบวนการผลิตข่าวว่า เป็นวงจรรวมของการผลิตที่มีความเกี่ยวพันกันใน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การรวบรวม (Gathering) การคัดเลือก (Selection) และการนำเสนอ (Presentation) ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการสรุปกระบวนการข่าวในพระราชสำนักที่ได้จากศึกษา โดยพบว่ากระบวนการทำข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชพิธีการ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดทำพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกามีรูปแบบการจัดทำเฉพาะที่สำนักพระราชเลขานุการกำหนดขึ้นและถือปฏิบัติสืบต่อกันมา พระราชกฤษฎีกาเป็นเอกสารที่สำคัญและจะต้องถูกต้องไม่ผิดพลาด เนื่องจากจะต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และพระบรมวงศานุวงศ์ เพื่อให้ทราบว่ามีพระราชกฤษฎีกาอะไรที่แต่ละพระองค์ทรงปฏิบัติ ที่ไหนเมื่อไร

ก่อนที่ข้อมูลจะถูกบันทึกลงพระราชกฤษฎีกานั้น หน่วยงานที่ทำหน้าที่เลขานุการในพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวคือสำนักพระราชเลขานุการ เลขานุการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถคือกองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ หรือกองงานในพระองค์แต่ละพระองค์ จะต้องนำความกราบบังคมทูลพระกรุณา กราบบังคมทูล หรือกราบทูลให้ทรงพิจารณาว่าจะทรงรับปฏิบัติในพระราชกิจใด และเมื่อทรงรับแล้วจึงจะมีการออกเป็นหมายกำหนดการซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนและเวลาที่ในการปฏิบัติที่แน่นอน จึงเป็นข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงยากนอกจากมีพระราชประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงเท่านั้น

ดังนั้นข้อมูลที่ถูกส่งมาจึงเป็นข้อมูลที่สำนักพระราชเลขานุการจะเลือกรับหรือตัดทิ้งไม่ได้ เพราะข้อมูลเหล่านี้สำคัญ แต่สำนักพระราชเลขานุการมีการดำเนินการปรับเปลี่ยนข้อมูลที่ได้รับนั้นให้เป็นในรูปแบบที่เขาต้องการ คือในรูปแบบของพระราชกฤษฎีกาที่สำนักพระราชเลขานุการกำหนด ตามแนวคิด Schamm (1987 : 7) สำนักพระราชเลขานุการได้ทำหน้าที่เป็น gatekeeper ที่จะกำหนดว่าข่าวในลักษณะใดที่ควรให้ประชาชนได้รับรู้ หรือข่าวใดที่ไม่ควรเปิดเผย เป็นต้น พระราชกฤษฎีกาเป็นส่วนพระองค์จะมีการบันทึกไว้ว่าเป็นส่วนพระองค์ ดังนั้นจึงไม่ควรเปิดเผยในข่าวในพระราชสำนัก

รูปแบบในการบันทึกข้อความลงในพระราชกฤษฎีกาจะเป็นรูปแบบเฉพาะ มีการย่อข้อความที่จำเป็นเพื่อให้สามารถอ่านเข้าใจได้ว่า พระองค์ไหน ปฏิบัติพระราชกรณียกิจอะไรเมื่อไร โดยใช้คำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง พระราชกฤษฎีกาเป็นเอกสารสำคัญที่จะต้องถูกนำไปเผยแพร่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติงานเท่านั้น และข้อความในพระราชกฤษฎีกาจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำไปประกอบในการทำข่าวในพระราชสำนักต่อไป

ดังนั้นความถูกต้องของพระราชกิจจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากเพราะหากบันทึกผิดแล้ว ผู้ปฏิบัติอาจปฏิบัติไม่ถูกต้องทำให้เกิดความเสียหายได้ ซึ่งสำนักพระราชเลขานุการจะต้องตรวจสอบความถูกต้องในข้อความและความถูกต้องในการใช้ราชาศัพท์อย่างละเอียดเพราะว่าหน่วยงานภายนอกจะยึดถือเอาเป็นข้อมูลหลักในการเผยแพร่ต่อไป

2. ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก

ขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนักเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากขั้นตอนแรก เพราะพระราชกิจจะทำให้ทราบว่าแต่ละพระองค์มีพระราชกรณียกิจอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้มาถึงขั้นตอนการจัดทำข่าวในพระราชสำนัก โดยเริ่มจากการมอบหมายหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ ที่ทำหน้าที่ไม่ต่างไปจากสื่อมวลชนอื่น เช่น ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ หรือผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ ที่จะต้องไปหาข่าวจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สถานที่ที่ไปปฏิบัติหน้าที่

จากแนวคิดของ Gieber W, jognson W. ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว (พีระ จิตร โสภณ, 2529) ว่า มีบทบาทที่กลมกลืนกันสนิทระหว่างแหล่งข่าวกับผู้รายงานข่าว คือทั้งผู้สื่อข่าวและแหล่งข่าวต่างร่วมมือเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างในการเสนอข่าวสารไปยังสาธารณชน ทั้งคู่ต่างไม่เป็นอิสระต่อกัน ผู้สื่อข่าวอาจเป็นเครื่องมือของแหล่งข่าวหรือแหล่งข่าวอาจรับใช้ผู้สื่อข่าว การสื่อสารซึ่งกันและกันโดยไม่เป็นทางการจะมีบทบาทมากกว่าการสื่อสารที่เป็นทางการ สอดคล้องกับบทบาทของสำนักพระราชเลขานุการที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวเพราะเป็นหน่วยงานที่เป็นเลขานุการในพระองค์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจต่าง ๆ และยังทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวที่จะออกไปหาข้อมูลเพิ่มเติมมาใช้ในการเขียนข่าวในพระราชสำนัก เหมือนเป็นบทบาทที่กลมกลืนกัน รวมทั้งยังมีความสนิทสนมกับผู้สื่อข่าวอื่น ๆ เพื่อให้ช่วยเหลือประโยชน์ในการที่นำเสนอข่าวสาร โดยไม่ต้องมีการทำหนังสือเป็นทางการกัน เพียงแต่ส่งโทรสารให้ผู้สื่อข่าวก็ช่วยดำเนินการเผยแพร่ให้อย่างรวดเร็ว เช่นการขอความร่วมมือในการเผยแพร่ข่าวหรือแถลงการณ์กรณีเกิดความเร่งด่วนที่จะต้องแจ้งให้สาธารณชนได้ทราบในทันที

ข่าวในพระราชสำนักจะมีรูปแบบเฉพาะแตกต่างจากข่าวประเภทอื่น เพราะข่าวในพระราชสำนักค่อนข้างจะเป็นทางการ และมีรูปแบบการเขียนที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงมาเลย การใช้

คำราชาศัพท์ให้ถูกต้อง ดังนั้นความถูกต้อง (Accuracy) จึงเป็นคุณสมบัติของข่าวในพระราชสำนักที่ดี นอกจากนี้ข่าวในพระราชสำนักจะต้องนำเสนอความเป็นกลาง (Objective) จะต้องรายงานข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ โดยปราศจากอารมณ์อคติและความลำเอียงใด ๆ ทั้งสิ้น การนำเสนอข่าวในพระราชสำนักของสำนักพระราชเลขานุการจึงไม่ควรใส่ความคิดเห็นของตนลงไป ไม่ว่าจะเป็นในด้านบวกหรือลบ หากเป็นในด้านบวกก็เหมือนกับการไปเฝ้าขอ หรือหากเป็นด้านลบก็เป็นการไม่ถวายพระเกียรติ ดังนั้นการเขียนข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากเพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนเนื่องจากเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์

สำนักพระราชเลขานุการจะให้เจ้าหน้าที่เข้าไปทำข่าว โดยทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวที่มีบทบาทเป็น gatekeeper ที่จะคัดกรองข่าวสาร ข้อความ เรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้พบเห็นมา กลับกรองเลือกสารบางอย่างที่จะเขียนไปหรือไม่เขียนถึง โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้อำนวยการกองข่าว ที่อาจเรียกได้ว่าทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการข่าว ที่จะปรับเปลี่ยนแก้ไขหรือเพิ่มเติมในข่าวในพระราชสำนักที่เสนอมาเช่นเดียวกับบรรณาธิการของสื่อมวลชนประเภทอื่น แต่การตรวจแก้ไขข่าวในพระราชสำนักต้องใช้ประสบการณ์ในเรื่องการใช้คำราชาศัพท์ การเผยแพร่ข่าวในลักษณะใดคิดเผยแพร่อย่างไร การกล่าวถึงพระราชพิธีต่าง ๆ ว่ามีความสำคัญอย่างไร ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักจึงต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการพิจารณาเนื้อหาของข่าวที่จะนำเสนอออกไปเพื่อเผยแพร่ เพราะการเสนอข่าวในพระราชสำนักต้องเขียนในลักษณะตามหมายกำหนดการที่ยึดถือตามโบราณราชประเพณี หรือระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่สืบทอดต่อกันมากรอบของวัฒนธรรมที่แข็งแกร่งยากที่จะเปลี่ยนแปลง จึงทำให้ข่าวในพระราชสำนักมีรูปแบบตายตัวตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนกระทั่งปัจจุบันที่ไม่เคยมีการเปลี่ยนแปลงเลย

3. ขั้นตอนการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนัก

การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักเกิดขึ้นต่อเนื่องมาเป็นเวลานานแล้ว และวิธีการเผยแพร่ทางสถานีวิทยุเป็นวิธีการหนึ่งที่สำนักพระราชเลขานุการได้ถือปฏิบัติจนกระทั่งทุกวันนี้ ดังนั้นในทุกวันกองข่าว สำนักพระราชเลขานุการ จะส่งโทรสารไปยังสำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์ เพื่อนำไปอ่านออกอากาศเผยแพร่ทางสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยในช่วงเวลา 20.00 น. ของทุกวัน ซึ่งต่อมาจะเผยแพร่เพิ่มเติมทางสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. ในช่วงเวลา 18.01 – 18.05 น. ข่าวในพระราชสำนักที่สำนักพระราชเลขานุการส่งไปให้ นั้นจะอ่านออกอากาศโดยไม่ตัดทอนเลย

สำหรับสถานีโทรทัศน์ได้ให้ความสำคัญกับข่าวในพระราชสำนักและเสนอเป็นข่าวแรกของช่วงข่าวภาค 20.00 น. แม้ว่าสำนักพระราชเลขานุการจะเป็นแหล่งข่าวสำคัญที่สถานีโทรทัศน์ให้ความสนใจ แต่สถานีโทรทัศน์เองก็มีผู้สื่อข่าวที่จะออกไปเขียนข่าวเพื่อนำกลับมาให้กับทางสถานีพิจารณาออกอากาศเพิ่มเติมไปจากที่สำนักพระราชเลขานุการให้มา เพราะสถานีโทรทัศน์มีการบันทึกภาพด้วย ภาพข่าวจึงควรมีความสอดคล้องหรือเข้ากันกับบทข่าวที่ถูกนำเสนอออกไปพร้อมกัน ซึ่งแตกต่างจากบทของสถานีวิทยุที่เป็นการเขียนเพื่อการฟัง การเขียนข่าววิทยุจึงต้องบรรยายให้เห็นภาพ ส่วนข่าวโทรทัศน์มีภาพที่นำเสนออยู่แล้ว ไม่ว่าจะข่าววิทยุหรือข่าวโทรทัศน์จะมีบรรณาธิการข่าวที่จะต้องดูแลตรวจสอบความถูกต้องของข่าว สถานีโทรทัศน์ให้ความสำคัญกับข่าวในพระราชสำนักจึงมีการจัดให้มีบรรณาธิการข่าวในพระราชสำนักเฉพาะ แยกต่างหากจากข่าวประเภทอื่น ๆ เพราะบรรณาธิการข่าวในพระราชสำนักจะต้องมีความรู้ในเรื่องการใช้คำราชาศัพท์ ดูแลเรื่องภาพที่จะปรากฏว่าเหมาะสมหรือไม่ ต้องมีการตัดต่อภาพที่ไม่เหมาะสมออก เพราะภาพหรือคำพูดที่เผยแพร่ออกไปแล้วไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดความไม่บังควรและเสื่อมเสียพระเกียรติยศได้ ดังนั้นทางสถานีจึงให้ความสำคัญระมัดระวังเป็นพิเศษ

จะเห็นได้ว่าการเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ไม่ว่าจะผ่านทางสถานีโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ จะมีเวลากำหนดที่แน่นอนหรือหน้าหนังสือพิมพ์ไว้รองรับหรือหากมีพระราชพิธีสำคัญ เช่น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี การเผยแพร่จึงไม่ใช่เพียงแค่ข่าวภาค 20.00 น. เท่านั้น มีการถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์ทุกช่องโดยไม่จำกัดเวลาไม่มีการโฆษณา นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ในข่าวหน้า 1 ติดต่อกันหลายวัน ภาพข่าวพระราชกรณียกิจที่ถูกสื่อผลิตซ้ำเป็นการตอกย้ำเพื่อสร้างความจริงรักภักดี สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชนฤทธิ แผลมหลวง ที่ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยต่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ ในวโรกาสเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ 60 ปี” ว่าเป็นผลผลิตของสื่อมวลชนของรัฐที่มุ่งหมายเพื่อสร้างศรัทธาและสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของสังคมไทย

นอกจากนี้การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักก็ยังคงมีการกำหนดวาระของข่าวสาร (Agenda Setting) เช่น งานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจได้เผยแพร่ข่าวพร้อมกันทุกสถานี รวมทั้ง

การเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ต่างประเทศทั่วโลก การจัดทำสารคดีเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีของทุกช่อง และการเผยแพร่ภาพและข่าวงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีทางหนังสือพิมพ์ทุกฉบับเป็นเวลาต่อเนื่องกันหลายวัน เป็นความร่วมมือของสื่อมวลชนที่ต้องการเผยแพร่ให้ชาวโลกได้ประจักษ์ถึงความยิ่งใหญ่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ที่สามารถเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งประเทศ ภาพข่าวที่เกิดขึ้นในงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เป็นภาพอันยิ่งใหญ่ที่เป็นประวัติศาสตร์ที่ตราตรึงอยู่ในความทรงจำของทุกคน

ดังนั้นกระบวนการข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นกระบวนการที่จะสร้างความหมายของเนื้อหาข่าวในพระราชสำนักที่ดูน่าสนใจ ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการข่าวประเภทอื่นเพราะข่าวในพระราชสำนักเป็นข่าวที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสถาบันที่ประชาชนรักและเทิดทูนผู้ใดจะละเมิดมิได้ ข่าวในพระราชสำนักจึงนำเสนอในด้านดีตามคติความเชื่อมาแต่โบราณครั้งเมื่อสมัยอยุธยาที่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมรว่า พระมหากษัตริย์เป็นพระเจ้าแผ่นดิน แต่สมัยรัตนโกสินทร์คติเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์เปลี่ยนไป คือไม่เป็นเทวดาแบบสมัยอยุธยาและขณะเดียวกันก็ไม่เป็นคนธรรมดาอย่างสุโขทัย แต่มีลักษณะปานกลาง (ศึกฤทธิ์ ปราโมช : 38) ที่มีคติความเชื่อว่าพระมหากษัตริย์เป็นสมมุติเทพหลังจากที่ได้ประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และทรงประทับภายใต้ฉัตรพญาลมहाเสวตฉัตร ข่าวในพระราชสำนักจึงต้องมีการใช้คำราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์และราชวงศ์ ที่ได้รับอิทธิพลมาจากเขมร ดังนั้นการเสนอข่าวในพระราชสำนักจึงต้องมีคติความเชื่อนี้โดยใช้คำราชาศัพท์ในข่าวในพระราชสำนักให้ถูกต้อง

บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

บทบาทของสำนักพระราชเลขานุการมีด้วยกันใน 3 ลักษณะ คือบทบาทตามพันธกิจ บทบาทในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ บทบาทในภาวะวิกฤต ซึ่งสำนักพระราชเลขานุการจะแสดงบทบาทที่แตกต่างกันในต่างวาระกัน บทบาทแรกที่ต้องปฏิบัติคือบทบาทตามพันธกิจที่สำนักพระราชเลขานุการได้กำหนดขึ้นว่าตนเองมีหน้าที่ที่จะต้องเผยแพร่พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศ์ พระอนุวงศ์ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างกว้างขวาง ดังนั้นข่าวในพระราชสำนักจึงไม่ใช่เพียงข่าวในพระราชสำนักที่เผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่วงข่าวภาค 20.00 น. ที่เรามักจะนึกถึงเป็นอันดับแรก เพราะการเผยแพร่พระราชกรณียกิจอาจเผยแพร่ในรูปแบบของสารคดีเฉลิมพระเกียรติ หนังสือ แผ่นพับหรืออื่น ๆ ซึ่งบทบาทของสำนักพระราช

เลขานุการที่จะต้องไปเกี่ยวข้องตามพันธกิจจึงเป็นบทบาทที่จะให้ความรู้และสนับสนุน ตลอดจนการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่หน่วยงานภายนอกในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในรูปแบบต่าง ๆ

สำนักราชเลขาธิการยังมีบทบาทที่ทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์ การทำหน้าที่เป็นแหล่งข่าวที่เชื่อถือได้ให้แก่สื่อมวลชนทุกแขนง เพื่อช่วยในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจเป็น ไปสู่มวลชนอย่างกว้างขวาง ข่าวในพระราชสำนักจะแสดงถึงพระราชกรณียกิจที่พระมหากษัตริย์ของเราได้ทรงปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนภายใต้ร่มพระบารมีแห่งนี้ ข่าวในพระราชสำนักจึงเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชนเป็นการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคม สำนักราชเลขาธิการจึงเสมือนเป็นสายโยงใยที่จะประสานความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ให้รวมเป็นใจเดียวกัน การนำเสนอภาพงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปีที่ผ่านมาทำให้ภาพของความจงรักภักดีที่ประชาชนมีต่อพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เกิดทุนูชาของพวกเรา ได้ปรากฏชัดในสายตาของพวกเราชาวไทยและได้มีการถ่ายทอดความรู้สึกดี ๆ นี้ไปยังประเทศต่าง ๆ ให้ได้เข้าใจว่าเหตุใดสถาบันแห่งนี้จึงสามารถดำรงอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง ความรู้สึกที่ถูกฝังอยู่ในจิตใจของคนไทยทั้งประเทศเป็นภาพที่ทรงประกอบพระราชกรณียกิจอย่างหนักและต่อเนื่องมาเป็นเวลา 60 ปีได้เสด็จ ฯ ไปทรงเยี่ยมราษฎรในถิ่นทุรกันดารและพระราชทานความช่วยเหลือในทุกแห่งที่เสด็จ ฯ ไปจนมีคนเคยกล่าวว่า ไม่มีพื้นแผ่นดินไหนในประเทศไทยที่ไม่เคยเสด็จ ฯ ไป

ภาพข่าวงานพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ที่ทั้งสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ ได้ถ่ายทอดสดพระราชพิธี การลงพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับพระราชพิธีในวันนั้น การลงภาพข่าวและข่าวทางหนังสือพิมพ์ติดต่อกัน การกล่าวถึงความสัมพันธ์อันดีกับมิตรประเทศที่เข้าร่วมงาน ทั้งหมดนี้เป็นการตอกย้ำความจงรักภักดีและและความยิ่งใหญ่ของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ซึ่งทั่วโลกได้ประจักษ์ด้วยสายตาของคนผ่านทางสื่อมวลชนต่างประเทศที่ให้ความสนใจนำเสนอและถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี ๆ เหล่านี้ผ่านกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก

บทบาทหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการในฐานะเป็นแหล่งข่าวและประชาสัมพันธ์จึงสอดคล้องกับบทบาทของกรมประชาสัมพันธ์ ที่พรสวรรค์ อุทาร์วุฒิพงส์ (2535) ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะองค์กรสื่อสารมวลชน” ว่ากรมประชาสัมพันธ์มีหน้าที่ในการเผยแพร่นโยบายและผลงานของรัฐบาล ตลอดจนการสร้างความสำเร็จอันดีต่อ

รัฐบาล สอดคล้องกับบทบาทของสำนักราชเลขาธิการที่เป็นบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนชาวไทย การสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน สำนักราชเลขาธิการในฐานะที่เป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ให้กับสื่อมวลชนทุกแขนงที่จะให้ความร่วมมือในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ แต่บทบาทของสำนักราชเลขาธิการสำคัญยิ่งกว่าบทบาทของกรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะที่เป็นเลขานุการในองค์พระมหากษัตริย์ ที่จะเผยแพร่พระราชสาส์นหรือแถลงการณ์การเสด็จ ฯ เยือนต่างประเทศเป็นการกระชับสัมพันธ์ไมตรีกับมิตรประเทศ การแสดงความมิตรไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน แสดงความห่วงใยและความมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อประเทศที่ได้รับความเดือดร้อน อีกทั้งสำนักราชเลขาธิการยังมีบทบาทในการประสานสัมพันธ์และการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์กับประชาชน บางคนเคยกล่าวว่าสำนักราชเลขาธิการเปรียบเสมือนเป็นสะพานที่จะเป็นหนทางเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์ให้สามารถติดต่อได้ เพื่อจัดหนทางที่จะทำให้เกิดปัญหาข้อสงสัยหรือข่าวลือที่อาจทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เสื่อมเสียได้

บทบาทในภาวะวิกฤติเป็นบทบาทที่สำนักราชเลขาธิการต้องทำหน้าที่ในฐานะที่เป็นเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อมีเหตุการณ์อันการกระทบถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ในฐานะเลขานุการจะต้องรีบดำเนินการแก้ไขมิให้เหตุการณ์เหล่านั้นบานปลายต่อไป ซึ่งจากเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยได้ยกขึ้นมาเป็นตัวอย่างและสำนักราชเลขาธิการได้มีวิธีการแก้ไขเหตุการณ์เหล่านั้นใน 2 ลักษณะ คือ 1. การให้คำปรึกษาหรือคำชี้แจงแก่ประชาชนหรือสื่อมวลชนเพื่อคลี่คลายปัญหา 2. การออกแถลงข่าวสำนักราชเลขาธิการเพื่อชี้แจงทางสื่อมวลชน ในการดำเนินการทั้งสองลักษณะนั้นถือว่าสำนักราชเลขาธิการได้ทำการประชาสัมพันธ์ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นการใช้กลยุทธ์ และกลวิธีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่สถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อให้เกิดความศรัทธา ความร่วมมือ และความเข้าใจอันดีต่อกัน ดังเช่นวิจิตร อาวะกุล (2539 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การประชาสัมพันธ์” ว่าเป็นกระบวนการสื่อสารของสถาบันกับประชาชนหรือสังคม เพื่อเป็นการพัฒนา สร้างเสริม พัฒนา ข้าราชการภาพลักษณ์ สร้างสัมพันธ์ภาพอันดี ให้ได้รับการสนับสนุน รักใคร่ นับถือ นิยม ยกย่อง เลื่อมใส ศรัทธา สอดคล้องกับวิรัช ลภีรัตนกุล (2540 : 1) ที่ได้ให้นิยามความหมายว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสาร (Communication) หรือการสื่อความหมายทางด้านความคิดเห็น และข่าวสารจากหน่วยงานหรือองค์การสถาบันไปสู่กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นหรือประชามติ (Public Opinion) ฉะนั้น วัตถุประสงค์สำคัญของการ

ประชาสัมพันธก็คือ การสร้างสรรค์ความเข้าใจอันดีกับประชาชน ตลอดจนการเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงานเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อหน่วยงาน

การประชาสัมพันธ์ของสำนักราชเลขาธิการมิใช่เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสำนักราชเลขาธิการเท่านั้น แต่ภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการเป็นภาพที่เชื่อมโยงกับภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ในฐานะที่เป็นเลขานุการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการจึงเชื่อมโยงกับภาพลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี วงษ์มณฑา ที่ได้กล่าวว่าภาพลักษณ์คือข้อเท็จจริง (Objective facts) บวกกับการประเมินส่วนตัว (Personal judgement) กลายเป็นภาพที่ฝังใจอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของบุคคล หากที่จะเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะแตกต่างจากสภาพความเป็นจริง เพราะภาพลักษณ์อาจไม่ใช่ข้อเท็จจริงแต่มนุษย์ได้เอาความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปปะปนอยู่ในข้อเท็จจริง ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่งแม้ว่าจะจะเป็นสิ่งที่ฝังใจก็ตาม ซึ่งเราสามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้ดีขึ้นได้ (Reinforce) สามารถสร้างภาพลักษณ์ได้ (Build) หรือสามารถเปลี่ยนภาพลักษณ์ได้ (Change) แต่ภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นภาพที่ถูกฝังในจิตใจของประชาชนไทยทุกคน ที่เทิดทูนต่อสถาบันนี้ ซึ่งใครจะลบหลู่หรือทำให้เสื่อมเสียมิได้

จากการศึกษาพบว่า สำนักราชเลขาธิการโดยท่านอาสา สารสิน ราชเลขาธิการ ได้เห็นความสำคัญของภาพลักษณ์สำนักราชเลขาธิการ ได้พยายามปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์โดยแต่งตั้งคณะกรรมการประชาสัมพันธ์ขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์หลักในการประชาสัมพันธ์สำนักราชเลขาธิการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางยิ่งขึ้น เนื่องจากในอดีตสำนักราชเลขาธิการมักทำงานอยู่เบื้องหลังและไม่เปิดเผยคนทำให้หน่วยงานภายนอกไม่รู้จักและไม่เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของสำนักราชเลขาธิการดีพอ จึงทำให้เกิดปัญหาในการให้ความร่วมมือในการทำงาน ซึ่งการปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ของสำนักราชเลขาธิการ ผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้การทำงานในการประสานความร่วมมือในการทำงานเผยแพร่พระราชกรณียกิจ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์หรือสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันพระมหากษัตริย์และประชาชนทั่วไป อันจะเป็นส่วนช่วยในการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ของเราให้ยั่งยืนสืบไป

5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย

เนื่องจากงานวิจัยเป็นเรื่อง “บทบาทสำนักพระราชเลขานุการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก” ที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ข้อมูลบางอย่างไม่อาจเปิดเผยได้ จึงอาจทำให้ขาดข้อมูลบางอย่างไป แต่ผู้วิจัยได้พยายามเก็บรวบรวมข้อมูลเท่าที่สามารถกระทำ ได้มาเขียนในงานวิจัยนี้ให้มากที่สุด นอกจากนี้การเขียนงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยก็ได้ใช้ความ พยายามที่จะถ่ายทอดเรื่องราวนี้ผ่านงานวิจัยเพื่อให้เป็นที่น่าสนใจสำหรับบุคคลทั่วไป และไม่ทำความ เสียดายหรือกระทบกระเทือนต่อสำนักพระราชเลขานุการและสถาบันพระมหากษัตริย์

5.4 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักพระราชเลขานุการ

5.4.1 ปัญหาของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการใช้คำราชาศัพท์ สำนักพระราชเลขานุการควรทำ หน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลที่จะให้ความรู้และ คำแนะนำแก่สื่อมวลชน ในเรื่องการใช้คำราชาศัพท์ที่ ถูกต้อง เพื่อให้การเผยแพร่ข่าวในพระราชสำนักถูกต้องเพราะข่าวในพระราชสำนักที่เผยแพร่ผ่าน สื่อมวลชนต่าง ๆ หากผิดพลาดหรือใช้คำราชาศัพท์ไม่ถูกต้องแล้ว ประชาชนที่ได้รับทราบข้อมูลที่ ผิดพลาด จะจดจำและนำไปใช้ผิดพลาดต่อไป

5.4.2 สำนักพระราชเลขานุการควรทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการจัดการประชุมที่สำนักพระราชเลขานุการได้จัดขึ้นแล้วนั้น ถือว่าเป็นหนทาง ที่จะทำให้เกิดความร่วมมือที่ดีจากสื่อมวลชนทุกแขนงในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจต่าง ๆ และ ปัญหาที่ได้จากการได้ประชุมหารือกันเกี่ยวกับเรื่องความไม่สะดวกในการเข้าไปทำข่าวใน พระราชสำนักที่สื่อมวลชนขอให้สำนักพระราชเลขานุการ ได้เป็นสื่อกลางในการจัดประชุมเพื่อหา หนทางในการแก้ไขปัญหานั้นจะทำให้การเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นไปอย่างกว้างขวางได้ บรรลุวัตถุประสงค์ต่อไป

5.4.3 สำนักพระราชเลขานุการควรมีช่องทางที่จะทำให้ประชาชนได้สามารถติดต่อกับ สำนักพระราชเลขานุการได้โดยตรง เพื่อประชาชนจะได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือ สอบถามไปยังสำนักพระราชเลขานุการโดยตรงเพื่อลดปัญหาการข้อข้องใจต่าง ๆ เช่น เรื่องราว เกี่ยวกับราชสำนัก เพื่อมิให้เกิดข่าวลือต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดความเสียหายต่อสถาบัน

พระมหากษัตริย์ โดยอาจจะเป็นทางเครือข่ายกาญจนาภิเษก ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นช่องทางที่ทำให้ประชาชนกับสถาบันพระมหากษัตริย์มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยผ่านสำนักพระราชเลขธิการ

5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

5.5.1 ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อได้มีงานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสำนักพระราชเลขธิการแล้ว ยังมีหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับสำนักพระราชเลขธิการ คือสำนักพระราชวัง จึงน่าจะได้มีการศึกษาถึงบทบาทของสำนักพระราชวังในแง่มุมทางด้านนิเทศศาสตร์แล้วนำมาเปรียบเทียบกับบทบาทของสำนักพระราชเลขธิการ ก็จะทำให้ประชาชนทั่วไปได้เข้าใจถึงบทบาทของทั้งสองหน่วยงานนี้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและเข้าใจได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

5.5.2 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเพื่อให้งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพที่เกี่ยวกับบทบาทของสำนักพระราชเลขธิการในกระบวนการข่าวในพระราชสำนัก หากได้มีการศึกษาถึงประชาชนผู้รับฟังหรือดูข่าวในพระราชสำนักว่ามีความคิดเห็นเป็นอย่างไร เพราะงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะทำวิจัยเกี่ยวกับข่าวโทรทัศน์ ไม่ได้เฉพาะเจาะจงไปที่ข่าวในพระราชสำนักเลย ซึ่งอาจเป็นงานวิจัยในเชิงปริมาณที่ถามความคิดเห็นหรือความพึงพอใจในข่าวในพระราชสำนัก เพื่อให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอย่างไรเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการนำเสนอข่าวในพระราชสำนักต่อไป

DRPU

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กาญจนา แก้วเทพ. (2539). **สื่อสองวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ ฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง.
- กำแพง ภริตานนท์. (2539). **14 ตุลา รัฐธรรมนูญสี่เลือด**. กรุงเทพฯ ฯ : บางหลวง.
- กิติมา สุรสุนธิ. (2544) “แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนและการจัดการงานสื่อสารมวลชน.”
- ในเอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนและการจัดการงานสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กิตติมา ปรีดาพิลาภ. (2529). **ทฤษฎีการบริหารองค์กร**. กรุงเทพฯ ฯ : ธนสารการพิมพ์.
- คณะกรรมการจัดงานวันสื่อสารแห่งชาติ. (2536). **เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 72 พรรษา มหาราช**.
- ศีกฤทธิ ปราโมช. (ม.ป.ป.). **สถาบันพระมหากษัตริย์**. ม.ป.ท.
- จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ. (2547). “แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชน.” ในเอกสารการสอนชุดวิชา **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน หน่วยที่ 1-8**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉวีวรรณ วุฒิกกรรมรักษา. (2527). **หลักการเขียนข่าว**. กรุงเทพฯ ฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดรุ่งเรือง.
- เดนิส แมคเคลด และสเวน วินดาหล. (2528). **แบบจำลองการสื่อสารสำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. (2547). “ระบบสื่อมวลชน.” ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้น **เกี่ยวกับสื่อมวลชน หน่วยที่ 1-8**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุตรี วีระไทยะ. (2549). “การเจริญพระราชไมตรี.” ใน **วิศิษฐ์ เศรษฐบุตร**. (บรรณาธิการ). **29 ราชันย์ พระราชประวัติพระมหากษัตริย์ 29 พระองค์ทั่วโลก**. (หน้า 13-19). กรุงเทพฯ ฯ : มติชน.
- ประมะ สตะเวทิน. (2527). **หลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ ฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- ประกาศ วัชรภรณ์. (2533). **ทำเนียบคนหนังสือพิมพ์**. กรุงเทพฯ ฯ : ดอกหญ้า.
- ประชัน วัลลิโก. (2527). **หลักการเขียนข่าว**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรภิรมย์ เข็มธรรม. (2520). **บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2**. กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- พิศิษฐ์ ขวลาธวัช และคณะ. (2546). **วิ่งไปกับข่าว ก้าวไปกับโลก**. กรุงเทพฯ ฯ : อินฟอร์มีเดีย บู๊คส์.

- พีระ จิโรโสภณ. (2529) “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน หน่วยที่ 11.” ในเอกสารการสอนชุดวิชาหลัก และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 9 – 15 (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พัชนี เขยจรยา และคณะ. (2538). แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- มนวิภา วงรุจิระ. (2547). “กระบวนการผลิตและเผยแพร่หนังสือพิมพ์และนิตยสาร.” ในเอกสาร การสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน หน่วยที่ 1 – 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2537). หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ปรกาศพริก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วิศิษฐ์ เศษกุลจร. (2549). 29 ราชันย์ พระราชประวัติพระมหากษัตริย์ 29 พระองค์ทั่วโลก. กรุงเทพฯ : มติชน.
- วีรพงษ์ พลนิกรกิจ. (2545). การเขียนข่าววิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.
- สมควร กวียะ. (2547). การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : โกสินทร์.
- สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย. (2539) บันทึกเหยี่ยวข่าว. ม.ป.ท.
- สำนักราชเลขาธิการ. (2544). ประวัติสำนักราชเลขาธิการ (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขปรับปรุง). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักราชเลขาธิการ. (2547). พระราชกรณีกิจ ระหว่างเดือนตุลาคม 2545 - กันยายน 2546, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุกัญญา ตีระวนิช. (2520). ประวัติการหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยภายใต้ระบอบสมบูรณาญา สิทธิราช (พ.ศ. 2325 – 2475). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา ตีระวนิช. (2526). หนังสือพิมพ์ไทยจากปฏิวัติ 2475 สู่ปฏิวัติ 2516. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพันท์ บุญสะอาด. (2517). ประวัติหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.
- สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. (2544). การสื่อข่าววิทยุและโทรทัศน์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ศูนย์ หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- เสกสรร สายสีเสด. (2542). หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

เสรี วงษ์มณฑา. (2541). ภาพพจน์นั้น...สำคัญไฉน?. กรุงเทพฯ : ชีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.

วิจิตร อวาทะกุล. (2539). การประชาสัมพันธ์ : หลักการและวิธีปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ ฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิรัช ลภีรัตนกุล. (2544). การประชาสัมพันธ์ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมร สุวรรณบุบผา. (2539). 14 ตุลา 16 วันมหาวิปโยค. กรุงเทพฯ ฯ.

อรนุช เลิศจรยารักษ์. (2529). โทรทัศน์ : วิธีคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าว ของสถานีโทรทัศน์ในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ ฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรุณ งามดี. (2520). การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ ฯ.

อุบลรัตน์ สิริชูศักดิ์. (2547). สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม.

กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความ

สุกัญญา สุขบรรทัด. (2541). "เมืองสารสนเทศกับกระบวนทัศน์ใหม่." วารสารนิเทศศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

เอกสารอื่นๆ

จิตรพัฒน์ ไกรฤกษ์. (2542). สำนักราชเลขาธิการกับความมั่นคงของชาติ (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สมลักษณ์ วงศ์งามจำ. (2543). กองข่าวกับบทบาทในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจ (เอกสารการศึกษาส่วนบุคคล). วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ.

วิทยานิพนธ์

- จันรรจา ชุ่มชื่น. (2547). **แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : ศึกษากระบวนการแพร่กระจาย
ความหมายในหนังสือพิมพ์ไทย พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2542.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตาวรรณ กองสาร. (2535). **กระบวนการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ : ศึกษาเปรียบเทียบกรณี
สถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 7 และช่อง 9 อ.สม.ท.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- ฐากร ธรรมประทีป. (2548). **สถานะและอำนาจหน้าที่ของราชเลขาธิการและสำนักราช
เลขาธิการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ทองศักดิ์ คนองนีก. (2537). **กระบวนการผลิตข่าวกรองของทหารจากสื่อมวลชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรารัง เต็มสุขสวัสดิ์. (2544). **ความสอดคล้องระหว่างนโยบายการเสนอข่าวกับความต้องการ
รับชมรายการข่าวของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา สถานีโทรทัศน์
ทีวีเอส ไอทีวี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาวารสารศาสตร์และ
สื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นันทน์ภัส วัฒนาจตุพร. (2543). **วิเคราะห์กระบวนการผลิต รูปแบบ และเนื้อหารายการ
“เก็บตก” สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- บุญยฤทธิ์ แผลมหลวง. (2536). **บทบาทของรายการถ่ายทอดพระราชพิธีและพิธีสำคัญของ
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ต่อการธำรงรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
ในวโรกาสเฉลิมฉลองพระชนมพรรษาครบ 60 ปี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรสวรรค์ อุทาร์วุฒิพงศ์. (2535). **บทบาทหน้าที่ของกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะองค์กร
สื่อสารมวลชน.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- พรเพ็ญ พัชฌายกุล. (2541). การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์กรพัฒนาเอกชนไทยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ หิรัญประดิษฐ์. (2540). โครงสร้างและการแสดงบทบาทของสถานีวิทยุ เอฟ. เอ็ม. 92.5 เมกกะเฮิร์ต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริวรรณ อาษาศรีเพชร. (2543). การศึกษากระบวนการผลิตรายการข่าวต่างประเทศของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์และสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุจิกา ดวงมณี. (2539). การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่าน world wide web ของสื่อมวลชนไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สร้อยญา อุทธรสารประสิทธิ์. (2541). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อุบล ชาญปรีชาสมุทร. (2541). พัฒนาการของรูปลักษณะหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2387 ถึง พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- A.R. Leys Wayne. (1952). **Ethic for Policy Decision** . Eaglewood Cliffs, N.J. : prentice – Hall.
- Carl J. Friedrich. (1963). **Man and His Government** . New York : McGraw – Hill.
- Chesebro, J.W. & Bonsall. DG. (1989). **Computer – mediated communication**. Alabama :
The University of Alabama Press.
- Gumpert, G. & Cathcart, R. (1986). **Inter/media : Interpersonal communication in a
media world** (3 rd ed.). New York : Oxford University Press.
- Mcquail Denis and Windahl Sven. (1981). **Communication Models**. New York : Longman
Singapore Publisher.
- Schramm. (1997). **Communication media in the Information Society** .

DU
ภาคผนวก
U

ใบบันทึก

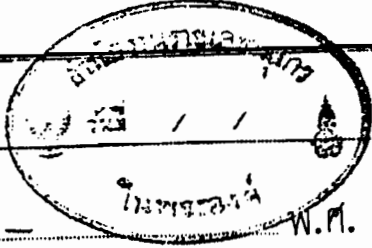
เลขทะเบียนที่ _____ วันที่ _____

จาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ ถึง _____

หนังสือเลขที่ ข.ม.ท.๑ ลงวันที่ ๑๖ ม.ย. ๒๕

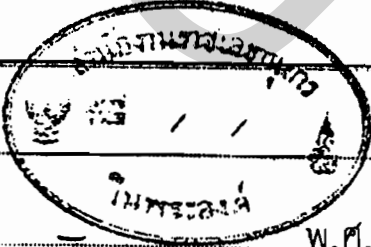
เรื่อง เรื่องปฏิบัติเรื่องข่าวในพระมหารัชมังคลาจารย์

ความเห็นเจ้าหน้าที่	คำสั่ง
<p>ตามที่ทูลเกล้าฯ ถวายพระพร : มหารัชมังคลาจารย์ เสด็จไปปฏิบัติหน้าที่ในพระมหารัชมังคลาจารย์ วัดบวรนิเวศราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร หรือส่งไปปฏิบัติหน้าที่ที่อื่นตามที่สมควร ซึ่งในชั้นต้นนั้น ได้ทูลเกล้าฯ ถวาย จึงขอเรียนมาขอรับทราบ ขอพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ทูลเกล้าฯ (๑๖ ม.ย.) ๑๑๖ : ม.ย.ท.๑ (๑๗ ม.ย.) ๑ : ม.ย.ท.๑ ลงวันที่ ๑๖ ม.ย. (๑๗ ม.ย.) ๑๖ ม.ย. ๒๕ (๑๗ ม.ย. ๒๕).</p>	<p>ผู้บังคับบัญชา ๑๖ ม.ย. ๒๕</p>
<p>ทรง ๑๖ ม.ย. ๒๕.</p>	

 ๒๒ / / ๒๔๘๗

หนังสือนัด
 ที่ _____ ลงวันที่ _____ พ.ศ. ๒๔๘๕ -
 ถึง สำนักพิมพ์ _____
 เรื่อง หนังสือพิมพ์ _____ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗.
 ทั่วประเทศ _____ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗.
 เป็นชื่อผู้รับ _____

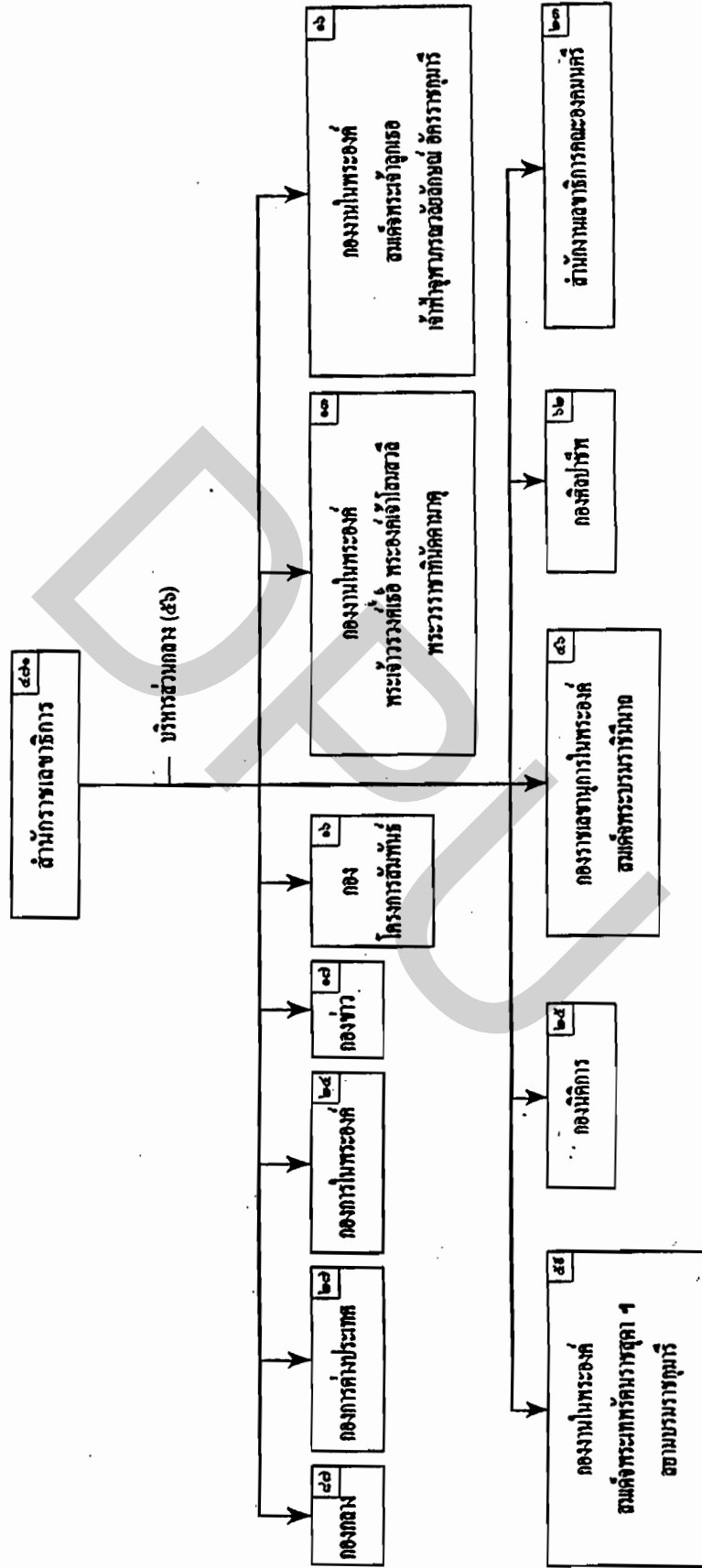
ธรรมพิศ
 ร.พ. ส.พ.พ.

 ๒๒ / / ๒๔๘๗

หนังสือนัด
 ที่ _____ ลงวันที่ _____ พ.ศ. ๒๔๘๕ -
 ถึง แผนกราชกิจจา
 เรื่อง หนังสือพิมพ์ _____ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๗.
 ทั่วประเทศ _____ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗.
 เป็นชื่อผู้รับ _____

ธรรมพิศ
 ร.พ. ส.พ.พ.

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในและกรอบอัตรากำลังของสำนักงานราชเลขาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๔*

* ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร. ๐๖๐๖.๒/๒๐๒๕ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๔
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในและกรอบอัตรากำลังของสำนักงานราชเลขาธิการ พ.ศ. ๒๕๔๔ นี้ เพื่อบริการกิจการที่เพิ่มมากขึ้น

สรุปรายละเอียดตำแหน่งของสำนักพระราชเลขานุการในภาพรวม

25/8/2006

ลำดับ	สังกัด	ต.รวม	ตัวคนครอง	ต.ว่าง	หมายเหตุ
1	บริหารส่วนกลาง	28	28	0	
2	ส่วนงานราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ	9	9	0	
3	กลุ่มช่วยอำนาจการผู้บริหาร 1 (กทม.)	9	8	1	
4	กลุ่มช่วยอำนาจการผู้บริหาร 2 (ตจว.)	9	8	1	
5	กลุ่มราชบรรณาคม	8	5	1	
6	ฝ่ายบริหารงานทั่วไป กองกลาง	18	17	1	
7	ฝ่ายการคลัง กองกลาง	26	24	2	
8	ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ กองกลาง	8	7	1	
9	ฝ่ายห้องสมุดเฉพาะสำนักพระราชเลขานุการ กองกลาง	25	23	2	
10	ฝ่ายประมวลผลด้วยเครื่องจักร กองกลาง	10	8	2	
11	กองการต่างประเทศ	27	26	1	
12	กองการในพระองค์	24	23	1	
13	กองข่าว	17	14	3	
14	กองโครงการสัมพันธ์	16	14	2	
15	กองงาน ฯ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาศู	13	13	0	
16	กองงาน ฯ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี	18	15	1	
17	กองงาน ฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี	59	57	2	
18	กองนิติการ	25	24	1	
19	กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ	46	45	1	
20	กองศิลปอาชีพ	75	73	2	
21	สำนักงานเลขาธิการคณะองคมนตรี	28	21	2	
รวมข้าราชการ		489	482	27	
22	ลูกจ้างประจำ		86		
23	พนักงานราชการ		34		
24	พนักงานขับรถยนต์จ้างเหมา		4		
25	เจ้าหน้าที่ประจำองคมนตรี		17		
26	พนักงานขับรถยนต์ประจำองคมนตรี		15		
27	เจ้าหน้าที่จ้างเหมา ของสำนักงานเลขาธิการคณะองคมนตรี		1		
28	เจ้าหน้าที่จ้างเหมา ของฝ่ายห้องสมุดเฉพาะ		7		
รวมลูกจ้าง			116		

๑. พระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีทางศาสนา
หมายถึงพระราชพิธี รัฐพิธีทั้งที่มีเป็นการประจำ ทั้งเป็นการพิเศษ เช่น พระราชพิธีฉัตรมงคล พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน รัฐพิธีฉลองวันพระราชทานรัฐธรรมนูญ และพิธีทางศาสนาที่ทรงรับเชิญเสด็จฯ ไปทรงเป็นประธาน เช่น พิธีหล่อพระพุทธรูป พิธียกช่อฟ้า พิธีฝังลูกนิมิต พิธีพระราชทานเพลิงศพผู้เสียชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และบุคคลสำคัญผู้ได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ฯลฯ
๒. เสด็จฯ ในงานการกุศล
หมายถึงการเสด็จฯ ไปทรงเป็นประธานในงานที่จัดขึ้นเพื่อการกุศล เช่น เสด็จฯ ในการแข่งขันกีฬา เสด็จฯ ทอดพระเนตรมหรสพและงานสังคมต่างๆ
๓. เสด็จฯ ในงานเกี่ยวกับการศึกษา
เช่น เสด็จฯ พระราชทานปริญญาบัตร วุฒิบัตร ประกาศนียบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาทุกประเภท เสด็จฯ ไปในงานแสดงศิลปกรรม
๔. เสด็จฯ เยี่ยมราษฎร เยี่ยมสถานที่ต่างๆ และพระราชทานธงประจำรุ่นแก่ลูกเสือชาวบ้าน หมายถึงการเสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในสถานที่และจังหวัดต่างๆ เสด็จฯ เยี่ยมและเปิดสถานที่ต่างๆ เช่น เสด็จฯ เยี่ยมมหาวิทยาลัย เสด็จฯ เปิดโรงพยาบาล โรงเรียน
๕. ประมุขและบุคคลสำคัญ
เช่น ทรงรับพระราชอาคันตุกะ และเสด็จออกรับคณะทูตานุทูต
๖. ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าเฝ้าฯ
๗. ทรงประกอบพิธีสมรสพระราชทาน
๘. ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ผู้แทนพระองค์ไปในงานต่างๆ

**EXPLANATORY NOTE ON THE SUMMARIZED LIST 246
OF THEIR MAJESTIES' ENGAGEMENTS**

1. Royal ceremonies, State ceremonies and religious ceremonies comprise ceremonies which take place regularly or on special occasions, such as the commemoration of the Coronation Day, the ceremonies celebrating the Anniversaries of Their Majesties' Birthday, the religious ceremonies of Presenting the Kathin robes and gifts to the monks as well as other religious ceremonies presided over by His Majesty, such as the casting of the Buddha's Images, the raising of the Chor Fah and the laying of Foundation Stones of the Temples, Funerals of those who lost their lives in the service of the country and deserving dignitaries, etc.
2. Functions for Charity comprise functions and entertainments organized for charity over which Their Majesties presided, such as Charity Sports Competitions, including social engagements attended by Them.
3. Ceremonies related to education include the conferring of academic degrees, diplomas and certificates on those who have completed their studies from educational institutions of all categories, as well as the openings of arts exhibitions.
4. Visits to the people and to various places mean visits which Their Majesties made to meet the people in urban and remote areas, visits to universities when not directly related to education, and visits made to open new establishment, hospitals, schools etc. On visits to some provincial centres, Their Majesties also present Scouts Colours to Village Scouts.
5. Audiences granted to Chiefs of State and foreign personages comprise the occasions when Their Majesties received State guests and chiefs of diplomatic missions.
6. Audiences granted to Government officials, leading businessmen, scholars and citizens, both Thai and foreign.
7. Performed marriage ceremonies.
8. Appointed Representatives to fulfil various functions on Their behalves.

ลำดับ	รายชื่อ
1	ท่านราชเลขาธิการ
2	เลขาธิการพระราชวัง
3	รองเลขาธิการพระราชวัง (นายฉรงค์ฤทธิ์ ฯ)
4	พลโท ท่านผู้หญิงอภิรัต บึงเจริญ
5	ท่านผู้หญิงเคนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา
6	ท่านผู้หญิงมนัสสินธุ์ วัฒนกุล
7	ผู้อำนวยการกองมหาดเล็ก (นายสมทรง ฯ)
8	ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง (นายสหัส ฯ)
9	ผู้อำนวยการกองวัง
10	สมุหราชองครักษ์
11	พลอากาศเอก สุพจน์ กระจุกพันธุ์
12	นายแพทย์สงคราม ทรัพย์เจริญ (ส่ง สนง.แพทย์ประจำพระองค์)
13	พลตำรวจเอก พงษ์ศักดิ์ โรหิตोโปการ (กรมวังผู้ใหญ่)
14	นายชัชวาล ศิลาคำ
15	พลตรี สำเริง ไชยรงค์
16	ท่านผู้หญิงอมรินทร์ สุจริตกุล
17	ผู้อำนวยการกองชาวที่ (นายนิคม ฯ)
18	ที่ปรึกษาสำนักราชเลขาธิการ (นายเดช บุญนาค)
19	ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง (นายถวัลย์ ฯ ส่งวรรณ)
20	หัวหน้าฝ่ายห้องเครื่อง (นายชุมพล ฯ)
21	รองเลขาธิการพระราชวัง (นายขวัญแก้ว ฯ)
22	ผู้อำนวยการกองพระราชพาหนะ
23	หม่อมราชวงศ์พงษ์เกษม เกษมศรี
24	พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ องคมนตรี
25	ที่ปรึกษาโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ (พลเอก นิพนธ์ ฯ)
26	ท่านผู้หญิงจรุงจิตต์ ทีขะระ
27	ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวัง (นายวัชรกิติ ฯ ส่งพระที่นั่งวิมานเมฆ)
28	แพทย์หญิงวิศวัจนรียา ไทวาที
29	ท่านผู้หญิงประไพ ศิวะโกเศศ
30	คุณหญิงอารยา ทิบุลย์นครินทร์

บัญชีการแจกจ่ายพระราชกิจประจำวัน (ต่อ)

ลำดับ	รายชื่อ
31	รองเลขาธิการพระราชวัง (นายจิรายุ ฯ)
32	นายแพทย์ธาดา ชาคร
33	นายภูมิภักดิ์ สุขเกษม (ส่งรถยนต์หลวง สวนจิตรลดา)
34	กองชาวที่
35	กองธุรการ
36	หน้าห้องพระบรรทม
37	ติดบอร์ดบนพระตำหนักชั้น 3 (ชาวที่ส่งคุณข้าหลวง)
38	แผนกพระภุษา
39	สถานีวิทยุ อ.ส.
40	ส่วนภาพยนตร์ส่วนพระองค์
41	ส่วนช่างภาพส่วนพระองค์
42	แผนกวรรณคดี
43	กองราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
44	กองกิจการในพระองค์สมเด็จพระบรม ฯ
45	กรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์
46	ฝ่ายบริหาร สลอ. (เลขาธิการคณะองคมนตรี)
47	รองราชเลขาธิการ (คุณจิตรพัฒน์ ฯ)
48	กองงานในพระองค์สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ฯ
49	รองราชเลขาธิการ (คุณหญิงภัทราภา ฯ)
50	ห้องสมุดเฉพาะ
51	กองข่าว
52	ผู้ช่วยราชเลขาธิการ (คุณประยูร)
53	ผอ.กองกลาง
54	เวรประจำวัน
55	รองราชเลขาธิการ (คุณสนอง ฯ)
56	ฝ่ายราชูปโภค
57	รองราชเลขาธิการ (นายวุฒิ ฯ) (ส่งแผนกวรรณคดี ชั้น 1)

๓๖ แผนที่ชีวิตของพ่อ....

เกิดพระเกียรติก้องคราชน เกลิงกวัลย์สิริราช ๖๐ ปี

พระบรมราชาโชาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

๑. ขอบคุณเข้าทุกเม็ด น้าทกหยด อาหารทุกจานอย่างจริงใจ
๒. อย่าสวมมนต์เพื่อขอลสิ่งใด นอกจาก ปัญญา และความกล้าหาญ
๓. เพื่อนใหม่ คือ ของขวัญที่ให้กับตัวเอง ส่วนเพื่อนเก่า/มิตร คือ อัญมณีที่นับวันจะเพิ่มคุณค่า
๔. อ่านหนังสือธรรมะ ปีละเล่ม
๕. ปฏิบัติต่อคนอื่นเช่นเดียวกับที่ต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อเรา
๖. พูดคำว่า ขอขอบคุณ ให้มาก ๆ
๗. รักษา ความลับ ให้เป็น
๘. ประเมินคุณค่าของการให้อภัยให้สูง
๙. หวังให้มากแล้วจะได้คู่สนทนาที่ดี
๑๐. ยอมรับความผิดพลาดของตัวเอง หากมีใครตำหนิ และรู้แก่ใจว่า เป็นจริง
๑๑. หากล้มลง จงอย่ากลัวกับการลุกขึ้นใหม่
๑๒. เมื่อเผชิญหน้ากับงานหนัก คิดเสมอว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะล้มเหลว
๑๓. อย่ยกเกียงสูงก็จงกายในลิฟต์
๑๔. ใช้บัตรเครดิคิดเพื่อความสะดวก อย่าใช้เพื่อก่อหนี้สิน
๑๕. อย่หยิ่ง หากจะกล่าวข่าวโอโหม
๑๖. อย่อาย หากจะบอกใครว่าไม่รู้
๑๗. ระวังทางนับพิทโกเดเมตร แนนอนมันไม่ราบรื่นตลอดทาง
๑๘. เมื่อไม่มีใครเกิดมาแล้ววิ่งได้ จังควรรทำสิ่งต่าง ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป

๑๙. การประหยัด เป็นป่อเกิดแห่งความร่ำรวย เป็นต้นทางแห่งความไม่ประมาณ
๒๐. คนไม่รักเงิน คือ คนไม่รักชีวิต ไม่รักอนาคต
๒๑. ยามทะเลาะกัน ผู้ที่เจียบก่อน คือ ผู้ที่มีการอบรมสั่งสอนที่ดี
๒๒. ชีวิตนี้ ฉันทไม่เคยได้ทำงานเลยสักวัน ทุกวันเป็นวันสนุกสนานหมด
๒๓. จงอย่าให้จุดแข็ง เอาชนะจุดอ่อน
๒๔. เป็นหน้าที่ของเราที่จะพูดให้คนอื่นเข้าใจ ไม่ใช่หน้าที่ของคนอื่นที่จะทำความเข้าใจ
๒๕. เหยียญเดียวมี ๒ หน้า ความสำเร็จ กับความล้มเหลว
๒๖. อย่ตามใจตัวเอง เรื่องยุ่ง ๆ เกิดขึ้น ล้วนตามใจตัวเองทั้งสิ้น
๒๗. พันร่วงเพราะระมันแข็ง ส่วนลื่นยังอยู่เพราะมันอ่อน
๒๘. อย่ขังตัวเองกับกลัวให้ใคร ๆ (อย่าใจร้อน)
๒๙. ระวังถึงความตายวันละ ๓ ครั้ง ชีวิตจะมีสุข มีอภัย มีให้
๓๐. ถ้าคิดกระดุมเม็ดแรกผิด กระดุมเม็ดต่อ ๆ ไป ก็ผิดหมด
๓๑. ทุกชิ้นงานจะต้องกำหนดวัน เวลา แล้วเสร็จ
๓๒. จงเป็นน้ำครึ่งแก้วตลอดชีวิต เพื่อเรียนรู้เพิ่มเติมได้ตลอด
๓๓. ตาและเดือนที่อยู่สูง อย่ยกได้ต้องปีนบันไดสูง
๓๔. มนุษย์ทุกคนมีชิ้นงานมากมายในชีวิต จงทำชิ้นงานที่สำคัญที่สุดก่อนเสมอ
๓๕. หนึ่งคือเป็นศูนย์กลางของใจ จงอ่านหนังสือเดือนละเล่ม
๓๖. ระเบียบวินัย คือ คุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิต

ที่ ๑๒/๒๕๔๙

หมายกำหนดการ
พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙

วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งกาย
พฤหัสบดีที่ ๘	๑๗.๐๐ น.	พระราชกุศล ทักษิณานุประทาน	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	เต็มยศ จูลจอมเกล้า หรือข้างเฝือก
ศุกร์ที่ ๙	๐๙.๐๐ น. ถึง ๑๗.๐๐ น. ๑๐.๐๐ น.	ลงพระนามและลงนาม ถวายพระพร และถวายบังคม สมเด็จพระบูรพ- มหากษัตริยาธิราช - พระราชพิธี บวงสรวงสมเด็จพระ บูรพมหา- กษัตริยาธิราช - เสด็จออกมหาสมาคม ถวายพระพรชัยมงคล	ในพระบรมมหาราชวัง ปราสาทพระเทพบิดร พลับพลาพิธี พระที่นั่งอนันตสมาคม สีหบัญชร พระที่นั่งอนันตสมาคม	ปกคิษา หรือสุภาพ เต็มยศ จักรี หรือข้างเฝือก - สายสร้อยจูลจอมเกล้า
เสาร์ที่ ๑๐	๑๗.๐๐ น.	พระราชพิธีฉลอง สิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี - สถาปนาสมณศักดิ์ - เจริญพระพุทธมนต์ - เวียนเทียนสมโภช สิริราชสมบัติ	พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย	เต็มยศ นพรัตน์ หรือข้างเฝือก

หมายกำหนดการ
พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี
มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๔๙
(ต่อ)

วัน	เวลา	รายการ	ที่	แต่งกาย
จันทร์ที่ ๑๒	๑๓.๓๐ น.	พิธีถวายพระพรชัยมงคล	พระที่นั่งอนันตสมาคม	เต็มยศ จักรี หรือช้างเผือก สายสร้อยจุลจอมเกล้า
	๑๗.๐๐ น.	ทอดพระเนตร ขบวนเรือพระราชพิธี และพิธีเปิดนิทรรศการ เฉลิมพระเกียรติ	ราชनावิกสภา และหอประชุมกองทัพเรือ	สากลนิยม เจ้าหน้าที่ ปกคิขาว
อังคารที่ ๑๓	๑๗.๓๐ น.	ถวายพระกระยาหารค่ำ แด่พระประมุข และพระราชวงศ์ ต่างประเทศ	พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร	เต็มยศ งคกระบี่

เลขานุการพระราชวัง รับพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า นายกรัฐมนตรี ได้กราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทว่า ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๔ นี้ เป็นปีมหามงคลอันประเสริฐที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๖๐ ปี พระบรมวงศานุวงศ์ คณะรัฐมนตรี ข้าราชการทหาร พลเรือน สมณะชีพราหมณ์ พสกนิกรทุกหมู่เหล่าต่างปลื้มปีติโสมนัสเปี่ยมด้วยความจงรักภักดี สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเกิดทุนไว้เหนือเกล้า ฯ ดังนั้น คณะรัฐมนตรี ได้ประชุมเตรียมการจัดงานเฉลิมฉลองพระมหากรุณาธิคุณตามโบราณราชประเพณี ด้วยความกตัญญูกตเวทิตา และนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธี ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานชื่อการจัดงานนี้ว่า “การจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี” ชื่อพระราชพิธีว่า “พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี” ชื่อการจัดงานและชื่อพระราชพิธีภาษาอังกฤษว่า “The Sixtieth Anniversary Celebrations of His Majesty’s Accession to the Throne”

คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติตั้งคณะกรรมการอำนวยการและอนุกรรมการจัดงานพระราชพิธี รัฐพิธี บัดนี้คณะกรรมการอำนวยการและอนุกรรมการ ได้ดำเนินการพร้อมแล้ว ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักพระราชวังดำเนินการมีรายการ ดังนี้

พระราชกุศลทักษิณานุปทาน

วันพฤหัสบดีที่ ๘ มิถุนายน เจ้าพนักงานเตรียมการพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง เชิญพระโกศพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร และพระโกศพระบรมอัฐิสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี สมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี สมเด็จพระศรีสวลัย สมเด็จพระเทพรัตนทราบรมราชินี สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี บรมราชินี สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ขึ้นประดิษฐานบนพระราชบัลลังก์ภายใต้ นพปฎลมหาเศวตฉัตร แวดล้อมด้วยเครื่องบรมราชอิสริยาภรณ์ปกคลุมด้วยทองคำเงิน และเชิญพระพุทธรูปประจำพระชนมวารของพระบรมอัฐิขึ้นประดิษฐาน ณ พระที่นั่งบุษบกมาลามหาพิमान ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทอดเครื่องนมัสการและเครื่องราชสักการะไว้พร้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระบรมมหาราชวัง เข้าทางประตูวิเศษไชยศรี เทียบรถยนต์พระที่นั่งที่หน้าพระทวารเทเวศร์รักษา

เวลา ๑๗ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปประจำ พระชนมวารของพระบรมอัฐิที่ประดิษฐาน ณ พระที่นั่งบุษบกมาลามหาพิมานแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุด ธูปเทียนเครื่องราชสักการะถวายบังคมพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเคนพัตรรองที่ระลึกพระราชกุศลทักษิณานุปทานแด่สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะที่จะสวดพระพุทธมนต์ และพระราชาคณะที่จะถวายพระธรรมเทศนา รวม ๒๖ รูป จากนั้นพระสงฆ์ ๒๕ รูป สวดพระพุทธมนต์ จบ พระบาทสมเด็จพระเจ้า- อยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องทรงธรรม พระราชาคณะถวายพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ จบแล้ว ทรงพระเคนจุดปัจจัยไทยธรรม กัณฑ์เทศน์ แล้วทรงทอดผ้าไตร พระสงฆ์ทั้งนั้นสดับปกรณ์พระบรมอัฐิสมเด็จพระ บรมราชูปถัมภ์ ทรงหลังทักษิณโณทก พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา เสด็จพระราชดำเนินไปประทับรถยนต์พระที่นั่งที่พระทวารเทเวศร์รักษา เสด็จพระราชดำเนินกลับ

การแต่งกาย แต่งเครื่องแบบเต็มยศ สายสะพายจุลจอมเกล้า หรือสายสะพาย ข้างเดียว

**พระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช
ณ พลับพลาพิธี พระที่นั่งอนันตสมาคม
และ
เสด็จออกมหาสมาคม รับการถวายพระพรชัยมงคล
ณ สีหบัญชรพระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต**

วันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน เจ้าพนักงานเตรียมการพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ณ พลับพลาพิธี พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต เชิญพระพุทธรูปมาปางประจำรัชกาลพ่อขุนศรีอินทราทิตย์แห่งกรุงสุโขทัย สมเด็จพระเจ้าอยู่ทองแห่งกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี และพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชขึ้นประดิษฐานที่พลับพลาพิธี และทอดเครื่องนมัสการ บริเวณด้านหน้าพลับพลาพิธีตั้งแต่งพระที่นั่งซุ้มสายและเครื่องบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชไว้พร้อม

ท้องพระโรงพระที่นั่งอนันตสมาคม ที่พระแท่นนพปฎลมหาเศวตฉัตร เจ้าพนักงานตั้งพระที่นั่งพุดตานกาญจจินทาสี ประดิษฐานพระมหาพิชัยมงกุฏ ราชกกุธภัณฑ์ เครื่องขัตติยราชูปโภค แวดล้อมด้วยต้นไม้ทอง เงิน หน้าพระแท่นนพปฎลมหาเศวตฉัตร ทอดพระราชอาสน์ และเครื่องราชูปโภค สีหบัญชรพระที่นั่งอนันตสมาคม มุขด้านทิศใต้ทอดผ้าทิพย์ตราพระครุฑพ่าห์ เป็นที่สำหรับเสด็จออกมหาสมาคมเพื่อรับการถวายพระพรชัยมงคล ที่สนามหน้าสีหบัญชรพระที่นั่งอนันตสมาคม ตั้งแท่นพร้อมเสาบัววางพานดอกไม้รูปเทียนแพ สำหรับสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทูลเกล้าฯ ถวาย และตั้งเสาบัววางพานดอกไม้รูปเทียนแพ สำหรับนายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา ทูลเกล้าฯ ถวาย ตามลำดับ ด้านหลังเป็นแถวคณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการตุลาการ ข้าราชการทหาร - พลเรือน ผู้แทนศาสนาอื่นๆ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทตามตำแหน่งหน้าที่ บริเวณด้านหน้าพระที่นั่งอนันตสมาคม ๘ ตำรวจหลวงยืน

เฝ้า ๔ รักษาการณ์ และนายทหารราชองครักษ์ยืนเฝ้า ๔ ตามหน้าที่ ส่วนที่พระลาน พระราชวังดุสิต ราษฎรทุกหมู่เหล่า เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ๕ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระที่นั่งอนันตสมาคม

เวลา ๑๐ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พลับพลาพิธี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ๕ พระบรมราชินีนาถ ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธรูปปฏิมาปางประจำรัชกาลสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเคนพัตรองที่ระลึกพระราชพิธีบวงสรวง สมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชแต่สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะ ๑๐ รูป แล้วประทับพระราชอาสน์ ทรงศีล สมเด็จพระราชาคณะถวายศีล จบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ๕ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระที่นั่งชุมสายที่ตั้งเครื่องบวงสรวง บริเวณด้านหน้าพลับพลาพิธี ทรงแปรพระพักตร์สู่ปราสาทพระเทพบิดรและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงจุดธูปเทียนเครื่องราชสักการะบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช ไห่รหลวงลั่นฆ้องชัย พราหมณ์เป่าสังข์ ภูษามาลาแกว่งบัณเฑาะว์ ชาวพนักงานประโคมแตร ครุริยางค์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ๕ พระบรมราชินีนาถ ประทับพระราชอาสน์ที่มุขหน้าพลับพลาพิธี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๕ ให้ พระราชครูวามเทพมุนี หัวหน้าพราหมณ์ อ่านประกาศบวงสรวง ในขณะที่นั้นผู้ที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาททุกหมู่เหล่า ยืนประนมมือแสดงคารวะบูชาผินหน้าไปทางพระที่นั่งชุมสาย เมื่อพระราชครูวามเทพมุนี อ่านประกาศบวงสรวง จบ ไห่รหลวงลั่นฆ้องชัย พราหมณ์เป่าสังข์ ภูษามาลาแกว่ง บัณเฑาะว์ ชาวพนักงานประโคมแตร ครุริยางค์ แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเคนจตุปัจจัยไทยธรรมแต่สมเด็จพระราชาคณะ และพระราชาคณะ แล้วทรงหลังทักษิโณทก พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา ถวายพระพรชัยมงคลคาถาพิเศษ ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา แล้วพระสงฆ์ออกไปรับพระราชทานฉันทานที่ตำหนักสวนบัวเปลว ภายในพระที่นั่งวิมานเมฆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ๕ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินขึ้นท้องพระโรงพระที่นั่งอนันตสมาคม

เวลา ๑๑ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี เลขาธิการพระราชวัง ราชเลขาธิการ สมาชิกราชสกุล และสตรีผู้มีบรรดาศักดิ์ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในท้องพระโรงหน้าพระแท่นนพปฎลมหาเศวตฉัตร เมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินไปทรงยืนเฝ้า ฯ ที่แท่นหน้าสีหบัญชร พร้อมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จออกสีหบัญชรมุขด้านทิศใต้ ชาวพนักงานกระทัมโหระทึก ประโคมแตรฝรั่ง ทหารกองเกียรติยศ ๓ เหล่าทัพ ถวายความเคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ และตำรวจยิงปืนใหญ่เฉลิมพระเกียรติ ฝ่ายละ ๒๑ นัด พระสงฆ์ทั่วราชอาณาจักรเจริญชัยมงคลคาถา ย่าม้องกลองระฆัง พร้อมกับการประกอบพิธีกรรมของศาสนาอื่น ๆ

ครั้นสุดเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมีแล้ว สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเปิดกรวยกระทงดอกไม้ธูปเทียนแพ แล้วกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคลแทนพระบรมวงศานุวงศ์ จบ เสด็จพระราชดำเนินไปเฝ้า ฯ ณ ท้องพระโรงพระที่นั่งอนันตสมาคม

นายกรัฐมนตรี เปิดกรวยกระทงดอกไม้ธูปเทียนแพ แล้วกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคล แทนคณะรัฐมนตรี ข้าราชการทหาร - พลเรือน และราษฎรทุกหมู่เหล่า

ประธานรัฐสภา เปิดกรวยกระทงดอกไม้ธูปเทียนแพ แล้วกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคล แทนสมาชิกรัฐสภา

ประธานศาลฎีกา เปิดกรวยกระทงดอกไม้ธูปเทียนแพ แล้วกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคล แทนข้าราชการตุลาการ จบ ทหารกองเกียรติยศ ๓ เหล่าทัพถวายความเคารพ แตรวงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี จบ เพลงสรรเสริญพระบารมีแล้ว ผู้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในมหาสมาคมถวายความเคารพพร้อมกัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสตอบ จบแล้ว ผู้เฝ้าทูลละออง
 ธูรีพระบาทในมหาสมาคมทั้งหมดถวายความเคารพ ชาวพนักงานกระหึ่มโหระทึก
 ประโคมแตรฝรั่ง ทหารกองเกียรติยศ ๓ เหล่าทัพถวายความเคารพ แตรวงบรรเลง
 เพลงสรรเสริญพระบารมี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
 พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปประทับรถยนต์พระที่นั่ง เสด็จพระราชดำเนิน
 กลับ

การแต่งกาย แต่งเครื่องแบบเต็มยศ สายสะพายมหาจักรี หรือสายสะพาย
 ข้างเผือก สายสร้อยจุลจอมเกล้า

อนึ่ง ในวันนี้ตั้งแต่เวลา ๙ นาฬิกา ถึง ๑๗ นาฬิกา สำนักพระราชวังจะได้
 จัดที่สำหรับลงพระนาม ลงนามถวายพระพรไว้ที่ในพระบรมมหาราชวัง และทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เปิดปราสาทเทพบิตร ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
 ในพระบรมมหาราชวัง เพื่อให้พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และประชาชน ได้ถวาย
 บังคมสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช

การแต่งกาย แต่งเครื่องแบบปกคิขาว หรือสุภาพ

พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

วันเสาร์ที่ ๑๐ มิถุนายน เจ้าพนักงานเตรียมการพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ในพระบรมมหาราชวัง เชิญพระพุทธรูปมาชัยวัฒน์ประจำรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประดิษฐานที่พระที่นั่งบุษบกมาลามหาพิมาน ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พร้อมด้วยเบญจราชกกุธภัณฑ์ พระราชลัญจกรประจำรัชกาลและพระราชลัญจกรประจำพระองค์ ตกแต่งต้นไม้ทอง เงิน และเครื่องเวียนเทียนสมโภชไว้พร้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ไปยังพระบรมมหาราชวัง เข้าทางประตูวิเศษไชยศรี เทียบรถยนต์พระที่นั่งที่หน้าพระทวารเทเวศร์รักษา

เวลา ๑๗ นาฬิกา เสด็จพระราชดำเนินเข้าสู่พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงประเคนสัญญาบัตร พัดยศ แต่พระสงฆ์ซึ่งได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ใหม่ตามลำดับจำนวน ๖๔ รูป ขณะนี้ พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญชัยมงคลคาถา ชาวพนักงานลั่นฆ้องชัย ประโคมสังข์ แตร ดุริยางค์ ทรงหลังทักษิณาทน พระสงฆ์ที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ถวายอนุโมทนา สมเด็จพระราชาคณะถวายอดิเรกออกจากพระที่นั่ง เจ้าพนักงานกองศาสนูปถัมภ์ กรมการศาสนานิมนต์พระสงฆ์ ๔๔ รูป ที่จะเจริญพระพุทธมนต์พระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ขึ้นนั่งยังอาสนสงฆ์พร้อมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดธูปเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระพุทธปฏิมาชัยวัฒน์ แล้วทรงประเคนพัทธองที่ระลึกพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี แต่สมเด็จพระราชาคณะประธานสงฆ์ จากนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงประเคนพัทธองที่ระลึกฯ แต่สมเด็จพระราชาคณะ และพระราชาคณะจนครบ ๔๔ รูป ทรงศีล

พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี จบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงพระเคนจุดปัจจัยไทยธรรมแด่สมเด็จพระราชาคณะ และพระราชอาคันตุกะ ๙๙ รูป ทรงหลังทักษิณาทก พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา สมเด็จพระราชาคณะนำถวายพระพรชัยมงคลคาถาพิเศษ ถวายอดิเรก ถวายพระพรลา ออกจากพระที่นั่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจตุรุษเทียบเครื่องทองน้อยบูชา เทพยคารักษานพปฎลมหาเศวตฉัตรราชกกุธภัณฑ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พราหมณ์และโหรหลวงเบิกแว่นเวียนเทียน พระบรมวงศานุวงศ์ องคมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานศาลฎีกา ข้าราชการทหาร - พลเรือน รับแว่นเวียนเทียน สมโภชฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี ชาวพนักงานประโคมฆ้องชัย สังข์ แตร ดุริยางค์ เวียนเทียนครบ ๓ รอบแล้ว พระราชครูวามเทพมุนี หัวหน้าพราหมณ์ เข้าเฝ้าฯ ถูลเกล้าฯ ถวายน้ำเทพมนตร์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ แล้วทูลเกล้าฯ ถวายใบสมิตแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระสุหร่ายเบญจราชกกุธภัณฑ์พระราช ลัญจกรประจำรัชกาล และพระราชลัญจกรประจำพระองค์ แล้วเสด็จพระราชดำเนินไป ประทับรถยนต์พระที่นั่งที่พระทวารเทเวศร์รักษา เสด็จพระราชดำเนินกลับ

การแต่งกาย แต่งเครื่องแบบเต็มยศ สายสะพายนพรัตน์ หรือสายสะพาย ข้างเฝือก

พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ ทรงร่วมงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

วันจันทร์ที่ ๑๒ มิถุนายน

เวลา ๑๓.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในพิธีถวาย พระพรชัยมงคล ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม พระราชวังดุสิต

การแต่งกาย แต่งเครื่องแบบเต็มยศ
สายสะพายมหาจักรี
หรือสายสะพายช้างเผือก
สายสร้อยจุลจอมเกล้า

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร ขบวนเรือพระราชพิธี ณ ราชनावิกสภา แล้วเสด็จ พระราชดำเนินไปในพิธีเปิดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ณ หอประชุมกองทัพเรือ

การแต่งกาย แต่งสากลนิยม
เฉพาะเจ้าหน้าที่แต่งเครื่องแบบปกติขาว

งานถวายพระกระยาหารค่ำ แด่พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ

วันอังคารที่ ๑๓ มิถุนายน

เวลา ๑๙.๓๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปในงานถวายพระกระยาหารค่ำแด่พระประมุขและพระราชวงศ์ต่างประเทศ ณ พระที่นั่งบรมราชสถิตยมโหฬาร

การแต่งกาย แต่งเครื่องแบบเต็มยศ
สำหรับทหาร - ตำรวจ งดกระบี่

สำนักพระราชวัง

วันที่ ๓๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙

กำหนดการรับเสด็จ

สมเด็จพระราชาธิบดีฆวน คาร์ลอส ที่ ๑ แห่งสเปน

และ

สมเด็จพระราชินีโซเฟีย

ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ

ในฐานะพระราชอาคันตุกะของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

และ

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

กำหนดการรับเสด็จ
สมเด็จพระราชาธิบดีฆวน คาร์ลอส ที่ ๑ แห่งสเปน
และ
สมเด็จพระราชินีโซเฟีย
ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทย
อย่างเป็นทางการ
ในฐานะพระราชอาคันตุกะของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ
พระบรมราชินีนาถ
ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
.....

วันอังคารที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ (วันที่ ๑)

๑๖.๐๐ น. - ผู้มีเกียรติฝ่ายไทย และฝ่ายต่างประเทศ
พร้อมด้วยคู่สมรสที่ไปรับเสด็จ สมเด็จพระ
พระราชินี และสมเด็จพระราชินีแห่ง
สเปน เดินทางถึงท่าอากาศยาน
กองบัญชาการกองทัพอากาศ

การแต่งกาย

ฝ่ายไทย

ข้าราชการพลเรือน : เครื่องแบบปกติขาว
ข้าราชการทหาร/ : เครื่องแบบปกติขาว
ตำรวจ : คาคอกระบี่
สุภาพสตรี : ชุดไทย

ฝ่ายต่างประเทศ

สุภาพบุรุษ : ชุดสากลสีเข้ม/ชุดประจำชาติ
สุภาพสตรี : ชุดสากลนิยม/ชุดประจำชาติ

ผู้มีเกียรติที่ไปรอรับเสด็จ ที่ลานจอดเครื่องบิน

ฝ่ายไทย

- นายกรัฐมนตรี และคุณหญิง
- รองนายกรัฐมนตรีและประธานคณะกรรมการ
รับผิดชอบในการรับเสด็จ และท่านผู้หญิง
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและ
คู่สมรส
- ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและคู่สมรส
- ผู้บัญชาการทหารบกและคู่สมรส

- ผู้บัญชาการทหารเรือและคู่สมรส
- ผู้บัญชาการทหารอากาศและคู่สมรส
- ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและคู่สมรส
- อธิบดีกรมพิธีการทูตและคู่สมรส
- เอกอัครราชทูต ณ กรุงมาดริด
- ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประจำสมเด็จพระราชาธิบดี และสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน
- ราชองครักษ์ประจำ นายตำรวจราชสำนักประจำ และนายทหารรักษาความปลอดภัยฯ ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประจำสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน

ฝ่ายต่างประเทศ

- เอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทย
 - เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทยและคู่สมรส
- ๑๖.๒๐ น. - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเสด็จฯ ออกจากพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
- ๑๖.๕๐ น. - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ถึงอาคารกองบัญชาการกองทัพอากาศ
- นายกรัฐมนตรีและคุณหญิงรองนายกรัฐมนตรีและประธานคณะกรรมการรับผิดชอบในการรับเสด็จและท่านผู้หญิง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคู่สมรส ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและคู่สมรส ผู้บัญชาการทหารบกและคู่สมรส ผู้บัญชาการทหารเรือและคู่สมรส ผู้บัญชาการทหารอากาศและคู่สมรส และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติและคู่สมรส รอรับเสด็จ

- กองทหารเกียรติยศถวายการเคารพ วงดุริยางค์บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี จากนั้น ผู้บัญชาการทหารอากาศกราบบังคมทูลเชิญเสด็จ ฯ เข้าประทับในห้องรับรอง กองบัญชาการกองทัพอากาศ
- ๑๗.๐๐ น. - สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จ ฯ ถึงท่าอากาศยานกองบัญชาการกองทัพอากาศ โดยเครื่องบินพระที่นั่งเที่ยวบินพิเศษ

พิธีรับเสด็จ ณ ท่าอากาศยานกองบัญชาการกองทัพอากาศ

- ๑๗.๐๐ น. - สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จ ฯ ถึงท่าอากาศยานกองบัญชาการกองทัพอากาศ โดยเครื่องบินพระที่นั่งเที่ยวบินพิเศษ
- ขณะที่เครื่องบินเข้าสู่ลานจอดเครื่องบินของกองบัญชาการกองทัพอากาศ ผู้บัญชาการทหารอากาศกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จ ฯ ออกจากห้องรับรอง เพื่อไปรับเสด็จสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน
- เมื่อเครื่องบินพระที่นั่งจอดเรียบร้อยแล้ว อธิบดีกรมพิธีการทูต พร้อมด้วยเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทย ขึ้นไปบนเครื่องบิน แล้วกราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จ ฯ ลงจากเครื่องบิน โดยอธิบดีกรมพิธีการทูต และเอกอัครราชทูตสเปนประจำประเทศไทย ตามเสด็จลงมา

- เมื่อสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสด็จ ฯ ลงมาถึงลานจอดเครื่องบินแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชปฏิสันถาร
- ต่อจากนั้น นายกรัฐมนตรีและคุณหญิงรองนายกรัฐมนตรีและประธานคณะกรรมการรับผิดชอบในการรับเสด็จและท่านผู้หญิง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและคู่สมรส ผู้บัญชาการทหารสูงสุดและคู่สมรส ผู้บัญชาการทหารบกและคู่สมรส ผู้บัญชาการทหารเรือและคู่สมรส คู่สมรสผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติและคู่สมรส คู่สมรสอธิบดีกรมพิธีการทูต เอกอัครราชทูต ณ กรุงมาดริด กราบบังคมทูลแนะนำตนเองแด่สมเด็จพระราชาธิบดี และสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน
- จากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแนะนำสมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บังคับทหารอากาศดอนเมืองแด่สมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เสร็จแล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเชิญสมเด็จพระราชาธิบดี เสด็จ ฯ ไปยังแท่นรับการถวายความเคารพ โดยมีราชองครักษ์ประจำสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปน สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บังคับทหารอากาศดอนเมืองตามเสด็จ และเข้ายืนประจำที่หลังแท่นรับการถวายความเคารพ
- ขณะเดียวกัน สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ นำสมเด็จพระราชินีแห่งสเปนพร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีไปยังพลับพลาที่จัดไว้
- เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยืนบนแท่นรับการถวายความเคารพพร้อมสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปนแล้ว กองทหารเกียรติยศผสม ฯ ถวายความเคารพ บินใหญ่ยิ่งสุด ๒๑ นัด วงดุริยางค์บรรเลงเพลงชาติสเปนและเพลงสรรเสริญพระบารมี ตามลำดับ

- เมื่อวงดุริยางค์บรรเลงเพลงจบแล้ว ผู้บังคับกองทหารเกียรติยศผสม ฯ เข้ากราบบังคมทูลรายงานสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปน แล้วเชิญเสด็จสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปน พร้อมด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ตรวจแถวกองทหารเกียรติยศผสม ฯ โดยมีราชองครักษ์ประจำสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปน สมุหราชองครักษ์ ผู้บัญชาการทหารอากาศ และผู้บังคับกองทหารอากาศดอนเมือง ตามเสด็จ (วงดุริยางค์บรรเลงเพลงมาร์ช)
- เมื่อเสร็จการตรวจแถวกองทหารเกียรติยศผสม ฯ แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปน เสด็จ ฯ กลับสู่แท่นรับการถวายความเคารพ และทรงรับการเคารพจากกองทหารเกียรติยศผสม ฯ อีกครั้งหนึ่ง จากนั้น ผู้บังคับกองทหารเกียรติยศผสม ฯ กราบบังคมทูลรายงานต่อสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปน ว่า "บัดนี้ การตรวจพลเป็นเกียรติยศได้เสร็จสิ้นลงแล้ว พระพุทธเจ้าข้า ขอรับ" แล้ววิ่งไปประจำแถวบอกเรียบอาวุธ
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จ ฯ นำสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปนจากแท่นรับการถวายความเคารพ ไปยังพลับพลซึ่งสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระราชินีแห่งสเปน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ประทับอยู่
- ต่อจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จ ฯ นำสมเด็จพระราชาธิบดี และสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน ผ่านแถวผู้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประจำรองเลขาธิการพระราชวัง (นายจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา) ในฐานะผู้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประจำสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน กราบบังคมทูลแนะนำตนเองต่อสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน และ

กราบบังคมทูลเบิกผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประจำสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปนราชองค์รักษ์ประจำ นายตำรวจราชสำนักประจำ และนายทหารรักษาความปลอดภัยฯ ผู้ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประจำสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน

- เสร็จแล้ว อธิบดีกรมพิธีการทูตสเปน กราบบังคมทูลเบิกคณะผู้ตามเสด็จทางการฝ่ายสเปนแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- ๑๗.๑๕ น. - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จนำสมเด็จพระราชาธิบดีและสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ไปยังรถยนต์พระที่นั่ง โดยเสด็จฯ ผ่านแถวสุภาพสตรีไปรดดอกไม้
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับรถยนต์พระที่นั่งร่วมกับสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งสเปน และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประทับรถยนต์พระที่นั่งร่วมกับสมเด็จพระราชินีแห่งสเปน เพื่อเสด็จฯ ไปยังลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ พร้อมด้วยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
- เมื่อรถยนต์พระที่นั่งเคลื่อนที่ กองทหารเกียรติยศผสมฯ ถวายความเคารพ วงดุริยางค์บรรเลงเพลงชาติสเปนและเพลงสรรเสริญพระบารมี ตามลำดับ
- ๑๗.๔๕ น. - เสด็จฯ ถึงลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์
- พิธีทูลเกล้าฯ ถวายกุญแจเมืองของกรุงเทพมหานคร ณ ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์

การแต่งกาย

ฝ่ายไทย

ข้าราชการพลเรือน : เครื่องแบบปกติขาว
 ข้าราชการทหาร/ตำรวจ : เครื่องแบบปกติขาว
 ตำรวจ : คาดกระบี่
 สุภาพสตรี : ชุดไทย

ฝ่ายต่างประเทศ

สุภาพบุรุษ : ชุดสากลสีเข้ม/ชุดประจำชาติ
 สุภาพสตรี : ชุดสากลนิยม/ชุดประจำชาติ

กำหนดการ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน
ตามคำกราบบังคมทูลเชิญของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน

ระหว่างวันที่ ๓ - ๑๓ เมษายน ๒๕๔๕

วันจันทร์ที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๔ (วันที่ ๑/๑๑)

(กรุงเทพมหานคร - กรุงเทพฯ)

272

๑๐.๓๐ น. - สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินจาก
ท่าอากาศยานกรุงเทพ โดยเครื่องบิน
พระที่นั่งของบริษัทการบินไทย จำกัด
(มหาชน) เที่ยวบินที่ ทีจี ๖๑๔(เครื่องบิน
แบบโบอิง ๗๔๗-๓๐๐) ไปยังกรุงเทพฯ
สาธารณรัฐประชาชนจีน
(ใช้เวลาบินประมาณ ๔ ชั่วโมง ๕๐ นาที)

ฉลองพระองค์ ชุดกลางวันสั้น
การแต่งกาย
สุภาพบุรุษ ชุดสากล
สุภาพสตรี ชุดกลางวันสั้น

สาธารณรัฐประชาชนจีน

กรุงเทพฯ

๑๖.๑๐ น. - เสด็จพระราชดำเนินถึงท่าอากาศยานนานาชาติ
กรุงเทพฯ สาธารณรัฐประชาชนจีน
(เวลาที่สาธารณรัฐประชาชนจีนเร็วกว่าที่กรุงเทพฯ ๑ ชั่วโมง)

ผู้รับเสด็จ

ฝ่ายจีน

- นายเอียน ติงอ้าย (H.E. Yan Ting'ai)
อดีตเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย
ผู้ตามเสด็จเกียรติยศ
- นางเซี่ย ชิวหลิง (Mrs. Xie Xiuling)
กรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ

ฝ่ายไทย

- นายจุลพงษ์ โนนศรีชัย
เอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพฯ และภริยา
- ข้าราชการสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพฯ
กรุงเทพฯและคู่สมรส
- ข้าราชการหน่วยราชการไทยในกรุงเทพฯ
- เมื่อเครื่องบินพระที่นั่งจอดเรียบร้อยแล้ว
เอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพฯ เข้าไปเฝ้าทูล
ละอองพระบาทและกราบบังคมทูลเชิญ
เสด็จพระราชดำเนินออกจากเครื่องบิน
พระที่นั่ง
- เอกอัครราชทูต ณ กรุงเทพฯ กราบบังคม
ทูลเบิกผู้รับเสด็จฝ่ายจีนเฝ้าทูลละออง
พระบาท
- นางศิริพร โนนศรีชัย ภริยาเอกอัคร
ราชทูตฯ ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายมาลัย
ช้อพระกร
- ผู้แทนบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)
สำนักงานกรุงเทพฯทูลเกล้าทูลกระหม่อม
ถวายมาลัยช้อพระกร

- ทรงพระดำเนินไปยังโถงอาคารห้องรับรองพิเศษ ชั้น ๑
 - ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารทั้ง ๓ เหล่าทัพ เฝ้าทูลละอองพระบาทกราบบังคมทูลรายงานการปฏิบัติหน้าที่ราชองครักษ์เวร
 - ทรงพระดำเนินผ่านแถวข้าราชการสถานเอกอัครราชทูตฯ และคู่สมรส
- ๑๖.๑๕ น. - เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากท่าอากาศยานนานาชาติกรุงปักกิ่งไปยังเรือนรับรองรัฐบาลเดี่ยวหุยโถ ซึ่งรัฐบาลจีนจัดถวายเป็นที่ประทับแรม
- การจัดขบวนรถยนต์พระที่นั่ง**
ภาคผนวก ๑ หน้า ๑๓๔

- ๑๗.๐๐ น. - เสด็จพระราชดำเนินถึงเรือนรับรองรัฐบาลเดี่ยวหุยโถ อาคารหมายเลข ๔
- ผู้รับเสด็จ**
- นายสการ สุทธิประดิษฐ์ อัครราชทูต
 - ข้าราชการสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปักกิ่ง
 - ผู้จัดการเรือนรับรองรัฐบาลเดี่ยวหุยโถ
 - ผู้จัดการเรือนรับรองนำเสด็จไปยังห้องประทับ

รองนายกรัฐมนตรีจีนเฝ้าทูลละอองพระบาทและถวายพระกระยาหารค่ำ

- ๑๗.๕๕ น. - เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง จากเรือนรับรองที่ประทับไปยังอาคารหย่างหยวนโจว ในบริเวณเรือนรับรองรัฐบาลเดี่ยวหุยโถ
- ผู้ตามเสด็จฝ่ายไทย**
จำนวน ๑+๑๗ คน
- ๑๘.๐๐ น. - เสด็จพระราชดำเนินถึงอาคารหย่างหยวนโจว
- พระราชทานพระราชวโรกาสให้นายหุยเหลียงฮุย (Hui Liangyu) รองนายกรัฐมนตรีจีน เฝ้าทูลละอองพระบาท
- ผู้เข้าร่วมฝ่ายไทย**
จำนวน ๑+๑๐ คน
๑. นายจุลพงษ์ ๒. นางศิริพร ๓. ท่านผู้หญิงจันทิมา ๔. คุณหญิงสุมนทก ๕. คุณหญิงอารยา ๖. หม่อมราชวงศ์กัลยา ๗. นายปสันน์
๘. นายประพจน์ ๙. นางสาวศุภรัตน์ ๑๐. นางสาวจินตนา

- พระราชทานของที่ระลึก
 - ทรงพระดำเนินไปยังห้องจัดเลี้ยง
 - ประทับโต๊ะเสวย
- ๑๘.๓๐ น. - รองนายกรัฐมนตรีถวายพระกระยาหารค่ำ
ผู้เข้าร่วมฝ่ายไทย
จำนวน ๑+๑๗ คน
- ๒๐.๐๐ น. - การถวายพระกระยาหารค่ำเสร็จสิ้น
- เสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่ง
จากอาคารหย่างหยวนใจไปยังอาคาร
หมายเลข ๙
 - เสด็จพระราชดำเนินถึงอาคารหมายเลข ๙
 - ประทับแรม ณ อาคารหมายเลข ๙ เรือน
รับรองรัฐบาลเต๋ยวหฺยไถ่ กรุงปักกิ่ง
-

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล

นางสุวรรณา ปิยะบพิตร

ประวัติการศึกษา

ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการเงินการธนาคาร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2533

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7 กองข่าว

สำนักพระราชวัง

ประสบการณ์ รางวัลหรือทุนการศึกษา

- ทุนข้าราชการสำนักพระราชวัง ระดับปริญญาโท
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ประจำปีการศึกษา 2546
- รางวัลนักศึกษาดีเด่น คณะนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ประจำปีการศึกษา 2548